

VOLDA KOMMUNE

MØTEINNKALLING

Utvalg: Formannskapet
Møtestad: Voldsfjorden, Volda rådhus
Dato: 12.12.2017
Tid: 12:00

Forfall skal snarast meldast til servicekontoret/utvalsekretær på telefon 70 05 87 00 eller postmottak@volda.kommune.no, som kallar inn vara. Varamedlemer møter difor berre etter eiga innkalling.

Folkevalde, både medlemer og varamedlemer, plikter å møte jf. kommunelova § 40 nr. 1, med mindre det ligg føre gyldig forfall.

Den som ønskjer å stille spørsmål om sin habilitet i ei sak, jf. forvaltningslova § 6 og kommunelova § 40 nr. 3, skal melde dette til utvalsekretær i god tid før møtet. Dette også grunna eventuell innkalling av varamedlem, jf. forvaltningslova § 8, 3. ledd.

Møtet er ope for publikum, men kan verte lukka ved handsaming av saker som inneheld informasjon som er unnateke offentlegheit.

Saksdokumenta er lagt ut til offentlig ettersyn på Volda kommune si heimeside <https://innsyn.ssikt.no/volda/dmb> og på servicekontoret.

Jørgen Amdam
ordfører

SAKLISTE

Saksnr.	Sak
PS 217/17	Godkjenning av innkalling og sakliste
PS 218/17	Godkjenning av møteprotokoll frå forrige møte
OS 180/17	Orientering Volda skisenter - søknad om kommunal bankgaranti
PS 219/17	Senterstruktur, sentrumsavgrensing og funksjonsfordeling i Volda - grunnlagsdokument til Arealdelen - Planid 2016005
PS 220/17	Bygningsmiljø og estetisk rettleiar - dokument til høyring
PS 221/17	Busetjing av flyktningar og einslege mindreårige i 2018
PS 222/17	Volda ungdomsskule - Moglegheitsstudie og grunnleggande føringar for renovering/ombygging
PS 223/17	Månadsrapport oktober 2017
PS 224/17	Fastsetting av revidert forskrift om renovasjon og slam for Volda og Ørsta kommunar
PS 225/17	Orienteringssaker
OS 181/17	Barnetrakk med skuleelevar i Volda
OS 182/17	NAV - Pressemelding arbeidsmarknaden november 2017

PS 217/17 Godkjenning av innkalling og sakliste

PS 218/17 Godkjenning av møteprotokoll frå forrige møte

OS 180/17 Orientering Volda skisenter - søknad om kommunal bankgaranti

SAKSDOKUMENT

Sakshandsamar: Heidi Istad

Arkivsak nr.: 2016/963

Arkivkode: 2016005

Utvalsaksnr

Utval

Møtedato

219/17

Formannskapet

12.12.2017

SENTERSTRUKTUR, SENTRUMSAVGRENSING OG FUNKSJONSFORDELING I VOLDA - GRUNNLAGSDOKUMENT TIL AREALDELEN - PLANID 2016005

Administrasjonen si tilråding:

Formannskapet tek grunnlagsdokument «Senterstruktur, sentrumsavgrensing og funksjonsfordeling i Volda», datert 01.12.2017 til vitande, og ber om at dokumentet vert lagt til grunn for arbeidet med Kommuneplanen sin arealdel 2018 – 2030.

Vedleggsliste:

Grunnlagsdokument «Senterstruktur, sentrumsavgrensing og funksjonsfordeling i Volda»

Uprenta saksvedlegg:

Planprogram – Arealdelen 2018 – 2030

Samfunnsdelen 2016 - 2028

Samandrag av saka:

Saka gjeld Formannskapet si tilslutning til dokumentet «Senterstruktur, sentrumsavgrensing og funksjonsfordeling i Volda». Det blir foreslått at dokumentet blir lagt til grunn for det vidare arbeidet med kommuneplanen sin arealdel 2018 – 2030.

Saksopplysningar/fakta:

Senterutvikling og senterstruktur er eit av 7 hovudtema i kommuneplanen sin arealdelen 2018 – 2030. I planprogrammet vart det konkludert med eit behov for å vurdere sentrumsavgrensing, senterstruktur, soneinndeling og funksjonsfordeling i Volda sentrum. Prosjektgruppa for utarbeiding av arealdelen har utarbeidd eit forslag til prinsipp for sentrumsavgrensing, senterstruktur, soneinndeling og funksjonsfordeling i heile kommunen. Det har vore to arbeidsmøte med formannskapet der forslag til prinsipp for sentrumsavgrensing, senterstruktur, soneinndeling og funksjonsfordeling har vore tema og

der det har vore høve til å komme med innspel til arbeidet. Innspel og signal frå Formannskapet er forsøkt innarbeid siste versjon av dokumentet datert 01.12.2017.

Helse og miljøkonsekvensar:

Folkehelse er overordna og førande prinsipp for kommuneplanen i Volda kommune. Fleire av forslaga i dokumentet vil vere med på å danne grunnlag for redusert transportbehov.

Økonomiske konsekvensar:

Kommunal tilrettelegging for realisering av foreslåtte fortettings- og utviklingsområde kan medføre kostnader til innløyising av tomtegrunn.

Beredskapsmessige konsekvensar:

Det er krav om ROS-analyse for foreslått ny/endra arealbruk i arealdelen.

Vurdering og konklusjon:

Dokument «Senterstruktur, sentrumsavgrensing og funksjonsfordeling i Volda» gir ein grundig gjennomgang av problemstillingar, rammer og føringar for å kunne vurdere framtidig senterstruktur, sentrumsavgrensing og fordeling av funksjonar i arealdelen 2018 – 2030.

Hensikta med å ha ein avklart senterstruktur er i første rekke å ha eit verktøy for å kunne prioritere arealbruk i samsvar med Rikspolitiske bestemmelsar for areal og transportplanlegging, Regional delplan for attraktive byar og tettstader og vår eigen Samfunnsdel.

Mork/Furene og Hovdebygda som ein ny bydel mellom Volda og Ørsta sentrum er ikkje fastsett som noko mål i Samfunnsdelen, vil til dels vere i konflikt med fleire målsettingar i Samfunnsdelen, som går på å styrke Volda sentrum, og er derfor ikkje vektlagt i utgreinga. Det er heller ikkje foreslått å auke ramma for detaljhandel i Furene utover det som er tillate i gjeldande kommunedelplan og reguleringsplan. Føreståande kommunesamanslåing vil kunne medføre endringar i senterstrukturen som ein vil måtte ta opp som tema i ein felles kommuneplan for den nye kommunen.

Med foreslått soneinndeling av Volda tettstad og forslag til fordeling av funksjonar mellom dei ulike sentrumssonene, Mork/Furene knutepunktsenter og dei andre lokalsentra vil kommunen ha eit godt verktøy til å styre lokalisering av handelsverksemd og andre funksjonar i samsvar med måla i kommuneplanen sin Samfunnsdel. Eg rår derfor til at Formannskapet tek grunnlagsdokument «Senterstruktur, sentrumsavgrensing og funksjonsfordeling i Volda», datert 01.12.2017 til vitande, og at dokumentet vert lagt til grunn for arbeidet med Kommuneplanen sin arealdel 2018 – 2030.

Rune Sjurgard
Rådmann

Jørgen Vestgarden
utviklingssjef

Utskrift av endeleg vedtak:

Sektor for Utvikling.

Klageinstans:

Ikkje klagerett

SENTERSTRUKTUR, SENTRUMSAVGRENSING OG FUNKSJONSFORDELING I VOLDA

Arealdel 2018 - 2030

Dato: 01.12. 2018

Innhald

<u>Bakgrunn og føringar - Senterstruktur og funksjonsfordeling</u>	3
<u>Forslag til framtidig senterstruktur og funksjonsfordeling</u>	4
<u>Volda sentrum(Hovudsenter)</u>	4
<u>Volda sentrum – Indre sentrumssone</u>	6
<u>Volda sentrum – midtre sentrumssone</u>	7
<u>Volda sentrum – ytre sentrumssone</u>	8
<u>Mork/Furene Knutepunktsenter</u>	8
<u>Lokalsenter(bygdesenter)</u>	9
<u>Funksjonsfordeling</u>	9
<u>Sentrum med urbane og berekraftige kvalitetar</u>	9
<u>Regionale funksjonar, service, tenesteyting og allmenne formål</u>	10
<u>Storhandel og plasskrevjande varer</u>	11
<u>Oppsummering</u>	12

Dokumentet inngår som eit grunnlagsdokument til kommuneplanen sin arealdel 2018 - 2030. Dokumentet er ei utgreiing og vurdering av senterstruktur, avgrensing og soneinndeling av tettstaden Volda og funksjonsfordeling mellom dei ulike sentra når det gjeld handel, privat og offentleg tenesteyting og anna næringsverksemd.

Dokumentet er utarbeidd av Sektor for Utvikling i Volda kommune v/Heidi Istad.

Bakgrunn og føringar- Senterstruktur og funksjonsfordeling

Senterstruktur og busetnadsmønster i Volda kommune er eit resultat av den historiske utviklinga. Med utgangspunkt i SSB sin definisjon av ein tettstad har det pr. 2016 utvikla seg to tettstadar i kommunen; Mork/Furene og Volda sentrum. Volda sentrum er kommunen sin største tettstad og kommunesenter. Mork/Furene er eit knutepunkt mellom ytre og indre Søre Sunnmøre, som også har vakse fram som eit handelsområde med plasskrevjande varer. Kommunen har elles mange spreidde bygder rundt om i kommunen. Tidlegare hadde dei fleste bygdelag eigen skule, butikk, postkontor m.v. Desse bygdesentra hadde ikkje berre ein tenestefunksjon, men like viktig var rolla som møtestad og identitetsberar.

I **Samfunnsdelen** er det formulert ei rekke strategiar som gir føringar når det gjeld fordeling av "sentrumfunksjonar" og korleis Volda sentrum skal utviklast. Samfunnsdelen har ikkje formulert presise føringar for kvar dei ulike funksjonane skal lokaliserast og dette vert ein del av arbeidet med arealdelen. I planprogrammet vart det fastsett arealstrategiar som legg føringar for sentrumsutvikling og senterstruktur.

Det er også fastsett arealstrategiar for andre viktige fokusområde som gir føringar for fastsetting av senterstruktur og fordeling av funksjonar mellom desse:

«Forskrift om rikspolitiske bestemmelse om kjøpesenter» og «**Regional delplan for attraktive byar og tettstader**» legg klare føringar for etablering av handel. I den regionale delplanen er det eigen retningslinje om at det utanfor by- og tettstadsentrum ikkje er lov å etablere nye handelsverksemdar som kvar for seg eller samla utgjør eit bruksareal på meir enn 3000 m². Tettstadanalysen for Volda sentrum frå 2007 gir gode råd om utvikling av Volda sentrum, og vil framleis vere rettleiande for den vidare utviklinga av tettstaden.

Arealstrategiar for sentrumsutvikling og senterstruktur:

- Volda sentrum skal prioriterast som regionalt handels-, bu- og næringsssentrum, med urbane kvalitetar der detaljhandel skal lokaliserast til sentrumskjernen og institusjonar med krav til utrykkingstid ikkje vert lokalisert utanfor Volda tettstad.
- Volda sitt særpreg og identitet skal styrkast ved å sikre den eldre trehusbebyggelse og anna særprega arkitektur, ta vare på smug, fjordgløtt og grønne lungar og sikre eit ope sentrum mot fjorden.
- Legge til rette for fortetting og transformasjon i og nær sentrumskjernen, som støttar opp om utvikling av eit sentrum med urbane og berekraftige kvalitetar.

Arealstrategiar for busetting:

- Volda kommune skal ha eit variert bustadtilbod og ledige tomter både i sentrum og i bygdesentra.
- Nye bustadfelt skal lokaliserast i tilknytning til eksisterande busetnad, infrastruktur og handels- og tenestetilbod, og planleggast med gode løysingar for kollektivtransport, sykkel og gange.
- Spreidd utbygging skal skje som utfylling eller forlenging av eksisterande busetting i skred- og flaumsikre område, og slik at ein ikkje punkterer samanhengande grøntområde, kjerneområde landbruk, eller restriksjonsområde med omsyn til kulturminne.

Arealstrategiar for offentlege og allmenne formål:

- Offentlege funksjonar med tilhøyrande uteområde skal lokaliserast til Volda sentrum.
- Offentlege og allmenne formål utanfor Volda sentrum skal lokaliserast til bygdesentra.
- Allmenne formål i Volda sentrum skal lokaliserast i gangavstand frå sentrumskjernen med sikte på å utvikle eit sentrum med urbane kvalitetar.

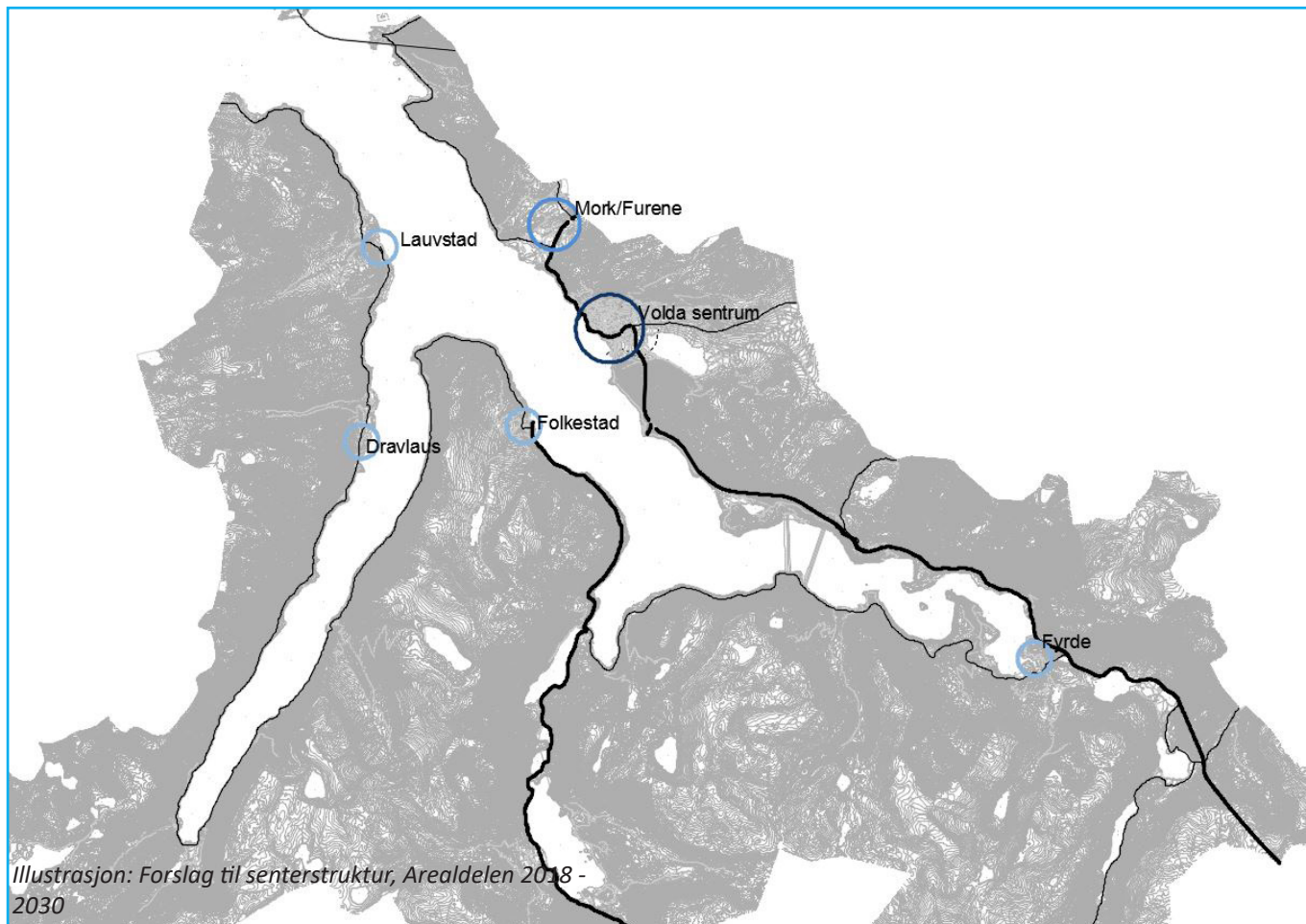
Arealstrategiar for landbruk og næringsliv

- Legge til rette for bærekraftig utvikling av landbruk, skog- og fjordbruk.
- Stimulere til vidareutvikling av detaljhandel med allsidig tilbod i sentrumskjernen.
- Legge til rette for næringsareal knytt til hovudvegnettet og trasèar for kollektivtransport.

Forslag til framtidig senterstruktur og funksjonsfordeling

Volda sentrum vil framleis ha funksjon som hovudsenteret i kommunen. Det er foreslått å soneinndele Volda sentrum i «indre sentrumssone», «midtre sentrumssone» og «ytre sentrumssone».

Mork/Furene er foreslått å ha funksjon som både lokalsenter og knutepunktsenter med område for handel med plasskrevjande varer. Lauvstad/Dravlaus, Folkestad og Fyrde er med dagens kommunestruktur foreslått å vidareføre som lokalsenter(bygdesenter). I figuren under er det vist ein illustrasjon av den overordna senterstrukturen. Vidare i dokumentet er det gjort vurderingar av kva funksjonar dei ulike sentra og dei tre sentrumssonene skal ha.

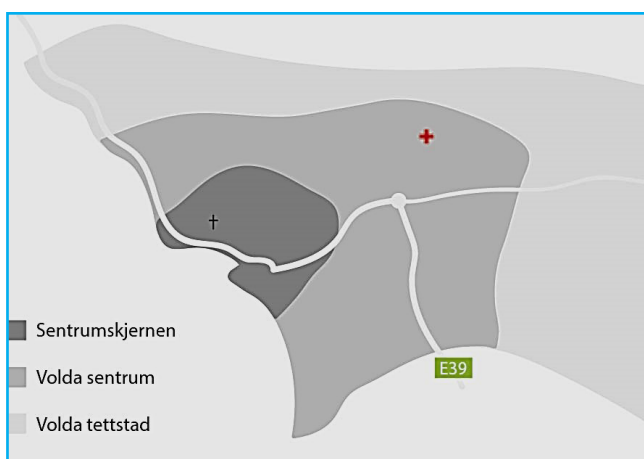
Illustrasjon: Forslag til senterstruktur, Arealdelen 2018 - 2030

Volda sentrum(Hovudsenter)

Volda sentrum er det mest folketette området i kommunen og det klare hovudsenteret. I samfunnsdelen og i planprogrammet er det vist ein illustrasjon av tettstaden Volda inndelt i tre soner som til dels har ulike funksjoner.

Sentrumskjernen ei indre sone med detalj- og utvalshandel, offentlig og privat tenesteyting og service, forsamlingshus m.v. Ei midtre sone(Volda sentrum) med pleie- og omsorgsinstitusjonar, barnehagar, barne- og ungdomsskule, vidaregåande skule, høgskule, sjukehus, Tingrett, daglegvarebutikkar, samt anna privat og offentlig tenesteyting. Den ytre sona(Volda tettstad) er dominert av bustader med einestader og meir konsentrerte bustadformer med to- og firmannsbustader.

Føringar i Regional delplan og Kjøpesenterforskrifta gjer at det må fastsettest kva som skal vere sentrumssone med høve til handel, område med høve til framtidig sentrumsutvikling og eventuelt eige handelsområde for plasskrevjande varer dersom det ikkje er plass for dette i tilknytning til sentrumsområdet.

Illustrasjon: Prinsippskisse soneinndeling av Volda sentrum, planprogram.

I arealdelen må vi derfor fastsette ei meir konkret avgrensing av sentrumskjernen og andre aktuelle område for handel med føresegner og retningslinjer for kva funksjonar dei ulike områda skal ha. Det er derfor foreslått å dele Volda tettstad inn i ei indre sentrumssone, midtre sentrumssone og ytre sentrumssone.

I følge forskrift om rikspolitiske bestemmelser om kjøpesenter er det berre lov med etablering av kjøpesenter (detaljhandel) større enn 3000m² i samsvar med regional delplan.

Regional delplan for attraktive byar og tettstader følger opp dette med eigen retningslinje om at det utanfor by- og tettstadsentrum ikkje er lov å etablere nye handelsverksemdar som kvar for seg eller samla utgjør eit bruksareal på meir enn 3000 m². I den regionale delplanen vert det lagt til grunn at sentrumsområdet skal avgrensast i kommuneplan eller reguleringsplan.

I Regional delplan er det fastsett følgjande: Som hovudregel skal all handelsverksemd, så langt som mogeleg, lokaliserast i sentrum. I tilknytning til dagens sentrumsområde kan det avsetast område for framtidig sentrumsutvikling og for handel med plasskrevjande varer. Dersom det ikkje er tilstrekkeleg plass i tilknytning til sentrumsområdet, kan det regulerast eigne handelsområde som ikkje ligg i tilknytning til sentrum. Dei regulerte areala må ha ei utforming og ein storleik som er realistisk og tilpassa dei overordna måla i planen.

I Samfunnsdelen er det formulert eit klart mål om at Volda sentrum skal vere midtpunktet i kommunen og eit tydeleg regionsenter med bymessige kvalitetar saman med Ørsta. Det er også eit mål at Volda sentrum skal vere eit attraktivt og særprega sentrum for handel og aktivitet, der fleire skal bu og opphalde seg.

I Regional delplan for attraktive byar og tettstader er det utarbeidd følgjande prinsipp for avgrensing av sentrumsareal i kommuneplan:

- For å gjere tettstadene konsentrerte, skal dagens mangfald og konsentrasjon av handels-, service- og kulturtilbod, parkar, torg og andre møteplassar, vere utgangspunkt for avgrensing av sentrum.
- Det regulerte sentrumsarealet bør ikkje vere større enn det området kommunen vil opparbeide med sentrumsmessig preg og kvalitet, eventuelt saman med andre aktørar i området.
- Det skal vere gangavstand mellom ytterpunkta. Retningsgivande maksimalavstand i dei tre største byane er 800 meter. I dei andre tettstadene bør avstanden vere høvesvis mindre.
- Tilgjenge for alle, særleg den delen av befolkninga som har låg mobilitet, må sikrast gjennom planløysingar som er utarbeidd i samarbeid med samferdselsstyresmaktene. Kravet til universell utforming gjeld kollektivtransport, parkering, gang- og sykkelveggar, offentlege bygningar og anlegg og andre fysiske tiltak retta mot publikum.

Grensene mellom dei tre sonene representerer ei skjønsmessig avgrensing og må ikkje forståast som eksakte grenser. Det er i hovudsak tatt utgangspunkt i gateløp og veggar og her kan derfor vere eigedomar som vert delt mellom to soner.

Volda sentrum – Indre sentrumssone

I **Kommunedelplan for Volda sentrum frå 2009** vart det fastsett ei avgrensing av sentrumskjernen, som det kan vere naturleg å vidareføre. Sentrumskjernen vart den gang avgrensa mot Smitsgata i vest og Hamna 20 i sør, i nord ved rundkøyringa i Storgata og i aust ved Porse studentbustader og Skjellebreida.

Hauane er eit område som historisk sett høyrer naturleg med i den indre sentrumssona. Dette er eit småhusområde som vaks fram som ein del av sentrumskjernen der ein tidlegare hadde mindre handverksverksemdar. Det er derfor ønskeleg å innlemme dette arealet i avgrensing av den «indre sentrumssona».

Innanfor denne avgrensinga finn vi i dag handels-, service- og kulturtilbod, torg, parkar og plassar. Det er gangavstand mellom ytterpunkta, som ligg i ein avstand på om lag 800 m. Dette samsvarar langt på veg prinsipp i regional delplan, sjølv om avstanden mellom ytterpunkta er noko i overkant av retningsgjevande maksimalavstand.

I samsvar med Samfunnsdelen og arealstrategiane skal sentrum med urbane og berekraftige kvalitetar i tillegg til at det skal leggjast til rette for utvikling av eit regionalt handels-, bu og næringssentrum med urbane kvalitetar. Dette må vere utgangspunktet for kva funksjonar ein ønskjer å prioritere i denne sona.

Illustrasjon: Avgrensing av sentrumskjernen, KDP Volda sentrum.

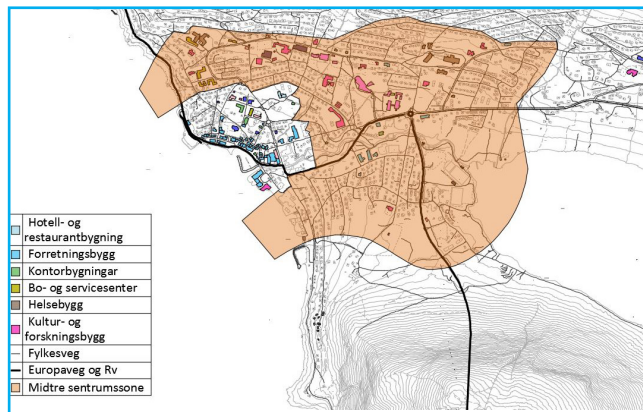
Illustrasjon: Avgrensing av indre sentrumssone, Arealdel 2018 - 2030

Volda sentrum – midtre sentrumssone

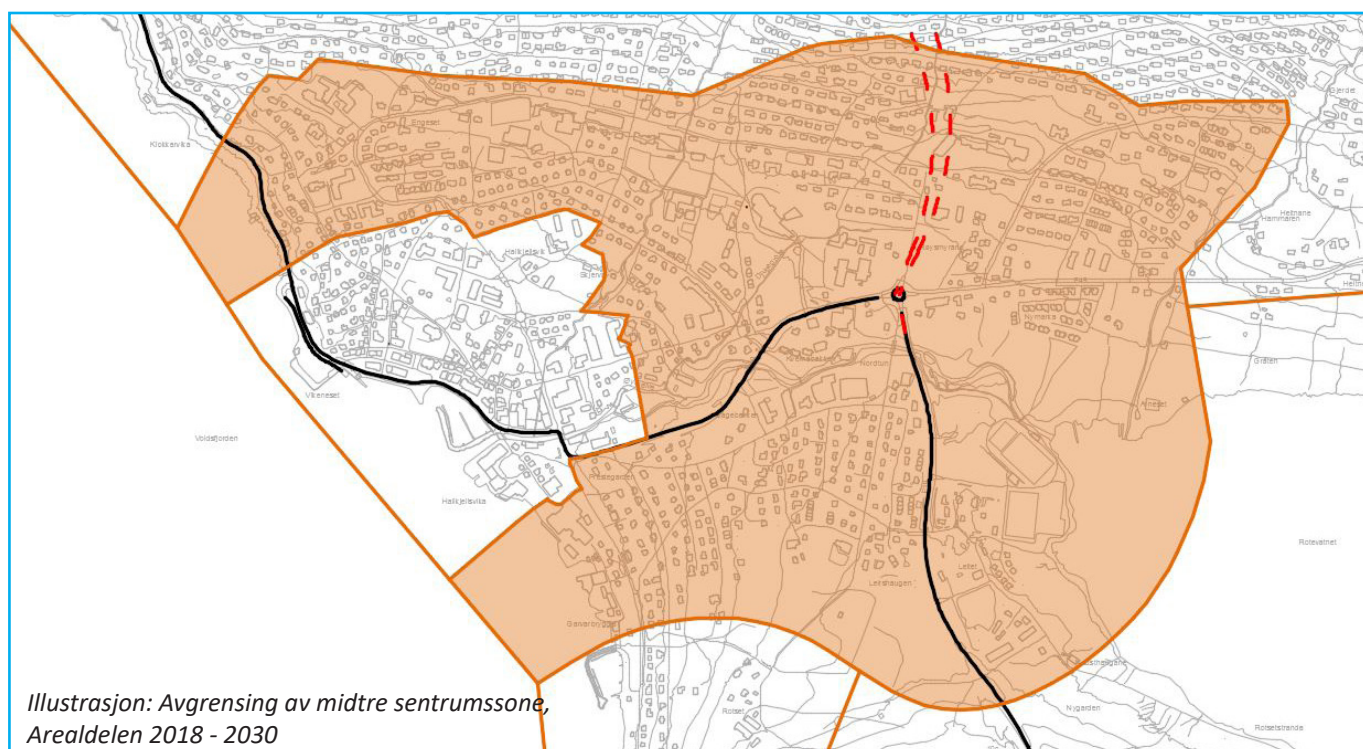
Like utfor sentrumskjernen finn vi ei sone med pleie- og omsorgsinstitusjonar, barnehagar, barne- og ungdomsskule, vidaregåande skule, høgskule, sjukehus, Tingrett, daglegvarebutikkar, samt anna privat og offentleg tenesteyting. Her er både ein bustadområde og område med konsentrerte småhus og blokker.

Området strekk seg frå Klokkarvika og området kring omsorgssenteret i vest, langs Kårstadvegen, Røyslidvegen og Heltnevegen i nord. Avgrensa i aust mot Heltneelva, men slik at idretts- og friluftsområda ved Årneset er med. Øvre og nedre Rotset avgrensa mot småbåthamna.

Området ligg i gangavstand frå sentrumskjernen og i denne sona kan ein nå tak i alle kvardagsfunksjonar utan bruk av bil. Store delar av området har busstilbod. I denne midtre sentrumssona er det ein stor del konsentrert busetnad med rom for fortetting i etablerte bustadstrøk og utbygging av udisponert bustadareal. I Området mellom den framtidige Voldatunnelen og Rotsethorntunnelen er det store areal som kan vere egna som suppleringscenter når det gjeld handel. Her bør det kunne etablerast ein handelspark med høve til handel med både plasskrevjande varer og enkelte utvalsvarer som hushaldningsapparat, verktyø og sportsutstyr som kjem under definisjonen av detaljhandel. Ein bør derfor kunne etablere detaljhandel med totalt bruksareal opp til 6000m² i denne midtre sona.

Illustrasjon: Funksjonar i midtre sentrumssone.

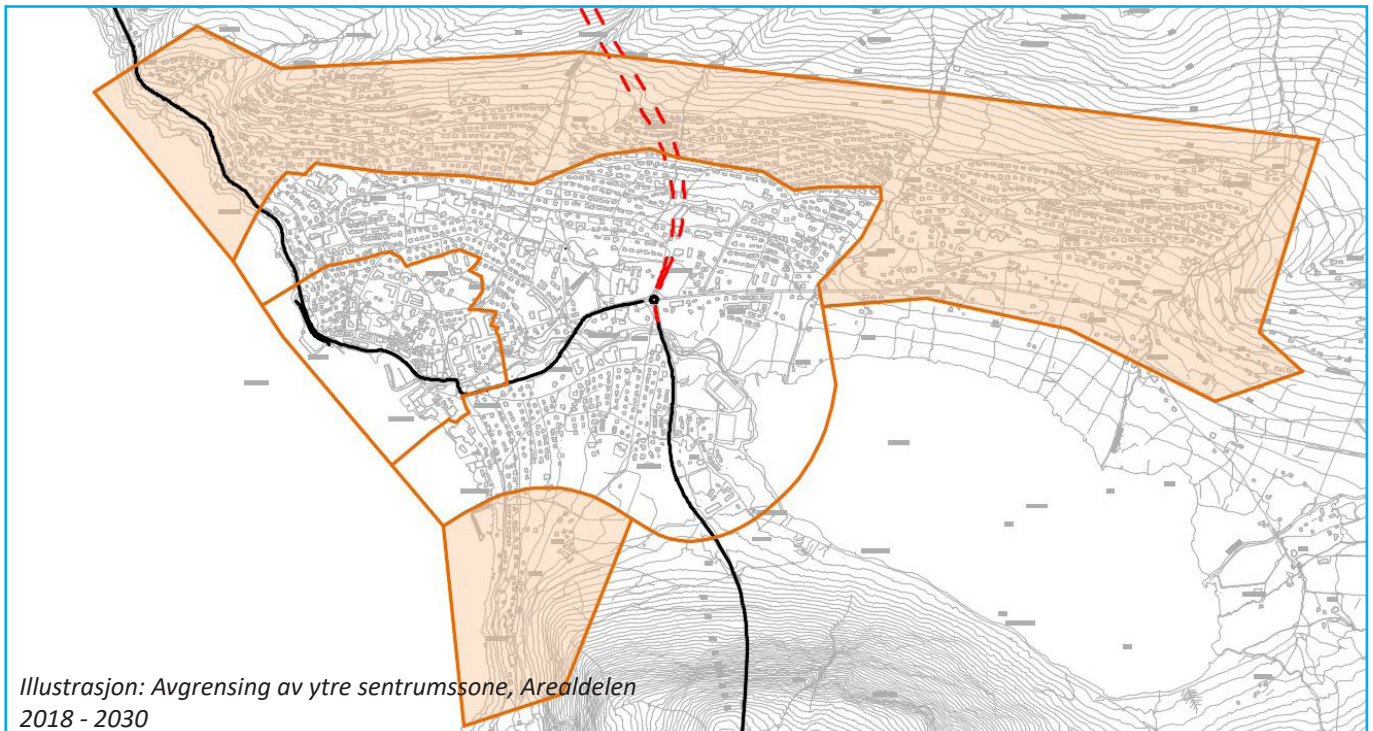
Illustrasjon: Avgrensing av midtre sentrumssone, Arealdelen 2018 - 2030

Volda sentrum – ytre sentrumssone

Ytre sentrumssone er resten av arealet som ligg innanfor Volda tettstad. Dette er i stor grad ei bustadsone, men her er også barnehagar, forsamlingshus og skular.

Barnehage, skule og forsamlingshus for å støtte behovet i bustadområda bør kunne etablerast i ytre sentrumssone.

Denne sona bør framleis hovudsakleg vere eit område med stor grad av frittliggande småhus, sjølv om det må vere rom for konsentrerte småhus. Blokk bør vere unntaket i denne sona. Bustadfortetting er eige tema i arbeidsrapport x Bustadbehovsanalyse og prinsipp for bustadfortetting.

Illustrasjon: Avgrensing av ytre sentrumssone, Arealdelen 2018 - 2030

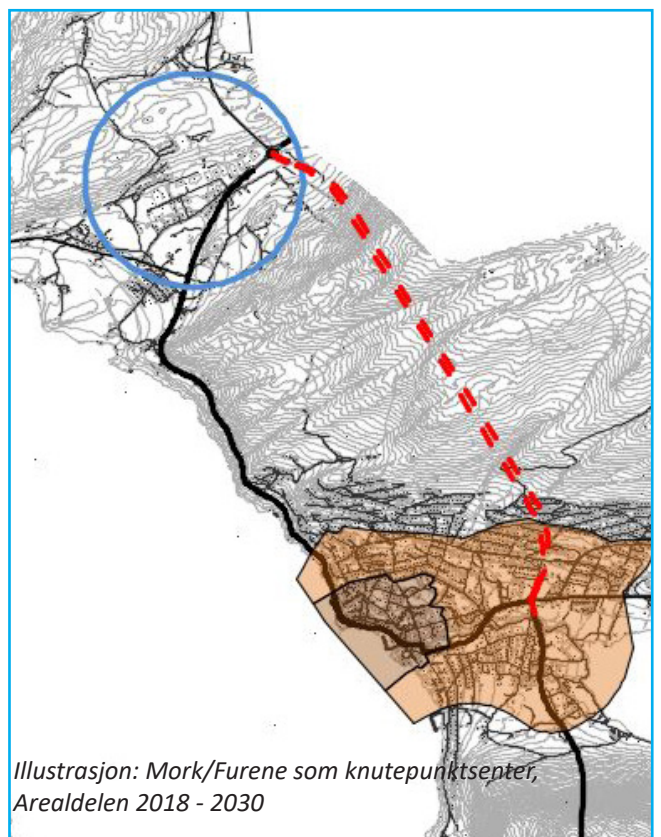
Mork/Furene Knutepunktsenter

Mork/Furene har utvikla seg til å bli både eit attraktivt bustadområde og eit regionalt viktig område for handel med plasskrevjande varer. I området finn ein i tillegg til skule, barnehage, forsamlingshus, idrettsanlegg og helse- og omsorgsinstitusjonar også detaljhandel med daglegvarer, teneste- og serviceverksemder i tillegg til meir tradisjonell transport, industri-, verkstad-, bygg-, og anleggverksemd. Området er eit trafikknutepunkt mellom ytre og indre Sørre Sunnmøre og har potensiale for både auka busetting og næringsaktivitet nær dette viktige knutepunktet.

På bakgrunn av fastsett arealstrategi der det er lagt vekt på at Volda sentrum skal utviklast som regionalt handels-, bu- og næringsssentrum, med urbane og berekraftige kvalitetar, er det ikkje ønskjeleg med auka detaljhandel utover 3000 m² bruttoareal i Furene.

Området har i tillegg til detaljhandel fleire handelsverksemder med plasskrevjande varer. Her er framleis rom for fleire etableringar av plasskrevjande varer. Store delar av næringsarealet er lavt utnytta og det er regulert areal til slikt formål som framleis ikkje er utnytta. Mork /Furene er saman med Hovdebygda eit regionalt viktig handelsområde og det er framleis ønskjeleg at området har denne funksjonen. Det er derfor aktuelt å sikre meir areal, som kan legge til rette for framtidig etablering av større handelsverksemder med plasskrevjande varegrupper, som kan vere med på å redusere handelslekkasje til Moa-området. Det er derimot ikkje opna for auka detaljhandel. Dette gjer at større varhus etableringar med varegrupper som ikkje kjem inn under

definisjonen av plasskrevjande varer ikkje kan etablerast her, om ein samla sett kjem opp i eit bruksareal over 3000 m². Slike etableringar kan derimot etablerast i midtre og indre sentrumssone i tråd med anbefalingar i Handelsanalysen.

Illustrasjon: Mork/Furene som knutepunktsenter, Arealdelen 2018 - 2030

Lokalsenter(bygdesenter)

I kommuneplanen Volda mot år 2000 vart Lauvstad/ Dravlaus, Folkestad og Fyrde definert som lokalsenter. Desse skulle då utviklast som servicesenter for omkringliggande bygder, med eit høveleg tilbod av privat og offentleg service. Dette vart også vidareført i kommuneplan 1996-2008. I Samfunnsdelen 2016 – 2028 er det ikkje formulert noko eiga målsetting for utvikling av bygdesentra/lokalsentra anna enn målsetting om å redusere den negative folketalsutviklinga på bygdene.

Sentraliseringstrenden dei seinaste tiåra har gitt nedgang i folketallet på bygdene og med det også eit redusert servicetilbod i lokalsentra. den kommunale økonomien set også dei kommunale tenestene i lokalsentra under press. Betra kommunikasjonsløysingar mellom lokalsentra og kommunesenteret gir enklare tilgang til tenestetilbodet i kommunesenteret og gjer at behovet for offentleg og privat service og tenesteyting i lokalsentra ikkje er det same.

Lokalsentra har likevel ein sterk identitetsberande funksjon og er viktig som møteplass. Saman med målsettinga om å redusere den negative folketalsutviklinga er det viktig å vidareføre prinsippet om lokalsenter. Det er her vi har den best utbygde infrastrukturen og det er her det er naturleg å legge til rette for auka bustadbygging, næringsutvikling og offentleg og privat teneste og servicetilbod.

Arealdelen handlar om å prioritere arealbruken i samsvar med målsettingane i Samfunnsdelen. I arealdelen må ein derfor legge til rette for tilstrekkeleg areal til bustadbygging, privat og offentleg service/ tenestar, mulegheit for næringsutvikling og gode kommunikasjonsløysingar. Dette vil og vere heilt i tråd med målsettinga i Samfunnsdelen om redusert klimagassutslepp og fastsett arealstrategi om at nye bustadfelt skal lokaliserast i tilknytning til eksisterande busetnad, infrastruktur og handels- og tenestetilbod, og planleggast med gode løysingar for kollektivtransport, sykkel og gange.

Kva offentlege tenester som skal lokaliserast i lokalsentra må prioriterast gjennom meir konkrete målsettingar og strategiar i neste Samfunnsdel. I arealdelen er det viktig å sikre at dei funksjonane som er i lokalsentra i dag har tilstrekkeleg areal.

Den føreståande kommunesamanslåinga med Hornindal vil påverke senterstrukturen i kommunen. Mange i indre del av Austefjordområdet nyttar seg i stadig større grad av dei funksjonane ein finn på Grodås. Saman med betra kommunikasjonar til Volda sentrum set dette lokalsenteret Fyrde under press. Forholdet mellom Fyrde og Grodås må avklarast i ein ny Samfunnsdel for den nye kommunen. I denne arealdelen må ein legge til rette for at ein kan nå målsettinga om å redusere den negative folketalsutviklinga. I arealdelen kan ein gjere dette ved å sikre at ein arealmessig legg til rette for at her kan vere muleg med auka busetting, næringsutvikling og offentlege tenestar i og nær Fyrde lokalsenter.

Funksjonsfordeling

Fordeling av ulike funksjonar når det gjeld handel, privat og offentleg service, div. næringsaktivitet m.v. heng tett saman med senterstruktur og soneinndeling av Volda tettstad.

Det er ei nasjonal målsetting at areal- og transportplanlegginga skal bidra til god fortetting i sentrumsområde og rundt kollektivknutepunkt. I Volda sentrum ligg kollektivknutepunktet på Moritzmarka midt i sentrumskjernen. I tillegg har vi eit kollektivknutepunkt i Furene der det bør vere muleg med auka næringsverksemd og busetting.

I følgje arealstrategiane skal det leggst til rette for fortetting og transformasjon i og nær sentrumskjernen («indre sentrumssone») og samfunnsdelen har fastsett målsetting om at utslepp frå transportsektoren skal reduserast. Vidareutvikling av nærings- og/eller handelsaktivitet nær kollektivknutepunkta i gangavstand til sentrumskjernen vil vere eit godt grep for å redusere utslepp frå transportsektoren.

Sentrum med urbane og berekraftige kvalitetar

Ein tettstad med berekraftige kvalitetar er gjerne kompakt med korte avstandar mellom bustad, arbeidsstad, kollektivtrafikk, grøntområde, servicetilbod og fritidstilbod. For å sikre ei slik utvikling i Volda sentrum må vi ha klare føringar på kva funksjonar som skal kunne lokaliserast i dei ulike sentrumssonene, i Mork/Furene og dei andre lokalsentra.

I Samfunnsdelen og vidare i arealstrategiane er det fastsett at det er ønskjeleg med eit sentrum med urbane kvalitetar. Dette er gjerne eit sentrum karakterisert som eit tett sentrum med mange funksjonar og eit differensiert tenestetilbod, der det foregår utstrekkt samhandel med menneske på tettstaden sine plassar og uterom. Det bør vere naturleg å opphalde seg i det urbane sentrum ved at mange bur i området, eller går og køyrer gjennom sentrum til og frå ofte nytta funksjonar.

For å få til eit sentrum med meir urbane kvalitetar er det i arealstrategiane gitt føringar om at detaljhandel skal lokaliserast til sentrumskjernen. Dette er tatt igjen i arealstrategiane for næringsliv der det er gitt føringar om at ein skal stimulere til vidareutvikling av detaljhandel med allsidig tilbod i sentrumskjernen. Handelsanalyse Ørsta-Volda frå 2014 støttar og opp om dette og konkluderte med at auka handel med utvalsvarer bør bli lokalisert til sentrumskjernen. Utvalsvarer omfattar gjerne typiske varer som vert selt på kjøpesenter og i sentrumsområder slik som m.a. klede, sko, hushaldningsapparat og sportsutstyr. Desse varegruppene inngår saman med daglegvarer i omgrepet detaljhandel. Det er derfor viktig å prioritere areal for detaljhandel i den indre sentrumssona og det er like viktig med føresegnar som sikrar at vi unngår ei utvikling med større etableringar av detaljhandel utanfor den indre sentrumssona.

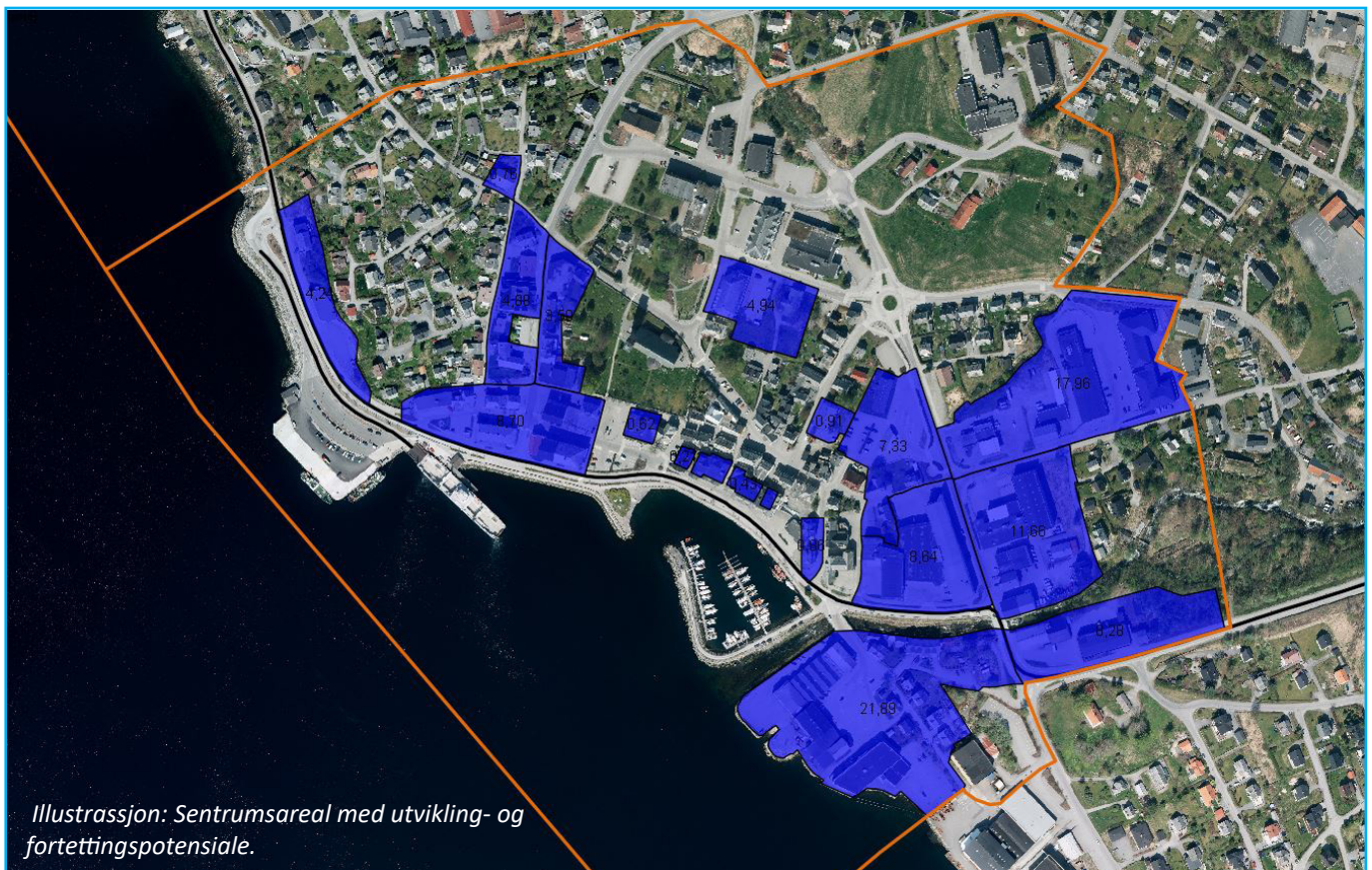
Strøksgatehandel som kjenneteiknast av mindre butikkar og tenesteyting langs ei gate med aktive fasadar og kjøpesenter bør derfor berre kunne etablerast i indre sentrumssone. Kjøpesenter vert gjerne definert som ei felles samling av butikkar, organisert med innvendige handlegater gjerne tilrettelagt for sosiale opplevingar.

Illustrasjonen under viser til dels store areal med utviklings- og fortetningspotensiale når det gjeld både handel og andre sentrumsfunksjonar. Areala bør prioriterast for strøksgatehandel, kjøpesenter, kontor, bank, finans, kultur, servering, overnatting, større grad av leilegheiter, parkar, plassar og grøntareal.

Storhandelskonsept som medfører behov for store parkeringsareal på bakkeplan og stor trafikk med større køyretøy bør ikkje etablerast i indre sentrumssone. Verksemdar som bensinstasjon, bilverkstad, bilbutikk, lager, godsterminal og støyande produksjonsverksemdar bør ikkje prioriterast i indre sentrumssone.

For å kunne utvikle eit sentrum med urbane kvalitetar er det viktig at folk finn det naturleg og attraktivt å ferdast der. I løpet av planperioden vil E39 bli flytta ut av denne sona og gjennomgangstrafikken og mykje av lokaltrafikken vil ikkje nødvendigvis passere den indre sentrumssona på veg til og frå daglege aktivitetar.

Det er derfor desto viktigare å sikre at funksjonar som evner å tiltrekke seg folk framleis vert lokalisert i indre sentrumssone. I tillegg er det viktig å sikre gode kommunikasjonsårer mellom verksemdar og aktivitetar i midtre og indre sone. Når ein nyttar eit tilbod i midtre sone må det vere opplevast enkelt og intuitivt å ta seg ned til fots, på sykkel eller køyrande til det «urbane» sentrum i den indre sona. Både Tettstadanalysen frå 2007 og Utviklingsplanen frå 2015 har fleire gode forslag til kvar og korleis dette bør gjennomførast.

Regionale funksjonar, service, tenesteyting og allmenne formål

Volda sentrum har fleire regionale funksjonar som m.a. sjukehus, vidaregåande skule, høgskule og tingrett som ligg i midtre og indre sentrumssone. Med sikte på å utvikle eit sentrum med urbane kvalitetar må etablering av slike funksjonar saman med allmenne formål og private og offentlege funksjonar som ikkje er dupliserbare, fortrinnsvis lokalisert til sentrumskjernen. På denne måten vil ein sikre eit godt grunnlag for å kunne utvikle eit urbant sentrum der folk oppheld seg og møtast. Sentrumskjernen har avgrensa plass for vidareutvikling av plasskrevjande funksjonar når det gjeld både private og offentlege teneste- og servicefunksjonar og arealkrevjande allmenntilgjengelege funksjonar som idrettsanlegg m.v.

I samsvar med målsettingar i Samfunnsdelen og fleire av arealstrategiane bør det ikkje vere tillate å lokalisere ikkje-dupliserbare offentleg og privat service og tenesteyting eller allmenne funksjonar som idretts- og kulturanlegg utanfor indre og ytre sentrumssone.

Ved å opne for vidareutvikling av slike funksjonar i midtre sentrumssone vil ein kunne sikre ei sentrumsnær lokalisering som samtidig vil ligge i gangavstand frå den ytre sentrumssona. Dei fleste av dei regionale funksjonane som er etablert i midtre sone har framleis tilstrekkeleg areal for vidareutvikling, men det er viktig å sikre at det ikkje vert bygd for tett på slik at det kan vere til hinder for verksemdene sine aktivitetar.

Storhandel og plasskrevjande varer

I eit regionalt perspektiv handlar handel gjerne om å ha eit utval som ikkje er representert i alle tettstader, men som kan trekke til seg kundar frå heile regionen. I regional delplan for attraktive byar og tettstader er Volda saman med Ørsta, Ulsteinvik og Fosnavåg definert som delregionsenter som skal fungere som kompletterande handels- og tenestесenter for Søre Sunnmøre. I kommunesenter som er delregionsenter kan handels- og tenestetilbodet dimensjonerast ut over 100 % dekning i eigen kommune.

I Furene er det etablert fleire handelsverksemdar med plasskrevjande varegrupper. Plasskrevjande varer er i regional delplan definert som bilar, båtar, landbruksmaskiner, trelast og større byggevarer, møblar, teppe, kvite- og brunevarer samt utsal frå hagesenter og planteskolar. I følgje regional delplan skal denne typen handel etablerast innanfor føremålsavgrensingar som allereie er gitt i gjeldande kommune- eller reguleringsplanar. Utviding bør berre tillatast dersom det ikkje fører til arealkonflikt, og etter at fullt utbyggingspotensiale innanfor føremålsavgrensingane er utnytta. I Furene er det i gjeldande kommunedelplan og reguleringsplan sett av slikt areal der fullt utbyggingspotensiale enno ikkje er utnytta. Det kan likevel vere aktuelt å sikre meir areal til handelsverksemdar med plasskrevjande varer og betre bransjevis lokalisering av andre næringar.

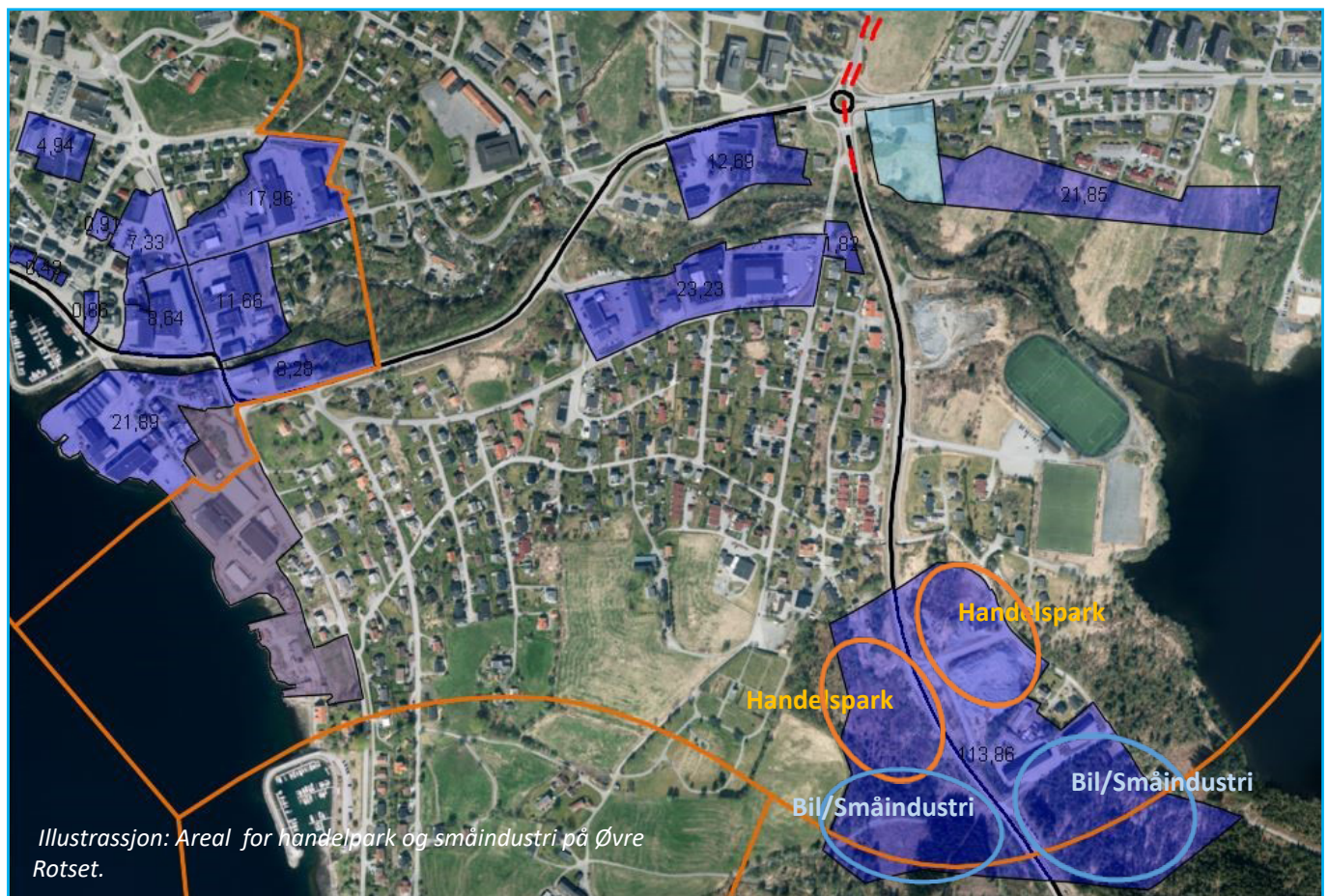
I Handelsanalysen vart det konkludert med at det kan vere rom for meir handel med byggevarer, hagesentre og andre plasskrevjande varer, og at dette er bilbasert handel med eit regionalt marknadsområde, som vert anbefalt lokalisert til Furene – Hovdebygda.

I same analyse vart det konkludert med at Volda har underdekning av handel med møblar og kvitevarer. For ikkje å trekke meir handel ut frå sentrum bør denne varegruppa lokaliserast til utkanten av sentrum og ikkje i Furene- Hovdebygda.

I følgje regional delplan er det eit krav at det må ligge føre ei konsekvensutgreiing som viser at tiltaket er i samsvar med dei overordna måla i planen og har positiv samfunns effekt, dersom ein skal kunne etablere nye område for plasskrevjande varer. Sjølv om det framleis er mykje areal som kan nyttast til nye handelsverksemdar i sentrumskjernen er det lite ønskeleg med større etableringar av bilbaserte varegrupper i sentrumskjernen. Slike varegrupper medfører ofte stor trafikk med tyngre køyretøy og store parkeringsflater på bakkeplan.

Ved å legge til rette for handel med plasskrevjande varer og noko auka detaljhandel i midtre sentrumssone, vil ein kunne legge betre til rette for Volda sentrum som eit regionalt handels-, bu og næringsssentrum. Dette vil avlaste indre sentrumssone når det gjeld regionale funksjonar innan handel, samtidig som det vil vere i gangavstand både frå sentrumskjernen og den ytre sentrumssona. Dette vil og vere med på å redusere transportbehovet internt i Volda sentrum.

Det er likevel viktig at handelsetablering i denne sona ikkje skjer i eit slikt omfang at vi ikkje oppnår eit sentrum med urbane kvalitetar med rom for vidareutvikling av detaljhandel med allsidig tilbod i sentrumskjernen. Det vil derfor vere nødvendig å regulere kva type varegrupper som kan tillatast og på kva måte handelen skal organiserast.

Oppsummering

Som ei oppsummering av dei vurderingane og forslaga til senterstruktur, sentrumsavgrensing og funksjonsfordeling i kommunen er det laga ein tabell. Tabellen vil vere utgangspunkt for føresegner og retningslinjer til Arealdelen 2018 - 2030.

Stad	Sentertype	Funksjonar
Volda sentrum	Indre sentrumssone (Kommunesenter)	Detaljhandel, utvalshandel og plasskrevjande varer. Ikkje plasskrevjande storhandel, lager, godsterminal, bilhandel, bilbutikk eller støyande og forureinande verksemder.
Volda sentrum	Midtre sentrumssone (Suppleringscenter)	Detaljhandel og utvalshandel totalt samla areal inntil 6 000m ² BRA, plasskrevjande varer. Utvalshandel og plasskrevjande varer med min. 1000m ² BRA. Ikkje sko, klede, blomsterbutikk og anna småhandel som naturleg høyrer heime i sentrum. Regional og lokal offentleg og privat tenesteyting. Skule, barnehage,
Volda sentrum	Ytre sentrumssone	Daglegvarehandel inntil 3000 m ² BRA. Skule, barnehage, lokalt forsamlingshus.
Mork/Furene	Knutepunktsenter	Plasskrevjande varer med min. 1000m ² BRA. Detaljhandel inntil 3000 m ² BRA. Ikkje detalj-/utvalshandel ut over 3000 m ² BRA. Næringsareal for ulike typar verksemder med bransjevis lokalisering. Lokalt forsamlingshus, offentleg og privat tenesteyting for å dekke lokalt behov.
Lauvstad/Dravlaus	Lokalsenter	Detaljhandel inntil 3000 m ² BRA. Lokalt forsamlingshus, offentleg og privat tenesteyting for å dekke lokalt behov. Næringsareal for ulike typar verksemder.
Folkestad	Lokalsenter	Detaljhandel inntil 3000 m ² BRA. Lokalt forsamlingshus, offentleg og privat tenesteyting for å dekke lokalt behov. Næringsareal for ulike typar verksemder
Fyrde	Lokalsenter	Detaljhandel inntil 3000 m ² BRA. Lokalt forsamlingshus, offentleg og privat tenesteyting for å dekke lokalt behov. Næringsareal for ulike typar verksemder.

SAKSDOKUMENT

Sakshandsamar: Regine Solberg Aklestad Arkivsak nr.: 2017/2238
Arkivkode:

Utvaksaksnr	Utval	Møtedato
87/17	Forvaltningsutvalet	05.12.2017
220/17	Formannskapet	12.12.2017

BYGNINGSMILJØ OG ESTETISK RETTLEIAR - DOKUMENT TIL HØYRING

Handsaming:

Sakshandsamar Regine Aklestad orienterte om saka.

Leiar Magnar Sunde kom med framlegg om at formannskapet vert endra til forvaltningsutvalet.

Røysting:

Tilrådinga frå administrasjonen, med endringar frå Magnar Sunde, vart samrøystes vedteken.

Tilråding i Forvaltningsutvalet - 05.12.2017 til formannskapet

Forvaltningsutvalet vedtek å sende dokumentet «Bygningsmiljø og estetisk rettleiar» for Volda sentrum ut til høyring og offentleg ettersyn.

Administrasjonen si tilråding:

Formannskapet vedtek å sende dokumentet «Bygningsmiljø og estetisk rettleiar» for Volda sentrum ut til høyring og offentleg ettersyn.

Vedleggsliste:

Vedlegg 1: "Bygningsmiljø og estetisk rettleiar", høyringsutkast datert 24.11.2017
Vedlegg 2: Oversikt høyringsinstansar

Uprenta saksvedlegg:

Ingen uprenta saksvedlegg.

Samandrag av saka:

I planprogrammet for kommuneplanen sin arealdel står det at det skal utarbeidast føresegner og retningslinjer for estetikk og bygningsmiljø i Volda kommune. Arbeidet med dokumentet "Bygningsmiljø og estetisk rettleiar" starta i juni 2017, og er no klar til å sendast ut på høyring. Etter høyringsperioden skal dokumentet handsamast politisk, og dokumentet skal leggest til grunn for kommuneplanen sin arealdel og framtidige reguleringsplanar.

Saksopplysningar/fakta:

I planprogrammet for kommuneplanen sin arealdel står det at det skal utarbeidast føresegner og retningslinjer for estetikk og bygningsmiljø i Volda kommune. Arbeidet med dette dokumentet starta juni 2017 og har vore leia av planleggar ved sektor for utvikling i Volda kommune. I oppstarten vart det oppretta ein arbeidsgruppe for prosjektet. Arbeidsgruppa har bestått av representantar frå Volda kommune, kulturvernseksjonen i Møre og Romsdal fylkeskommune (v/ Toril Moltubakk) og historikar Kari Hasle frå Høgskulen i Volda. Parallelt med dette prosjektet har det vore arbeid med ein kulturminneplan for kommunen, og prosjektgruppa for kulturminneplanen har også vore involvert i dette arbeidet. Personale ved biblioteket har vore til stor hjelp i arbeidet med å finne informasjon knytt til arbeidet. I tillegg har ein vore i kontakt med andre lokale einskildpersonar.

Mål for arbeidet

Arbeidsgruppa har definert målsettinga med arbeidet slik:

- Bidra til å styrke Volda sitt særpreg og identitet.
- Synleggjere Volda sitt særpreg og kvalitetar innan bygningsmiljø.
- Ta stilling til kva område kommunen ynskjer å ta vare på og i kva grad.
- Utarbeide eit dokument med føresegner og estetiske retningslinjer.
- Medverke til betre informasjon og kommunikasjon om estetikk i byggesaker.
- Medverke til at sakshandsamarar og politikarar i kommunen vert tryggare og sterkare fagleg innafor temaet estetikk.

Dokumentet skal vere eit grunnlag for kommuneplanen sin arealdel og framtidige reguleringsplanar. I utforminga av dokumentet er det lagt vekt på at rettleiaren skal kunne nyttast som råd og hjelp til tiltakshavar, arkitektar og prosjekterande.

Innhald

Dokumentet inneheld følgjande hovudkapittel:

- 1 Innhald
- 2 Innleiing
- 3 Tilskot
- 4 Historisk utvikling av tettstaden Volda
- 5 Voldalandskapet
- 6 Verdifulle bygningsmiljø
- 7 Estetisk rettleiar for restaurering og tilpassing
- 8 Bygningar av nasjonal og regional verdi
- 9 Kjelder

Kapittel 6 Verdifulle bygningsmiljø inneheld utvalte område med særlege kvalitetar knytt til bygningsmiljø. Kapittelet inneheld ei omtale av dei ulike områda, kjenneteikn, planstatus og retningslinjer og rutinar for utvikling.

Ut på høyring

Prosjektgruppa vil nå legge vedlagt dokument ut på høyring, for å få innspel frå publikum. Alle som vil kan kome med innspel til dokumentet. Innspela kan sendast som brev eller e-post til:

Volda kommune, Stormyra 2, 6100 Volda eller postmottak@volda.kommune.no.

Dokumentet vil vere tilgjengeleg på kommunen si heimeside www.volda.kommune.no. Eit høyringsutkast vil også vere tilgjengeleg på biblioteket. Høyringsperioden vert sett til tre veker.

Politisk handsaming

Etter høyringsperioden skal dokumentet handsamast politisk i forvaltningsutvalet, formannskapet og kommunestyret. Målet er at det ferdige dokumentet skal leggast til grunn for kommuneplanen sin arealdel og framtidige reguleringsplanar.

Helse- og miljøkonsekvensar:

Ingen kjente konsekvensar.

Økonomiske konsekvensar:

Høyringsutkastet har ingen kjente økonomiske konsekvensar.

Etter sluttgodkjenning i kommunestyret kan det vere aktuelt å vurdere å trykke opp dokumentet, slik at det kan delast ut til utbyggerar og publikum.

Beredskapsmessige konsekvensar:

Ingen kjente konsekvensar.

Vurdering og konklusjon:

Formannskapet vedtek å sende dokumentet «Bygningsmiljø og estetisk rettleiar» for Volda sentrum ut til høyring og offentleg ettersyn.

Rune Sjurgard
Rådmann

Jørgen Vestgarden
utviklingssjef

Utskrift av endeleg vedtak:

Sektor for utvikling.

Klageinstans:

BYGNINGSMILJØ OG ESTETISK RETTLEIAR

VOLDA SENTRUM

HØYRINGSUTKAST
24.11.2017

FORORD

Volda sentrum har mange kvalitetar det er viktig å take vare på. Volda var, er og blir i endå større grad i framtida sentrum i ein region med over 70.000 innbyggjarar og som aukar presset på arealbruk og omstilling. Volda er sentrum for offentleg verksemd, men også eit viktig sentrum for privat service – «alle vegar fører til Volda». Omstillingspress krev fortetting og ombygging, korleis skal vi gjere dette slik at vi utviklar gode bygningsmiljø og gjere Volda endå meir attraktiv for innbyggjarar og besøkande? Å gi gode og klare svar på desse og anna estetiske spørsmål er det overordna målet med denne rettleiaren.

I rettleiaren har arbeidsgruppa formulert desse måla:

- Bidra til å styrke Volda sitt særpreg og identitet.
- Synleggjere Volda sitt særpreg og kvalitetar innan bygningsmiljø.
- Ta stilling til kva område kommunen ynskjer å ta vare på og i kva grad.
- Utarbeide eit dokument med føresegner og estetiske retningslinjer.
- Medverke til betre informasjon og kommunikasjon om estetikk i byggesaker.
- Medverke til at sakshandsamarar og politikarar i kommunen vert tryggare og sterkare fagleg innafor temaet estetikk.

Dette er viktige mål og eg meiner rettleiaren gir gode svar. På vegne av oss innbyggjarar og politikarar i kommunen er eg stolt og glad for innsatsen som arbeidsgruppa har gjort for å hjelpe oss i dette viktige arbeidet.

Jørgen Amdam
Ordførar

1 INNHALD

	Forord	s. 2
1	Innhald	s. 2
2	Innleiing	s. 2
2.1	Bakgrunn for arbeidet	s. 2
2.2	Avgrensing av arbeidet	s. 2
2.3	Kva er eit bygningsmiljø?	s. 3
2.4	Kvifor ta vare på bygningsmiljøet?	s. 4
2.5	Gjennomføring og metode	s. 4
2.6	Mål for arbeidet	s. 4
2.7	Lovverk	s. 4
3	Tilskot	s. 5
4	Historisk utvikling av tettstaden Volda	s. 6
4.1	Volda fram til 1910	s. 6
4.2	Volda i mellomkrigstida	s. 8
4.3	Volda etter 1945	s. 10
4.4	Volda i 2017 og gjeldande planar	s. 12
5	Voldalandskapet	s. 14
5.1	Karakteristiske element	s. 14
5.2	Historisk utvikling av tilknyttinga til landskapet	s. 14
6	Verdifulle bygningsmiljø	s. 16
6.1	Halkjelsvika	s. 16
6.2	Hauane	s. 18
6.3	Elvadalen	s. 20
6.4	Rotsetfjøra	s. 22
6.5	Sveitserrekkja	s. 24
6.6	Vevendelvegen, Storgata og Porsemyrvegen	s. 26
6.7	Brenslene, Granlida og Furebakken	s. 28
6.8	Skuleløypa	s. 30
6.9	Skifertak	s. 32
6.10	Løer	s. 34
6.11	Uthus	s. 36
7	Estetisk rettleiar for restaurering og tilpassing	s. 38
7.1	Restaurering og tilpassing	s. 38
7.2	Tilbygg på eldre hus	s. 39
7.3	Fortetting og nye bygg	s. 40
7.4	Huset sin tilstand og moglegheiter	s. 40
8	Bygningar av nasjonal og regional verdi	s. 41
8.1	Bygningar med nasjonal verdi	s. 41
8.2	Bygningar med regional verdi	s. 42
8.3	Bygningar med lokal høg verdi	s. 44
9	Kjelder	s. 49
10	Nyttige nettsider	s. 50

2 INNLEIING

2.1 Bakgrunn for arbeidet

I planprogrammet for kommuneplanen sin arealdel står mellom anna fylgjande to arealstrategiar:

- Volda sitt særpreg og identitet skal styrkast ved å sikre den eldre trehusbebyggelsen og anna særprega arkitektur, ta vare på smug, fjordgløtt og grønne lungar og sikre eit ope sentrum mot fjorden.
- Legge til rette for fortetting og transformasjon i og nær sentrumskjernen, som støttar opp om utvikling av eit sentrum med urbane og berekraftige kvalitetar.

I planprogrammet står det også at det skal utarbeidast føresegnar og retningslinjer for estetikk og bygningsmiljø i Volda kommune. Dokumentet skal leggast til grunn for kommuneplanen sin arealdel.

2.2 Avgrensing av arbeidet

For å avgrense arbeidet inneheld dette heftet ein gjennomgang av bygningsmiljø i eller knytt til tettstaden Volda. Det er lagt vekt på å undersøkje eksisterande bygningsmiljø med spesiell verdi.

2.3 Kva er eit bygningsmiljø?

Eit bygningsmiljø er ein samling av bygningar som er plassert slik at dei kan oppfattast under eitt. Det kan til dømes vere ein einskapleg bygningsmasse rundt eit gateløp, ein plass eller eit grøntområde. Bygningsmiljø kan vere alt frå ei mindre husgruppe på nokre få bygningar i eit lokalt miljø, til meir spreidd bygdebebyggelse og deler av eller heile byar eller tettstadar. I ordet bygningsmiljø er det vanleg å legge eigenskapar som "einskapleg", "harmonisk" eller "med felles trekk".

Bygningar og bygningsmiljø er fysiske element i det offentlege rom som fortel historier om ulike tidsepokar. Bygningane gjer historiene levande og lettare å forstå for oss som lever i dag, og for dei som kjem etter oss.

2.4 Kvifor ta vare på bygningsmiljøet?

Bygningsmiljøet avspeglar både det fysiske landskapet, lokale og nasjonale hendingar, lovverk og trendar. Dagens byar og bygder ber med seg spor etter historia. Desse spora karakteriserar staden og gir den særpreg og eigenart. Bygningar og bygningsmiljø er med på å gjere historier levande.

Bygningsmiljøet i Volda er ein del av kulturarven, og representerar viktige verdiar og felles ressursar for samfunnet i dag – og i framtida. Opplevingsverdien, identitetsverdien, symbolverdien og kunnskapsverdien er viktige sider av kulturarven si samfunnsmessige verdi. Kulturarven kan også nyttast til å auke stadens omdømme og konkurransekraft, til å tiltrekke besøkande og til merkevarebygging.

2.5 Gjennomføring og metode

Arbeidet med dette dokumentet starta juni 2017 og har vore leia av planleggar ved sektor for utvikling i Volda kommune. I oppstarten vart det oppretta ein arbeidsgruppe for prosjektet. Arbeidsgruppa har bestått av representantar frå Volda kommune, kulturvernseksjonen i Møre og Romsdal fylkeskommune og historikar frå Høgskulen i Volda. Parallellt med dette prosjektet har det vore arbeid med ein kulturminneplan for kommunen, og prosjektgruppa for kulturminneplanen har også vore involvert i dette arbeidet. Det har vore to heildags-prosjekt møte med arbeidsgruppa, i tillegg til mindre arbeidsmøte og e-postutveksling. Det har også vore gjennomført synfaringar i dei ulike områda, med representantar frå prosjektgruppa.

Bakgrunnsdokument og kjeldemateriale er i hovudsak funne på biblioteket i Volda, kommunen sine arkiv, internett og i ulike kartdatabasar. Ein har også nytta Facebook og vore i kontakt med einskildpersonar for å få tak i informasjon knytt til arbeidet. Kjeldelista står bakerst i dokumentet. Figurar og bilete er produsert av Regine S. Aklestad der ikkje anna er nemnd.

(Dokumentet vart lagt ut til høyring xx.xx.xxxx og vedteke av kommunestyret xx.xx.xxxx)

2.6 Mål for arbeidet

Arbeidsgruppa har definert målsettinga med arbeidet slik:

- Bidra til å styrke Volda sitt særpreg og identitet.
- Synleggjere Volda sitt særpreg og kvalitetar innan bygningsmiljø.
- Ta stilling til kva område kommunen ynskjer å ta vare på og i kva grad.
- Utarbeide eit dokument med føresegner og estetiske retningslinjer.
- Medverke til betre informasjon og kommunikasjon om estetikk i byggesaker.
- Medverke til at sakshandsamarar og politikarar i kommunen vert tryggare og sterkare fagleg innafor temaet estetikk.

Dokumentet skal ligge til grunn for kommuneplanen sin arealdel og framtidige reguleringsplanar. I utforminga av dokumentet er det lagt vekt på at rettleiaren skal kunne nyttast som råd og hjelp til tiltakshavar, arkitektar og prosjekterande.

2.7 Lovverk

Plan- og bygningslova (pbl) set rammar for offentleg og privat arealplanlegging, og for kva eigarar kan gjere av bygging og andre tiltak på eigedomene sine.

I fylgje plan- og bygningslova skal alle kommunar ha ein kommuneplan som omfattar samfunnsdel med handlingsdel og arealdel. Arealdelen er ein overordna plan for heile kommunen. Reguleringsplanar er meir detaljerte planar for mindre område. I arealplanane vert områda regulert til arealformål med føresegner. Områda kan i tillegg regulerast med omsynssonar. Det kan til dømes vere sone med særleg omsyn til bevaring av natur- eller kulturmiljø.

Kulturminneloven er det sentrale lovverket for å ta i vare kulturmiljø og kulturminne. Det sterkaste verkemiddelet er fredning. Ein rekkje faste kulturminne er freda direkte i lova (automatisk freda kulturminne). Ein kan også frede utvala kulturminne ved enkeltvedtak (vedtaksfreda kulturminne).

Hauane, Volda.

3 TILSKOT

Det er mogleg å søkje om midlar til vedlikehald, utbetring og utvikling av bygningar ved både statlege, regionale og private ordningar. Ordningane varierar frå år til år, nokre vert borte og andre kjem til. Her er likevel ein liste over eit utval aktuelle ordningar:

Kulturminnefondet

Tilskotsordninga er eit lågterskeltilbod til private eigarar av verneverdige kulturminne. Også frivillige lag og organisasjonar, anten de eig kulturminna sjølv eller forvaltar dei på vegne av andre, kan søkje. kulturminnefondet.no/

Kultur- og miljølegatet og Landbrukslegatet i Norges Vel

Midlane fordelast av Norges Vel, og satsingsområde er bevaring av gamle hus og gjenstandar dersom dei inngår i næringsverksemd (turisme eller næringsliv). www.norgesvel.no/kultur-og-miljoelegatet.303192.no.html
www.norgesvel.no/landbrukslegatet.303190.no.html

Rydd et kulturminne

Midlane fordelast av Norsk kulturarv, og går til skjøtsel av kulturminne. www.kulturarv.no/aksjoner/rydd-et-kulturminne

«Ta et tak»-aksjonen

Midlane fordelast av Norsk Kulturarv og rettar seg mot våningshus og driftsbygningar. www.kulturarv.no/aksjoner/ta-et-tak-aksjonen

Enovatilskotet

Enova deler ut tilskot til etterisolering, oppgradering av bygningskroppen, montering av tettelister eller andre prosjekt knytt til reduksjon av energibehov i bygningar. www.enova.no/privat/alle-energitiltak/

Tilskot til kulturminne og kulturmiljø av regional og høg lokal verdi

Møre og Romsdal fylkeskommune gir tilskot til vedlikehalds- og istandsettingsarbeid av kulturminne og kulturmiljø av regional og høg lokal verneverdi. Tilskot kan tildelast private eigarar av kulturminne og kulturmiljø. Også private stiftingar, foreiningar/organisasjonar/sameige/frivillige, museum og kommunar kan søkje. <https://mrfylke.no/Tenesteomraade/Kultur/OEkonomisk-stoette/Kulturminneforvaltning/Tilskot-til-kulturminne-og-kulturmiljoe>

Tilskot til forundersøkingar eller arkitektfagleg bistand for bygningar og anlegg

Møre og Romsdal fylkeskommune tilbyr tilskot til forundersøkingar eller arkitektfagleg bistand for bygningar og anlegg. Tilskotet kan nyttast til å få fram godt grunnlagsmateriale for vidare tiltak til bygningar. Bygg og anlegg som er listeført med lokal verdi i kommunale kulturminneplanar eller som inngår i regulerte verneområde kan søkje på tilskotet. <https://mrfylke.no/Tenesteomraade/Kultur/OEkonomisk-stoette/Kulturminneforvaltning/Tilskot-til-forundersoekingar-eller-arkitektfagleg-bistand-for-bygningar-og-anlegg>

Tilskot til freda bygningar og anlegg

Statstilskot frå Riksantikvaren til vedlikehald, istandsettingsarbeid og restaurering av freda bygningar og anlegg. Tilskot kan tildelast private eigarar av kulturminne freda etter Kulturminnelova, private stiftingar, foreiningar/organisasjonar/sameige, frivillige og liknande, og museum som eig freda bygningar. <https://mrfylke.no/Tenesteomraade/Kultur/OEkonomisk-stoette/Kulturminneforvaltning/Tilskot-til-freda-bygningar-og-anlegg>

Tilskot til skilting, skjøtsel og tilrettelegging av kulturminne

Møre og Romsdal fylkeskommune har ei ordning som gjeld skilting, skjøtsel og tilrettelegging av kulturminne og kulturmiljø som er av høg verneverdi. Tilskot kan tildelast private eigarar av kulturminne og kulturmiljø samt stiftingar, foreiningar/organisasjonar/sameige/frivillige, museum og kommunar. <https://mrfylke.no/Tenesteomraade/Kultur/OEkonomisk-stoette/Kulturminneforvaltning/Tilskot-til-skilting-skjoesel-og-tilrettelegging-av-kulturminne>

Tilskot til forprosjekt med tema reiseliv og kulturarv

Formålet med tilskotsordninga er å stimulere til realisering av prosjekt der kombinasjonen reiseliv og kulturarv går saman som tema på ein god måte, samt å spreie kunnskap om kulturarven. <https://mrfylke.no/Tenesteomraade/Kultur/OEkonomisk-stoette/Kulturminneforvaltning/Tilskot-til-forprosjekt-med-reiseliv-og-kulturarv-som-tema>

Kulturminnefondet har også ei oppdatert oversikt over ulike tilskotsordningar: kulturminnefondet.no/soknad/andre-tilskuddsordninger/

4 HISTORISK UTVIKLING AV TETTSTADEN VOLDA

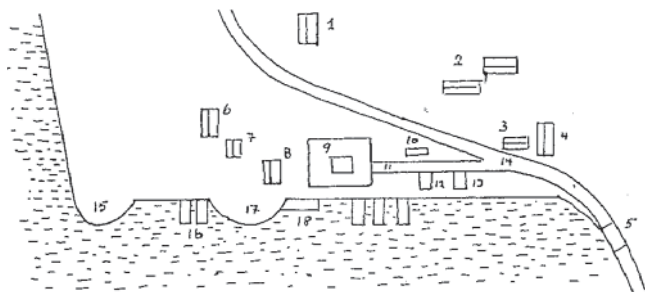
4.1 Volda fram til 1910

Utvikling av eit sentrum

I Halkjelsvika er det gjort reidskapsfunn tilbake til steinalderen. Halkjelsvika er nemnd i Snorre Sturlason sine kongesoger fordi Vika vart nytta i samband med slaget i Hjörungavåg i 988. Ovanfor Halkjelsvika var det svært god jordbruksjord, og det var lett å rydde og dyrke åkrar. Kyrkjestaden er fleire hundre år gamal, og ein meiner det var kultstad her også før kristninga av landet. Den eldste kyrkja i Volda sto like ved tunet på Halkjelsvik, og kyrkja fungerte som navet i Volda. Kyrkja er ein av grunnane til at Volda vaks fram som eit bygdesamfunn.

Nedre Rotset var tidleg eit trafikknutepunkt, handels- og tingstad, men frå midten av 1800-talet flytta dette senteret seg gradvis til Halkjelsvika. Truleg var hamnetilhøva betre der. I tillegg var kyrkja ein viktig møteplass, og handelen føregjekk også på søndagar.

Volda vart bygd opp rundt primærnæringane jordbruk og fiske (sjølvberging), men i andre halvdel av 1800-talet var bygdene på Vestlandet i overgang frå naturhushald til pengehushald. Halkjelsgata vaks fram som handelssenter. I Halkjelsvik var det også nokre handverkarar, mellom anna skreddar og skomakar. I 1801 var det om lag 8 våningshus og 30 menn i Halkjelsvika, medan det i 1900 var 78 våningshus og 688 innbyggjarar her. Ein viktig

Rit av Halkjelsvik av Rasmus Mork. — Rasmus Mork skriv at i hans ungdomstid såg Halkjelsvik slik ut (f. 1837, d. 1930): — 1. Stova hans Amund-Anders, far til Lars Mork og Leite-Sevrina. (Vistnok hadde Amund-Anders meir enn eitt hus). 2. Røys-Rasmus sine 2 stover. 3. Morits-løa. 4. Rasmus-løa. 5. Øyrabrua. 6. Kleinholdt-stova. 7. BjønnsJo-stova. 8. Telibu. 9. Kyrkjegarden og kyrkja. 10. Guri-stova. 11. Veg frå Øyrabrua til kyrkja. 12. Morits-stova. 13. Johan Blichfeldt-stova. 14. Vegen til Ørsta. 15. Vikeneset. 16. Nausti utanfor Skjåberghaugen. 17. Skjåberghaugen. 18. Naustet hans P. Berja. — Johan Blichfeldt hadde eit grisehus mellom huset sitt og Morits-stova.

Skisse av Volda sentrum rundt 1850. Illustrasjonen er henta frå boka "Halkjelsvik-gardane 1792–1992", s. 6.

grunn til den raske utviklinga var ekspansjon i handel og kommunikasjon. I denne perioden var det også framvekst av industri og etablering av industribedrifter i Volda.

Noreg sitt første trykkeri på landsbygda vart starta opp i 1808 og låg på Ekset (Aarflots prenteverk). To år etter vart avisa Møre etablert. Lokalavisa reknast i dag for å vere Noreg si eldste lokalavis.

I 1846 fekk sorenskrivaren for Søre Sunnmøre sorenskrivarembete fast tilhaldstad i Volda. Da flytta den fyrste sorenskrivaren inn i sorenskrivarbustaden i Skrivarvegen på Rotset. I 1905 sto ein ny sorenskrivarbygning ferdig og innflyttingsklar på Skjerva. Her held Søre Sunnmøre tingrett framleis til.

Industri var i stor grad lokalisert i Elvadalen (Øyraelva). Rundt forrige århundre var der mellom anna mekanisk verkstad, Voldens Aktiegarveri, Møre Støberi og elektrisitetsverk ved Øyraelva. Volda hadde også spinneri og meieri. Åslids Møbelfabrikk vart starta i 1907. Fjordfiske var viktig både som livberging, attåttnæring og hobby.

Ein stor del av einebustadane i Volda sentrum er bygde i perioden 1880–1930. Eigedomsgrenser, vegar og bebyggelse var noko av det som styrte utbygging og utvikling. Dei første tomtene som vart nytta til bustadformål var på områder som var mindre tenelege til jordbruk. Vest for Halkjelsvika vart bustadområdet på Hauane og Vikeneset etablert. Områda Engeset/Klepp, Gamlevegen, Anders Vassbotnvegen og rundt Røysbakken var også nytta til bustadbygging.

På 1800-talet var sjøen hovudvegen mellom bygdene, særleg for tungtransport. Kaia var knutepunkt og bygdebørs. I 1853 vart Volda dampskipsstoppestad for ruta mellom Bergen og Trondheim, og også stoppestad for lokaldampskipa som gjekk i rute på Sunnmøre frå 1858. I 1891 fekk Volda eit eige dampskip "Laxen" til rutefart på fjorden. I 1908 vart det opna køyreveg mellom Fyrde (Austefjorden) og Volda sentrum. Vegbygging var ei av dei viktigaste oppgåvene i samferdselsutbygginga frå 1800-talet. Langs hamn og vegkryss vart det fortetting med bygningar.

Volda sett frå Øyra-brua, 1901. Illustrasjonen er henta frå boka "Hilsen fra Volda", s. 33.

Skulestaden Volda

På slutten av 1800-talet og byrjinga av 1900-talet vart det starta opp fleire skular i Volda. I 1861 vart Voldens høiere Almueskole etablert. Bygget var plassert ved Øyraelva. Aage Stabels private middelskule vart oppretta i 1891, og var i drift til 1910. Volda private millomskule og gymnas vart skipa i 1910, og vart det første treårige gymnaset på landsbygda i Noreg. I 1966 vart gymnaset fylkeskommunalt, og skulen er i dag Volda vidaregåande skule.

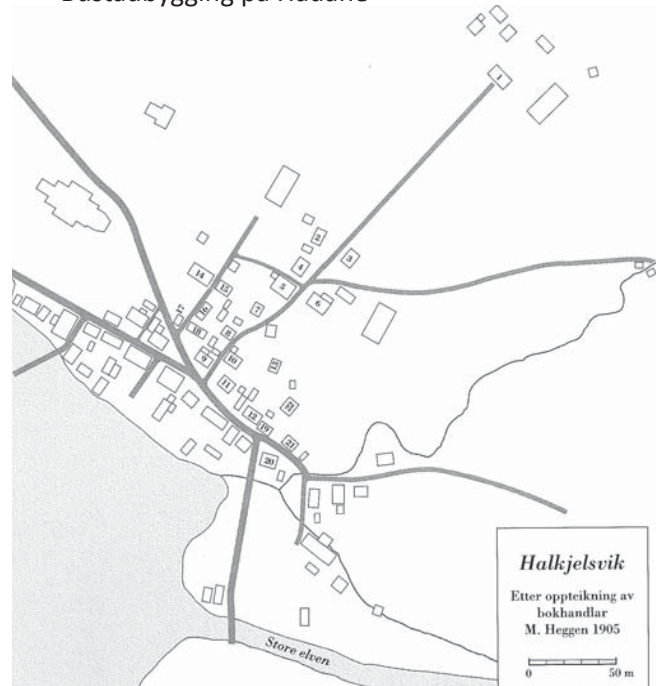
Voldens Privatseminarium vart grunnlagt i 1895. Det vart seinare til Volda lærarskule og er i dag ein del av Høgskulen i Volda.

Volda, 1895. Illustrasjonen er henta frå boka "Hilsen fra Volda", s. 11.

Primære element for perioden ca. 1800–1910:

- Hamn
- Nye vegar
- Halkjelsvik: senterstruktur med kyrkje
- Industri i Elvadalen (Øyraelva)
- Etablering av skulestaden (mellom anna landsgymnas)
- Bustadbygging på Hauane

1. Skjervagarden	7. Dahl	13. J. D. Driveklepp	19. Bakke Ervik
2. Hjelle	8. P. M. Gjerder	14. Røysgarden	20. L. O. Lillebø
3. Johs. Kornberg	9. P. M. Olsen	15. Nybø	21. O. Lillebø
4. Nerbøvik	10. Sørheim	16. Karlsen	22. Tømmerbak
5. Bedehuset	11. O. C. Olsen	17. Rygg	
6. Moritsgarden	12. J. A. Kroken	18. Sivertsen	

Kart over Volda sentrum 1905. Illustrasjonen er henta frå boka "Løyndom og Røyndom", s. 26.

4.2 Volda i mellomkrigstida

Volda utvikla seg tidleg til ein stad med administrative funksjonar for Søre Sunnmøre. Her var det sorenskrivar, fyr- og hamnevesen, dampskipsstoppestad, kyrkje, telegraf- og rikstelefonsentral, postkontor, lensmannskontor, bokhandel og apotek. Utviklinga av tenester for eit større omland heldt fram i mellomkrigstida.

I 1930 var det 179 våningshus og 1272 innbyggjarar i Volda, og bebyggelsen rundt Halkjelsvika auka. I mellomkrigstida vaks også institusjonane. Volda Handelsskule, seinare Volda vidaregåande skule HK, vart skipa i 1933, og var den første av sitt slag i Noreg utanom byane. I 1938 sto sjukehuset ferdig, og var ein svært viktig tilvekst for bygda. I samband med etablering av institusjonane vaks folketalet.

Fjordfiske heldt fram i mellomkrigstida, og fiskarar herfrå drog ofte til fjernare farvatn. I 1928 hadde Statens Hamnevesen utarbeidd ein plan for eit moderne hamneanlegg med molo, kaier og bryggjer langs stranda.

Transport og trafikk

I åra mellom dei to verdskrigane endra transport- og trafikkbiletet seg. Til Nordvestlandet kom bilane for alvor først frå 1920-åra. Landtrafikken fekk no høgaste

prioritet, men det var ikkje slutt på å bruke båt. Løysinga var å skape sterkare samankopling mellom sjø- og landtransport. Aukande biltrafikk aktualiserte bilferje over fjorden mellom Volda og Folkestad, likeeins ny innkøyringsveg frå Ørsta langs sjøen om Vikeneset. Kaia på Vikeneset vart utbygd i 1930-åra. Volda-Folkestad Bilferje L/L vart skipa i 1936. Dette ferjesambandet var svært viktig for samferdsla på Søre Sunnmøre. Utan ferjene hadde det blitt lite bilar i kyst- og fjordbygdene.

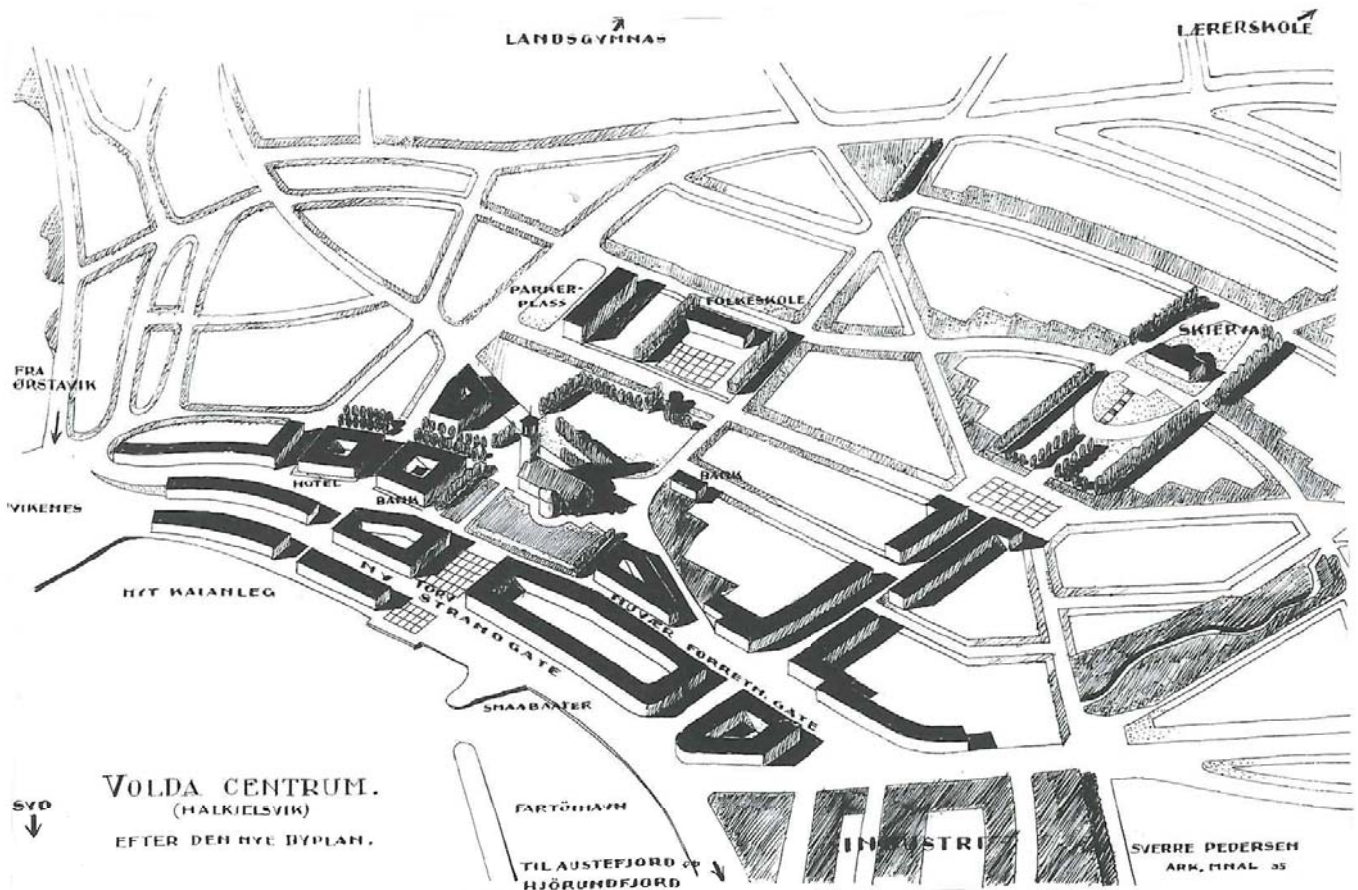
Gamle haldeplassen for busstrafikk var plassert i krysset mellom Kyrkjegata og Halkjelsgata. Dette var eit knutepunkt for biltrafikken til og frå sentrum, og til Ørsta gjekk vegen ovanfor kyrkja og over Hauane. Mot Vikebygda og Åmdal gjekk vegen framover Anders Vassbotn vegen, og vegen til Rotset og Austefjorden gjekk "inn over brua". Arbeidet med den nye vegen langs stranda mot Ekset vart starta på 1930-talet, men det var ikkje før rundt 1950 at vegen vart slutført.

Volda kyrkje

I 1858 vart det bygd ei stor trekyrkje i Halkjelsvik. Natt til 7. april 1929 brann kyrkja ned, og det vart bestemt at den nye kyrkja skulle byggast i stein. Den nye kyrkja vart vigsla i 1932.

Flyfoto av Volda, 1934. Illustrasjonen er henta frå boka "Hilsen fra Volda", s. 215.

Sverre Pedersen sin illustrasjon av Volda sentrum etter den nye byplanen, 1935. Illustrasjonen er henta frå boka "Løyndom og Røyndom", s. 192.

Reguleringsplan

Professor Sverre Pedersen utarbeidde ein reguleringsplan for Volda som vart stadfesta i 1940.

Planen viser eit bymessig sentrum med markerte aksar, almenningar og grøntstruktur. Lærarskuleelva er "byelva" og Øyraelva industriområde. Planen vart på langt nær gjennomført, men nokre grep er framleis synleg; mellom anna ved kyrkja.

Primære element for perioden ca 1910–1945:

- Hamn/kai (ferje)
- Vegbygging
- Ny kyrkje
- Sjukehus
- Skular (m.a. lærarskulen)
- Reguleringsplan av Sverre Pedersen
- Fortetting langs hovudvegane og sentrale hamneområde.

Halkjelsgata, 1927. Illustrasjonen er henta frå boka "Hilsen fra Volda", s. 196.

Volda lærarskule. Kaarstad-huset vart oppført i 1922. Illustrasjonen er henta frå blogg.hivolda.no.

4.3 Volda etter 1945

Volda held fram med å vekse også etter krigen, og sentrumsområdet breide seg ut over. Jordbruksareal som tidlegare hadde omkransa sentrum, vart nedbygde. Fleire offentlege utbyggingar skjedde i området nord for kyrkja, til dømes samfunnshuset og rådhuset. Skulestaden Volda var også i vekst. I 1963 fekk gymnaset eit nytt og moderne bygg og i 1971 starta Distriktshøgskulen opp. I 1986 vart eit nytt og moderne sjukehus teke i bruk. Tilstøyminga av studentar har hatt ein formande faktor på bygda. Arbeidsplassar knytt til skule, forskning og sjukehus har skapt tilflytting til staden.

Rundt 1950 kom det eit nytt hamneanlegg (Holmen) og sidan 60-talet har det skjedd store endringar i høve sjøsida. Ein del masser vart utfylt i området i samband med bygging av det nye sjukehuset i perioden 1986-1988.

Privatbilismen kom til for alvor i større omfang i 1960-åra, og vegnettet vart stadig utvida. Bustadområda vart etter kvart plassert lengre frå sentrum – oppetter dei grønne sidene. På 70-talet auka folketalet, og byggefeltet Røyslid-Heltne vart utbygd. På 80-talet vart bustadfeltet i Bratteberg opparbeidd.

Stadion på Rotset vart teken i bruk i 1956. Det tidlegare industriområdet i Elvadalen vart gradvis tatt i bruk som friluftsområde. Dei viktigaste tiltaka langs elva i høve dette vart gjennomført mellom 1989 og 1997.

Viktige møteplassar i sentrum var Uppheimsplassen (til dømes som samlingsplass etter 17. mai-toget), plassen foran Sørheim-huset (til dømes til tenning av julegrana) og Sivert Aarflot-plassen nedanfor kyrkjegarden (til dømes markering av 10-års jubileet for fred i 1955).

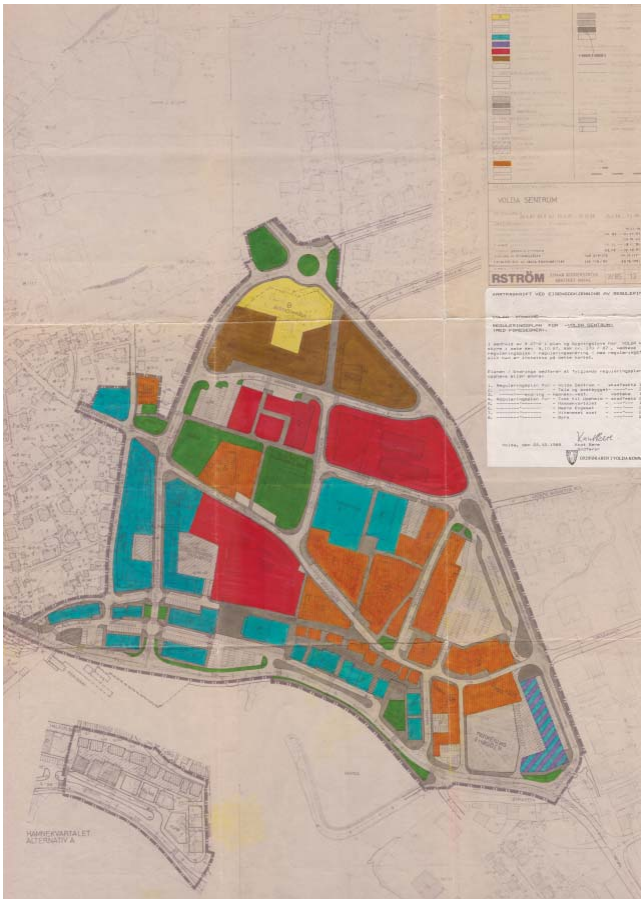
Planarbeid

I perioden etter 1945 kom den offentlege planlegginga inn for fullt. Reguleringsplanar frå 1955, 1965, og 1975 var retningsgivande for utviklinga.

Reguleringsplan for Volda sentrum av arkitekt Einar Ridderstrøm vart stadfest i 1987. Føremålet med planen var å gje rettleiing for vern av eksisterande bebyggelse og utforming av ny bebyggelse. Planområdet var avgrensa av sjøen i sør, Industrigata i aust, Storgata og Smiths gate i vest, og vestover langs Vikenesvegen til riksvegen. Delar av planen er framleis gjeldande.

Utsikt frå Klepp, 1962. Illustrasjonen er henta frå boka "Volda er Volda", s. 36.

Reguleringsplan for Volda sentrum av arkitekt Einar Ridderstrøm. Områder med oransje skravur er spesialområder som skal bevarast.

I 1989 vart planen for Vokrare Volda – Miljøutviklingsplan for Volda sentrum godkjent av kommunestyret. Planen skulle vere ”retningsgjevande for vidare utbygging og detaljplanlegging i Volda sentrum”.

Sidan 80-talet har daglegvarehandelen i aukande grad vorte lokalisert utanfor sentrumskjernen. Det er også ein tendens med større forretningar i staden for fleire mindre ”lokale” butikkar. I Volda sentrum har gamle hus fått nye funksjonar, i 2006 opna til dømes kjøpesenteret Spinneriet i gamle fabrikklokalar.

Primære element for perioden etter ca 1945:

- Hamn/kai (vidare oppgradering av hamn/kai - ferje)
- Vegar (Sjøgata, Elvadalen, busshaldeplass), utfylling i sjø. Nytt vegsystem knytt til regionen.
- Nye bustadområde
- Flyplass (region)
- Skular (m.a. Høgskulen)
- Nytt sjukehus
- Elvadalen friluftsområde
- Kjøpesenter
- Planar m.m.: plan i 1955, 1965 og 1975
Ridderstrømplanen 1987, Vokrare Volda 1988/89

Søre Sunnmøre sjukehus. Illustrasjonen er henta frå boka ”Volda er Volda”, s. 19.

Vevendelvegen, Storgata og Porsemyrvegen 1960. Illustrasjonen er henta frå boka ”Volda er Volda”, s. 31.

4.4 Volda i 2017 og gjeldande planar

1. januar 2017 var det 9102 innbyggjarar i Volda kommune, og 6520 innbyggjarar budde i tettstaden Volda. Folketalet i tettstaden er i vekst.

Hausten 2017 hadde Høgskulen i Volda 3705 registrerte studentar, og studentane er viktige ressursar i bygda. Det er høg andel av offentlege arbeidsplassar i kommunen, og både Høgskulen og Volda sjukehus er viktige arbeidsplassar.

Bebyggelsen trekk seg stadig lengre oppover fjellsidene, og området Engeset/Klepp er av dei områda som har hatt stor utbygging dei siste åra. Her er det bygd både einebustadar og fleirmannsbustadar i ulike størrelsar. I sentrumskjernen kan ein sjå fleire innslag av blokkar med leiligheiter. Det kan sjå ut som ein trend her, som elles i landet, at pensjonistar sel einebustadene sine, og kjøper ein sentrumsnær leiligheit i staden.

Sentrale funksjonar som butikkar, kjøpesenter, rådhuset, biblioteket, kyrkja, idrettsområde, høgskulen og sjukehuset ligg i og rundt sentrumskjernen, og det er korte avstandar mellom mange målpunkt. Det er fyrst og framst bustadar som trekk seg oppover fjellsidene og vert bygd lengre og lengre frå sentrumskjernen. Frilutsområda og fjella bak bebyggelsen er viktige rekreasjonsområde og vert mykje brukt. På flyfotoet under kan ein sjå at det framleis er jordbruksareal i og nær sentrumskjernen.

Kommunedelplan for Volda sentrum

Gjeldande kommunedelplan for Volda sentrum (2009–2021) har som mål å utvikle Volda til ein attraktiv tettstad i regionen, med eit levande og konkurransedyktig sentrum. Planen legg vekt på ein miljøvennleg byutvikling med korte avstandar mellom arbeidsplassar, bustadar, handels- og kulturfunksjonar. Den legg opp til ulike bustadtypar; både konsentrerte sentrumsbustadar, og frittliggande einebustadar. Det er lagt vekt på å sikre samanhengande grønstruktur frå fjord til fjell, og legge til rette for at alle innbygjarane skal ha god tilgang til friluftslivsområde. Planen inneheld ny E39 frå sjukehuskrysset til Furene, og fleire nye gang-, sykkel- og turveggar.

Utviklingsplanen for Volda sentrum

I 2015 laga Gehl Architects ein utviklingsplan for Volda sentrum. Arkitektene var opptekne av å setje menneske i fokus for utviklinga av staden. Dei meiner utvikling av gode møteplassar og moglegheit for å kunne bevege seg til fots eller med sykkel i sentrumsområdet er viktig i vidare utvikling av Volda. Planen tek for seg mellom anna tema som parkering og trafikk, fortetting, belysning, grønstruktur, skilting, kunst og byromsutstyr. Gehl valde seg ut fem fokusområde, som dei ville gi ekstra merksemd; Sørheimhuset, Voldaparken, Volda hamn, Hamnegata og Elvadalen. I kommuneplanen sin samfunnsdel (2016–2028) er det sett som mål å realisere tiltak i samsvar med Utviklingsplanen for Volda sentrum. Arbeidet med å realisere tursti langs Elvadalen er mellom anna i gang.

Flyfoto av tettstaden Volda, 2017. Illustrasjonen er henta frå google.no.

Utsikt frå Rotset. Bebyggelsen i tettstaden Volda trekkjer seg stadig lengre oppover fjellsidene. Mange av innbyggjarane har god utsikt utover fjorden.

Tettstadsanalyse Volda sentrum

Tettstadsanalysen for Volda sentrum vart laga i 2007. Dokumentet tek for seg ei analyse av staden, inkludert mellom anna historisk utvikling, natur og landskap og organisering av bebyggelse. Dokumentet inneheld også visjonar for vidare utvikling. I visjonsdelen er mellom anna kulturminne og historiske element, "sentrumskjernen" (Halkjelsgata, Røysgata og Snippa), taklandskap, sjøgløtt, sjøfronten, "byromsutvikling", sentrumbustadar, fortetting og næringsutvikling i sentrum peika på som viktige utviklings- og satsingsområde for tettstaden.

Reguleringsplanar

Reguleringsplan for Volda sentrum av arkitekt Einar Ridderstrøm vart stadfest i 1987. Delar av planen er framleis gjeldande. Andre aktuelle reguleringsplanar i dette dokumentet er mellom anna Elvadalen (1997), Nedre Klepp (1982), Rotsetfjæra (2001), Røyslid – Heltne I og II (1969/72), Røysmarka (1995) og Volda sentrum (1965). Reguleringsplanane er tilgjengelege på www.kommunekart.com

Elvadalen. Idéillustrasjon frå Utviklingsplanen for Volda sentrum, Gehl Architects.

Kulturminneplanen

Kommunedelplan for kulturminne 2017–2021 er under arbeid. Planen skal bidra til å fremme forståing av kva verdi kulturminna har for vår felles historie og identitet, og vil vere med på å vidareføre kulturarven. Planen vil gje innbyggjarane ny kunnskap og informasjon om kulturminna i dei ulike bygdelaga, og gje kommunen betre grunnlag for å ta vare på desse.

Kommuneplanen

Kommuneplanen sin samfunnsdel vart vedteken mai 2016, og er førande for denne rettleiaren. Sjå meir om samfunnsdelen i kap. 2.1. Kommuneplanen sin arealdel er under arbeid. Planen skal mellom anna ta stilling til framtidig arealbruk i kommunen. Denne rettleiaren vil mellom anna fungere som eit grunnlagsdokument for arealdelen.

Framtidig utvikling

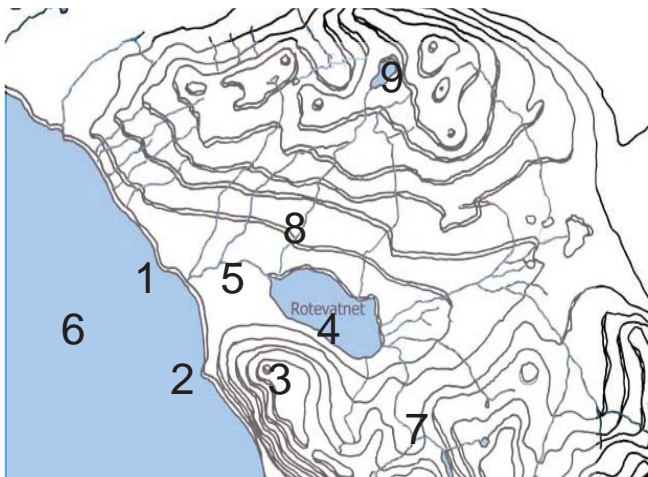
Det er vanskeleg å seie korleis utviklinga vil verte i framtida. Statens vegvesen har planar om ny tunnel mellom Rotset og Furene. Dei held også på med planar om ny ferjekai og bru over Øyraelva.

Høgskulen i Volda ynskjer å utvikle campusområdet, og er i gang med planar om eit nytt mediebygg. Ved siden av høgskulen er det også planar om eit nytt idrettsbygg, symjehall og fleire store studentbustadar.

Volda sentrum er tettbygd, men det finst samtidig større fortettings- og transformasjonsområde (mellom anna Mega-tomta, Rolls Royce-tomta, rundt busstasjonen og langs Elvadalen). Både tettstadsanalysen og utviklingsplanen for Volda sentrum er tydelege på at bevaring av historiske element og særprega bygningsmiljø er viktige ressursar i arbeidet med å utvikle staden.

5 VOLDALANDSKAPET

5.1 Karakteristiske element

Figur over og tekst under er henta frå "Tettstadsanalyse Volda sentrum", s. 25.

Vikeneset (1)

Vikeneset dannar ei naturleg avgrensing av hamneområda mot nord og utgjer sjølve innfallsporten frå nord. Sør for neset har ein ei fint avrunda bukt som strekkjer seg langs sentrum og sør til Andaneset ved foten av Rotsetfjellet.

Andaneset (2)

Utgjer avgrensing av hamneområdet mot sør.

Rotsethornet (3)

Ved tilkomst frå fjorden er det særleg Rotsethornet som markerer seg med si karakteristiske avrunda form. Rotsethornet er elles eit markert landskapselement som er synleg frå dei fleste delane av tettstaden.

Rotevatnet (4)

Rotevatnet er eit markert element og ein viktig landskapskomponent.

Øyraelva, Elvadalen (5)

Sentralt i fjorddalen går Øyraelva som ein blå streng mellom Rotevatnet og fjorden.

Fjorden (6)

Elva og kystlinja høyrer framleis til dei viktigaste landskapselementa å orientere seg etter.

Dalsidene i sør (7)

Dalsidene på sørsida er bratte og skuggefulle på grunn av Rotsethornet. Det er ingen busetnad opp langs denne fjellsida.

Dalsidene i nord (8)

Dalsidene på nordsida av tettstaden har ei helling på opp mot 20 grader. Dei bygde områda strekk seg opp til om lag 200 m.o.h. Noko av bebyggelsen ved Klepp bryt horisontlina sett frå sentrum.

Fjellrekkje (9)

I nord er tettstaden avgrensa av ei fjellrekkje.

5.2 Historisk utvikling av tilknyttinga til landskapet

Både historiske fortellingar, menneskeskapte element og landskapsformasjonar (og samspelet mellom desse) er med på å gi staden særpreg, identitet og opplevelsesrikdom. Historia til ein stad er knytt til landskapet, og landskapsformasjonane i Volda har hatt stor innverknad på utviklinga av staden.

Volda var tidleg eit handels- og tingstad. Det at Volda låg ved fjorden og var lett tilgjengeleg med båt var ein forutsetning for denne utviklinga. Her var også gode tilhøve for jordbruk og fiske. Seinare hadde Øyraelva ei nøkkelrolle for framveksten av industribedriftar. Etter kvart som bilane vart ein viktigare transportform og andre næringar tok over, vart sjøen mindre brukt i det daglege. Befolkingsvekst førte til at sentrumsområdet stadig vart utvida. Jordbruksområde har fått nye formål, og bustadområda kryp stadig lenger oppover fjellsidene.

I dag er fjorden og fjella viktige friluft- og rekreasjonsområdar for innbyggjarane. I tillegg har fjorden og landskapet ein viktig rolle i opplevinga av å bu eller å opphalde seg på staden. Tettstaden er omkransa av grønne områdar. Fjellformasjonane omkransar bygda, sjølv om noko av bebyggelsen ved Klepp bryt horisontlina sett frå sentrum. Mange av bygningane i området vender seg mot fjorden, og bustadar med fjordutsikt vert til dømes sett på som ein kvalitet i dagens bustadannonsar. Voldsfjorden er eit svært sentralt element i landskapsbiletet, og ein har utsyn over fjorden frå dei fleste stadene i sentrum. Bustadane oppover fjellsidene ser sentrumsområdet "ovanfrå" frå bustadane sine. Dette gjer at til dømes takfasadene på husa i sentrum er synlege for mange.

Figurane under viser den historiske utviklinga illustrert ved hjelp av prinsipp og kartutsnitt.

Volda – nærleik til sjø:

Tettstaden vender seg mot fjorden, og skogkleddede åsar "rammar" inn bebyggelsen. Nærleiken til sjøen var grunnlaget for store deler av aktiviteten.

Volda – kontakten til sjøen er mindre viktig:

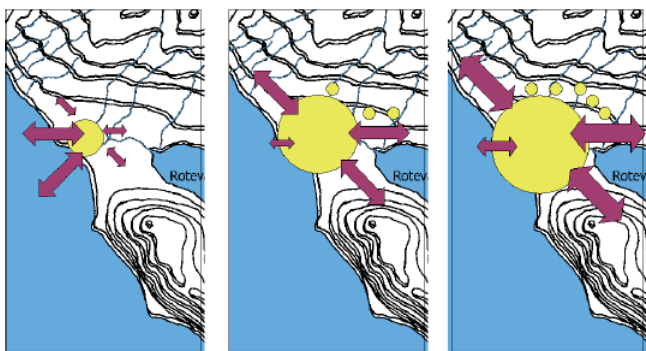

Volda har gått frå å vere ein stad som vender seg mot sjø og fjord og aktivitetar knytt til denne, til ein tettstad der sjøen ikkje lenger er "sentral" for ferdsel og sysselsetjing. Bustadområde har etter kvart klatra opp gjennom dei grønne åsane.

Nærleik til sjø? Bustader i sentrum?

Forretningane langs Sjøgata vender "ryggen" til gata og fjorden. Fjorden var hovudferselseåren til Volda frå gammalt av og til ut i 1950-åra. I dag er det lite "fysisk" kontakt med sjøen og hovudveggen gjennom sentrum skjer også av denne kontakten.

● Bebyggelse → Ferdselsåre

Illustrasjonen viser prinsipp for utviklinga i tettstaden: kontakten med sjøen har blitt mindre viktig, tettstaden har vokalst og bebyggelsen trekker seg oppover i terrenget. Illustrasjonar og tekst over er henta frå "Tettstadsanalyse Volda sentrum", s.20–21.

Tettstadsanalysen peiker på kontakten til fjorden som eit særtrekk og ein stor kvalitet for staden, og meiner dette må vidareutviklast, takast vare på og framhevast i framtida. Dette gjeld mellom anna ved eventuell utvikling av havneområdet og torget.

I tettstadsanalysen vart også sjøgløtt trukke fram som eit viktig element i sentrumsområdet. Sjøgløtta mellom bygningane i sentrumsgatene knyter kontakt mellom tettstaden og fjorden, og er viktige for opplevinga av tettstaden. Desse sjøgløtta er viktige å ta vare på ved nybygg eller fortetting.

Overgangssonane frå bustadområde til natur- og kulturlandskapet er visuelt sårbare for inngrep og krev stor merksemd i plansamheng. Tettstadsanalysen peikar på at byggjegrensar må setjast slik at nye brot i horisontlina vert unngått.

Sjøgløtt mellom husa gjev tettstaden betre kontakt med fjorden, og er en kvalitet for sentrumsområdet.

6 VERDIFULLE BYGNINGSMILJØ

Det er mange ulike bygningsmiljø i Volda, og mange har sine særegne kvalitetar. Dette kapittelet inneheld ikkje ein komplett liste over dei verdifulle bygningsmiljøa, men eit utval. Det er lagt vekt på å velje ut bygningsmiljø med spesiell verdi.

6.1 Halkjelsvika

I Halkjelsvika er det funne reidskap som truleg er frå steinalderen, og kyrkjestaden her er fleire hundre år gamal. Halkjelsgata består i dag av eit tett trehusmiljø i eit gammalt handels- og sentrumsområde. Dei fleste husa i området er bygd på 1800-talet og er SEFRAK-registrert. I dette området finn ein nokre av dei eldste trehusa i Volda. Området inneheld i hovudsak forretningsbygg, bustadar og mindre uthus. Halkjelsgata har status som eit kulturmiljø med regional verdi i Regional delplan for kulturminne.

Halkjelsgata, 1927. Illustrasjonen er henta frå boka "Hilsen fra Volda", s. 197.

Kartsisse av området.

Sørheimhuset.

Røysgata.

Kjenneteikn:

- Trehus og smale gateløp med smale fortau. Tydelege gaterom.
- Bygningar i menneskeleg skala. Tett og intim bygningsmasse, mange detaljar.
- Forretningsbygg med store vindauger mot gata og bustadar i andre etasje.
- Bygningane vender seg mot gata med inngangar og utstillingsvindaug.
- Liggande kledning.
- Taka er ofte ein viktig del av bygget. Variasjon i tak; saltak, valmtak og halvvalm. Takvinklane

varierer, dei har ikkje eins former, men er av same material; skifer, og dannar eit heilskapleg landskap. Taka er godt synlege frå mange stader i Volda.

- Mindre uthus i tilknytning til bustadhusa.
- Mindre grøntområder foran og mellom husa. Små grassplener, staudebed, rosebuskar.
- I Halkjelsgata står ein gamal trafostasjon.

Planstatus

Reguleringsplan for Volda sentrum av arkitekt Einar Ridderstrøm frå 1987 er framleis gjeldande for nokre områder i sentrum. Området i Halkjelsvika er i denne planen markert som spesialområde: "område med bygningar og miljø som på grunn av historisk, antikvarisk eller annan kulturell eller miljømessig verdi skal vernast".

I punkt 33 i planen står det at "Formålet med regulering til spesialområde er å verne det særprega gate- og bygningsmiljøet som ein heilskap. Eksisterande gater, plasser, byggegrenser og uterom skal som hovudregel først vidare i noverande form. Bygningar, særprega vegetasjon, utomhusanlegg, gjerdar, trapper og lignande som utgjør delar av ein heilskap bør takast omsyn til ved nyanlegg eller ombygging gjennom planlegginga av utomhusarealet på førehand."

Utfordringar og moglegheiter

Forretningsbygningane i Halkjelsvika kan vere utfordrande for næringsdrivande som gjerne har behov for meir funksjonelle og moderne lokale. Bygningane er ofte små (lite forretningsareal) og held ikkje krav til dagens standard når det gjeld til dømes universell utforming. Samtidig representerar bygningsmiljøet i Halkjelsvika noko unikt for Volda, og er ein del av Volda sin identitet. Miljøet her skil seg frå andre bygningsmiljø i sentrum og har andre kvalitetar. For å tilpasse seg utfordringar knytt til arealbehov, er det fleire døme på forretningar i området som har slått saman fyrste etasje i fleire bygningar.

For å halde aktiviteten i området oppe er det viktig at ein held fram med forretningar og publikumsretta funksjonar på gateplan (ikkje bustadar på gateplan). Det er også rom for noko fortetting i området. Nye bygningar må tilpasse seg eksisterande bygningsmiljø.

Plassen foran Sørheimhuset.

Halkjelsgata.

Retningslinjer og rutinar for utvikling

- Føresegner i Ridderstrømplanen bør vidareførast.
- Ein bør vurdere å nytte omsynssone eller bestemmelsessone i kommuneplanen sin arealdel.
- Føresegnene bør presisere at ved fortetting eller ny bebyggelse skal denne underordne seg det eldre trehusmiljøet i volum, materialbruk og og formspråk. Nye byggverk bør verke til å styrkje gaterom og plassdanningar i sentrumsområda. Hovudtrekk i bygningsvolum, bygningsbreidder og -høgder mot gata bør vidareførast. Orienteringa av nye bygningar bør følgje eit etablert mønster.
- Det bør spesifiserast i føresesgnene at det

- skal vere forretning eller anna publikumsretta funksjonar på gateplan i området, og at ein ynskjer å ta i vare uthus og sjøgløtt i området.
- Alle tiltak bør vere søknadspliktige; tilbygg, påbygg, verandaer og fasadeenringar.
- Den nye arealplanen bør ha generelle føresegnar om skifertak i bestemte områder, dette området inkludert. Utsifting av tak bør vere søknadspliktig.
- Planar om endra bruk av einkilde bygg, tilbygg, påbygg, ombygging eller utvendig reparasjonar og oppussing skal leggast fram for kulturavdelinga i Fylkeskommunen før kommunen handsamar planane.

6.2 Hauane

Bustadane på Hauane er blant dei eldste i Volda. Dei fleste husa i området er bygd i perioden 1880–1930, og området fortel ei historie om framveksten av Volda som skulestad og tettstad. Området inneheldt i hovudsak bustadhus, men også nokre forretningar, til dømes langs Seljabakken. Den fyrste gata i Volda med bustadhus tett-i-tett på begge sider var truleg Smithsgata (eller "Tausakjerringsgata"). Mange av dei som flytta hit hadde bakgrunn frå gardsdrift, og husdyrhald i mindre skala var vanleg. Dei fleste husa vart bygd med uthus, og høner, sauer, griser og hestar var blant bebuarane i området. I dei små hagane finn ein også gamle frukttre og bærbuskar.

"Tausakjerringsgata", ca. 1910. Foto: Steinkopf Wold. Illustrasjonen er henta frå boka "Hilsen fra Volda", s. 63.

Kartsisse av området.

Smithsgata eller "Tausakjerringsgata".

Skifertak på skifertak.

I dag framstår området som eit sjarmerande og attraktivt småhusområde, med kort avstand til mange sentrumsfunksjonar. Mange har vore flinke til å ta vare på husa sine, og området inneheld mange fysiske og synlege element som fortel Volda si historie. Området framstår ikkje som heilt autentisk, da det har vore gjort ombyggingar og moderniseringar til ulike tider. Dei fleste bygningane er i seg sjølv ikkje verneverdige, men som ein del av eit heilskapeleg bygningsmiljø har enkelthusa stor verdi.

Kjenneteikn:

- Trehus og smale gateløp.
- Terrengepassing og variasjon.
- Tett bygningsmasse, mange detaljar.
- Grønt mellom husa. Kompakte, intime og frodige hagar med prydbepanting, tuntre, frukttre, bærbuskar og mindre plenflekkar. Ein god del eldre beplanting. Mykje duft i blomstringstida.
- Bustadar med ein og to etasjar. Nokre hus også med kjellar.
- Liggande kledning.
- Taka er ofte ein viktig del av bygget. Saltak med skifer både på hus og uthus.
- Grindbygde uthus.

Planstatus

Ein stor del av husa og uthusa i området er SEFRAK-registrert. Området er regulert til bustadområde i Kommunedelplan for Volda sentrum. I dette området er det krav om godkjent detaljregulering for arbeid som krev byggeløyve, oppføring av meldepliktige bygg og andre varige konstruksjonar og anlegg, og frådelling til slike føremål.

Utfordringar og moglegheiter

Tett bygningsmasse og smale gateløp gjer at området har risiko for brannspreidning. Renovasjon, vintervedlikehald og parkeringsmoglegheiter er utfordringar knytt til smale gateløp i området.

Eldre trehus treng jamleg oppgradering og vedlikehald, og det er i stor grad opp til huseigarar å ta vare på husa sine. Ein finn både kjellarar i dårleg

stand og andre tekniske utfordringar i området. Det er i stor grad takka vere bebuarar og eigarar i området at bygningsmiljøet fremstår med den kvaliteten det har i dag.

Gatemiljøa og bygningane i området fortel historia om korleis det var å bu i Volda rundt 1900. Området er unikt i Volda, og har kvalitetar ein ikkje finn andre stader. Dette er eit område der ein ynskjer å ta vare på mest mogleg av eksisterande bygningsmiljø.

Hauane ligg sentrumsnært og er eit attraktivt bustadområde. Ein opplever både aktivitet, utvikling og ynskjer om fortetting i området. Grunna problemstillingar som brannspreidning, renovasjon, parkering og fortetting er dette eit område med behov for ein områderegulering der ein kan sjå på desse problemstillingane samla.

To uthus tett i tett.

Døme på hus med valmtak.

Typiske fargar på sveitserhus.

Retningslinjer og rutinar for utvikling

- Ein bør vurdere å nytte omsynssone eller bestemmelsessone i kommuneplanen sin arealdel. Formålet med sona bør vere å ta i vare det særprega bygningsmiljøet som ein heilskap. Ein ynskjer i dette området å ta i vare eksisterande bygningsmasse, og det skal ikkje vere tillate å rive hovudbygning eller uthus.
- Føresegner bør presisere at ved fortetting eller ny bebyggelse skal denne underordne seg det eldre trehusmiljøet i volum, materialbruk og og formspråk. Hovudtrekk i bygningsvolum, bygningsbreidder og -høgder bør vidareførast.
- Den nye arealplanen bør ha generelle føresegnar om skifertak i bestemte områder, dette området inkludert. Utsifting av tak bør vere søknadspliktig
- Alle tiltak bør vere søknadspliktige; tilbygg, påbygg, verandaer og fasadeenringar.
- Planar om endra bruk av einkilde bygg, tilbygg, påbygg, ombygging eller utvendig reparasjonar og oppussing skal leggjast fram for kulturavdelinga i Fylkeskommunen før kommunen handsamar planane.
- Fylkeskommunen ynskjer å undersøke om enkelthus i området bør vernast.
- Området har behov for regulering. Det bør vere krav om områderegulering for å sjå området i ein heilskap. Da dette er eit sentrumsnært område med moglegheit og ynskje om fortetting bør områdereguleringa prioriterast i neste planstrategi.

6.3 Elvadalen

Elvadalen er namnet på området langs Øyraelva, som går frå Rotevatnet og renn ut i Voldsfjorden. Tidlegare låg det verksemdar og hus tett i tett langs elva, og samfunnet rundt var tufta på utnytting av energi frå rennande vatn. Særleg frå midten av 1850-talet og fram til andre verdskrig var det stor aktivitet i området. Elva var energikjelde for drift av mellom anna kvernar, sagbruk, elektrisitetsverk og anna næringsverksemdar. No er det berre spor etter nokre av elementa frå denne tida, men desse spora fortel om ei viktig periode i framveksten av tettstaden.

Elvadalen er eit grøntområde midt i sentrum. I dag går det ein tursti langs elva, og området er eit viktig rekreasjons- og friluftsområde. Volda jeger- og sportsfiskarlag er til dømes aktive langs (og i) elva.

Området nyttast som gjennomfartsåre både for skuleborn og andre. Ved nokre av inngangane er det sett opp kart og informasjonsskilt. Langs stien, til dømes ved Mylnefallet og nokre av kvernhusa, er det sett opp skilt der ein kan lese om historia til området. Turstien er med på å gjere dei historiske elementa langs Elvadalen lettare tilgjengeleg.

Mylnefallet.

Støyperiet.

Kvernhus.

Kvernhus

Dei fleste gardane i Volda hadde kvernhus langs elva. I kvernhusa var det mest aktivitet om hausten da bøndene malte kornet sitt. Havre var den vanlegaste kornsorten. Framleis kan ein sjå fleire av kvernhusa langs elva.

Mylnefallet

I 1935 vart det bygd sagbruk og elektrisitetsverk i området ved Mylnefallet. Produksjon av elektrisk straum ga ikkje berre lys i heimane, det kunne også drive store motorar som vart knytt til sagbruk. Sagbruka kunne drivast direkte frå turbinen i

kraftverket, uten å gå vegen om straumproduksjon. Elva vart også nytta som transportveg for tømmeret. Sogelaget i Volda har restaurert bygningane ved Mylnefallet.

Støyperiet

Støyperiet i Volda starta opp drifta i 1904, og var da den fyrste i sitt slag mellom Bergen og Trondheim. På støyperiet lagde dei mellom anna jernomnar, komfyrrar, vaffeljern og gorojern. Etter krigen produserte dei maskindelar til båtmotorar. Verksemda held fram til 1967, og i dag er det entrepenørverksemd i bygningane.

B. O. Humberset Mekaniske Verkstad

B. O. Humberset Mek. Verkstad flytta til Volda i 1913. I smia og verkstadet produserte dei mellom anna hjul, kjerrar, sleder, vogner, gardsreiskap, verkty, bussar og lastebilar. I tillegg vart det utført smedarbeid, og nokre av lysekrunene i Volda kyrkje er til dømes laga der. Etter kvart vart reparasjon av bilar det viktigaste arbeidet, og Humberset Bil eksisterar framleis.

Utfordringar og moglegheiter

Sogelaget i Volda har lagt ned mykje tid og ressursar i området. Volda kommune er avhenging av at lag- og organisasjonar, grunneigarar, næringsliv, frivillige og eldsjeler arbeidar saman for å ta vare på viktige historiske element i bygda. Både bygningar og friluftsområdet treng jamleg vedlikehald og tilsyn. Kommunen har ansvar for turstien og grøntområdet.

Det er døme på kvernhus som ikkje lenger er synlege i området. Sjølv om grunneigarar ikkje har moglegheit til å halde dei gamle kvernhusa ved like, er det ein

kvalitet om gamle grunnmurar eller andre spor er synlege i terrenget, og ikkje vert nedgreve.

I Utviklingsplanen for Volda sentrum var det foreslått å forlengje turstien i Elvadalen ned til brua ved Bjørdal trevarefabrikk. Denne turstien er nå ferdig prosjektert og vil når den kjem på plass truleg gjere området enda meir tilgjengeleg for folk.

Grøntområdet langs Elvadalen er eit pressområde, og det er lett for at grunneigarar og andre "et" bit for bit av området. Ved å studere både reguleringsplanar og ortofoto kan ein sjå at grøntområdet langs Elvadalen stadig mister areal.

Fleire av dei gamle industribygga langs elva har mista sin opprinnelege funksjon, og det er mogleg å sjå for seg ein transformasjonsprosess i området. Ved å nytte gamle bygningar til nye føremål kan ein få til særeiga og unike kvalitetar.

B. O. Humberset Mekaniske verkstad.

Bjørdal trevarefabrikk.

Planstatus

I reguleringsplan for Øyra er området rundt Humberset bil regulert til industri. Den gamle verkstadbygninga (oransje bygg på biletet over) er SEFRAK-registrert. Det er også uthuset i forkant.

I reguleringsplan for Elvadalen er området ved gamle Bjørdal trevarefabrikk regulert til industri/service.

I kommunedelplan for Volda sentrum er området rundt støyperiet regulert til bustader og friområde. To av bygningane ved Møre støyperi er SEFRAK-registrert.

Området ved Mylnefallet og store deler av Elvadalen er regulert til friområde.

Retningslinjer og rutinar for utvikling

- Ein bør vurdere å nytte omsynssone eller bestemmelsessone i kommuneplanen sin arealdel.
- Ein ynskjer i dette området å ta i vare eksisterande bygningsmasse, og det skal ikkje vere tillate å rive eller fjerne bygningar.

6.4 Rotsetfjóra

I Naustvegen i Volda, med industribygg på begge sidar og heilt nede i sjøkanten ligg tre bustadhus og fleire naust. Det er også spor etter vårar ned i sjøen. Husa ligg tett intil kvarandre, og er små og kompakte. Alle husa er SEFRAK-registrert, og dei fleste er frå 1800-talet. På 1800-talet var Naustvegen ein av hovudvegane i Volda, og bustadane her var sentralt plassert i nær tilknytting til mellom anna Garvarbuda og Skrivargarden.

Husa er opprinneleg arbeidarbustadar. Nausta fortel ei historie om da fiskartradisjonen sto sterkt i bygda. Husa vender seg mot sjøen og har sterkt tilknytting og samspel med sjøen. Bygningsmiljøet skil seg ut frå anna bygningsmiljø og ein finn ikkje liknande bygningsmiljø i Volda sentrum.

Kartsisse av området.

Naustvegen.

Gamle arbeidarbustadar imed nær tilknytting til fjorden.

Kjenneteikn:

- Små trehus tett inntil kvarandre. Kompakt og intimt område.
- Lite sturktur. Variasjon.
- Husa vender seg mot sjøen, men har likevel ulike retningar/vinklar.
- Saltak, men ulike takvinklar.
- To etasjar.
- Hovudhus med naust eller sjøbud.
- Husa er satt inn i terrenget (ikkje omvendt).
- Fargerikt område. Ulike fargar på bustadhusa, raude naust, turkis sjøbud.

- Liggande kledning på hovudhus. Blanding på nausta.
- Siv og strandplantar. "Natur" mellom husa.
- Bølgeskulp og saltvatn. Særeiga miljø. Lydar og luktar skil seg vesentleg ut frå lydar og luktar i anna bustadområde i Volda. Her kjem ein tett på naturen.

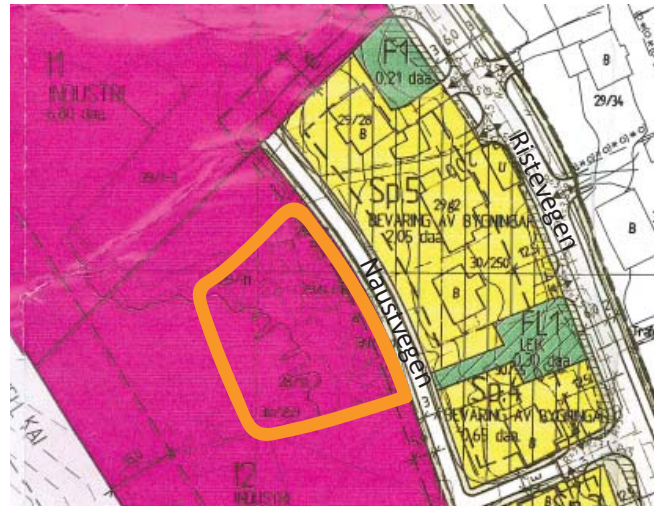
Planstatus

Området inngår i reguleringsplan for Rotsetfjora I1 og Sp 1-6 (Planident 2001009), og er regulert til industri.

Bustadane nord for området (mellom Ristevegen og Naustvegen) er regulert til spesialområde; bevaring av bygningsmiljø.

Utfordringar og moglegheiter

Industriområda på begge sider av bustadhusa er potensielle transformasjons- og utviklingsområde, og dei tre bustadhusa ligg på den måten midt i eit potensielt utbyggingsområde. Særmerkte kvalitetar ved dei tre bustadhusa gjer at ein likevel ynskjer å ta vare på desse, sjølv om områda på begge sidar transformerast. I framtidige utviklingsprosjekt skal ein planlegge for at sjølina vert tilgjengeleg for alle.

Utsnitt reguleringsplan for området. Området er markert med oransje. Eksisterande spesialområde er markert med gult.

Naust i strandkanten.

Nyoppussa sjøbud.

Bølgeskulp og fjøresteinar.

Retningsliner og rutinar for utvikling

- Ein bør vurdere å nytte omsynssone eller bestemmelsessone i kommuneplanen sin arealdel.
- Formålet med sona bør vere å ta i vare det særprega bygningsmiljøet som ein heilskap. Ein ynskjer i dette området å oppretthalde og forsterke særtrekk ved området. Eksisterande bygningsmasse skal vidareførast eller førast tilbake til opphaveleg stand, og det skal ikkje vere tillate å rive eksisterande bygningar innanfor området.

- I framtidige utviklingsprosjekt ynskjer ein å gjere sjølina tilgjengeleg for alle.
- Planar om endra bruk av einkilde bygg, tilbygg, påbygg, ombygging eller utvendig reparasjonar og oppussing skal leggjast fram for kulturavdelinga i Fylkeskommunen før kommunen handsamar planane.

6.5 Sveitserrekja

Sveitserstilen er ein trehusstil inspirert av bondebustadar i Sveits. Stilen vart populær i Noreg frå 1840-åra, og passa godt i eit land med god tilgang på trevirke. Stilen var fleksibel utan for mange arkitektoniske reglar, og huseigar og byggmeister kunne saman finne fram til formar og praktiske løysingar.

Bustadar i sveitserstil var ofte romslegare enn tidlegare, og skulle vere "sunnare" med meir lys og luft. Det vart vanleg med brattare takvinklar og større høgd inne i romma. Husa fekk større glassflater, ofte delt opp av ein kross. Husa vart også ofte bygd på høge kjellarmurar, og kjellarane kunne dermed nyttast på ein heilt anna måte enn dei tidlegare lave "krypkjellarane". Dekorativt bogar og utskjeringar er også eit kjenneteikn. Husa hadde ofte tre fargar satt saman for å framheve konstruksjonsdetaljar og vindusomramming. Sveitserhusa var gjerne malt i lys oker, kvitt eller andre lyse fargar. Detaljar og utskjeringar hadde mørke fargar, brune, grå eller

grøne. Nokre av husa fekk veranda, som var heilt nytt i norsk byggeskikk.

I Gamlevegen i Volda ligg fire hus i Sveitserstil på rekkje og rad. Husa er bygd rundt 1910, og eigarane har teke godt vare på den gamle stilen. Alle fire husa har bratte takvinklar. Verandaene er innebygde, noko som ofte var vanleg langs kysten. Husa har også høge kjellarmurar. Lik høgde og volum på bygningane, avstanden mellom dei, skifertaka, vindaug med krossinndeling, utskjeringar og takvinklar er element som gjer at desse fire husa på mange måtar "heng saman"; dei framhevar kvarandre og utgjer eit samla bygningsmiljø.

Husa ligg i eit villastrok med gangavstand frå sentrum og med utsikt ut over Voldafjorden. Tomtene er store og hagane framfor huset utgjer ein viktig del av miljøet. Området framstår som grønt, frodig og velstelt. Hagane ligg i ein jamn helling opp frå vegen, og "lyftar" opp husa. Hagane er godt synlege frå vegen og inneheld mellom anna gamle frukttre, buskar og solitære staudar.

Kartsisse av området.

Over: "Sveitserrekja" i emning, truleg 1910/11. Fotograf ukjend. Illustrasjonen er henta frå Voldaminne 2016 s. 18. Under: Sveitserrekja frå same retning i dag.

Kjenneteikn:

- Høge kjellarmurar.
- Utskjeringar i møne og dekorativt listverk.
- Eigne fargar på listverket.
- Krysspostvindaug (delt opp i kross).
- Stor takhøgde på etasjane. To etasjar.
- Symmetriske fasadar. Ark midt på foran.
- Saltak med skifer. Taket stikk langt fram over ytterveggane.

- Innebygde glasverandaer.
- Store plenar foran husa. Gamle frukttre, buskar og solitære staudar. Framstår som eit grønt, frodig og luftig område.

Planstatus

Området inngår i reguleringsplan for Nedre Klepp frå 1982 (planident: 1982004), og er regulert til frittstående bustader.

Der står det følgjande i § 4 om materialbruk og fargebruk: "For bygningar i same område kan bygningsrådet kreve lik materialbruk og taktekking. Det skal arbeidsast for harmonisk material- og fargebruk på bygningar i området."

I § 5 om grøntanlegg, vegetasjon og friskt står det at "Forhagar og grøntanlegg skal opparbeidast på ein tiltalende måte.(...) Eksisterande vegetasjon bør bevarast så langt råd er."

Dei fire hovudbygningane med tilhøyrande uthus er SEFRAK-registrert.

Utfordringar og moglegheiter

I sentrumsnære områder er det i mange tilfelle ynskjeleg med fortetting. For dei fire husa i Gamlevegen er dei store hagane foran husa ein viktig del av bygningsmiljøet, og det er difor viktig at ikkje desse hagane vert bebygd.

Dei store, grønne hagane foran huset er ein viktig del av bygningsmiljøet.

Retningslinjer og rutinar for utvikling

- Ein bør vurdere å nytte omsynssone eller bestemmelsessone i kommuneplanen sin arealdel. Formålet med sona bør vere å ta i vare det særprega bygningsmiljøet som ein heilskap. Ein ynskjer i dette området å ta i vare eksisterande bygningsmasse, og det skal ikkje vere tillate å rive hovudbygning eller uthus.
- Det er ikkje aktuelt med fortetting i området.
- Den nye arealplanen bør ha generelle føresegner

om skifertak i bestemte områder, dette området inkludert. Utsifting av tak bør vere søknadspliktig.

- Alle tiltak bør vere søknadspliktige; tilbygg, påbygg, verandaar og fasadeendringar.
- Planar om endra bruk av ein skilde bygg, tilbygg, påbygg, ombygging eller utvendig reparasjonar og oppussing skal leggast fram for kulturavdelinga i Fylkeskommunen før kommunen handsamar planane.

6.6 Vevendelvegen, Storgata og Porsemyrvegen

Funksjonalismen er ein stilretning som oppsto i Europa rundt 1920-talet, og er prega av eit forenkla formspråk med store flatar, rette liner og geometriske formar. Husa vart gjerne bygd i mur, hadde flate tak og store vindauge. Dei hadde som regel knapp detaljering og lite eller ingen dekor, men form- og fargevariasjonane var mange. Arkitekturen var ein reaksjon på dårlege butilhøve i store, industrialiserte byar, og tankar om "lys, luft og hygiene" låg til grunn for den nye uttrykksforma. Etter krigen var det husnød i Noreg, og Den Norske Stats Husbank vart oppretta i 1946. Husbanken gav lån til oppføring av nye bustadar, men satte krav til kvalitet og standard. På denne tida fekk stram funksjonalisme gjennomslag i stor skala i Noreg.

Utbygginga i Vevendelvegen og Storgata starta så vidt før krigen, og dei eldste husa er frå 1938–39. Under krigen sto det stille på byggefronten, men kort tid etter krigen starta bygginga igjen, og dei fleste husa i området er bygd i perioden 1946–53. Husa har tydelege funksjonalistiske trekk, men murbygg og flate tak fungerte ikkje så godt på landsbygda. Funkishusa her er tilpassa lokale tilhøve og er bygd i tremateriale og med saltak. Minst 15 av huseikningane er signert av arkitekt Johs. Nes. Statens distriktsarkitekt for Romsdal, Sunnmøre og Sundalen har teikna i underkant av ti hus i området.

Dei enkelte bygningane har ikkje så stor verdi kvar for seg, men saman skapar desse bygningane eit spesielt gatemiljø, og fortel ei historie om bustadbygging (og samfunnsbygging) i Volda etter krigen.

Kartsisse av området.

Hus på rekke og rad oppover Storgata.

Kjenneteikn:

- Strukturert bustadområde med tilnærma like bygningar på rekke langs ein hovudveg. Lik avstand mellom husa.
- Repetisjon og gjentakning.
- Bygningar plassert midt på tomtene, med hagar både foran og bak husa. Framstår som eit grønt bustadområde. Hagane består ofte av mindre plenflekkar, buskar og nokre mindre tre/frukttre.
- Funkishus med to etasjar. Kubiske og enkle geometriske formar. Nokre stadar også murt/støyppt sokkeletasje. Murelementene er kvite.
- Trehus med mange ulike fargar representert;

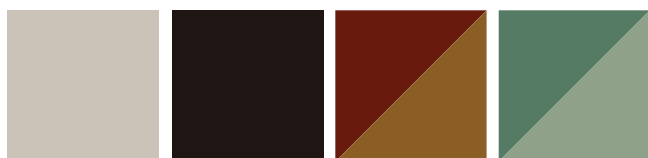
- her finn ein både gule, raude, blå, kvite og grøne hus. Husa har som regel ei eige farge på listene. Fargevariasjonen er eit særtrekk ved området, og gjer gata fargerik og "levande".
- Liggande panel. Enkelt listverk. Ingen fasadedekor.
- Hovudsakeleg saltak med skifer.
- Vindaugeband og store glassflater utan sprosser. Vindauga kan vere plassert heilt ut i hushjørna.
- Enkle, glatte eller geometrisk inndelte dørar med lite eller ingen dekor
- Boge nedst på vindski. Vindskiene er ofte synleggjort med eiga farge.

Fargepalett funksjonalismen

Funkishus var ofte fargerike; tomatraud, blekgul, skarp blå, eplegrøn, kopperfarge eller sitrongul. "Skjørt og bluse"-husa er typiske for perioden; fyrste etasje i kvitmalt mur og resten av huset i ein klar grønn, gul eller raud farge. Paletten under viser typiske fargar og er henta frå nettsida til Bygg og bevar:

4010-G10Y 2040-B S 3050-R80B S 1060-Y10R

1502-Y 8005-G50Y 5040-Y80R S 1060-Y10R
4050-Y20R S 2005-G50Y

Planstatus

Området inngår i reguleringsplan for Volda sentrum 65 frå 1965 (planident: 1965001), og er regulert til frittstående bustader.

Utdrag frå føresegnene:

§7: Våningshusa skal vere villamessig og kan byggjast inntil 2 fulle høgder. Uthus, garasjer eller fløybygningar i 1 høgde.

§16: Forhagar, mellomrom mellom frittstående blokker, gardsrom med vidare, må få ei vakker og tiltalende utforming. (...) Forhagar og grøntareal kan berre innhegnast etter samtykke frå bygningsrådet. På same vis er det med delegjerder i tomtegrensa.

§ 18.1 Bygningane skal ha sadeltak, valmtak eller der planen viser det flatt tak. Takvinkelen må ikkje vera større enn 35 grader. (...) Ein tillet ikkje nedskjæring eller glass i takflata unntake taklukar.

Vindauge i hushjørna.

Boge nedst på vindski.

Fargevariasjonen er ein kvalitet i området

Retningslinjer og rutinar for utvikling

- Ein bør vurdere å nytte omsynssone eller bestemmelsessone i kommuneplanen sin arealdel. Formålet med sona bør vere å ta i vare det særprega bygningsmiljøet som ein heilskap. Ein ynskjer i dette området å ta i vare eksisterande bygningsmasse, og det skal ikkje vere tillate å rive hovudbygning eller uthus.
- Tilbygg, påbygg og nye bygningar kan tillatast, føresett at tiltaket stetter opp om målsettinga om å bevare eit heilskapeleg og harmonisk bygningsmiljø. Størrelse, høye, proporsjonar, form og materialbruk skal underordne seg resten av bebyggelsen. Alle tiltak bør vere

søknadspliktige; tilbygg, påbygg, verandaer og fasadeendringar.

- Det bør ikkje tillatast verandaar i andre etasje.
- Gaterommet må takast i vare. Gateløpet og gjentakning er ein viktig del av uttrykket, og det er uheldig om det vert "hull" i husrekkeane. Dersom ein bygning tillatast reve og erstatta av eit nytt bygg, må det plasserast der det gamle sto.
- Den nye arealplanen bør ha generelle føresegner om skifertak i bestemte områder, dette området inkludert. Utsifting av tak bør vere søknadspliktig.
- Det er aktuelt å setje opp ei informasjonstavle i tilknytting til ein benk i området.

6.7 Brenslene, Granlida og Furebakken

Typehusa eller kataloghusa kom for alvor tidleg på 1960-talet. Planlegging og produksjon av bustadhus vart i større grad eit industriprodukt. Prefabrikasjon av hus var vanleg, og same hustypar vert bygd over store delar av landet. Husbanken var ein vanleg finansieringskjelde. Dei satte også krav til både eksteriør og interiør.

Brenslene, Granlida og Furebakken er tre gater i eit større bustadområde. Desse tre gatene (med hus på kvar side av gateløpa) er plukka ut då dei er av dei fyrste husa som vart bygd i området, og fordi ein her framleis kan sjå typiske trekk frå stilperioden.

Sjølv om nokre av husa her er bygd på eller forandra representerar framleis området husbankfinansiert bustadbygging på 70-talet. Dei enkelte husa i området har ikkje spesielt stor verdi i seg sjølv, men gatene har ein tydeleg eigenart, og skil seg frå bustadområde frå andre tidsepokar. Mange av husa er kataloghus frå ulike ferdighusprodusentar. Ferdighusprodusenten

Nøkkelhus har teikna om lag ti av husa i området, og fem av dei er av typen "401 AM". Ein finn også fire utgåver av ferdighuset "Joker" frå Bo Bygg. Selbu, Stranda Bruk, Systemhus Bodø, og G. Block Watne er andre ferdighusprodusentar som går igjen i området.

Brenslene, Granlida og Furebakken er tre gater med tydeleg struktur, orden og repeterande element. Husa ligg i same vinkel og avstand frå veg. Avkjørslar kjem med om lag same avstand mellom. Husa ligg i bratt terreng, og mange av husa tek opp ein etasje. Murane er låge og tomtene bratte. Mange av husa har staude- eller buskbed i skråningane framfor huset, og området opplevast grønt, frodig og variert.

Bygningane er rektangulære, har ofte stripemotiv og gjerne ein blanding av ståande og liggjande kledning. Vindauga har ulike størrelsar, men skapar til saman lange band, eller syner ein annan form for rytmisk plassering. 70-talet vert gjerne kalt "den brune perioden", og husa skulle gjerne sjå ut som om dei var tjæra. Husa i dette området vart beisa i mørke nyansar av brunt, grått eller andre mørke naturfargar.

Kartsisse av området.

Mørke naturfargar på hus.

Kjenneteikn:

- Einebustadar med ein etasje og med murt/støppt sokkeletasje.
- Saltak. Flat takvinkel (ned til 22–27 grader).
- Heile flater i vindauga, utan sprosser. Vindauga har ulik størrelsar, men skapar til saman lange band, eller syner ein annan form for rytmisk plassering.

- Låge murar, bratte tomter. Staude- og buskbed foran husa, mindre plenflekkar.
- Blanding ståande og liggjande kledning.
- Naturinspirerte fargar, ofte mørke fargetonar. Ulike brunfargar.
- Verandaer med liggjande rekkverk.

Planstatus

Området inngår i reguleringsplan for Røyslid – Heltne I og II. (planident: 1969001 og 1973002), og er regulert til einebustader.

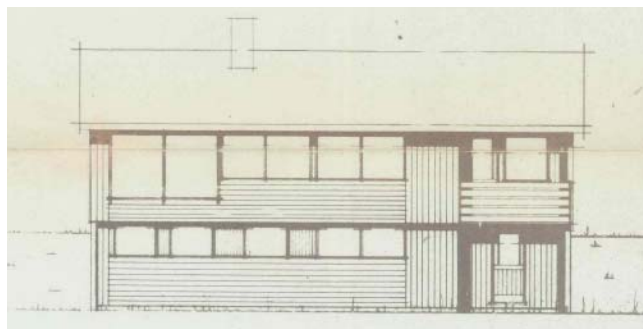
Utdrag frå føresegnene:

§4: Bygningsrådet skal ved handsaming av byggjemeldingar ha for auga at husa får ei god utforming med høveleg materialbruk, og at dei harmoniserar med bygningar og terreng omkring.

Farge på hus skal godkjennast av bygningsrådet.

Der det naturlege terrenget etter planeringa gjer det naudsynt med støttemur mot gate eller grannetomt, kan bygningsrådet gje påbud om at planeringshøgder skal gjerast lågare eller løftast, eller at det vert nytta skråningar som gjer at høgda på støttemurane vert mindre.

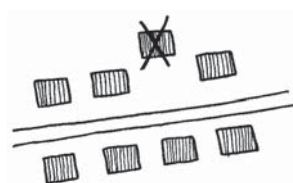
§8: Bygningsrådet skal sjå til at gjerde mot gate vert mest mogleg einsarta for alle tomter langs ein vegstrekning.

Kataloghus frå Gunnar Block Watne, 1976.

Gaterommet må takast i vare

Gateløpet og gjentaking er ein viktig del av uttrykket, og det er uheldig om det vert "hull" i husrekkiene. Dersom ein bygning tillatast reve og erstatta av eit nytt bygg, må det plasserast der det gamle sto.

Gateløpet med repeterande element er ein viktig del av uttrykket.

Området opplevast grønt.

Retningslinjer og rutinar for utvikling

- Ein bør vurdere å nytte omsynssone eller bestemmelsessone i kommuneplanen sin arealdel. Formålet med omsynssona bør vere å ta i vare det særprega bygningsmiljøet som ein heilskap.
- Tilbygg, påbygg og nye bygningar kan tillatast, føresett at tiltaket stetter opp om målsettinga om å bevare eit heilskapeleg og harmonisk

bygningsmiljø. Størrelse, høyde, proporsjonar, form og materialbruk skal underordne seg resten av bebyggelsen. Alle tiltak bør vere søknadspliktige; tilbygg, påbygg, verandaer og fasadeendringar.

- Gaterommet må takast i vare.
- Det er aktuelt å setje opp ei informasjonstavle i tilknytting til ein benk i området.

6.8 Skuleløypa

Volda har ein lang historie som undervisnings- og skulestad, og ein heil del bygningar i sentrumsområdet er knytt til ulike undervisningsinstitusjonar. Ein stor del av bygningane ligg langs ei line frå Engeset, langs Engesetvegen, Kårstadvegen og vidare til Vikebygdvegen. Bygningane er frå forskjellige tidsepokar, dei har hatt ulike funksjonar og forskjellig standard. Dei fleste er i bruk til undervisningsføremål i dag, andre ikkje. Nokre har stor verdi, andre har mindre verdi. Til saman fortel denne bygningsmassen og dette området historia om skulestaden Volda. På desse sidene vert nokre av skulebygga kort presentert.

Kartsisse av området. Bygningar markert med svart er knytta til ulike undervisningsinstitusjonar.

Gamle Øyra skule, Gamleseminaret

I 1893 flytta Johanne og Henrik Kaarstad til Volda for å starte *privat eit 1-årig kurs for lågare lærarprøve*. Dei fekk leigekontrakt med Volda kommune, og førebuingkurset kunne nytte lokala til Gamle Øyra skule i Gamlevegen. Dette var starten på "Voldens Privatseminarum", som Kaarstad grunnla saman med Aage Stabell i 1895 (seinare Volda lærarskule), (sjå bilete av skulen s. 45).

Gamlegymnastikken

Gamlegymnastikken vart bygd i 1921 og husa gymnastikksal for Gymnaset i Volda. I toppetasjen hadde elevane musikkrom. I dag er det frimurarlogen i Volda som eig huset. Huset er regulert til bevaring etter plan- og bygningslova. Gamlegymnastikken er også SEFRAK-registrert, og har status som kulturmiljø med regional verdi i Regional delplan for kulturminner.

Gamlegymnaset

Gamlegymnaset vart bygd i 1851, og vart oppført som ein sjefsgard for kapteinar i det Bergenhussiske Infanteriregiment. I 1891 starta Aage Stabell opp privat mellomsule i bygninga. I 1902 vart bygninga utvida med ein etasje. I 1910 vart Volda private Millomsule og Gymnasium oppretta, som det første treårige landsgymnaset på landsbygda i Noreg. Det store trehuset var på den tida eit viktig landemerke i bygda, i dag er bygninga mindre synleg i eit tettbygd strok. Bygninga fortel historia om utviklinga av Volda som skulestad. Gamlegymnaset er SEFRAK-registrert, og har status som kulturmiljø med regional verdi i Regional delplan for kulturminner.

Gamlegymnaset.

Kaarstadbygget.

Kaarstadbygget

Kaarstadbygget vart oppført i 1922, og er det eldste skulebygget som framleis høyrer til på Campus. Dei fyrste 40 åra dreiv lærarskulen eit eiga småbruk, og for lærarskuleelevane var arbeid på småbruket ein naturleg del av skuletida. Seinere vart det opparbeidd ein hage framfor bygget, og hagebruk var også eit element i undervisninga. Med sin karakteristiske gulfarge er Kaarstadbygget eit signalbygg og eit synleg landemerke i bygda. Bygninga er også eit kjennemerke for lærarutdanninga i Volda. Kaarstadbygget er verna i verneklasse 2 gjennom landsverneplanen til Kunnskapsdepartementet. Vernet omfattar bygninga si eksteriør og parken framfor bygninga. Formålet med vernet er å bevare ein representant for dei private lærarseminara i distrikts-Noreg, og ein bygning som var sentral i utviklinga av Volda som utdanningsstad.

Idrettsbygget

Idrettsbygget vart ferdigstilt av Statsbygg i 1963 og er teikna av arkitekt Ivar Bjordal. Den grøne bygninga fungerer som eit signalbygg, og er godt synleg frå mange stader i bygda. Bygninga inneheld både gymnastikksal og symjehall. Volda kommunen tok ikkje betalt for tomta til symjehallen, mot at ungdommar i Volda skulle kunne få svømme der gratis.

Hans Strøm-huset

I 1969 vart Volda valt som eit av tre stader i Noreg som skulle ha distriktshøgskule (dei to andre var Kristiansand og Stavanger). I 1984 fekk distriktshøgskulen eit eiga bygg; Hans Strøm-huset. Huset er kalt opp etter teologen, naturvitenskapsmannen og topografen Hans Strøm, som var sokneprest i Volda frå 1764–1779. Bygninga er regulert til offentleg bygning i kommunedelplan for Volda sentrum.

Idrettsbygget.

Hans Strøm-huset.

Berte Kanutte-huset.

Øyra skule.

Berte Kanutte-huset

Berte Kanutte-huset sto ferdig i 1998, og vart bygd av Statsbygg som eit høgskulesenter med fellesfunksjonar som sentraladministrasjon, bibliotek, auditorium og kantine. Bygninga er teikna av Nuno Arkitekter. Bygninga er kalla opp etter salmediktaren Berte Kanutte Aarflot, som budde i Ørsta på 1800-talet. Bygninga er regulert til offentleg bygning i kommunedelplan for Volda sentrum.

Øyra skule

Våren 2017 flytta barneskuleelevane i Volda sentrum inn i nye lokalar. Nye Øyra skule inneheld mellom anna barneskule, kulturskule og SFO. Bygninga er regulert til offentleg bygning i kommunedelplan for Volda sentrum.

Retningslinjer og rutinar for utvikling

- Dei ulike bygningane har i dag ulike eigarar, ulik verdi og ulik planstatus. Det vil dei også ha i framtida. Nokre av bygningane er med i lista over bygningar med nasjonal, regional eller høg lokal verdi, sjå kapittel 8.

6.9 Skifertak

“Frå Kleppåsen er utsynet over bygningsmassen i Volda sentrum slåande flott. På avstand står bygda vår fram med ein heilskap, og eventuelle slitne fasadar er vekke for auga. For kva er det vi ser? Hustaka. Der dei fleste framleis er tekte med skifer. Steinheller som skiftar farge og valør i regn og sol. Steintaka er meir enn eit vakkert estetisk uttrykk; dei har gitt bygningar lang levetid og halde ved like lokale handverkstradisjonar. No forsvinn dei karakterskapande skifertaka i Volda litt etter litt. Decra-pannene av stål og akryl er i ferd med å ta over”.

Teksta er henta frå artikkelen “Skifertaka – eit særpreg for lokal byggeskikk av Kari Hasle (Voldaminne 2012, s. 72).

På slutten av 1800-talet skaut utbygginga av einebustader i Volda sentrum fart. Dei aller fleste sveitserhusa og andre tømmerhus bygd etter 1900 i Volda fekk skifertak. God skifer er svært sterk og sug mindre vatn enn teglstein. Skiferhellene var rekna som meir brannsikre enn torvtak og teglpannetak, og det er grunn til å tro at brannen i Halkjelsgata i 1890 og bybrannen i Ålesund i 1904 førte til auka fokus på brannsikring hos bygdefolket. Etterspurnaden etter skifertak vart stor rundt 1900-talet, og skiferbrota byrja i større grad å forme den til lappstein, fasettskifer og rektangelskifer med rund og firkanta form i nedkant.

Det meste av skiferen i Volda kjem frå Voss eller Alta. Den grålege skiferen er levert i ulike format og fasongar. Skiferen er kjent som eit svært haldbart materiale, men kvaliteten varierer. Her i Volda er erfaringa at Alta-skiferen er den med lengst haldbarheit.

Tak på tak.

Taket er ofte ein viktig del av fasaden.

Lite skifertak

I følgje Odd Arve Orten, som har spesialisert seg på legging av skifertak, kan eit skifertak med god kvalitet ha ei levetid på 130 år. Skifertaka er framleis vurdert som eit brannsikkert materiale, og også enklare å vedlikehalde enn til dømes eit decra-tak der mosen lett slår rot. Orten har også merka ei lita endring i tida, medan det i ein periode har vore mange som har skifta til decra-tak, er det nå ein positiv trend der fleire yngre husbyggarar helst vel skifertak.

Skifertaka i Volda er eit særpreg for bygda, og eit tydeleg fysisk element som er med på å skilje Volda frå andre tettstader. Både i tettstadsanalysen for Volda sentrum, Utviklingsplanen for Volda sentrum, Kommunedelplanen for Volda sentrum og Samfunnsdelen er det framheva at ein ynskjer å ta vare på og framheve fysiske element som særpregar Volda.

Planstatus

Reguleringsplan for Volda sentrum av arkitekt Einar Ridderstrøm frå 1987 er framleis gjeldande for nokre områder i sentrum. Områda rundt Halkjelsgata, Snippa, Røysgata og Kyrkjegata er i denne planen markert som spesialområde: "område med bygningar og miljø som på grunn av historisk, antikvarisk eller annan kulturell eller miljømessig verdi skal vernast".

I punkt 36 i planen står det at "Ved ombygging, utbetring og reparasjon av eksisterande bygning skal bygningas form, material, detaljar og fargar m.v. verte oppretthaldne og fornya eller ført attende til opprinneleg tilstand." Vidare står det i punkt 37 at "Ved vedlikehald og utbetring bør eksisterande bygningar og bygningsdelar i størst mogleg grad takast vare på. Når det er naudsynt med utskifting kan det lagast kopiar av noverande eller eldre form."

Utsikt frå Kleppåsen mot Hauane. Takflatene i sentrum er godt synlege frå mange stader i Volda.

Eins materialval er med på å samle takflatene. Sjølv om formene ikkje er like, fremstår dei som eit heilskapeleg landskap.

Skifermønster.

Skiferstablur.

Tak på uthus står i stil med hovudhuset.

Retningslinjer og rutinar for utvikling

- I den nye arealplanen vil ein plukke ut område der ein ynskjer å ta vare på skifertaka. Omlegging av tak skal vere søknadpliktig i desse områda. Områda som er foreslått er Hauane, Halkjelsvika, Sveitserrekka, Vevendelvegen, Storgata og Porsemyrvegen (sjå illustrasjonskart over områda i kap. 6.1, 6.2, 6.6 og 6.7).
- Opprette stimuleringsmidlar; kommunen kunne ha ein tilskotsordning der huseigarar kan søkje om stimuleringsmidlar. Må initierast politisk.

- Opprette ein "skiferbank/skifermarknad", der folk kan hente eller kjøpe brukt skifer.
- Studentoppgåve: registrere skifertak.
- (Gjen-) opprette byggeskikkpris. Dele ut årleg pris til huseigarar som tek i vare husa sine på ein god måte. Må initierast politisk.

Link til Riksantikvaren sitt informasjonsark om skifertak: https://www.byggogbevar.no/media/1027/infoark_354_skifer_2014-1.pdf

6.10 Løer

Volda vart bygd opp rundt primærnæringane jordbruk og fiske. Ovanfor Halkjelsvika var det god jordbruksjord, og det var lett å rydde og dyrke åkrar. Alt i 1385 vart Halkjelsvik nemnt som prestegard, og i fleire hundre år var dei fleste innbyggjarane i Volda på ei eller anna måte tilknytta jordbruket. Fleire av gardsbruka i Volda sentrum vart frådelt prestegårdsjorda frå siste del av 1800-talet. Ut over på 1800-talet vaks nye næringar fram, folketalet steig og bøndene fekk moglegheit til å produsere mat til fleire enn seg sjølv. Pengesamfunnet vaks fram.

Som eit resultat av moderniseringa av landbruket frå 1850 og utover vart dei mange små uthusa på gardane erstatta av einskapsløa. Einskapsløene effektiviserte drifta og bonden fekk samla både dyr, avlingar og reiskap under eitt og same tak. Køyrebruene er rekna for å vere eit særlege svensk-norsk fenomen.

Med køyrebru til andre etasje kunne ein utnytte tyngdekrafta og sleppe høyet ned til dyra. Vidare kunne ein måke gjødsel frå fjøsen ned i kjellaren. Driftsbygningane vart mala raude, da raudfargen var den billigaste målinga.

Etter krigen vart mange gardsbruk nedlagde. I 1939 var det meir enn 210 000 gardsbruk i drift i Noreg, i 2016 var det om lag 41 000 jordbruksbedrifter. Det finnes framleis løer på landbrukseigedomar i landet, men mange er også reve, erstatta av nyare driftsbygningar eller står tomme og til nedfalls.

Stavkyrkja som sto i Volda sentrum vart riven i 1858, omtrent samtidig med moderniseringa av landbruket. Fleire av løene i Volda sentrum har difor materiale i seg frå denne kyrkja.

Dei fleste løene i Volda sentrum er bygd i tiåra etter 1850. Fleire løer har forsvunne sidan 1980-talet, men framleis finn ein fleire gardstun i sentrum med raude

Skjerva.

Løer. Nokre av dei er teke godt i vare, andre ber preg av lite bruk. Løa på Røystunet er eit døme på korleis ein løe kan fyllast med nytt innhald. Der er siloen gjort om til ein innandørs klatrevegg. Klatresiloen er sentralt plassert like ved Høgskulen i Volda og nyttast aktivt av Sunnmørsk klatreklubb.

Riksantikvar Jørn Holme kallar løene katedralar i bygde-Noreg. Gardsbruka og løene i Volda sentrum er fysiske teikn på landbruket som ei avgjerande næring i samfunnet. Gardsbruka symboliserar mellom anna

Moritsgarden.

bondeliv, matproduksjon, buskap, arbeidsfelleskap og hardt arbeid. I tillegg fortel dei ein heil del om lokal byggeskikk.

Raude løer skil seg ut frå andre bygningar i eit sentrumsområde, og framstår som mjuke kontrastar til grå asfalt og store betongbygningar. Gardsbruka og løene i Volda sentrum gir bygda eit særpreg samanlikna med andre bygder.

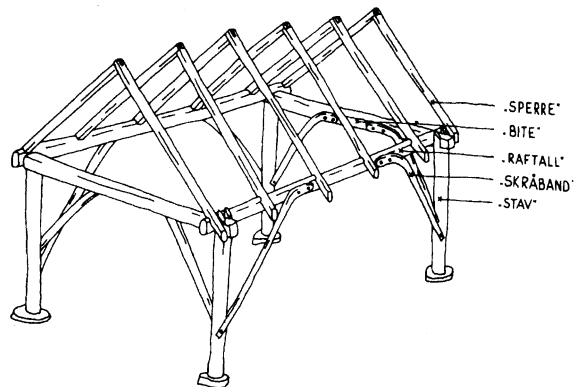
Røysløda.

Grindbygg

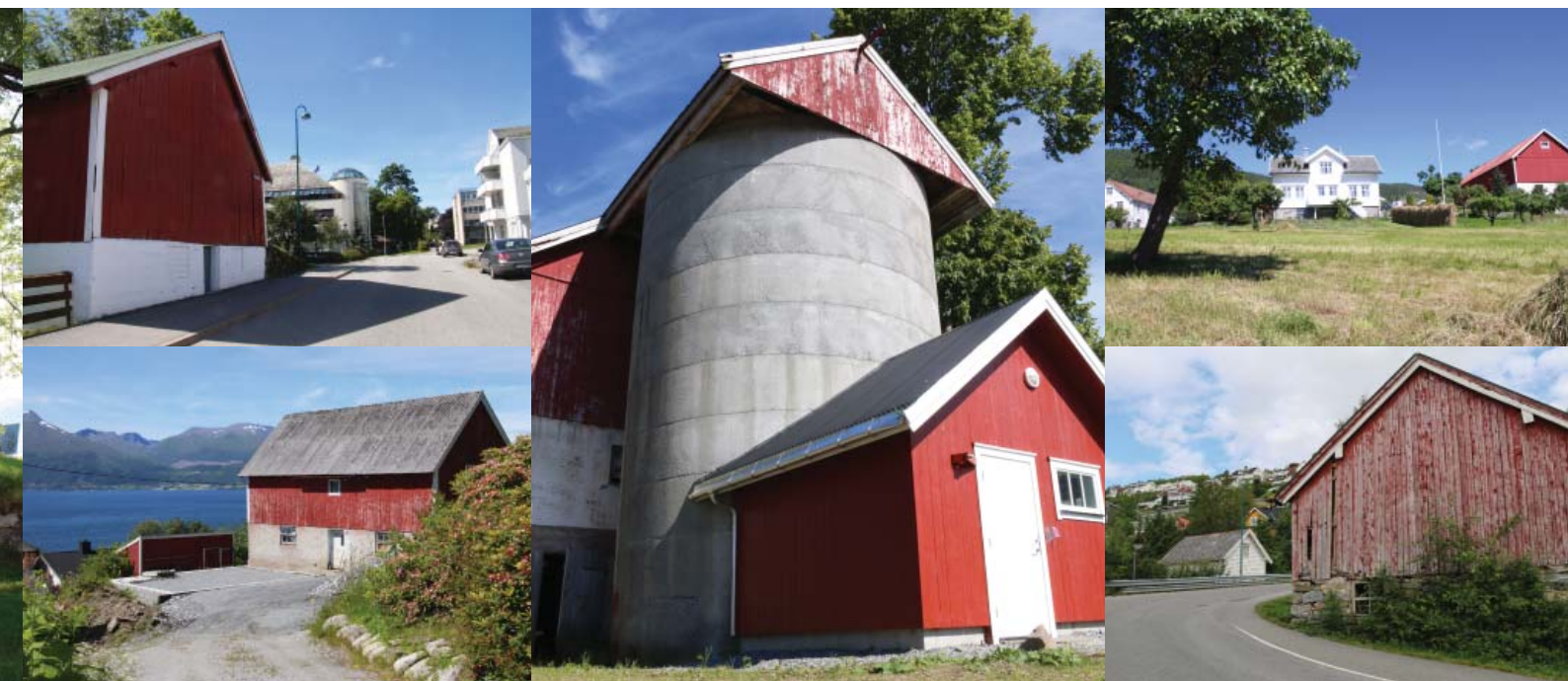
Løene her i området vart reist som grindbygg. Grindbygga høyrer til ein 3-4000-årig byggetradisjon som er særmerkt for Vestlandet. Grindbygget med reiste stavar er ein svært fleksibel konstruksjon som tillet store volum med lite byggematerial, og som gir fridom for individuell tilpassing til terreng og behov. Konstruksjonen er rekna for å vere svært hardfør mot ver og vind. Grindbygde hus var ein dominerande konstruksjon i større og mindre uthus og driftsbygningar til langt inn på 1900-talet i vest-Norge, og vi finn eit særleg mangfald i fridom og utnytting av denne byggemåten i sunnmørsbygdene. Ved sidan av stavkyrkjene har grindbygga ord på seg for å vere det viktigaste norske bidraget til internasjonal byggeskikk og kulturarv.

Planstatus

Ingen av løene i Volda er i dag verna eller freda. Fleire løer er regulert vekk til trafikkføremål, bustad- og næringsområde.

Grindkonstruksjon. Figuren er henta frå "Vi formår staden var", s. 18.

Over: Røysløda. Under: Bastiangarden.

Klatresiloen.

Over: Skjerva. Under: Engeset.

Utfordringar og moglegheiter

Mange av løene i Volda står i dag tomme, og er kostbare, store bygningar å halde ved like. Det finst mange dømer på korleis ein kan tenkje nytt kring denne type bygningar. Klatresiloen er eit døme. I Josybuda på Kalvatn og Rekkedal gjestehus i Ørsta har eigarane satsa på selskapslokale i løene. I Røros har dei hatt eit "uthusprosjekt" der hittil 400 løer og uthus har vore istandsett. I England finst det mange dømer på løer som er bygd om til feriehus og utleigeleiligheter/hytter. Sjå kap 10 Nyttige nettsider for meir inspirasjon knytt til nybruk av løer.

Retningslinjer og rutinar for utvikling

- Både Røysgarden og Moritsgarden ligg innafør området i Halkjelsvika som er foreslått med omsynssone eller bestemmelsessone i ny arealplan.
- Røysgarden er i tillegg tatt med i lista over i bygningar med høg lokal verdi, sjå kap. 8.3.
- Initiere eit uthusprosjekt i Volda (for både løer og uthus).
- Sette opp informasjonsskilt på nokre av løene.

6.11 Uthus

Utviklinga av Volda som tettstad skaut fart på slutten av 1900-talet, og mykje av den gamle trehusbebyggelsen er frå perioden 1880–1930. Det er i Halkjelsvika, på Hauane og Vikeneset vi finn dei eldste bustadområda. I områda Engeset/Klepp, Gamlevegen, Anders Vassbotnvegen og rundt Røysbakken er det også ein del bustader frå denne perioda. Eit særpreg i desse bustadområda er dei mange uthusa.

Mange av dei som flytta til einestadar rundt 1900 hadde bakgrunn frå gardsdrift og hushald med stor grad av sjølvberging. Med små uthus i bustadområda kunne familiar vidareføre tradisjonen med husdyrhold og sjølvberging i ein mindre skala. I uthusa i Volda kunne ein finne sauar, høner og grisar. Vedlageret og utedoen var også ofte plassert her. Mange nytta uthusloftet til å tørke kle eller fisk, rulle tøy eller veve. Om sommaren vart nokre av uthusa også nytta til bustadføreml.

Uthusa i Volda er eit særpreg for bygda, og viss ein ser til nabobygder som til dømes Ørsta, Ulsteinvik eller Fosnavåg, vil ein finne langt færre uthus. Ein grunn til dette kan vere at mange bustadar i Volda vart bygd akkurat i den perioden det var vanleg med slike små uthus. Ein anna grunn kan vere at mange i Volda leigde ut rom til studentar og andre, og eit uthus med lagerfunksjon og ekstra rom kunne vere god avlastning for sjølv bustaden.

Det er vanskeleg å seie kor mange uthus som er igjen i Volda i dag, men mange har med åra verte fjerna eller bygd om. Nokon uthus står til forfall. Andre er teke godt vare på av eigarane. Uthusa har i dag funksjonar som til dømes utebud, vedlager, garasje, vinterhage eller leikehytte. Ein finn også uthus i Volda sentrum i dag som fungerer som hønsehus.

Dei gamle uthusa har i dag ulike funksjonar, som til dømes garasjer.

Uthusa i Volda finst i ulike fargar.

“Plakatbuda” er kanskje det mest kjente uthuset i sentrum.

Kjenneteikn:

- Små bygningar i tilknytting til hovudhus.
- Saltak. Gjerne same tak som hovudhuset, t.d. skifer.
- Fleire dører vanleg.
- Ulike fargar på uthusa, men ofte same farge som hovudhuset. Har også ofte eigen farge på døra, eller på listverk.
- Ståande eller liggande kledning.
- Ofte gamle vindauge med småruta glas.

Utfordringar og moglegheiter:

Uthusa treng jamleg vedlikehald for å overleve. Det er også større sjans for at eigarane ynskjer å halde husa ved like, viss husa har ein praktisk funksjon. Sjå kap 10 Nyttige lenker for meir inspirasjon knytt til nybruk av løer.

Planstatus

Ein treng i utgangspunktet ikkje søke om å rive bygningar under 50 m², viss ikkje noko anna er bestemt i reguleringsplanen.

Reguleringsplan for Volda sentrum av arkitekt Einar Ridderstrøm frå 1987 er framleis gjeldande for nokre områder i sentrum. Områda rundt Halkjelsgata, Snippa, Røysgata og Kyrkjegata er i denne planen markert som spesialområde: "område med bygningar og miljø som på grunn av historisk, antikvarisk eller annan kulturell eller miljømessig verdi skal vernast".

I punkt 34 i planen står det at "Uthus og mindre hus kan tillatast rivne eller flytta innan området dersom dette etter bygningsrådet sitt skjøn ikkje vil verke forringande for heilskapen i området."

Nokre av uthusa i Volda er registrert i SEFRAK-registeret.

Folk strøymer til "plakatbuda" for å sjå kva film som er sett opp på speleplanen. Biletet er henta frå boka *Volda* s. 252.

Uthus tett i tett.

Uthusa er med på å gje bustadområda tette og kompakte uttrykk.

Uthusa hadde som regel fleire funksjonar, og fleire dører var vanleg.

Retningslinjer og rutinar for utvikling

- I den nye arealplanen skal føresegnar i Ridderstrømplanen vidareførast, men ein vil ta vekk punkt 34 i planen.
- Føresegnene for Hauane bør innehalde at det ikkje skal vere tillate å rive uthus i området.
- "Plakatbuda" kan sjåast på som ein sentralt plassert "representant" for uthusa i Volda, og er teke med i lista over i bygningar med høg lokal verdi, sjå kap. 8.3.

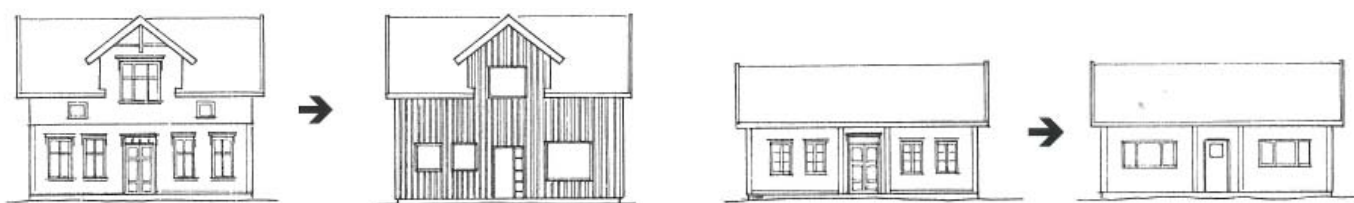
- Sette opp informasjonsskilt på nokre av uthusa, til dømes på plakatbuda.
- Initiere eit uthusprosjekt i Volda for både løer og uthus. Stimulere eigarar til å ta i vare uthusa sine.
- Studentoppgåve; Kartlegge uthusa i Volda.
- For at eigarar skal ha interesse av å ta i vare uthusa er det også viktig at uthusa kan ha ein nyttig funksjon. Oppgradering av uthus (inkludert til dømes utskifting til meir funksjonelle vindauger og dører) bør vurderast som positivt.

7 ESTETISK RETTLEIAR FOR RESTAURERING OG TILPASSING

Bygningar og bygningsmiljø er levande historier, og vi har eit ansvar for å fortelje og bringe historiane vidare. Bygningars fasade tilhøyrar det offentlege rom. Bygningars originale stil og detaljering har ein eigenverdi, og gjer historier levande for oss. På den måten kan vi lære om dei som var her før oss.

7.1 Restaurering og tilpassing

Eldre bebyggelse er gjerne pussa opp fleire gongar, og inngrep kan ha forflata fasadeuttrykket. Figurane under syner to vanlege døme. Figuren er henta frå heftet "Byen under fjellet", Holmestrand kommune.

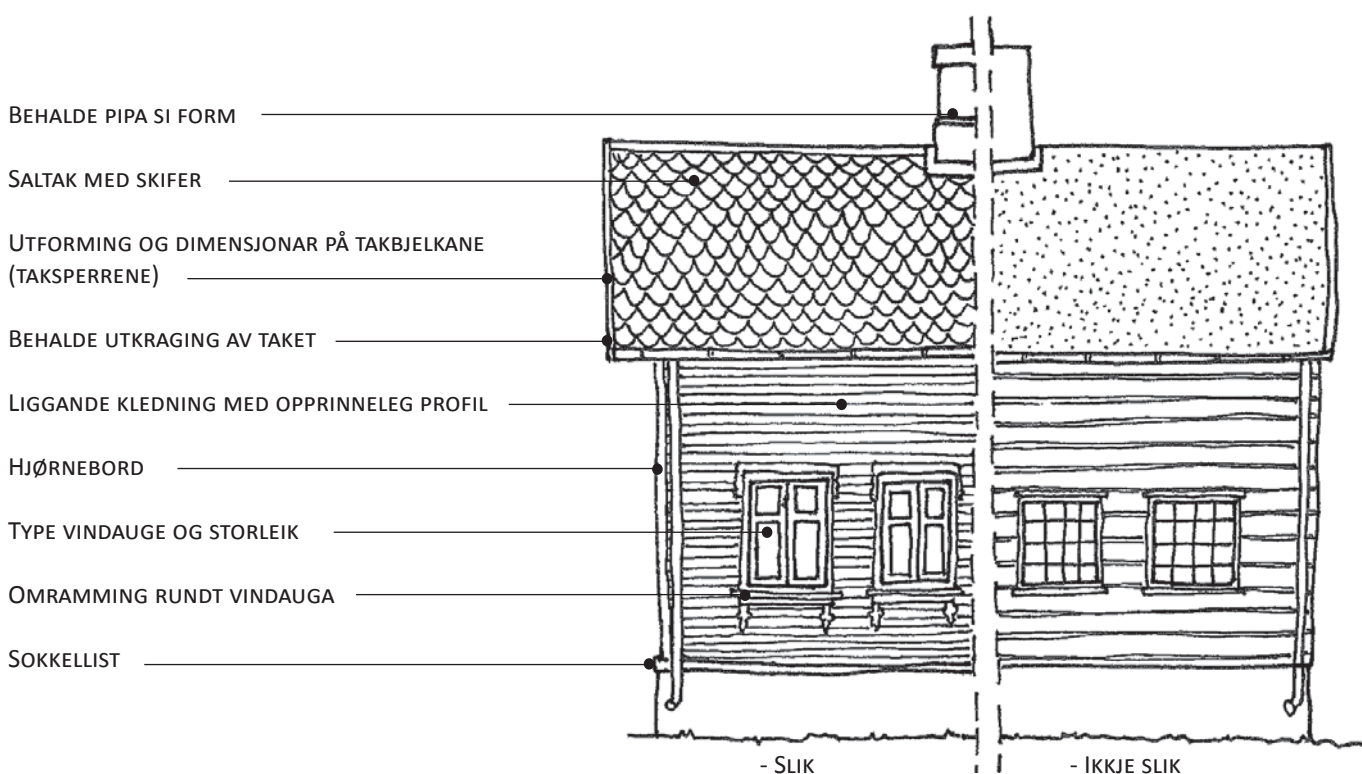
Sveitserstil i 1910.
(Krysspostvindauga og rik detaljering.)

Oppussing 1975.
(Etterisolering, vippevindauga og tømmermannskledning)

Kledd tømmerbygning 1830. (Empirevindauga.)

Oppussing 1950.
(Funkisvindauga og dørar.)

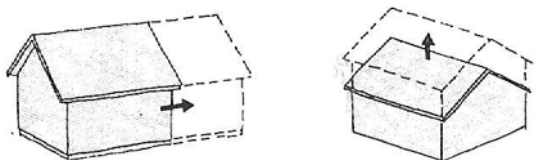
For å oppnå eit vellukka resultat ved restaurering, bør opphavleg byggjestil gjenskapast. Figuren nedanfor syner viktige detaljar som det må takast omsyn til for å ta i vare bygninga sin stil og særpreg.

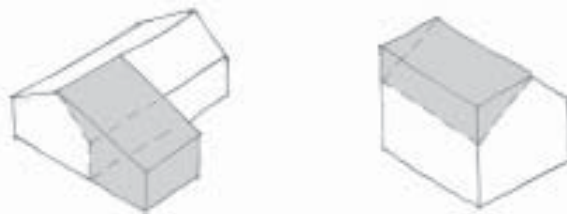
7.2 Tilbygg på eldre hus

Det kan vere ein krevjande øving å bygge på eit eldre, velproporsjonert hus utan at huset sin karakter og utsjånad vert svekka. Utviding bør skje med same formmessige uttrykk som eksisterande bygg, det vil til dømes seie same takvinkel, vindaugetype, panel og detaljar.

Ein moglegheit er å bygge på huset i høgda eller lengderetninga, men dette kan lett sprengje huset sine proporsjonar.

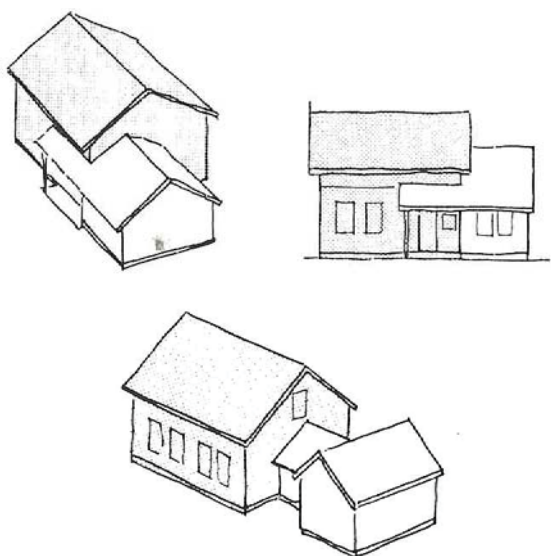
Påbygg i lengderetning eller i høgda kan lett sprengje huset sine proporsjonar. Figuren er henta frå heftet "Byen under fjellet", Holmestrand kommune.

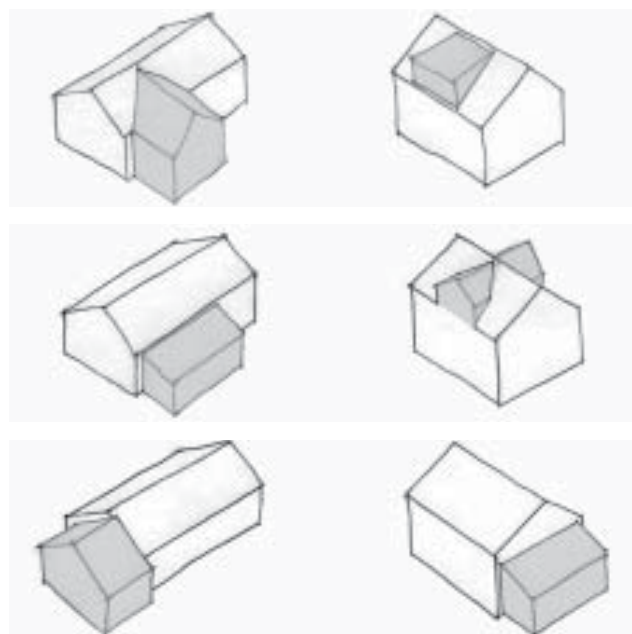
Tilbygg som dette kan lett gi huset ei haltande og ikkje lettfatteleg form. Figuren er henta frå rettleiaren "Vi formar staden vår".

Ein ofte meir vellukka variant er å byggje tilbygget som ein sidebygning inntil hovudhuset, eller forbunde med eit mellombygg. Sistnemnte gjer større fridom når det gjeld stilkrav, men må vere i harmoni med resten av bygget når det gjeld form, materialbruk og farge.

Hovudprinsippet er at tilbygget ikkje endrar proporsjonane på hovudhuset i nemneverdig grad, og at opphavleg hovudform kjem klart frem. I den samanheng er det viktig at det er lett å oppfatte hjørna på det opphavelge huset. Også utforming av verandaer, murar og hageanlegg kan påverke hovudbygningen på ein god eller dårleg måte. Gode skisser er eit godt hjelpemiddel når ein skal vurdere ulike alternativ. Be gjerne kvalifiserte fagfolk om råd. Møre og Romsdal fylkeskommune tilbyr tilskot til forundersøkingar eller arkitektfagleg bistand for bygningar og anlegg, sjå kapittel 3 Tilskot.

Døme på tilbygg for å auke bustaden sitt bruksareal. Figuren er henta frå heftet "Byen under fjellet", Holmestrand kommune.

Tilbygg bør plasserast med omtanke i høve til opphavelge bygningskropp. Bygninga sitt hovudvolum bør vere tydeleg ved at hjørnekassa framleis er synleg. Figuren er henta frå rettleiaren "Vi formar staden vår".

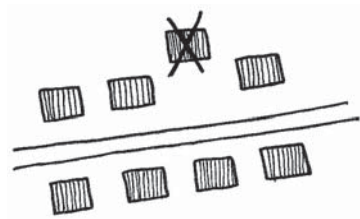
7.3 Fortetting og nye bygg

Fortetting kan vere eit godt grep i høve sentrumsutvikling og klimavenleg bygdeutvikling. Samtidig må nye bygningar i eit bevaringsverdig bygningsmiljø støtte opp om miljøet sin eigenart. Ny arkitektur må ta opp i seg formar frå eksisterande arkitektur. Nybygg må vidareføre byggeskikken og tilpassast det eksisterande bygningsmiljøet i høgde, volum, utforming og materialbruk. Tilpassa arkitektur treng ikkje vere kopi av den gamle; arkitekturen kan vere moderne, men tilpassa.

Teikningsmateriell og utgreiingar knytt til nybygg, tilbygg eller ombygging i eit bevaringsverdig bygningsmiljø, skal halde ein standard som gjer greie for prosjektet i seg sjølv og i høve til opphavlege bygningar og miljøet ikring. Teikningar og utgreiingar skal vise at tiltaket tek tilstrekkeleg omsyn til omkringliggende bygningsmiljø når det gjeld storleik, proporsjonar, material- og fargebruk.

Gaterommet må takast i vare

Dei gamle gateløpa er ein viktig del av historien og bygningsmiljøet, og det er uheldig om det vert "hull" i husrekkjene. Nye bygg på ledige tomter skal oppretthalde og forsterke eksisterande gaterom. Dersom ein bygning tillatast reve og erstatta av eit nytt bygg, må det plasserast der det gamle sto.

7.4 Huset sin tilstand og moglegheiter

Vedlikehald er god investering

Aktivt vedlikehald gir lengre levetid, og ein unngår unødige reparasjonar og utskiftingar.

Grunnmur/sokkel: sjå etter at drenering rundt grunnmuren fungerer og at kjellar og kryprom har ventilar (lukar eller ventilar i murveggen).

Yttervegg/kledning: Veggfelt og kledning under vindauge og nedst mot muren bør sjekkast for råteskadar.

Tak og beslag: Undersøk om taket er tett. Sjå etter lekkasjar rundt takluker, piper, kilrenner, takrenner og nedløp. Undersøk om det er mogleg å etterisolere loftet. Linker til nettside og informasjonsark om vedlikehald av skifertak: <https://www.byggogbevar.no/pusse-opp/tak/artikler/vedlikehold-og-gjenbruk-av-skifertak> og https://www.byggogbevar.no/media/1027/infoark_354_skifer_2014-1.pdf

Originalen er ofte betre enn kopien

Gamle og skeive bygningsdelar og overflatar er med på å gi fasadar kvalitet. Dette preget vert borte ved fullstendig renovasjon av fasadane. Heilt nye fasadar gjer at bygningar fort kan sjå for perfekte og glatte ut, sjølv om ein har kopiert den gamle stilen. Spor etter bruk og "tidens tann" er viktige delar av huset si historie. Gamle hus bør få lov til å vere litt gamle. Ved restaurering eller vedlikehald kan det vere ein kvalitet å bevare gamle bygningsdelar, viss det er mogleg. Delar som dørrar, listverk, trappar, rekkverk og vindauge kan til dømes gjerne vere i brukbar stand, og nyttast opp igjen.

Ved renovasjon eller utbetring kan det vere lurt å undersøkje korleis huset såg ut opphavelig. Sjekk kommunen sitt byggesaksarkiv, sjå på gamle bilete eller undersøk om det finst dokumentasjon av huset sin tidlegare utsjånad.

Be gjerne andre kvalifiserte fagfolk om råd. Det kan vere ein byggmeister eller arkitekt som har gode lokalkunnskap. Det er mogleg å søkje om midlar til arkitektveileiing, sjå meir om dette i kapittel 3 Tilskot.

8 BYGNINGAR MED NASJONAL, REGIONAL ELLER HØG LOKAL VERDI

I dette heftet er det lagt vekt på å framheve viktige bygningsmiljø - samlingar av bygningar som på ein eller anna måte høyrer saman, harmonerer med kvarandre eller oppfattast under eit. Det er likevel vanskeleg å sjå bort i frå enkeltbygningar i eit slikt arbeid. Nokre bygningar fungerer som signalbygg, fortel ei bestemt historie eller syner viktige særtrekk ved byggestilen. I dette kapitlet er slike enkeltbygningar eller mindre bygningsmiljø trekt fram.

Kapittel 8.1 og 8.2 inneheld ei oversikt over bygningar med nasjonal eller regional verdi, i tettstaden Volda. Desse bygningane står på Møre og Romsdal fylkeskommune si liste over kulturminne og kulturmiljø av nasjonal og regional verdi (Regional delplan for kulturminner av regional og nasjonal verdi). Kommunane i Møre og Romsdal er oppmoda til å innarbeide kulturminna og kulturmiljøa på denne lista i sine kommuneplanar, og gje dei vernestatus (viss dei ikkje allereie har det). Omsynssone er også eit aktuelt virkemiddel.

Kapittel 8.3 inneheld ei liste med bygningar med lokal høg verdi. Lista er ikkje uttømmende, men synleggjer enkeltbygg som på ei eller anna måte har lokal høg verdi. Bygningar i denne lista inngår i ulike planar/ reguleringsplanar. Det er i dette arbeidet ikkje lagt opp til å endre planstatusen til desse enkeltbygningane.

8.1 Bygningar med nasjonal verdi

Volda kyrkje

Kulturminne, kyrkehistorisk minne.
Korskyrkje i stein, bygd i 1932. Arkitekt Arnstein Arneberg. Kyrkjebygg frå perioden etter 1850 med særleg høg verdi, eit av 38 i Møre og Romsdal.
Vernestatus: listeført kyrkje.

Skrivargarden, Skjerva

Kulturminne. Opprinneleg funksjon: offentlig forvaltning.
Sorenskrivarkontor frå 1905. Fram til 1985 var det bustad for sorenskrivaren i store delar av huset, men i 1985 vart huset bygd om slik at det vart rettssalar i andre etasje og kontor for dei tilsette i første etasje. Slik er det også i dag.
Eit av få jugendbygg på Søre Sunnmøre med mansardtak.
Er statleg listeført og med i nasjonal landsverneplan.

Volda prestegard

Kulturmiljø. Prestegard; offentlig administrativ teneste. Prestegarden vart flytta hit i 1730-åra. Presten Hans Støm kom til Volda i 1763, og det er han som skal ha sørge for den fine hagen kring huset. Den nye hovudbygninga vart bygd i 1818. Det står også eit stabbur (frå ca. 1900) og eldhus på eigeidomen. Stabburet vart vedtaksfreda i 1992 etter kulturminnelova av 1978, og området ved Volda prestegard er regulert til bevaring etter plan og bygningslova

Ristetunet, Nedre Rotset

Samansett kulturmiljø; gardstun og teknisk/industrielt minne. Både Garvarbua (1838) og Ristetunet med hovudbygning (1838), stabbur (ca. 1750) og borgstove (1655 eller eldre) vart vedtaksfreda i 1927. I tilknytning til Garvarbuda er det også ein landingsvor som er freda. Enkjefru Andrea Schjelderup dreiv handel, gjestgjeveri og reiarlag her fram til 1820. Kjøpmann Olai Olsen overtok garden i 1838. Han dreiv med handel og bakeri, og bygde garvarbuda. I 1876 vart huset selt til garvar Carl Nikolai Rødseth. I dag er det Stiftinga Volda Sogelag som eig Garvarbuda, medan resten av tunet er privateigd.

8.2 Bygningar med regional verdi

Halkjelsvik tettstad

Kulturmiljø; handelsplass, eldre tettstad. Tett trehusmiljø i gammalt sentrumsområde. Datering: Uviss tid
Regulert til bevaring.

Gamlegymnaset

Kulturmiljø; undervisningsanlegg, skulehistorisk minne. Datert 1851/1902. Bygt som kapteinsgard i 1851, i bruk som mellomskeule frå 1891, påbygt i 1902 og utvida til gymnas i 1907. Regulert til bevaring etter plan- og bygningslova.

Gamlegymnastikken

Kulturminne; undervisningsanlegg, skulehistorisk minne, idrettsbygg. Gamlegymnastikken husa gymnastikksal for Gymnaset i Volda. I toppetasjen hadde dei musikkrom. I dag er det frimurarlogen i Volda som eig huset. Datert 1921.

Regulert til bevaring etter plan- og bygningslova.

Volda elektriske mylne

Teknisk kulturminne; mølle/kvernhus. Datering: Uvisst tid.

Ei av åtte bygdemøller, er i aktiv drift.

Skrivargarden, Rotset

Kulturminne; gardstun, embetsmannsgard.

Sete for sorenskrivar for Søre Sunnmøre. Den "gamle" skrivargarden.

Datering: 1816.

Kaarstadbygget

Kulturminne; undervisningsanlegg, skulehistorisk bygning med høg regional verdi.

Datert: 1922. Arkitekt Øivin Berg Grimnes, Ålesund.

Det eldste bygget på dagens campus og er med sin karakteristiske gulfarge eit kjennemerke for lærarutdanninga i Volda.

8.3 Bygningar med høg lokal verdi

Kløvertun

Kløvertud sto ferdig i 1967, og vart bygd av Volda sanitetslag som ein "heim for senil demente". Bygninga har verneklasse 2 i landsverneplan for Helse- og omsorgsdepartementet. Føremålet med vernet er å bevare bygget som eit representativt døme på mindre institusjonsbygg innanfor psykiatrien. Bygninga har helsehistorisk verdi som typisk døme på ein vanleg institusjonstype i etterkrigstida, og som døme på dei frivillige organisasjonandes verdi for sektoren. Bygninga bør reguleraast med ei omsynssone i ny arealplan.

Samfunnshuset

Huset sto ferdig hausten 1955. Fleire arkitekter var involvert i arbeidet, mellom anna Harald Løkeland frå Bergen og Ivar Bjordal frå Molde. Huset kosta knapt 800.000 kr da det var ferdig, og inneheldt moderne kinoframvisar og gode lokalitetar for større teaterframvisningar i tråd med riksteateret sine krav. Innviingsfesten markerte starten på ein svært aktiv periode for kulturlivet i bygda. Huset er under oppgradering, og får mellom anna nytt skifertak.

Idrettsbygget

Idrettsbygget vart ferdigstilt av Statsbygg i 1963 og er teikna av arkitekt Ivar Bjordal. Den grønne bygninga fungerer som eit signalbygg, og er godt synleg frå mange stader i bygda. Bygninga inneheld både gymnastikksal og symjehall.

Berte Kanutte-huset

Berte Kanutte-huset sto ferdig i 1998, og vart bygd av Statsbygg som eit høgskulesenter med fellesfunksjonar som sentraladministrasjon, bibliotek, auditorium og kantine. Bygninga er teikna av Nuno Arkitekter. Bygninga er kalla opp etter salmediktaren Berte Kanutte Aarflot, som budde i Volda på 1800-talet.

Gamle Øyra skule, Gamleseminaret, Gamleveggen 2
Henrik Kaarstad kjøpte huset av Volda kommune i 1896, og nytta huset til privatbustad og lærarskule. I 1947 vart selt til Norsk Luthersk Kinamisjonsforbund. Huset er i dag bustadhus og er teke godt i vare.

Rønnestadbygget/Cubusbygget
Huset vart teikna av sivilarkitekt Olav Alme som forretningsbygg til Steinsvik-Rønnestad. Huset sto ferdig i 1976. Bygninga har med formar og fargar tydelege referansar til Volda kyrkje, som står rett bak.

Gamle Sparebanken
Volda og Ørsta sparebank ynskte seg eit nytt og sentrumsnært bygg. Huset sto ferdig i 1934 og det var arkitekt Rohde i Bergen som teikna huset. Ingeniør Nes var hovudentreprenør. Huset er prega av den ny-klassisistiske stilretninga. Arkitektene har også teke omsyn til kyrkja som vart bygd eit par år tidlegare; dei to monumentale bygningane står godt til kvarandre. Banken trakk jamn trafikk av kundar heile dagen. Telegrafan heldt til i andre etasje. Telegrafan var ein viktig kvinnearbeidsplass i bygda.

"Gamlebanken" på Rotset
Voldens og Ørstens Sparebank vart oppretta 1854, som den tredje sparebanken på Sunnmøre. Den fyrste tida leigde banken ulike lokale som opprinneleg var tenkt til andre føremål. I 1886 flytta banken for fyrste gong inn i egne lokale; da kjøpte banken eit hus på Nedre Rotset. Heller ikkje dette huset var bygd til bank, og noko ominnreiing måtte til. Det største tiltaket var å bygge attåt eit eldsikkert kvelv med tjukke betongmurar. Både huset og kvelvet står enno, sjølv om huset er noko ombygd. I 1934 flytta banken til eit heilt nytt bankhus like ved kyrkja.

Røysgarden

Halkjelsvik prestegard vart i 1792 selt på tvangsauksjon og delt i tre mindre bruk; ein av dei var Røysgarden. Tunet skil seg ut frå andre bygningsmiljø i sentrumsområdet. Her er det luft mellom bygningane, store, ruvande tre, grønne grassflatar og mjuke formar. I 1911 vart løda modernisert, og fekk brattare køyrebru og ark. Løa har i seinare tid vore nytta til ulike kulturarrangement. Røysgarden med den signalraude løa og området rundt framstår som velstelt, og er med på å gi sentrumsområdet eit særpreg.

Svendsenbuda, Strandgata 8

Svendsenbuda er den einaste sjøbuda som står igjen i Volda sentrum, og er eit av få teikn på bygda si historiske tilknytting til sjøen. Tidlegare låg det sjøbuder på rekke og rad langs fjordkanten, og små og store båtar låg tidvis til kai langs brygga. Dei fyrste sjøbudene ved Vikeneset kom opp rundt 1880. I dag er det butikk og hyblar i den gamle sjøbuda.

Plakatbuda

Uthuset står sentralt plassert i krysset mellom Halkjelsgata og Røysgata. Uthuset høyrde til Krokenhuset frå 1893. I Krokenhuset har det vore drive handel av ulikt slag, og plakatbuda vart hovudsakeleg nytta til lager. Med sin sentrale plassering gjorde den eine veggen på uthuset nytte som "plakatvegg". Her kunne ein til dømes sjå speleplanen for kinoen. Uthuset har framleis funksjon som plakatbud.

Røyshuset - Røystunet

I 1932 vart Moritsgarden delt i to delar, og same året sto det ein ny løde på Røystunet. I 1933 vart hovudhuset ferdig. Hovudbygninga skil seg ut frå andre hovudhus på gardsbruk frå den tida. Huset kan sjåast på som eit forsøk på ein alternativ byggeskikk for norske gardhus. Huset ligg lavt i terrenget, og ligg lunt til mellom store trekronar og ein tett bøkehekk. Skifertaket mot høgskulen er ein synleg fasade på huset. Huset er teke godt i vare.

Evensenhuset, Røysbakken 23

Evensenhuset vart bygd til ekteparet Nils Sr og Johanna Evensen, og sto ferdig i 1912. Evensen dreiv Møre Støyper AS, som låg like i nærleiken. Støyperiet var ein viktig bedrift i lokalsamfunnet med mange arbeidsplassar. Konstruksjon og planløyning har referansar til sveitserstilen, medan oppbygning av fasade og detaljering er henta frå jugendstilen. Drakane på taket særmerker huset. Hagen er tett beplanta med frukttre og bærbuskar. Frå huset er det god utsikt ned til sentrum.

Doktervegen 21, Roligheten

Huset er bygd av Henrikke Georgine og Gustav Gerhardsson Wiig, og sto ferdig i 1916. Sveitserhus med bratte takvinklar, skifertak, høg kjellarmur og innebygd veranda. Større glassflater, delt opp i kross, og med utskjeringar på listverk. Fargane på huset framhevar konstruksjonsdetaljane. Huset er teke godt i vare, og er godt synleg i sentrumsområdet.

Anders Vassbotnvegen 4

Bustadhus bygd av Elisa Karoline og Edvard Eliasson Bjørdal i 1922. Edvard var medeigar i Volda ullspinneri. Huset har tre etasjer og står på høge kjellarmurar. Skifertak. Hagen er grøn og frodig, og inneheld mellom andre gamle frukttre. Det står også eit uthus i hagen. Huset er teke godt i vare.

Gamletunet, Vikebygdvegen 15

Sivert Andreas Langvatn kjøpte garden i 1923, og bygde nytt bustadhus som sto ferdig i 1932. Trehuset har mange detaljar, og skil seg ut blant andre hus i Volda. Kvart enkelt vindaug er nesten eit smykke i seg sjølv; glasbitar i ulike størrelsar er sett saman i forskjellige mønstre, nokre med buede formar. Detaljar rundt vindauga er framheva med grøn og raud måling. Huset har vore omtalt med kallenamnet "amerikahuset", men bakgrunnen til namnet er noko uklar. Huset har vore gjennom ein omfattande restaurering. Huset er godt synleg frå hovudvegen.

Anders Vassbotnvegen 23.

Bygd av skomaker Elias Abelss. Espe og sto ferdig i 1932. Standsmessig fint hus, bygd i teglstein og med etterlikning av bindingsverk. Framand hustype i Volda, og er truleg inspirert av arkitektur frå England, Nederland eller Nord Tyskland. Kona til Espe; Martha Pauline Ellingsdotter Indresøvde, hadde ein bror ved Nes Teglverk i Åndalsnes, og teglsteinen er truleg henta derfrå. Denne broren budde også i periodar i Amerika, og det er mogleg at teikningane til huset også kom derfrå.

Espehuset, Kylnevegen 2

Bygd av Sivert Johannes Olsson Høydal i 1935 og er eit av dei tidlegaste funkishusa i Volda. Tydelege funksjonalistiske trekk. Tilpassa lokale tilhøve, og er bygt i tremateriale og saltak (ikkje mur og flatt tak som er typisk for funksjonalismen). Er teke godt i vare.

9 KJELDER

Bergseth, M. og Aarset, H. (2005). Vi formar staden vår. Tilgjengeleg frå: (del 1:) http://www.helgeaarset.no/pdf/vi_formar_staden_del1.pdf (og del 2:) <https://www.ulstein.kommune.no/Handlers/fh.ashx?Mid1=5&Filld=1612> (lest 15.06.2017).

Bjørhovde, H. (2017). Riksantikvarens fy-liste: Ønsker seg færre murklosser med flatt tak. Tilgjengeleg frå: <https://www.aftenposten.no/osloby/i/PQG9J/Riksantikvarens-fy-liste-Onsker-seg-farre-murklosser-med-flatt-tak> (lest 21.08.2017).

Bjørneset, T. M. (2016). Evensenhuset på Røysbakken. I Sollid, J.A.K. (Red.), *Voldaminne Årsskrift 2016* (s. 21–30). [Volda: Volda sogelag].

Byantikvaren. (2017). Bylandskap. Tilgjengeleg frå: <https://byantikvaren.no/bylandsskap/> (lest 15.06.2017).

Elvadalen. (2017). Velkommen til Elvadalen. Tilgjengeleg frå: <https://elvadalen.wikispaces.com/home> (lest 17.08.2017).

Grøndahl, C. E. W. (2016). Finn fargene! Fargekoder til gamle hus. Tilgjengeleg frå <https://www.byggogbevar.no/pusse-opp/maling/artikler/finn-fargene> (lest 17.10.2017).

Halkjelsvik, K. (1992). *Halkjelsvik-gardane 1792–1992*. (Tilgjengeleg på Volda folkebibliotek).

Hasle, K. (2010). Uthusa i sentrum. *Voldaminne Årsskrift 2010* (s. 161–170). [Volda: Volda sogelag].

Hasle, K. (2012). Skifertaka – eit særpreg for lokal byggeskikk. I Bårdseth, G. A. (Red.), *Voldaminne Årsskrift 2012* (s. 72–83). [Volda: Volda sogelag].

Hasle, K. (2014). Volda Private Millomskule og Gymnasium. I Bårdseth, G. A. (Red.), *Voldaminne Årsskrift 2014* (s. 167–180). [Volda: Volda sogelag].

Hasle, K. (2016). Lagnadstime for løene. I Sollid, J.A.K. (Red.), *Voldaminne Årsskrift 2016* (s. 31–41). [Volda: Volda sogelag].

Helse- og omsorgsdepartementet (2017). Kompleks 9900152 Volda psyk. senter. Tilgjengeleg frå http://www.lvph.no/pdf/vedtak/106_Volda_psykiatriske_senter.pdf (lest 17.08.2017).

Helse- og omsorgsdepartementet (2017). Landsverneplan for Helse- og omsorgsdepartementet. Tilgjengeleg frå [http://www.lvph.no/dokumenter/Verneklasse_2_bekreftet_utvalg_pr_2016_\(1029321\).PDF](http://www.lvph.no/dokumenter/Verneklasse_2_bekreftet_utvalg_pr_2016_(1029321).PDF) (lest 17.08.2017).

Holmestrand kommune. (2001). Byen under fjellet. Grønne verdier og Bygningsmiljø. Estetisk veiledning.

Høgskulen i Volda. (2016). Henrik Kaarstad-huset. Tilgjengeleg frå: <http://www.hivolda.no/hivolda/om-hogskulen/campusoversikt/henrik-kaarstad-huset> (lest 08.08.2017).

Indresøvdde, E. (2014). "Rådhuskvartalet" vert forma. I Bårdseth, G. A. (Red.), *Voldaminne Årsskrift 2014* (s. 181–192). [Volda: Volda sogelag].

Indresøvdde, E. (2015). Kven var arkitekten for Samfunnshuset i Volda? I Sollid, J. A. K. (Red.), *Voldaminne Årsskrift 2015* (s. 197–203). [Volda: Volda sogelag].

Indresøvdde, E. (2016). Sveitserstilen i Volda. I Sollid, J. A. K. (Red.), *Voldaminne Årsskrift 2016* (s. 15–20). [Volda: Volda sogelag].

Iversen, I. O. (2016). Hus og farge: Et historisk tilbakeblikk. Tilgjengeleg frå: <https://www.byggogbevar.no/pusse-opp/maling/artikler/hus-og-farge-et-historisk-tilbakeblikk> (lest 17.10.2017).

Lokalhistoriewiki.no. (2017). Hans Strøm. Tilgjengeleg frå: https://lokalhistoriewiki.no/index.php/Hans_Str%C3%B8m (lest 17.08.2017).

Lokalhistoriewiki.no. (2017). Skulestaden Volda. Tilgjengeleg frå: https://lokalhistoriewiki.no/index.php/Skulestaden_Volda (lest 15.06.2017).

Kjelland, A., Høidal E. og Myklebust, O. (2012). Busetnadssoga for Volda. Band 4a Øyralandet - Volda sentrum. [Snøhetta forlag a.s.]. ISBN 978-82-93047-00-1.

Kornberg, L. (2001). *Hilsen fra Volden. Ei bildebok frå gamle Volda 1862–1938*. [Aarflots Prenteverk AS, Volda]. ISBN 82-996162-0-4.

Kornberg, L. (2004). *Volda er Volda. Biletbok slik det ein gong var 1935–1975*. [Aarflots Prenteverk AS, Volda]. ISBN 82-996162-3-9.

Kulturminnesøk. (2017). Kulturminnesøk. Tilgjengeleg frå: <https://kulturminnesok.no/> (lest 08.08.2017).

Mandal kommune. (2007). Veileder for bevaringsområdene. Mandal. Tilgjengeleg frå: <https://www.mandal.kommune.no/component/content/article?id=718:bygge-i-bevaringsomrade> (lest 23.10.2017).

Møre. (2015). Volda 2015 Engeset. Tilgjengeleg frå: <http://mre.no/volda/engeset/19.2234> (lest 08.08.2017).

Møre og Romsdal fylkeskommune. (2017). Om skulen. Tilgjengeleg frå: <http://www.volda.vgs.no/VoldaVGS/Om-skulen> (lest 15.06.2017)

Nerbøvik, J. (2001). Løyndom og røyndom. To fotografar i Volda 1898–1979. [Volda]. ISBN 82-994080-3-2.

Regjeringen. (2017). Kompleks 575 Høgskulen i Volda. Tilgjengeleg frå: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/hoeringsdok/2010/201001140/575_hoegskulen_i_volda.pdf (lest 17.08.2017).

Roppen, J. (2016). Då lærarskulen hadde eige småbuk. Tilgjengeleg frå: <https://blogg.hivolda.no/jr/2016/03/22/da-laerarskulen-hadde-eige-smabruk/> (lest 07.08.2017).

Røyrane E. og Apneseth, O. (2015). *Noregs låver*. [Skald forlag]. ISBN 9788279592044.

Statistisk sentralbyrå. (2017). Landbruksundersøkinga, 2015/2016, førebelse tal. Tilgjengeleg frå: <https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/statistikker/lu> (lest 17.08.2017).

Søre Sunnmøre Tingrett. (2017). Historie. Tilgjengeleg frå: <http://www.domstol.no/no/Enkelt-domstol/sore-sunnmore-tingrett/om-sore-sunnmore-tingrett/historie/> (lest 08.08.2017).

Tinnereim, J. og Melle, O. (2003). Fjordbygder i forandring. [Snøhetta forlag a.s.]. ISBN 82-303-0069-0.

Volda kommune. (2007). Tettstadsanalyse Volda sentrum. Tilgjengeleg frå: <https://www.volda.kommune.no/Handlers/fh.ashx?Mid1=5&Fillid=272> (lest 15.06.2017).

10 NYTTIGE NETTSIDER

Bygg og bevar

Nettsida Bygg og Bevar inneheld artiklar om korleis gamle hus kan haldast ved like og settast i stand. Nettsida er eit samarbeidsprosjekt mellom Klima og miljødepartementet og Byggenæringens Landsforening.

<https://www.byggogbevar.no/>

Kommunekart

Kartteneste. Her finn ein kommunedelplanar og reguleringsplanar for Volda kommune.

www.kommunekart.com/

Kulturminnesøk

Tjeneste frå Riksantikvaren. Inneheld informasjon om over 170 000 kulturminne og kulturmiljø.

kulturminnesok.no/

Møre og Romsdal fylkeskommune

Informasjon om mellom anna kulturvern og tilskotsordningar.

<https://mrfylke.no/Tenesteomraade/Kultur/Kulturvern>

Riksantikvaren

Nettside med mellom anna publikasjonar og faktaark, råd om bygningsvern og informasjon om tilskotsordningar.

<https://www.riksantikvaren.no/Veiledning/Raad-om-bygningsvern>

SEFRAK-registeret

SEFRAK er eit landsdekkjande register over eldre bygningar og anna kulturminne.

<http://www.miljostatus.no/kart/?lang=no&extent=312354|7083536|332452|7096229&layers=51:100;&basemap=KART&opacity=70&saturation=100>

Volda kommune

Kommunen si heimeside. Informasjon om reguleringsplanar, kulturminneplan og politiske prosessar.

<https://www.volda.kommune.no/>

Inspirasjon tema uthus og løer:

Vegårdshei:

"Sentrumsprosjekt gav bustadvekst på landsbygda: Transformering av låve til leilegheiter"
Bilete og tekst er henta frå: www.husbanken.no/forbildeprosjekter/prosjekt/?id=215367

Lommedalen:

"Byttet ut enebolig på Røa med låve i Lommedalen. Slo til med en ombygd låve fra 1800-tallet."

Bilete og tekst er henta frå: <http://botrend.no/2016/06/03/byttet-ut-enebolig-pa-roa-med-lave-i-lommedalen/>

Røros:

"Siden 1996 har Uthusprosjektet utført ca. 400 prosjekter i verdenskulturminnet Røros, hvor uthus har blitt tilbakeført til et nivå hvor det i ettertid skal holde med vanlig vedlikehold."

Bilete og tekst er henta frå: <http://uthusprosjektet.no/>

Bath, England:

"Ombygd låve, sjarmerende landsby i nærheten av Bath, perfekt for å utforske landskapet."

Bilete og tekst er henta frå: www.homeaway.no/feriebolig/p1018400

Bantham, England:

"Ombygd låve, område med enestående naturlig skjønnhet, en mil fra surfestrand."

Bilete og tekst er henta frå: www.homeaway.no/feriebolig/p1633178

Sørum:

"Dyrene er for lengst kastet ut av låven på Asak Søndre Gård i Sørum. Nå er det konferansegjester det går i for ekteparet Stine og Hans-Ove Kirkeby. I vår åpnet de konferansegården «Smakfulle rom» med fokus på matopplevelser og personlig service."

Bilete og tekst er henta frå: www.hotellmagasinet.no/artikler/konferanse-stedet-smakfulle-rom-har-moterom-pa-laven/366706

Voss:

"Fra gård til hotell: Svein Ringheim og kona Jorunn måtte ta et valg. Slektsgården deres oppe i lia ovenfor Voss måtte det gjøres noe med. Kona ville bruke bygninga til noe annet enn gårdsdrift. Nå er det et særpreget lite hotell og en restaurant med gjester fra hele verden."

Bilete og tekst er henta frå: www.hotellmagasinet.no/artikler/fra-gard-til-hotell/368075

Hakadal:

"Kultursiloen gir rom for blomstrende og kulturelle aktiviteter." "Kulturuka på Kirkerud, 15.-20 august, ble igjen en suksess. Jazz i siloen med bandene French Quarter Four og Afternoon Jazz Orchestra med Torstein Kubban (kornett) spilte for et entusiastisk publikum."

Bilete og tekst er henta frå: www.kirkerudgard.no/

Volda kommune

Stormyra 2

6100 Volda

postmottak@volda.kommune.no

Telefon: +47 70 05 87 00

Oversikt høyringsinstansar:

Møre og Romsdal fylkeskommune
Fylkesmannen i Møre og Romsdal
Sektorleiarar i Volda kommune:
 Helse og omsorg
 Teknisk
 Utvikling
 Opplæring og oppvekst
Helse Søre Sunnmøre
Høgskulen i Volda
Statsbygg
Eldreuniversitetet i Volda
Fortidsminneforeningen Møre og Romsdal Sunnmøre lokallag
Kragset Eigedomsmekling AS
Opplysningsvesenets fond
Rotset grendalag
Røyslid/Heltne grendalag
Rønnestad Eigedom AS
Volda sentrum grendalag
Sunnmøre museum
Stiftinga Gamlegymnaset i Volda
Volda Næringsforum
Volda pensjonistlag
Volda sogelag
Anne Sofie R. Egset og Jacob Kjøde
Tomas Fric
Helge R. R. Halkjelsvik
Jon Inge Halkjelsvik
Kolbein Halkjelsvik
Ragnar Halkjelsvik
Silje Elise Grevsnes
Oddbjørn Morits Røys
Roar Driveklepp
Erik Olav Røys
Jorun M. R. Kvernberg og Øyvind Espe
Ingrid Johanne Nytun og Herbert Klingenstrand
Anna og Elsa Bjørdal
Torill H. og Dan H. Bjørneset
Maren L. Løken og Arron S. Whitehouse
Annbjörg Hatlebrekke

SAKSDOKUMENT

Sakshandsamar: Nina Kvalen

Arkivsak nr.: 2017/1932

Arkivkode: F30

Utvallsaksnr	Utval	Møtedato
221/17	Formannskapet	12.12.2017
	Kommunestyret	14.12.2017

BUSETJING AV FLYKTNINGAR OG EINSLEGE MINDREÅRIGE I 2018

Administrasjonen si tilråding:

- Volda kommunestyre er positiv til å busetje 14 flyktingar i 2018, derav to einslege mindreårige. Familiesameiningar kjem i tillegg. I tråd med k-vedtak 95/16 pkt. 1, kan utnytte plassar i 2016 og 2017 overførast til seinare år.*
- Volda kommunestyre vil oppmode staten om så langt som råd å gi føreseielege rammevilkår i flyktingpolitikken overfor kommunane.*
- Volda kommunestyre er innstilt på å opprettheld det fleksible rammevedtaket frå k-sak 127/13 om busetjing av 125 flyktingar inkl. einslege mindreårige, som utløyser integreringstilskot. Dvs. ei busetjing på inntil 25 flyktingar kvart år. Ev. familiesameiningar kjem i tillegg. Kommunestyret tek konkret stilling til dette i samband med statleg oppmoding om busetjing. Dette må også sjåast i samanheng med økonomi, samla tilbod og oppnådde resultat av integreringsarbeidet.*
- Kommunestyret viser til reduserte inntekter i samband med busetjing av færre flyktingar, og at drifta med integreringsarbeidet må tilpassast innanfor den totale tilskotsramma.*
- Som vertskommune for asylmottak for einslege mindreårige asylsøkjjarar ber kommunestyret om at det vert prioritert å busetje einslege mindreårige flyktingar frå Volda EMA-mottak, til Volda kommune. Dette vil lette integreringa for den einskilde som allereie har etablerte tenester frå kommunen. Dei slepp oppbrot og flytting til anna kommune når dei alt har starta integreringsprosessen på fleire område i Voldasamfunnet. Vidare vil dette avlaste fleire tenester i kommunen og vere god ressursbruk for samfunnet samla sett.*

Vedleggsliste:

1. Brev frå IMDi av 06.11.17: Oppmoding om busetting av flyktningar i 2018.
2. Brev frå IMDi av 02.10.17: Informasjon om bosetting av flyktningar i 2018 – brev til kommuner.
3. Brev frå IMDi og KS av 23.06.17: Informasjon om busetting av flyktningar i 2017 og 2018.

Uprenta saksvedlegg:

- K-sak 95/16, handsama i møte 25.08.16: Busetjing av flyktningar og einslege mindreårige i 2016 og 2017.
- K-sak 4/16 handsama i møte 28.01.16: Oppmoding om auka busetjing av flyktningar i 2016 og 2017.
- K-sak 127/13 handsama i møte 03.10.13: Oppmoding om busetjing av flyktningar (rammevedtak på busetjing av inntil 125 som utløyser integreringstilskot, dvs. eit snitt på 25 flyktningar kvart år).

Samandrag av saka:

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) har oppmoda halvparten av landets busetjingskommunar om å busetje 4 400 flyktningar i 2018, inkludert 150 einslege mindreårige (EM). Av desse er Volda oppmoda om å busetje 14 flyktningar, inkludert to EM. Familiesameiningar kjem i tillegg. Fristen for å svare på oppmodinga er 06.01.18.

Bakgrunnen for at vesentleg færre kommunar vert oppmoda om å busetje flyktningar, er at færre søker asyl i Noreg. I 2017 vil kommunane busetje om lag 10 000 flyktningar, derav 700 EM. Prognosar for 2018 tilseier at tal flyktningar som skal busetjast vert halvert, og tal EM som skal busetjast går ned frå 700 til 150, frå 2017 til 2018.

Oppmodinga for 2018 utgjer for Volda sin del ei reduksjon til 1/3-del av det tal flyktningar som har blitt busett dei to siste åra, og halvparten av tal flyktningar som har blitt busett tidlegare år. Etter oppmodingsbrevet vart sendt kommunane i november 2017, har det kome signal om at tal overføringsflyktningar skal aukast med 1 000 i 2018, frå 1 120 til 2 120. Tal flyktningar som skal busetjast i landets kommunar i 2018, kan difor bli auka. Det vert foreslått at Volda kommune opprettheld det fleksible rammevedtaket frå k-vedtak 127/13, om busetjing av inntil 25 flyktningar kvart år.

Saksopplysningar/fakta:

Tidlegare vedtekne busetjingssaker i kommunestyret

K-sak 127/13 i møte 03.10.13: Fleirårig rammevedtak om busetjing av inntil 125 flyktningar som utløyser integreringstilskot over ei femårsperiode, inkludert EM. Dvs. eit snitt på 25 flyktningar kvart år. Familiesameiningar kjem i tillegg.

Som følgje av auka tilstrøyming av flyktningar til landet vart Volda kommune oppmoda om å auke busetjingskapasiteten i 2016 og 2017. Dette vart først handsama i k-sak 4/16 i møte 28.06.16, og seinare justert i k-sak 95/16 i møte 25.08.16.

K-sak 95/16 i møte 25.08.16: Vedtak om busetjing av inntil 40 flyktningar, derav inntil 8-11 einslege mindreårige, kvart av åra 2016 og 2017. Familiesameiningar kjem i tillegg. Unyttta plassar kan overførast frå eit år til eit anna.

I brev frå IMDi av 06.10.16 vart oppmodinga om busetjing av EM redusert til fire i 2017, grunna redusert busetjingsbehov. I nytt brev frå IMDi av 03.03.17 vart oppmodinga om busetjing av EM ytterlegare redusert til tre EM i 2017.

Fleksibilitet i busetjingsvedtaket

IMDi har ved fleire høve oppmoda kommunane om fleksibilitet i høve tal flyktningar som skal busetjast både i høve til busetjingsbehov og disponering av plassane mellom flyktningar og EM, og overføring av plassar frå eit år til eit anna. For kommunen er det også viktig med fleksibilitet i busetjingsvedtaket, m.a. i høve kapasiteten i tenesteapparatet og tilgang på bustader. Fleksibiliteten vil vere nyttig for å busetje ved ledig kapasitet i tenestene og gi teneste på rett nivå knytt til tilgang på bustader og tilgjengelege rammevilkår.

I busetjingsvedtak i k-sak 95/16 er det teke høgde for at unytta plassar kan overførast frå eit år til eit anna. I 2016 vart det busett 38 av 40 flyktningar, derav fire EM. I 2017 er det forventat å busetje 39 av 40. Dvs. at to unytta busetjingsplassar i 2016 og 1-4 i 2017 kan overførast til seinare år, avhengig av kor mange ein finn bustad til og får busett innan utgangen av året på 2017-vedtaket.

Etter oppmodinga frå IMDi vart sendt kommunane i november 2017, har det kome signal om at tal overføringsflyktningar vert auka med 1 000 i 2018, frå 1 120 til 2 120. Tal flyktningar som skal busetjast i landets kommunar i 2018 kan difor bli auka.

Det vert tilrådd at kommunen opprettheld det fleksible rammevedtaket frå k-sak 127/13, om busetjing av inntil 125 flyktningar som utløyser integreringstilskot over ei femårsperiode, inkludert EM. Dvs. busetjing av inntil 25 flyktningar kvart år. Ev. familiesameiningar kjem i tillegg.

Befolkning og innvandring

Det er først og fremst innvandring som sikrar positiv folketalsutvikling i Volda. Per januar 2017 utgjer innvandrarar 9,4% av befolkninga i Volda. 41% av innvandrane har flyktningbakgrunn, eller har kome på familiesameining med flyktningar. 18,3% er arbeidsinnvandrarar, 16,2% er familieinnvandrarar til andre enn flyktningar i befolkninga, 13% har innvandra som følge av utdanning, og 11,2% har ukjend innvandringsgrunn. Tilsvarende prosenttal for nabokommunar og landet samla per januar 2017, er samanstilt i tabellen under (imdi.no/statistikk).

	Volda	Ørsta	Ulsteinvik	Hareid	Herøy	Noreg
Innvandrarbefolkning	9,4	7,8	15,5	15,4	11,3	13,8
Flyktningar, inkl. familiesameinte	41	29,5	27,4	24,7	14,6	30
Arbeidsinnvandrarar	18,3	29,5	40,8	35,5	49,1	25,3
Familieinnvandrarar	16,2	27,2	22,5	32,5	26,7	22,9
Utdanning	13	4,3	2,4	1,1	1,6	4,6
Ukjend	11,2	9,4	6,9	6,1	8,1	17,3

Som det kjem fram av tabellen over har Volda låg innvandring samanlikna med kommunane på ytre Søre Sunnmøre, og i landet forøvrig. Nabokommunane, inkludert Ørsta, har fleire arbeids- og familieinnvandrarar enn Volda, medan Volda har høgare innvandring knytt til utdanning ved Høgskulen i Volda, busetjing av flyktningar og familiesameinte til desse.

Status i busetjingsarbeidet

I perioden 2010-2017 er det busett 264 flyktningar i Volda, inkludert 47 EM u/18 år. Dette utgjer i snitt 33 flyktningar kvart år, derav i snitt seks EM kvart år. I 2016 vart det busett 38 flyktningar, inkl. fire EM. I tillegg kom 12 på familiesameining.

I 2017 skal det busetjast 39 flyktningar, inkl. tre EM. 36 er allereie busett/søkt ut for busetjing i 2017. Dei tre siste arbeidar ein no med å finne bustad til. I tillegg har 16 kome på familiesameining til flyktningar. 17 av dei 36 som er busett i 2017 er einslege vaksne. Sju er vaksne i familiar, ni er barn i familie og tre er EM. 25 er menn og 11 er kvinner.

Fire flyktningar i integreringstilskotsperioden flytta frå Volda i 2017. Ein flytta til familie i ei nabokommune. Dei øvrige har flytta grunna skulegang i anna kommune. Åtte flyktningar i integreringstilskotsperioden flytta til Volda i 2017. Fire har tidlegare budd i Volda, medan fire har flytta til Volda grunna skulegang.

Oppmodinga om busetjing av 14 flyktningar i 2018 utgjer ei reduksjon til 1/3-del av tal flyktningar som har blitt busett kvart år, dei to siste åra i Volda. Ved busetjing av 14 flyktningar i 2018 viser prognose at om lag 157 flyktningar vil utløyse integreringstilskot i 2018. I tillegg vil 43 familiesameinte utløyse integreringstilskot, slik at samla vil om lag 200 flyktningar og familiesameinte utløyse integreringstilskot i 2018. Vi må i tillegg forvente det kjem familiesameiningar til flyktningar i åra framover.

Kvar kjem flyktningane frå

I 2017 har Volda busett flyktningar frå: Syria (16), Irak (6), Iran (5), Eritrea (4), Afghanistan (3), Sudan (1) og statslaus (1). I januar og februar vart det busett fire frå Volda mottak. Etter Volda mottak vart lagt ned med verknad frå mars 2017, har dei fleste flyktningane blitt busett frå andre mottak i landet. Ein syrisk familie har kome som overføringsflyktningar i 2017. Volda er framleis vertskommune for Volda EMA-mottak, der det i dag bur 40 einslege mindreårige asylsøkjjarar. Ingen av dei tre EM som vart busett i 2017 kom frå Volda EMA-mottak, men frå andre EMA-mottak i landet.

Fleire kommunale tenester har svært gode erfaringar med å busetje flyktningar frå mottak i Volda. Medan dei er bebuarar i mottaket er dei elevar i norsk- og grunnskuleopplæring i Voldaskulen og ved Volda læringscenter, er kartlagt av lærarar og helsestasjonen i Volda, har etablerte nettverk og fritidsaktivitetar i Voldasamfunnet før dei blir busett, og ikkje minst ønskjer dei å halde fram med å bu i Volda. Det er difor frå fleire sektorar ønskje om at det vert lagt til rette for busetjing av EM frå Volda EMA-mottak. For den einskilde vil vere fordelar ved at dei allereie har fleire etablerte tenester frå kommunen og 2. linenesta, dei slepp ny flytting til anna kommune og har alt starta integreringsprosessen på fleire område i Voldasamfunnet. Dette vil også avlaste fleire tenester i kommunen.

Bustader

Tidlegare år då kommunen busette ein stor del av flyktningane frå Volda mottak, skaffa mange seg bustad sjølv medan dei var bebuarar i mottaket. No når flyktningane i all hovudssak vert busett frå andre mottak i landet, får dei bustad formidla av kommunen. I 2017 er det nytta to kommunale familiebusader og ein kommunal hybel til busetjing av to familiar og ein einsleg, til saman 10 personar. I tillegg har ein familie på fem flytta inn i kommunal bustad til eit familiemedlem som vart busett i 2016. Tre EM er busett i kommunalt bufellesskap med døgnbemanna oppfølging. Tilsette ved Volda læringscenter har i 2017 formidla bustad til 18 flyktningar på den private bustadmarknaden.

Smiebakken bufellesskap hadde opprinneleg plass til 10 EM, fordelt på tre bueiningar. Grunna busetjing av færre EM i 2017 vart treningshusværet i bufellesskapet frigjort frå medio 2017, og utleigd til ein flyktningfamilie. Det er i dag plass til åtte EM i bufellesskapet, fordelt på to bueiningar. Ved busetjing av to EM i 2018 tek ein sikte på å frigjere den eine av dei to bueiningane frå medio 2018, slik at det bur att fire EM i den siste bueininga. Bueininga som blir frigjort i 2018, vil kunne nyttast til busetjing av ein flyktningfamilie.

Busetjing og kvalifisering ved Volda læringscenter

Volda læringscenter har ansvar for busetjing og kvalifisering av vaksne flyktningar, inkludert introduksjonsprogram. Senteret har 5 årsverk til arbeidet med busetjing og kvalifisering av vaksne flyktningar, der 1 årsverk vart mellombels oppretta for skuleåret 2017/2018 grunna

auka busetjing av flyktningar. Med redusert tal flyktningar som skal busetjast har læringscenteret varsla at den mellombelse stillinga ikkje vert vidareført skuleåret 2018/2019. I tillegg har senteret undervisningspersonale og administrasjon knytt til undervisning av om lag 150 elevar i norskopplæring og samfunnskunnskap, og grunnskuleopplæring for vaksne. Elevande er både einslege mindreårige asylsøkjjarar og flyktningar, vaksne flyktningar i introduksjonsprogram og andre innvandrarar.

Totalt har 94 busette flyktningar delteke i introduksjonsprogram i 2017. I dag deltek 62 i introduksjonsprogrammet, og har tilbod om 37,5 timar kvalifiserande aktivitet per veke:

- 36 har utdanningsretta løp, derav 22 i grunnskuleløp og 1 på vid.skule
- 19 har arbeidsretta løp, derav 2 i fulltids praksis i bedrift
- 7 har nyleg starta, og er ikkje avklart

Deltakarar i arbeidsretta løp har førebuande tiltak knytt til deltaking i yrkeslivet, norsk, samfunnskunnskap, språkpraksis, ulike kvalifiserande kurs (data, sertifikat, profilkurs, derav m.a. reinhaldskurs). I utdanningsretta løp har deltakarande førebuande tiltak retta mot vidare skulegang som 2-3 årig eksamensretta grunnskuleopplæring, realkompetansevurdering / godkjenning av skulegang frå heimlandet.

32 deltakarar har avslutta introduksjonsprogrammet hittil i 2017:

- 9 har overgang til vid.skule/universitet
- 6 har overgang til arbeid
- 10 har overgang til grunnskule
- 5 har overgang til NAV/AAP
- 1 har flytta og 1 er død

Tek ein med deltakarar som har hatt overgang til grunnskule, og er sjølvstendig økonomisk med stipend/lån, utgjer dette eit resultat på 78% i 2017. IMDi tel ikkje overgang til grunnskule som resultat i sine statistikkar. Tek ein ut desse elevande av resultatmålinga, har ein eit resultat på 47% i 2017.

Skal vi lykkast i integrerings- og kvalifiseringsarbeidet er vi avhengig av samarbeid med mange aktørar, både frivillige, private og offentlege. Det er mange frivillige som bidreg i språkopplæringa, m.a. i samtalegrupper kvar veke på læringscenteret og på biblioteket gjennom tiltaket «Lån ein volding». For å nå målet om rask språkinnlæring og overgang til arbeid er det viktig å bruke arbeidsplassar som læringsarena. Her får dei praktisere og vidareutvikle språket, arbeidstrening og bygge nettverk. Mange har fått fast arbeid gjennom språk- og arbeidstreningstiltak i introduksjonsprogrammet. Deltakarar som har arbeidsretta løp er som oftast utplassert 1-2 dagar per veke i språkpraksis på ein arbeidsplass, som del av kvalifiseringa. Dei andre dagane har dei andre kvalifiserande tiltak ved læringscenteret.

I Volda kommune har fleire tenester tilbod om kvalifisering og sysselsetting for sine målgrupper, og mange samarbeider med lokalt næringsliv om utplassering av personar i praksisplassar. Behovet for kvalifiserings- og sysselsettingsplassar har vore aukande over fleire år, og det er krevjande å finne tilpassa og nok plassar til alle. I 2016/2017 har Volda læringscenteret hatt tilgang til faste språk- og arbeidstreningsplassar i tre ulike kvalifiseringsprosjekt som har vore prøvd ut: 1) Kantine, 2) Serviceteam og 3) Gartneri. Sistnemnde i regi av Kimen Sosial Entreprenør AS. Kvalifiseringstiltaka i rådhuskantina og serviceteamet har vore i regi av Volda kommune, delfinansiert av tilskot frå IMDi og Fylkesmannen. Første prosjektår, frå medio 2016 til medio 2017, vart det innleia eit samarbeid med Furene AS til oppstart og drift. Frå medio 2017 vart det innleia eit samarbeid med sektor helse og omsorg om kantinetiltaket, der sentralkjøkkenet har det kjøkkenfaglege ansvaret, medan tenesta for funksjonshemma og læringscenteret samarbeider om arbeidsleiing og brukarar frå begge tenestene i tiltaket.

Serviceteamet hadde for få deltakarar til drift 2. halvår 2017, og vart mellombels «lagt på is». Vi ser nytten av at fleire tenester snakkar meir i lag på tvers av einingar og sektorar, og å sikre at tiltak ikkje konkurrerer med kvarandre. Det er dialog med Styrk Arbeid om å ta i mot deltakarar frå Volda læringscenter og løyse oppgåver som serviceteamet tidlegare utførte på kommunale bygg og eigedom. Rådmannen vil kring årsskifte setje ned ei arbeidsgruppe som får til mandat å kartlegge behov, utfordringar og satsingsområde for å sikre betre samarbeid og samordning av kommunale kvalifiserings- og sysselsettingstiltak.

I april 2016 oppretta kommunestyret tre lærlingplassar for vaksne flyktingar busett i Volda kommune. To er lærlingar i sektor helse og omsorg, der den eine er ferdig helsefagarbeidar medio 2018. Ein lærlingplass står vakant i påvente av aktuell kandidat.

Oppfølging og kvalifisering av einslege mindreårige flyktingar (EM)

Arbeidet med busetjing og oppfølging av EM er lagt til barnevernstenesta i eige EM-hjelpetiltaksteam. Som nemnd over er det i dag plass til åtte EM i Smiebakken bufellesskap, som er ei heildøgns bu- og omsorgsteneste fram til ungdommen er 18 år og klar for utflytting på hybel. EM som bur på hybel kan få ettervern med oppfølging av miljøpersonale i interkommunal oppfølgingsteneste (OPP), som er felles for Volda og Ørsta. I dag får 24 ungdommar oppfølging av tenesta, derav 11 EM frå Volda kommune. Volda læringscenter busette i 2016 to EM som nettopp hadde fylt 18 år. Desse er deltakarar i introduksjonsprogram og får oppfølging av programrådgevar og miljøarbeidar ved læringscenteret.

Som følge av redusert busetjingsbehov av EM i 2018 vil ein sjå på korleis nedjustere busetjingskapasiteten i Volda si EM-teneste. Som nemnd er det allereie framlegg om å redusere tal bueningar frå to til ein frå medio 2018. Dette vil føre til redusert bemanningsbehov i tenesta. Rådmannen vil utgreie korleis bu- og omsorgstilbodet skal løysast vidare knytt til bemanning/turnus, organisering, ansvar og samarbeid, kostnader og finansiering, og kome attende med utgreiing om dette i løpet av 1. halvår 2018.

Kommuneplanen sin samfunnsdel:

Folkehelse er overordna og førande prinsipp for kommuneplanen i Volda kommune. Busetjing av flyktingar og einslege mindreårige, og gode bu-, omsorgs- og kvalifiseringstiltak for desse, er i samsvar med strategiar som er valt for å nå måla innafor ulike temaområde i kommuneplanen sin samfunnsdel:

<i>TEMAOMRÅDE:</i>	<i>MÅL:</i>	<i>STRATEGI:</i>
Attraktivitet	Vidareutvikle dei gode oppvekst- og utdanningsmoglegheitene i Volda.	Prioritere førebyggjande tiltak og tidleg innsats overfor barn og unge. Tidleg innsats for å førebygge fråfall frå vidaregåande skule.
Busetting	Volda kommune skal ha positiv befolkningsvekst lik gjennomsnittet for landet. Fleire unge skal flytte til og bli verande i Volda, og nettoinnflytting i alderen 18–30 år skal vere positivt.	Styrke Volda sitt omdøme som attraktiv bukommune i regionen. Legge til rette for auka innvandring og sjå på innvandring som ein positiv ressurs. Kunne tilby sunne og inkluderande oppvekst- og bumiljø. Vidareutvikle Volda som ein attraktiv bukommune, i ein mangfaldig arbeidsregion.

Folkehelse	Barn og unge i Volda skal ha eit oppvekstmiljø som motverkar psykiske vanskar og andre livstilssjukdommar. Volda skal ha eit inkluderande samfunn og motverke sosiale helseforskjellar.	Styrke helsestasjon- og skulehelsetenesta, og satse på tidleg innsats, førebyggjande og helsefremjande arbeid i barnehage og skule. Tilby sunne og inkluderande oppvekstmiljø som gir barn og unge høve til å oppleve meistring, og utvikle sine egne evner, interesser og sjølvbilete. Motverke utanforskap gjennom aktivitet og arbeid.
Tenester	Tenestene skal vere i samsvar med lover og forskrifter, og med god nok kvalitet. Volda kommune skal ha ein økonomi i balanse og driftsresultat på 1,75 % av inntektene. Volda kommune skal ha eit godt omdøme. Volda kommune skal arbeide for å førebygge utanforskap og inkludere i fellesskapen.	Satse på tidleg oppdaging og tidleg innsats. Samarbeide godt på tvers av sektorar i organisasjonen, samordne tenester og kontinuerleg evaluere organisasjonen. Arbeide for samsvar mellom oppgåver og ressursar. Legge til rette for at administrasjonen, politikarane og innbyggjarane skal ha felles kunnskap om situasjon og utfordringar. Tilby gode tenester tilpassa innbyggjarane sine behov. Arbeide på tvers av organisasjonen for å sikre samordning av tenester.

Helse og miljøkonsekvensar:

Eit godt busetjings- og integreringsarbeid i ei tidleg kvalifiseringsfase vil gi helse-, miljø- og samfunnsmessige innsparringar i åra framover.

Økonomiske konsekvensar:

Staten kompenserer kommunane for utgifter til busetjing og integrering av flyktningar. Tilskota utgjør det økonomiske grunnlaget for kommunen sitt busetjings- og integreringsarbeid. I tillegg tel flyktningane med i rammetilskotet kommunen får for alle innbyggjarar som er folkeregistrert i Volda. Forslag til satsane for 2018 er:

Type tilskot	Sats 2018 pr. person
Integreringstilskot busetjingsår 1 (2018)	187 000 (vaksne, barn, EM) 237 000 (einslege vaksne)
Integreringstilskot busetjingsår 2 (2017)	239 000
Integreringstilskot busetjingsår 3 (2016)	171 000
Integreringstilskot busetjingsår 4 (2015)	85 500
Integreringstilskot busetjingsår 5 (2014)	71 600
Sum integreringstilskot over 5 år	754 100 (vaksne, barn, EM) 804 100 (einslege vaksne)
Barnehagetilskot, eingongstilskot	25 800
Eldretilskot, eingongstilskot	167 600
Særskild tilskot einslege mindreårige (u/17 år)	1 229 100
Særskild tilskot einslege mindreårige (17-20 år)	769 500
Tilskot for flyktningar med nedsett funksjonsevne og/eller åtferdsvanskar	<i>Tilskot 1:</i> 190 800 (eingongstilskot) <i>Tilskot 2:</i> Inntil 1 235 000 (pr.år i inntil 5år)
Grunntilskot norskopplæring og samfunnskunnskap	575 000 (NB: 2017-sats). I tillegg kjem tilskot pr. person, sjå under.
Norsktilskot pr. person	Låg sats Høg sats

Busetjingsår 1 (2018)	13 600	31 900
Busetjingsår 2 (2017)	24 100	62 300
Busetjingsår 3 (2016)	15 000	43 350
Sum norsktilskot over 3 år	52 700	137 550

Integreringstilskot og EM-tilskot

Ved busetjing av 14 flyktningar i 2018 viser prognose at om lag 200 flyktningar vil utløyse om lag kr 31 mill. i integreringstilskot i 2018. Av dei 200 vil i tillegg 20 utløyse i underkant av kr 15 mill. i EM-tilskot. 43 av dei 200 som utløyser integreringstilskot i 2018, har kome på familiesameining tidlegare år. Vi må forvente det kjem familiesameiningar i 2018 som vil utløyse integreringstilskot. Kor mange som kjem er ukjend, og er ikkje inkludert i prognosen.

Volda kommune søker ekstratilskot for busetjing av flyktningar med nedsett funksjonsevne og/eller åtferdsvanskar, og har i perioden 2011-2016 fått innvilga kr 27,6 mill. i slike tilskot. Midlane er øyremarka til særskild oppfølging av den einskilde person, og vert refundert kommunale tenester som m.a. har tiltak knytt til tidleg innsats, førebyggjande og helsefremjande oppfølging, og tiltak som motverkar utanforskap gjennom aktivitet og arbeid.

Beredskapsmessige konsekvensar:

Ingen utover det som går fram av saka.

Vurdering og konklusjon:

Kommunane har fått oppmoding om vesentleg reduksjon i tal flyktningar og einslege mindreårige som skal busetjast i 2018, samanlikna med dei auka oppmodingstala for 2016 og 2017. Dette syner at kommunane må ha fleksibilitet og kapasitet til å tilby gode tenester både ved ned- og oppbygging av busetjingskapasiteten.

Rådmannen er positivt innstilt til at Volda kommune skal ta i mot flyktningar til busetjing, men må vurdere dette opp mot dei statlege finansieringsordningane. Rådmannen meiner det er viktig med ein stabil base til arbeidet med flyktningar og asylsøklarar i kommunale tenester, og unngå minst mogleg opp- og nedbygging av tenesteapparatet i takt med auka og nedjusterte busetjingsbehov. Det er busett mange einslege vaksne flyktningar siste åra, og nokre har ektefelle og barn i heimlandet. Ein må forvente noko familieinnvandring til desse, sjølv med nye innstrammingskrav for familiesameining.

Flyktningintegreringa skal skje innafor tilskotsramma kommunane får frå staten. Rådmannen meiner ressursane må brukast mest mogleg kostnadseffektivt. Kommunale tenester har siste åra blitt styrka til arbeidet med flyktningar og asylsøklarar i takt med auka busetjingsbehov. Ved nedjusterte busetjingsbehov frå 2018 vil rådmannen i løpet av 1. halvår 2018 ta stilling til justering av tenestene for samsvar mellom oppgåver og ressursar. Tiltak som har blitt bygd opp ved auka busetjingsbehov, må ev. byggast ned att ved redusert busetjingsbehov.

Fleksibiliteten i vedtaket er knytt til busetjingsbehov med eit «inntil-vedtak», overføring av plassar frå eit år til eit anna og disponering av plassane mellom vaksne, familiar og einslege mindreårige og busetjingskapasiteten i ulike tenester. Rådmannen vil disponere plassane ut i frå kapasiteten i kommunale tenester, tilgang på bustader, og innafor rammevilkåra frå staten.

Rådmannen meiner det særleg er aktuelt å busetje einslege mindreårige flyktningar frå Volda EMA-mottak. For den einskilde vil vere fordelar ved at dei allereie har fleire etablerte tenester frå kommunen og 2. linetenesta i Volda, dei slepp ny flytting til anna kommune og har alt starta integreringsprosessen på fleire område i Voldasamfunnet. Dette vil også avlaste ulike tenester i kommunen.

Rune Sjurgard
Rådmann

Utskrift av endeleg vedtak:

IMDi, post@imdi.no

KS v/Nina Gran, nina.gran@ks.no

Fylkesmannen i Møre og Romsdal, fmmrpostmottak@fylkesmannen.no

Sektor Opplæring og oppvekst, her.

Volda læringscenter, her.

Barnevernstenesta, her.

Helsestasjonen, her.

Sektor Helse og omsorg, her.

Rus- og psykisk helseteneste, her.

NAV Ørsta/Volda, her.

Eigedomsavdelinga, her.

Spesialrådgjevar innvandring og integrering v/Nina Kvalen, her.

Volda kommune

Ber om at brevet vert distribuert til:
Ordførar
Rådmann

Dykkar ref:

Vår ref:16-01279

Dato:
6.11.2017

Oppmoding om busetting av flyktningar i 2018

Norske kommunar har dei siste åra gjort ein formidabel innsats med busetting og kvalifisering av flyktningar. Busetting er det første skrittet i integreringsprosessen i kommunen. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) takkar kommunen for innsatsen i dette arbeidet.

No ber vi kommunen om å busette 14 flyktningar i 2018. Av desse, ber vi om at 2 plassar vert atterhaldt til einslege mindreårige, kor av Bufetat kan disponere 0 plasser til einslege mindreårige under 15 år. Vi ber om fleksibilitet i fordelinga av plassar til einslege mindeårige over/under 15 år dersom alderssamansetninga i denne gruppa endrar seg.

Frist for å svare på oppmodinga er 6. januar 2018.

Kommunen må sende vedtaket sitt til post@imdi.no med kopi til nina.gran@ks.no og samstundes registrere det i IMDi sitt fagsystem for busetting. For tilgang til fagsystemet og meir informasjon om planlegging og busetting, sjå <https://www.imdi.no/planlegging-og-bosetting/>

Vi oppfordrar kommunane til å fatte presise vedtak for det talet på flyktningar som kommunen skal busette. Vedtaket skal ikkje inkludere familiesameinte eller ha andre atterhald.

Bakgrunn for tala

Dei siste prognosane viser at behovet for busetting i 2018 vil vere rundt 4 400 flyktningar, inkludert 150 einslege mindreårige. Årsaka til redusert behov for busetting er at færre søker asyl i Noreg.

Det betyr at om lag halvparten av kommunane som har busett flyktningar dei siste åra, vert oppmoda om å busette flyktningar i 2018. Kommunane som vert oppmoda vert beden om å busette langt færre enn tidlegare.

Både statleg og kommunal sektor er samd om at det skal takast utgangspunkt i nokre felles kriterium ved vurdering av fordeling av flyktningar for 2018. Desse kriteria inkluderer innbyggartal, sysselsettingsnivå og resultat i introduksjonsprogrammet over tid.

Kontakt

Ta kontakt med IMDi Midt-Norge dersom dykk ynskjer dialog om oppmodinga og busetting av flyktingar. Vi deltar gjerne på møte med kommunen, i samarbeid med andre statlege aktørar på feltet.

Med helsing
for Integrerings- og mangfaldsdirektoratet

Marit Elin Eide
Regiondirektør IMDi Midt-Norge

Dokumentet er godkjend elektronisk og treng difor ikkje signatur.

Til kommunene:
Vi ber om at brevet blir distribuert til:
Ordfører
Rådmann

Deres ref:

Vår ref.: 17-08381-1

Dato: 02.10.2017

Informasjon om bosetting av flyktninger i 2018 - brev til kommuner

Informasjon om bosetting av flyktninger i 2018

På grunn av svært lave ankomster av asylsøkere til Norge, er det forventet at langt færre flyktninger skal bosettes i kommunene i 2018 sammenlignet med 2017. Derfor vil rundt halvparten av kommunene som har bosatt de siste årene bli bedt om å bosette flyktninger i 2018. De kommunene som blir spurt må også være forberedt på å bosette vesentlig færre flyktninger enn de gjør i 2017.

Vi viser forøvrig til brevet fra IMDi og KS datert 23. juni 2017:

<https://www.imdi.no/om-imdi/aktuelt-na/farre-flyktninger-skal-bosettes/>

Anmodning om bosetting for 2018

Statlig sektor og kommunesektoren har blitt enig om at det skal tas utgangspunkt i noen felles kriterier ved vurdering av fordeling av flyktninger for 2018. Disse kriteriene inkluderer innbyggertall, sysselsettingsnivå og resultater i introduksjonsprogram over tid. Kommunene vil ikke bli bedt om å bosette færre enn 10 flyktninger. IMDi og KS er nå i ferd med å vurdere og fastsette fordeling av anmodningstall på kommunenivå.

I følge de siste prognosene fra Beregningsgruppa for Utlendingsforvaltningen fra juni vil behovet for bosetting av flyktninger i 2018 være om lag 4 400 personer, inkludert 210 enslige mindreårige. Nye prognoser er klare i slutten av oktober. Aktuelle kommuner vil derfor motta anmodning fra IMDi første i uke 44. Kommuner som ikke blir bedt om å bosette flyktninger vil også bli informert.

Rekordhøyt antall deltakere i introduksjonsprogram

Det er forventet 27 000 deltakere i introduksjonsprogram mot slutten av 2017. Antallet er historisk høyt. Flyktningene skal raskt over i arbeid eller utdanning og bli aktive deltakere i deres lokalsamfunn. Skal vi lykkes i dette arbeidet har kommunene en helt sentral rolle. IMDi ser derfor fram til fortsatt godt samarbeid om bosetting og integrering av flyktninger.

Med hilsen

Rune S. Foss
regiondirektør IMDi Midt-Norge

Ber om at brevet vert distribuert til:
Ordførar
Rådmann/ byrådsleiar

Dykkar ref:

Vår ref:

Dato: 23.06.2017

Informasjon om busetting av flyktningar i 2017 og 2018

Norske kommunar har dei siste åra gjort ein formidabel innsats når det gjeld busetting og kvalifisering av flyktningar. Det er viktig at kommunane held fram dette arbeidet for at flyktningar raskt skal kunne busette seg. 2016 vart eit rekordår med over 15 000 busette flyktningar. 1 600 av desse var einslege mindreårige flyktningar. Busettinga held eit høgt nivå også i 2017 og oppdaterte prognosar for busettingsbehov frå UDI tilseier at behovet vil vere om lag 11 080 personar inkludert 820 einslege mindreårige. Samstundes vil den låge inkomsten av asylsøkjjarar føre til eit langt lågare busettingsbehov i 2018.

Basert på oppdaterte prognosar for busettingsbehov frå UDI, ser det no ut til at behovet for busetting av flyktningar i 2018 vil vere om lag 4 440 personar. Dette er om lag ein tredel av busettingsbehovet for inneverande år. Det er venta at 210 av dei vil vere einslege mindreårige flyktningar og av desse vil i underkant av halvparten av dei vere under 15 år. Det er vanskeleg å seie om desse tala vil endre seg, vi kan berre slå fast at uvissa er stor.

Dersom busettingsbehovet for 2018 blir som noverande prognosar syner, vil ikkje alle kommunar som i år buset verte oppmoda for neste år. Dei kommunane som vert oppmoda, må vere førebudde på stor reduksjon. IMDi og KS er klar over at dette kan skape utfordringar for noen kommunar.

Kor mange flyktningar som skal busettast kan vere vanskeleg å talfeste på førehand. Det har alltid vore variasjon i talet på asylsøkjjarar som kjem til Noreg, men aldri så store svingingar som no. Trass dei mange flyktningane i verda, er det no få som kjem til Noreg. Det er nødvendig at kapasiteten for busetting vert tilpassa behovet.

IMDi vil, i samarbeid med UDI, følgje utviklinga nøye utover sommaren og hausten. På grunn av den store uvissa knytt til talet på nye asylsøkjjarar, vil oppmodinga om busetting i den enskilde kommune først gå ut i fjerde kvartal i år. Slik sett vil oppmodinga vere basert på dei siste tilgjengelege prognosane.

Ta gjerne kontakt med IMDi sine regionkontor dersom de ønskjer meir informasjon. Informasjon om busetting og nedgangen i busettingsbehov finst også på IMDi sine heimesider www.imdi.no

Med helsing

Libe Rieber-Mohn
direktør, IMDi

Lasse Hansen
administrerende direktør, KS

SAKSDOKUMENT

Sakshandsamar:	Siri Birkeland Solheim	Arkivsak nr.:	2017/2188
		Arkivkode:	614

Utvaksaksnr	Utval	Møtedato
222/17	Formannskapet Kommunestyret	12.12.2017

VOLDA UNGDOMSSKULE - MOGLEGHEITSSTUDIE OG GRUNNLEGGANDE FØRINGAR FOR RENOVERING/OMBYGGING

Administrasjonen si tilråding:

- 1. Kommunestyret tek til vitande teknisk tilstandsanalyse av Volda ungdomsskule, datert 31.08.2017 frå XPRO AS, med konklusjon om at bygningsmassen har eit betydeleg behov for renovering/ombygging for å tilfredsstillе dagens tekniske- og funksjonskrav, men at den også har ein vesentleg restverdi som kommunen må søkje å nytte vidare. Kommunestyret gjer vedtak om å gjennomføre eit moglegheitsstudie for å finne nivå og omfang av ombygging og renovering på skulen. Moglegheitsstudiet skal blant anna kartleggje:**
 - Rom- og funksjonskrav
 - Tekniske krav til bygningsmassen
 - Myndigheitskrav
 - Hovudberesystem
 - Økonomisk ramme for gjennomføringa
 - Moglegheita for å «ta vare på» tilførte verdiar gjennom nylege oppgraderingar
- 2. Kommunestyret gjer vedtak om at ein i moglegheitsstudiet legg seg på eit ambisjonsnivå på 60 – 80 mill eks mva ved ei dimensjonering for ungdomsskuleelevane i sentrum, og 80 – 100 mill eks mva for ei løysing som viser dimensjonering for ev å samle alle ungdomsskuleelevane i dagens Volda kommune ved Volda ungdomsskule.**
- 3. Kommunestyret ber vidare om at følgjande prinsipp vert lagt vekt på i moglegheitsstudie:**
 - Ein tek utgangspunkt i dei behova som skulen si brukargruppe peikar på som dei mest prekære, og ser vidare på kva meir ein kan klare å inkludere i prosjektet med det ambisjonsnivået som er satt
 - Ein tek utgangspunkt i at hovudbygget skal behaldast, og ein ser på moglegheita for å utvide for å inkludere meir areal til skulen
 - Ein tek utgangspunkt i at skulen skal dimensjonerast for minimum 300 elevar, 65 tilsette og 12 klasserom. Moglegheitsstudiet skal også vise korleis ein kan løyse

arealbehovet dersom skulen skal dimensjonerast for å inkludere alle ungdomsskuleelevane i kommunen (15 klasserom, 400 elevar og 75 tilsette).

- **Det leggst ikkje føringar om at uttrykket til bygget skal bevarast, men det skal gjerast ei eiga vurdering av konsekvensane med tanke på økonomi og bygget sin funksjon dersom ein skulle ynskje å bevare det.**

Vedleggsliste:

Teknisk tilstandsanalyse Volda ungdomsskule 2017– utført av XPRO AS

Tilbakemelding på behov frå brukargruppa ved Volda ungdomsskule

Brev frå FAU ved Volda ungdomsskule, datert 09.02.2017

Brev frå elevrådsleiar Kasper Garshol, datert 15.06.2016

Brev frå FAU ved Volda ungdomsskule, datert 07.12.2015

Uprenta saksvedlegg:

K-sak 88/08; Godkjenning etter forskrift om miljøretta helsevern – Volda ungdomsskule

K-sak 107/16; Organisering av prosessar for frigjering av ressursar – Budsjett og økonomiplanprosess

Prosessnotat økonomi d.s. 09.09.2016

Brannteknisk vurdering Volda ungdomsskule 2014 – utført av Nordplan AS

Tilstandsanalyse Volda ungdomsskule 2006 – utført av Nordplan AS

Samandrag av saka:

Det har i fleire år blitt gitt tilbakemeldingar om at Volda ungdomsskule har ei bygningsmasse som har eit klart og tydeleg behov for renovering og ombygging. Skulen er lite funksjonell og har behov for meir areal både til elevar og tilsette. Rapport etter teknisk tilstandsanalyse i 2017 og rapport frå brannteknisk vurdering i 2014, viser at skulen også har ein del branntekniske manglar som må utbetrast.

Den tekniske tilstandsanalysen konkluderer med at skulen på tross av dette har ein betydeleg restverdi som kommunen bør nytte vidare, og det vert rådd til å kartlegge nivå og omfang av ombygging og renovering gjennom eit moglegheitsstudie. Før oppstart av moglegheitsstudiet er det viktig av ambisjonsnivået for bygningsmassen vert definert, då dette vil legge klare føringar på nivået ei moglegheitsstudie vert utarbeida på.

SAKSOPPLYSNINGAR/FAKTA

Historikk – bakgrunn for at det er behov for tiltak

Volda ungdomsskule hadde tidlegare namnet Øyra skule og vart ferdigstilt i 1960. Bygningen stod fram som ein av dei mest moderne skulebygningane i landet og skulen vart rekna som eit bygg for framtida. Skulen endra namn til Volda ungdomsskule i 1977/78 då det vart innført niårig skule og Øyra barneskule stod ferdig.

Skulen bestod opphavelig av ein hovudfløy og ein sidefløy. I ettertid har det vore to større påbyggingar på skulen som har resultert i eit nytt gymbygg, bygd som eit andre byggetrinn i 1970, og eit medietek over inngangspartiet som vart bygd i 2008.

Skulen husar i dag 58 tilsette og 280 elevar fordelt på 11 klasser.

TILSTANDEN PÅ BYGGET

Gjennom dei seinare åra har brukarane av skulen fleire gongar varsla om at det er store behov for utbetringar/ombyggingar på skulen. Dette er mellom anna gjort gjennom følgjande korrespondanse dei siste tre åra:

- Brev frå FAU datert desember 2015. Det blir i brevet peika på at det er store behov for utbetringar knytt til kontor, møterom, arbeidsplassar for lærarane, personalrom, garderobe og WC-tilhøve for personalet. Det vert også påpeika at det er generelt sett er overfylt på skulen, at ei rekke undervisningsrom er i svært dårleg stand og at det er dårleg solskjerming og manglande ventilasjon.
- Brev frå elevrådsleiaren datert juni 2016. Elevrådsleiaren skriv at det er dårleg inneklima på skulen og at det er eit stort behov for vedlikehald.
- Bekymringsmelding frå FAU datert februar 2017. Det vert i brevet mellom anna fokusert på at det er eit stort etterslep av vedlikehald på skulen, at behovet for meir plass er prekært og at arbeidsforhold for lærarane er dårlege.

Tilsyn og kartleggingar

Det er gjort fleire tilsyn og kartleggingar av skulen dei seinare åra som viser til at bygningsmassen har behov for oppgradering og renovering. I 2006 gjennomføre Nordplan ei tilstandsanalyse av skulen som konkluderte med følgjande:

Som hovudinstrykk framstår bygningen i «original» stand, men prega av slitasje og manglande vedlikehald utvendig. Innvendig ber bygningen preg av slitasje på overflater, men er eigentleg i brukbar stand når ein tek omsyn til alderen

Same år vart det gjennomført tilsyn etter lova om miljøretta helsevern på skulen. Gjennom dette tilsynet vart det peika på fleire behov for utbetringar av bygninga, og i kommunestyret den 19. juni i 2008 (PS 88/08) vart det fatta følgjande vedtak:

1. *Volda Ungdomsskule blir godkjent etter "Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v." av 01.12.1995*
2. *Godkjenninga blir gjort på vilkår av at det skal bli utarbeidd og godkjent ei samla og forpliktande plan for bygningsmessig vedlikehald og rehabilitering av skulen*
3. *Volda ungdomsskule skal vidareutvikle sitt internkontrollsystem innan miljøretta helsevern, slik at forskrifta sin intensjon blir kvalitetssikra*

I den tekniske tilstandsanalysen som vart utført i 2017 konkluderast det med følgjande;

Byggene har et klart og tydelig behov for renovering og også delvis ombygging for både å tilfredsstille dagens tekniske krav og funksjonskrav drift av en ungdomsskule har til bygget. Selv om bygningsmassen har betydelige renoveringsbehov har de også en vesentlig restverdi som kommunen må søke å utnytte videre. Spesielt med tanke på de oppgraderinger som er gjort de siste årene, så som ventilasjonsanleggene, vindusskifte, lys og elektriske anlegg.

Brannteknisk vurdering og branntilsyn

Rapportar frå branntilsyn på skulen, har i fleire år peika på dei same avvika på skulen. Det er også i fleire av rapportane nemnt at Volda ungdomsskule manglar ei heilskapleg vurdering av bygget i høve til nyare lover og forskrifter (1985 eller seinare).

I 2014 utførte Nordplan ei brannteknisk analyse av skulen. Målet med analysen var å avdekke feil og manglar ved bygningen, samt å foreslå utbetringar og avbøtande tiltak for å betre tryggleiksnivået i bygningsmassen. Analysen konkluderer med følgjande feil/manglar i bygningen som bør utbetrast:

1. *Sikre aulaen i Hovudfløy som rømningsveg ved følgjande tiltak:*
 - *Røykventilere aulaen gjennom vifter i taket*
 - *Skifte eventuelle dører som ikkje har brannklasse mellom aula og tilstøytande rom*
 - *Sikre at branncelleavgrensande bygningsdelar ikkje er svekka ved uklassifiserte gjennomføringar av ventilasjonskanalar, sjakter m.m.*

2. Sikre rømningstilhøva i U-etg- i hovudfløy ved å sikre at rømningsvegen ikkje er svekka av mangelfulle kanalgjennomføringar ved følgjande tiltak:
 - Brannisolere gjennomføringar
 - Etablere ny rømningsveg til det fri på austsida i U.etg.
 - Avgrense nordre del av korridoren ved å stenge den med branncelleavgrensande bygningsdelar.
3. Oppgradere trapperom i sidefløy til klasse Tr2
4. Oppgradere ein del viktige dører (m.a. i seksjoneringsvegg) til rett brannklasse
5. Etablere ny rømningsdør til det fri mot nordvest i gamal gymsal i Sidefløy
6. Betre rømningsvegar i gymsal i Byggesteg 1970 ved følgjande tiltak:
 - Skifte rømningsdør frå utstyrslager i gymsal
 - Skifte ut kledning av trepanel i garderobar til platemateriale med forskriftsmessig brannklasse

Mange av desse punkta gjeld framleis i dag.

Gjennomførte utbetringar

Volda ungdomsskule er prosjektert etter Byggeforskrift 1949 som stilte heilt andre krav til bygningsmassen enn det ein har etter dagens forskrift. Gjennom åra, og då spesielt dei siste, er det gjennomført ei rekke utbetringar på skulen for å betre nivået i bygningsmassen:

- 1993: Garderobar i gamle gymsal vart renovert
- 1997: Ventilasjonsanlegget vart fornya for sidefløy og gymsalar
- 2000: Det elektriske anlegget vart oppgradert og ventilasjonsanlegget for hovudfløya vart fornya
- 2008: Mediatek over inngangspartiet vart bygd. Det vart etablert ståforsterkning i aulaen for ekstra bæring for takkonstruksjonen. Det vart installert heis og gjort diverse rullestoltilpassingar i bygget. Toalettromma for gutar og jenter i kjellaren vart pussa opp.
- 2010: Dei fleste vindauga vart bytta. Dør/glasfelt mellom vestibyle og aula vart skifta
- 2013: Nytt golv i gymsalen frå 1970
- 2014: Det vart installert nytt låsesystem og etablert ny rømningsdør ut i det fri frå gymsalen i sidefløy
- 2015: Det vart etablert nye gavlveggar og dører i gymsal frå 1970
- 2016: Varmtvassstankar vart bytta. Det vart bygd eit spesialrom med stellerom og fysiorom. Det vart lagt nytt golv i gymsalen i sidefløy
- 2017: Dusjrom i gymsalen i sidefløya vart utbetra. Resterande vindauge vart bytta og det vart installert nytt ventilasjonsanlegg i gymsalar og handtverksfløy. Det vart installert vifter i taket på aulaen

Skulen sine behov

Ei brukargruppe på Volda ungdomsskule, beståande av representantar for personalet og administrasjonen, har gjort ei vurdering av skulen sine behov. Behova er delt opp i to grupper, der den eine tek føre seg prekære behov som skulen har i dag, og som er viktig å få dekkja, og den andre tek føre seg areal og fasilitetar som er ynskjelege og som gruppa meiner det vil vere eit behov for i framtida. Den generelle tilbakemeldinga er at det er sprengt kapasitet på både klasserom, grupperom, kontor og møterom, og det dermed er eit stort behov for meir areal.

Prekære behov og manglar

Behova brukargruppa har satt opp som eit minimum ved ei ombygging/renovering/oppussing er:

- Kjønnsnøytrale kroppsøvingsgarderobar for elevar
- Fleire grupperom (i ulike størrelsar, også knytt direkte til klasserom)
- Møterom/telefonrom
- Toalett og garderobar for tilsette

- Fleire kontor
- Fleire arbeidsplassar
- Fleire og større klasserom
- Større personalrom
- Utbetringar av ventilasjonen
- Etablering av solskjerming
- Etablering av innvendig låsesystem (kode/låsvidar inne på klasserom/grupperom)
- Utbetringar av branntekniske manglar iht. rapport frå 2014

Behov for framtida

I forhold til behov for framtida og ynskjer for skulen, har brukargruppa satt opp følgjande punkt:

- 15 gode klasserom
- Minst 1 grupperom knytt direkte til kvart klasserom
- 1 møterom/telefonrom per årssteg
- Kontor til rektor, 2 ass-rektor, konsulent, rådgivar, 2 miljøarbeidarar, helsesøster og ev. avdelingsleiarar
- Spesielle grupperom til elevar med store samansette vanskar/behov, det må vere knytt bad til nokre av desse romma
- Gode arbeidsplassar til lærarar og assistentar, samt plass til vikarar
- Grupperom for elevar knytt til Sunnmørsheimen og innføringsklasse
- Skulekjøkken som er lagt til rette med eigen arbeidsstasjon for elevar med cøliaki og ev. allergiar (samt tilrettelegging for brukarar frå Øyra om dei skal halde fram med å nytte kjøkkenet)
- Eige «treningskjøkken» for enkeltelevar
- Personalrom som kan romme inntil 75-80 vaksne, med enkelt kjøkken
- Eigne rom til nokre valfag (som teknologi, media og design)
- Eigne rom til arbeidslivsfag
- Språklab.
- Betre salar til sløyd og tekstil
- Studentrom og samtalerom
- Laboratorium til naturfag
- Musikkrom med plass til minst to fulle klasser

Ambisjonsnivå

For å få mest mogleg ut av ei moglegheitsstudie, er det viktig at ambisjonsnivået for utbygginga/renoveringa vert satt. Det er store forskjellar mellom å gjere dei oppgraderingar i bygningsmassen som må gjerast for å halde ved like bygget, mot det å få eit bygg som oppfyller ynskja for bruk og er framtidsretta. Eit ytterpunkt er å behalde eksisterande bygningsmasse og gjere tiltak for å utbetre feil og manglar, og det andre ytterpunktet er å rive all bygningsmasse og bygge nytt.

Ein kan definere eit ambisjonsnivå på mange måtar, men for å sikre at moglegheitsstudiet kjem med løysingar som er moglege å realisere for kommunen, anbefalast det å sette ei økonomisk ramme for prosjektet. Ei økonomisk ramme vil gi klare føringar på kva nivå renoveringa kan gjennomførast på.

I økonomiplanen er det innarbeidd ei auke i kapitalkostnadar for Volda ungdomsskule på 4,5 MNOK i år 2021. Dette kan gjerast om til ei investeringsramme på ca. 80 MNOK. Det er naturleg at ein vel å legge den økonomiske ramma for prosjektet nær opp til summen som er innarbeida i økonomiplanen, og ein kan då få utreda gode moglegheiter for løysingar innanfor ei realistisk og akseptabel ramme. Samtidig kan denne summen utvidast dersom ein dimensjonerer skulen for å ta ut gevinst ved samordning av fleire skular.

Dimensjonering

Statistikken viser at det i skuleåret 2024/25 vil vere 293 elevar ved Volda ungdomsskule. Dette vil seie at ein som eit minimum bør dimensjonere for 300 elevar om ein skal gjere større tiltak ved skulen.

I kommunestyremøte 29.09.2016, vart det lagt fram eit prosessnotat for økonomi (PS 107/16). I dette prosessnotatet er utfordringane i forhold til skulestrukturen omtala. Det står blant anna:

Økonomisk sett vil sentralisering av ungdomssteget i kommunen gje stor økonomisk gevinst driftsmessig, men det føreset at bygningsmassen til Volda ungdomsskule vert sett i stand slik at den stettar dagens krav til standard. Ein ville også måtte vere budde på at elevtalet på nokre årssteg i framtida vil krevje femdeling, noko som krev fleire klasserom.

I forslaget til strategi og prosessar i notatet, vert det føreslått:

Rehabiliterer og byggje ut Volda ungdomsskule og utgreie å samle alle ungdomsskulane i denne skulen.

I kommunestyret 29.09.2016 (K-sak 107/16) vart det gjort følgjande vedtak:

1. *Kommunestyret tek Prosessnotat økonomi d.s. 09.09.2016 til vitande*
2. *Prosessnotatet vert å legge til grunn i det pågåande budsjett og økonomiplanarbeidet.*

Dersom ein skal ivareta intensjonen som er presentert i notatet, burde ein dimensjonere Volda ungdomsskule til å kunne huse alle ungdomsskuleelevane i kommunen. Ser ein på statistikk som baserar seg på faktiske tal, vil det totale talet på ungdomsskuleelevar i heile kommunen i skuleåret 2024/25 vere 330 elevar. Ein bør også ta høgde for befolkningsauke og legge inn at det er mogleg med ei femdeling av klassene. Dette gir ei dimensjonering på 15 klasserom, som igjen gir rom for ca. 400 elevar.

Andre viktige parameter for planlegginga

Ved planlegging av tiltak på skulen bør det også takast stilling til følgjande parameterar:

- *Gymsalar* – den pågåande prosessen med Volda Campus Arena har påverka på kva ein skal planlegge med av areal til gymsalar. Dersom Volda Campus Arena vert realisert er plasseringa av denne hallen i umiddelbar nærleik til skulen, og det er gode moglegheiter for at skulen kan bruke denne hallen til lokale for kroppsøving. Dette vil frigjere areal på skuleplassen som kan brukast til andre føremål. Sidan prosessen med Volda Campus Arena framleis er i ei tidleg fase, og det er usikkert i forhold til gjennomføringa av prosjektet, anbefalast det å sjå på moglege utvidingar av areal som ikkje vil gå ut over eksisterande kroppsøvingslokalar. På denne måten kan ein behalde salane til kroppsøving fram til ev. ny hall er på plass.
- *Parkeringsareal* – Dersom skulen skal dimensjoneras for fleire elevar og tilsette, må det gjerast ei vurdering på parkeringsarealet til skulen. Dersom parkeringsarealet skal utvidast, vil dette krevje ein del av arealet på skuleplassen. Eit alternativ er å gå for ein grønare profil og leggje betre til rette for sykkelparkering
- *Endringar av fasade* – Kulturminneplanen for Volda kommune er no på høyring, og i denne planen er Volda ungdomsskule eit av skulebygga som er oppført. Når ein planlegg arbeid på bygget må ein ta stilling til om ein ynskjer å bevare uttrykket bygget har. Ei bevaring av uttrykket vil gje store føringar for kva nivå renoveringa kan gjennomførast på og det vil ha konsekvensar for pris og ev. også bruk av bygget.

VURDERING OG KONKLUSJON

Helse og miljøkonsekvensar:

Tidsmessig skulebygg er viktig for folkehelsa til både elevane og dei tilsette. Dette gjeld så vel universell utforming, inn klima og arbeidsforholda generelt for å ha ein tilfredsstillande kvardag for læring, mestring og yting.

Økonomiske konsekvensar:

Moglegheitsstudiet er lagt opp innanfor dei økonomiske rammene som følgjer av økonomiplanen som vert vedteken i kommunestyret 14. desember. I tillegg er det lagt opp til eit alternativ med utviding finansiert gjennom driftsrasjonalisering ved ev samordning av ungdomsskulane i dagens Volda kommune, jfr. K-sak 107/16.

Det er viktig at kommunestyret tenkjer både heilskapleg og langsiktig når ein skal gi premisser for framtidig skuletilbod for ungdomsskuleelevane i kommunen. Det vesentlege er kva tilbod ein gir elevane, samtidig heng dette saman med kommunen sitt økonomiske handlingsrom til å yte tenester. Regjeringa sine signal er tydelege på at kommunal sektor må auke produktiviteten og effektivisere drifta som eit ledd i at offentleg sektor må bu seg på mindre vekst i inntektene. Inntektssystemet er tilpassa dette og kommunane ved at dei skal dekkje kommunen sitt utgiftsbehov ut frå demografi og folketalsutvikling. Vel ein å organisere drifta dyrare enn det staten legg til grunn som utgiftsbehov, må kommunestyret dekkje dette opp sjølv ved å redusere på andre tenesteområde eller auka eigedomsskatt.

Beredskapsmessige konsekvensar:

Ingen spesielle konsekvensar bortsett frå at eit skulebygg generelt bør vere planlagt med sikte på å ivareta elevane og dei tilsette si sikkerheit.

Ut i frå ovanstående utgreiing, tilrår administrasjonen at det vert sett i gang ei muligheitsstudie for å sjå på nivå og omfang av ombygging og renovering. Moglegheitsstudien skal vurdere:

- Rom- og funksjonskrav til bygningsmassen; areal på klasserom, tal på klasserom, areal til arbeidsplassar til administrasjon og lærarar, grupperom, areal til tilrettelagt undervisning etc.
- Tekniske krav til bygningsmassen; energibruk, krav til universell utforming, generelt nivå på oppfylling av krav til gjeldande teknisk forskrift
- Myndigheitskrav; generelt må det avdekkast gjeldande myndigheitskrav til gjennomføringa av prosjektet, til dømes krav i lov og forskrift om miljøretta helsevern og arbeidsmiljølova
- Hovudberesystem; som skildra i rapporten frå 2017 er det gjennomført forsterkingar av hovudberesystemet etter oppsprekking. Det har ikkje vore mogleg å funne dokumentasjon/berekningar på desse forsterkningane eller på opphavsleg hovudberesystem. Ein må søke å avdekke om dette vil kunne gi begrensingar på framtidig bruk av bygget
- Økonomi; økonomisk ramme vil gi klare føringar på nivå renoveringa kan gjennomførast på.
- Moglegheita for å «ta vare på» tilførte verdiar gjennom nylege oppgraderingar

Administrasjonen tilrår vidare at det takast utgangspunkt i å nytte delar av eksisterande bygningsmasse gjennom å behalde hovudfløya, og at ein søkjer å nytte verdien i bygningsmassen, samstundes som ein ser på moglegheita for å inkludere meir areal til dømes gjennom eit nybygg. Som ein minimum bør ein søkje å inkludere dei areala brukargruppa for skulen har satt opp som prekære og nødvendige. Administrasjonen meiner også at det er viktig å sjå framover og dimensjonere for

framtida, det tilrådest difor med at ein i moglegheitsstudien også tek med seg tilbakemeldinga frå skulen om behov for framtida.

Ved fastsetting av ambisjonsnivået for moglegheitsstudiet vil dimensjoneringa av skulen spele inn. Administrasjonen tilrår at det vert satt eit ambisjonsnivå på kr. 60-80 mill eks. mva som er i tråd med dei kapitalkostnadane som er innarbeidd i økonomiplanen. Det vert vidare rådd til at ein tek utgangspunkt i ei dimensjonering på min. 300 elevar og 12 klasserom, men at ein ser på konsekvens og moglegheit for å dimensjonere opp skulen til å kunne inkludere alle ungdomsskuleelevane i kommunen med 15 klasserom. Dette kan til dømes gjerast ved at ein mogleggjer for eit byggetrinn 2 der ein kan utvide skulen ytterlegare. Ei utviding av skulen til dette nivået, vil truleg krevje ei økonomisk ramme på meir enn 60-80 mill.

I moglegheitsstudien skal det leggst til grunn at det skal vere drift i skulen under ombygginga/utvidinga.

Administrasjonen rår til at det i moglegheitsstudien også blir kartlagt konsekvens av bevaring av uttrykket til bygget i forhold til økonomi og bruk.

Rune Sjurgard
Rådmann

Kjell Magne Rindal
eigedomssjef

Utskrift av endeleg vedtak:

Eigdomsavdelinga for oppfølging
Oppvekstsjefen

Klageinstans:

VOLDA KOMMUNE

TEKNISK TILSTANDSANALYSE VOLDA UNGDOMSSKULE

XPRO

KVALSUND
KVALSUND INGENIØRER AS

RIKSHEIM
CONSULTING AS
ENERGI MILJØ TEKNIKK

Prosjektnummer: 1-00401 Volda US	Rev: 01	Utarbeidet av: XPRO:TR/OB / TR/ KK: SEF RK: KRG
Oppdragsgiver: Volda kommune	Dato: 2017-08-31	Godkjent av: Vidar Hofseth

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI

Oppsummering

Omfang av analyse

- Utarbeide tilstandsgrad for bygningsdeler på 2-siffer nivå
- Registrere feil og mangler, TG2 og TG 3
- Utarbeide rapport over skolens tilstand og funksjonalitet
- Data skal rapporteres inn i FamaqWeb

Analysenivå

- Tilstandsanalysen er utført etter NS 3424, nivå 2.
- Miljøkartlegging, det er opplyst at der er noe asbest i bygget.

Referansenivå

- Ut fra formålet med tilstandsanalysen har vi lag til grunn Teknisk forskrift TEK10 som referansenivå.

Formålet med analysen

- Vurdere skadeomfang, årsak og mulige tiltak, slik at Volda kommune kan benytte funn i tilstandsvurderingen videre i en mulighetsstudie. Denne vil ha som formål å vurdere hvordan bygningsmassen kan brukes videre og hvilke renoveringstiltak som må/bør gjennomføres.

Endringer siden byggeåret.

- Garderober i gammel gymsal ble renoveret i 1993.
- Mediatek over inngangsparti, heis og diverse rullestoltilpasninger ble bygd i 2008.
- Toaletter for gutter og jenter i kjeller, og dusjrom i gamle gymsal er av nyere dato.
- Det meste av skolen fikk nye vinduer i 2010, og det er nettopp blitt byttet vinduer i 2. etg. i sidefløya, samt for gymsaler.
- Ventilasjonsanlegget ble fornyet i 1997 for sidefløy og gymsaler, i 2000 for hovedfløy og i 2008 for mediateket.
- Det elektriske anlegget ble oppgradert i 2000. Mediateket er fra 2008.

Oppsummering bygg

Hovedfløy og sidefløy er fra 1960, og fremstår bortimot med samme oppbygging av bæresystem og klimavegger som på byggetidspunktet. Unntakene er forsterkninga av taket i aulaen og utvendig platekledning på vestveggen. Dette er tiltak som har vært nødvendige på grunn av oppståtte skader.

Bygget er prosjektert etter Byggeforskrift 1949. Teknisk forskrift TEK10 legger til grunn større nyttelaster og egenlaster. Om bygget skal bevares bør byggets bæresystem gjennomgås for å avklare bæreevner, og byggets begrensninger opp mot dagens forskrifter.

Byggemetoden med eksponerte betongsøyler og betongbjelker i yttervegger er svært uheldig med tanke på kuldebroer som igjen kan føre til fukt og råte. Klimavegger med fuga teglstein har begrenset evne til å motstå slagregn, og er spesielt problematisk om sjiktet bak ikke er godt nok drenert.

I forhold til dagens forskrifter har byggene generelt lite isolasjon i tak, vegger og mot grunnen.

Grunnforholda ser ut til å være gode da bygningene ikke har synlige setningsskader.

Brannteknisk må det dokumenteres at påpekte tiltak er utført som anbefalt i brannteknisk vurdering utført av Nordplan i 2014.

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI

Alt av rekkverk bør skiftes eller bygges om for å tilfredsstillte TEK10.

Rør i grunnen bør skiftes og drenering etableres ved en eventuell rehabilitering da teknisk levetid er ca. 40 år.

Det bemerkes også at tilgjengelige himlingshøyder med tanke på fremføring av tekniske installasjoner er lavere enn en i nybygg. Miljøkartlegging har funnet asbest både i rørisolasjon og i enkelte deler av gulvbelegg. Ved en renovering må dette håndteres iht. gjeldende regelverk for asbestsanering. Basert på erfaring med materialbruk fra byggeår er det også en stor risiko for at det er mer asbest skjult i konstruksjoner.

Oppsummering VVS.

Hovedbygget er nå 57 år, gymbygget ca 50 år. Mediateket ble bygget i 2008, og er i tilfredsstillende stand.

Sanitæranlegget.

I hovedsak er dette utrangert, med unntak av garderobene i kjelleren.

Varmeanlegget.

Dette er i dag et rent elektrisk anlegg.

På et bygg av denne type er dette uhensiktsmessig, da det er ingen muligheter for alternative energikilder. Anlegget er derved blokkert for innsparinger utover det som kraftlaget vil rabatterte kwh-prisen med.

Ventilasjonsanlegget.

Anleggene er av nyere dato, ca. år 2000, og vil kunne driftes i 15-20 år til.

Anleggene er moderne oppbygget, men har en del uheldige løsninger. Anleggene har elektriske varmebatterier.

Det klages på dårlig ventilasjon i en del rom. Dette skyldes i all hovedsak manglende innregulering, eller at noen i ettertid har «tuklet» med spjeldinnstillingene.

Oppsummering Elektro.

Elektrotekniske anlegg i bygningsmassen er fra forskjellige byggeår. Hovedbygg med sidebygg fra 1960. Gymbygg fra 1970. Mediatek fra 2008. Det ble foretatt en oppgradering av anleggene i hovedbygg med sidebygg i år 2000.

Anlegget fremstår med normal slitasje etter års bruk.

Det bør fremskaffes og lages dokumentasjon på anlegget

Det er behov for oppgradering av eldre fordelinger hvor der fortsatt er eldre UZ-element.

Det er behov for opprydding i bruken av "hjemmelagde" skjøteledninger. Disse må fjernes og permanente faste installasjoner må etableres.

Det må ryddes opp i kablingen for IKT. Kablingen må utføres forskriftsmessig og av fagfolk. Merking må foretas og dokumentasjon fremskaffes.

Kontroll av brannklokker må utføres. Det må eventuelt suppleres med ringeklokker.

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI

Veien videre

Bygningsmassen fremstår hovedsakelig som fra byggeår, med unntak av de oppgraderingene som er gjennomført og beskrevet over. Byggene har et klart og tydelig behov for renovering og også delvis ombygging for både å tilfredsstille dagens tekniske krav og funksjonskrav drift av en ungdomsskole har til bygget. Selv om bygningsmassen har betydelige renoveringsbehov har de også en vesentlig restverdi som kommunen må søke å utnytte videre. Spesielt med tanke på de oppgraderinger som er gjort de siste årene, så som på ventilasjonsanleggene, vindusskifte, lys og elektriske anlegg.

Nivå og omfang av ombygging og renovering vil en mulighetsstudie kartlegge og definere sammen med ambisjonsnivået Volda kommune legger for gjennomføring av tiltaket. Det er flere viktige moment en slik mulighetsstudie må vurdere:

- Rom- og funksjonskrav til bygningsmassen; areal på klasserom, antall klasserom, areal til arbeidsplasser til administrasjon og lærere, grupperom, areal til tilrettelagt undervisning ect.
- Tekniske krav til bygningsmassen; energibruk, krav til universell utforming, generelt nivå på oppfyllelse av krav i gjeldende teknisk forskrift.
- Myndighetskrav; generelt må det avdekkes gjeldende myndighetskrav til gjennomføringen av prosjektet, eksempelvis krav i lov og forskrift om miljørettet helsevern og arbeidsmiljøloven.
- Hovedbæresystem; som beskrevet i rapporten er det gjennomført forsterkninger av hovedbæresystemet etter oppsprekninger. Det har ikke vært mulig å finne dokumentasjon/beregninger på disse forsterkningene eller på opprinnelig hovedbæresystem. En må søke å avdekke om dette vil kunne gi begrensninger på fremtidig bruk av bygget.
- Økonomi; økonomisk ramme vil gi klare føringer på nivå renoveringen kan gjennomføres på.

Volda kommune sitt ambisjonsnivå for bygningsmassene bør defineres før oppstart av en mulighetsstudie, dette vil legge klare føringer på nivået en mulighetsstudie blir utarbeid på. Eksempelvis er det store forskjeller i om ambisjonsnivået skal være å gjennomføre en renovering og ombygging som gjør at bygningsmassene tilfredsstiller gjeldende tekniske- og funksjonskrav, eller om en kun skal utbedre de forholdene som tilstandsvurderingen definerer som ikke akseptable.

Angående: Teknisk tilstandsregistrering

Bygning: Volda ungdomsskole

B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
-------	-----------------------	-------------------------------------	----	---	---	---	----	----	----	---------	------------------	-----

Definisjoner etter NS 3424:2012

TG	Tilstandsgrad	E=Estetikk	F.eks: overflater
KG	Konsekvensgrad	EF=Energiforbruk	Energivurdering F.eks. U-verdi vegg
S=Sikkerhet	F.eks: bæreevne, brann	ØD=Økonomi, drift	F.eks: økte driftskostnader m.v.
H=Helse	F.eks: luftkvalitet, støynivå	ØI=Økonomi, investering	F.eks: vedlikehold, utskiftninger

Tilstandsgrad TG 0	som nybygg / ny bygningsdel (ingen avvik / symptomer)	Konsekvensgrad KG 0	ingen konsekvenser
Tilstandsgrad TG 1	svake / uvesentlige avvik / symptomer	Konsekvensgrad KG 1	små og middels konsekvenser
Tilstandsgrad TG 2	vesentlige avvik / symptomer	Konsekvensgrad KG 2	vesentlige konsekvenser
Tilstandsgrad TG 3	kraftige symptomer. Omfatter også sammenbrudd og total funksjonssvikt.	Konsekvensgrad KG 3	store og alvorlige konsekvenser
Tilstandsgrad TGIU	ikke undersøkt		

20	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
	Byggeår	Byggetrinn 1: 1960. Hovedbygg og sidefløy. Byggetrinn 2: 1970 – gymsal 2.										
	Oppgradering	Garderobes i gammel gymsal ble renoveret i 1993. Mediatek over inngangsparti, heis og diverse rullestoltilpasninger ble bygd i 2008. Toaletter for gutter og jenter er relativt nytt. Det er nettopp blitt byttet vinduer i 2. etg. i sidefløya, samt for gymsaler.										
	Areal bygning	Bebygd areal: 2.937 m ² Bruttoareal: 6.265 m ²										

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
	Kort beskrivelse	Hovedfløy: kjeller med 2 etasjer over. Sidefløy: 2 etasjer, og gymsal 1 i 1 etasje. Gymsal 2 i 1 etasje. Bygget er generelt oppført med bærende konstruksjoner i betong. Innervegger er generelt utført i murverk eller betong. Mediateket har isolert og plateledd bindingsverk. Yttertaka er generelt utført som oppfora lufta tretak. Mediateket er utført som varmt tak.										
20	BYGNING											
20	Dokumentasjon	Både arkitekttegninger og konstruksjonstegninger er mangelfulle. Nordplan har ifm. tilstandsrapport i 2005 og i senere prosjekt utarbeidet skjematiske etasjeplaner for bygningsmassen. Iflg. Nordplan har Monstad laga digitale tegninger på det elektriske anlegget som ble fornyet i 2000. Men kommunen har ikke fått de i dwg-format.	2	2				2	1	Det er ikke lagt ut arkitekttegninger og ingeniørtegninger på filarkiv i famacweb. På famacweb er der lagt ut hvilke golvoverflater som er på de ulike rom –for renholdsavdelingen.	Det bør prioriteres å fremskaffe mer dokumentasjon, samt at dette blir systematisert.	
		Brannokumentasjon og rømning.	1	1						Famacweb har en del på IK Brann. Bl.a. Brannteknisk tilstandsanalyse utført av Nordplan 02.04.2014 og kommunens Brannbok.	Kommunen <u>må</u> sørge for at brannteknisk mangler blir rettet og dokumentert.	
21	Grunn og fundamenter											
211	Grunnforhold		IU							Trolig gode grunnforhold med bakgrunn i befaring.		
	Trafikkbelastning	Normal trafikkbelastning inn mot innganger og varemottak.	IU							Antas uproblematisk.		
	Bærelag	Trolig kombinasjon av sprengstein og tilførte masser for avretting / forsterkning.	IU									
216	Fundamenter	Ringmurer og kjelleryttervegger i plasstøpt betong.	IU							Ser visuelt ut til å være bra.		

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
217	Drenering	Vi har ikke tilgjengelige data over utførelse, men har fått opplyst fra Volda kommune at det ikke er etablert drenering rundt bygget. Taknedløp er avsluttet på terreng, noe som ikke er en god løsning.	2					2		Nedløp på sidefløya er koblet til oppstikkende rør med stakeluke, men andre nedløp avsluttes på terreng.	Etablering av drenering rundt bygget, samt føre taknedløp til ny drenering.	
22	Bæresystemer											
	Generelt	Byggets bæresystem er generelt oppført med vegger og søyle/ dragersystem i plasstøpt betong. Kjelleryttervegger mot terreng er bygd opp av 30 cm plasstøpt betong. Plasstøpte vegger har flere steder utvendige pilastre som fremstår som fasadesøylar. Etasjeskillere og bærende undertak er utført i plasstøpt betong som dragerdekke, dvs. liten avstand mellom dragere. Dekka er opplagt på bærende betongvegger og betongsøylar.										
	Endringer i lastoverføringer.	Det er registrert og opplyst om at taket over aulaen ble forsterket med stålsøylar, stålstag og klaver i 2008.								Se neste punkt.	Se neste punkt.	
	Sprekker og riss	Kantbjelker over mesanin i 2. etasje.	2	2		2				Det er registrert betydelige sprekker i alle 4 hjørner. Vi kan ikke finne dokumentasjon på statiske beregninger for stålforsterkningen utført i 2008.	Rådgivende ingeniør engasjeres for å fastslå om rissa har endret seg siden det ble etablert stålforsterkning i 2008.	
	Statisk analyse	Ikke utført.	2	2						Bygget er opprinnelig prosjektert etter Byggeforskrift 1949. I dag gjelder Teknisk forskrift TEK10, som legger til grunn større nyttelaster og egenlastar enn forskrift fra 1949.	Ved en eventuell rehabilitering bør byggets bæresystem gjennomgås av rådgivende ingeniør. Dette for å fastslå bæreevner, samt begrensninger opp mot dagens forskrifter.	

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
222	Søylar	Fasadesøylar og innvendige søylar er utført i plasstøpt betong. Taket i aulaen ble forsterka med stålsøylar i 2008. I mediateket fra 2008 er det stålsøylar.	2 2 2 IU			2			2 2	I hovedbygget med c/c 235cm. Søylar med betongskader bør følges opp. Gjelder spesielt sidefløya og gymbygget fra 1970. Gjennomgående betongsøylar i ytterveggar representerer generelt kuldebroer. Vi har ikke tilgang til statiske beregningar Er innebygd – er ikke tilgjengelig, men antas å være i god stand.	Betongrehabilitering for skadede element. Bør avisoleres ved en eventuell rehabilitering. Byggherre bør fremskaffe statiske beregningar.	
223	Bjelker	Bjelker er utført i plasstøpt betong. Bjelker/ dekkeforkant mot det fri i hovedbygg Aulaen: kantbjelker over 2. etasje. I mediateket fra 2008 er det takbjelker i stål.	2 3 IU				2			I hovedbygget med c/c 235cm. Gjennomgående bjelker/ dekkeforkantar i ytterveggar representerer generelt kuldebroer. I aulaen har kantbjelkene over 2. etasje tydelige riss. Gjelder i alle 4 hjørner der kantbjelkene møtes. Har også ført til riss i dekker inn til dragere, og veggar over dragere. Er innebygd – er ikke tilgjengelig, men antas å være i god stand.	Bør avisoleres ved en eventuell rehabilitering. Rådgivende ingeniør engasjeres for å fastslå om rissa har endret seg siden det ble etablert stålforsterkning i 2008.	
225	Brannbeskyttelse av bærende konstruksjoner	Generelt betongkonstruksjoner med god brannmotstand. -Taket i aulaen ble forsterket med stålsøylar i 2008. Søylene er behandla med brannmaling til klasse R60. -I mediateket fra 2008 er søylar og takbjelker utført i stål, brannisolert til brannklasse R60.								Det vises til brannteknisk vurdering utført av Nordplan 02.04.2014. Brannbok på Famacweb viser at siste tilsyn var 07.12.2016.	Kommunen bør dokumentere at anbefalte tiltak i rapporten fra Nordplan er blitt gjennomført.	
23	Ytterveggar											

Angående: Teknisk tilstandsregistrering
Bygning: Volda ungdomsskole

B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
231	Bærende yttervegger 1960. Hovedfløy og sidefløy.	<p><u>Type 1:</u> -Klimaskjerm av plasstøpt betong i pusset utførelse. Utvendige pilastrer som fremstår som fasadesøyler.</p> <p><u>Type 2:</u> -Klimaskjerm av fuga teglstein.</p> <p><u>Type 3: trappegang sidefløy</u> -Klimaskjerm av plasstøpt betong i pusset utførelse -Parokelementer i heissjakt.</p> <p><u>Type 4: nytt mediatek i 2. etasje - 2008</u> -Stålsøyler og stålbjelker (brannisolerte R60) -Klimaskjerm med utlekte sementbaserte fasadeplater -2x8 bindingsverk isolert med 200mm mineralull</p>	3 2	3		3 2			3 2	<p>Ekspontert armeringskorrosjon på flere søyler. Spesielt sidefløy og gymsal 2.</p> <p>Pussede flater bærer preg av manglende vedlikehold.</p> <p>Fasade sørvest der det opprinnelig var værhud av fuga teglstein, har fått fasadekledning av sementbaserte plater pga. problemer med lekkasjer.</p> <p>Pussede flater bærer preg av manglende vedlikehold.</p> <p>Ved evt. riving av pusset eller malt mur/betong må det tas prøver for å kartlegge mengde PCB/tungmetall i maling/puss.</p> <p>Bæresystem står inne i vegger. Fasadeplater i god stand.</p>	<p>Betongrehabilitering for skadede element.</p> <p>Pussede flater bør rengjøres og overflatebehandles.</p> <p>Fuga teglstein har begrenset evne til å motstå slagregn – sjiktet bak må være godt drenert.</p> <p>Pussede flater bør rengjøres og overflatebehandles.</p>	
231	Bærende yttervegger 1970. Gymsal 2.	-Klimaskjerm av plasstøpt betong i pusset utførelse. Utvendige pilastrer på langvegger som fremstår som fasadesøyler.	3 2	3		3 2			3 2	<p>Søyler med betongskader bør følges opp. Gjelder spesielt sidefløya og gymbygget fra 1970.</p> <p>Pussede flater bærer preg av manglende vedlikehold.</p>	<p>Betongrehabilitering for skadede element.</p> <p>Pussede flater bør rengjøres og overflatebehandles.</p>	
	Grunnmurer	Overflater og overgang mot terreng.	2			2	2	2	2	Grunnmurer bærer preg av kapilærsug fra terrenget. Har medført riss, sprekker og avskalling	Etablere funksjonelle beslag.	

Angående: Teknisk tilstandsregistrering

Bygning: Volda ungdomsskole

B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
232	Ikke- bærende yttervegger 1960. Hovedfløy og sidefløy.	<u>Type 1:</u> -2x4 bindingsverk isolert med 100mm mineralull -Alukraftpapp med diffusjonssperre -Vekselpanel, alternativt gipsplater i oppussa rom	2				2	2		Dårlig U-verdi pga. lite isolasjon og gjennomgående/ uisolerte betongsøyler og dekkeforkanter/ bjelker. Ingen isolasjon på kald side.	Ved en eventuell rehabilitering bør det vurderes å etterisolere fasadene.	
		<u>Type 2:</u> -2x4 bindingsverk isolert med 100mm mineralull -Alukraftpapp med diffusjonssperre -Vekselpanel, alternativt gipsplater i oppussa rom -Fasade sørvest er i ettertid utlekta og kledd med sementbaserte fasadepalter.	2				2	2		Som type 1.	Som type 1.	
		<u>Type 3: trappegang sidefløy</u> -Isolasjon av 100mm mineralull -Fuga teglstein (eventuelt pussa siporex)	2				2	2		Som type 1.	Som type 1.	
		<u>Type 4: nytt mediatek i 2. etasje - 2008</u> -Vindspærre av fuktbestandige gipsplater -2x8 bindingsverk isolert med 200mm mineralull -Innvendige gipsplater type Robust	1				1	1		Ser ut til å være i god stand	Ikke behov.	
232	Ikke- bærende yttervegger 1970. Gymsal 2.	-2x4 bindingsverk isolert med 100mm mineralull -Diffusjonssperre av plastfolie -Stående utlekta trepanel	2				2	2		Dårlig U-verdi pga. lite isolasjon. Ingen isolasjon på kald side.	Ved en eventuell rehabilitering bør det vurderes å etterisolere fasadene.	
		I inngangspartiet er isolasjonen av 10cm lecastein satt i forskaling, pussa innside, istedenfor bindingsverk med mineralullisolasjon.	2				2	2			Som type 1.	
232.1	Fuktskader – hele bygget	Fuktighet, skadet isolasjon, råteskader eller soppdannelse.	2		2		2	2		Det antas at der er fuktskader i yttervegger. Dette pga. byggeår og byggemetode, samt at fasade mot sørvest er blitt platekledd pga. fuktproblemer	Vegger bør åpnes for kontroll.	
232.2	Luftlekkasjer – hele bygget	Trolig, men ikke observert da utetemperaturen var høy på registreringsdagen.	2		2		2	2		Lav U-verdi og mange kuldebroer kan gi følelse av trekk når kaldt ute	Foreta trykktesting på typisk rom	
	Varmetap	Isolering.								Se pkt. 232 over.		

Angående: Teknisk tilstandsregistrering
Bygning: Volda ungdomsskole

B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
234	Vinduer, dører og porter	Vinduene i hovedbygget og i sløyd/ forming ble skiftet til 2-lags energivindu i 2010. Overlysvindu aula mot sørvest mangler dekklist, dekklist er etablert på de 3 andre fasadene . Vinduer i mediateket er 2-lags trevindu med alukledning utvendig. Store åpningsvinduer. Vinduene i begge gymsaler og i 2. etasje sidefløy (handarbeid, musikk og gang).	1 3 1 0				1 1 0		3	Har dermed ikke 2-trinns tetting. Ble skiftet til 3-lags vinduer i 2017.	Dekklister må etableres.	
	Sålbenbeslag	Overlysvindu aula mot sørvest har mangelfulle sålbenbeslag mellom vinduene.	3						3	Er skjøtet på en uheldig måte.	Må utføres som på de 3 andre fasadene.	
	Rømning gjennom vinduer i hovedbygget.	Lysmål rømningsvinduer	3	3						I brannrapport fra Nordplan er det kommentert at åpningsfelte ikke fullt ut tilfredsstillende krav til rømningsvindu etter TEK10. Åpningsvindu har netto mål bxh=470x930mm. I sløyd og forming 540+930mm.	Avklares i neste branntilsyn.	
234.1	Ytterdører	Ytterdørene er i aluminium m/ glassfelt. I hovedinngangspartiet er det montert nye aluminiumsdører m/ glassfelt og åpnings-automatikk. I inngangsparti til wc i kjeller hovedfløy er det montert 2 nye ytterdører i aluminium m/ glassfelt. 1 stk. kompakt hvit ytterdør til kjeller øst.	1 1 1 2				1 1	1 1	2	Er ikke montert forskriftmessig mtp. tetting i smyg.	Mangler utbedres.	
	Takluke	Luke til yttertak hovedbygg.	3	3			3	3	3	Luken er ikke tilfredsstillende hverken for bruk/ sikkerhet eller varmeteknisk.	Byttes ut.	
	Port	I kjeller mot sørvest	IU							Ser ut til å være i god stand		

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
235	Utvendig kledning og overflate 1960	Type 1: -Pusset betong malt i ulike farger. utførelse	2			2		2		Bør behandles.	Rengjøring og maling.	
		Type 2: -Fuga teglstein	2			2		2		Bør behandles.	Rengjøring og evt. impregnering..	
		Type 3: trappegang sidefløy -Pusset betong malt i ulike farger. utførelse	2			2		2		Bør behandles.	Rengjøring og maling.	
		Type 4: nytt mediatek i 2. etasje -Sementbaserte fasadeplater	1			1		1		Generelt vedlikehold.	Rengjøring.	
	Utvendig kledning og overflate 1970 Gymsal 1 og 2	-Pusset betong i malt utførelse	2			2		2		Bør behandles.	Rengjøring og maling.	
		-Liggende enkeltfalsa panel i møner/ gavler osv.	2			2		2		Bør behandles.	Rengjøring og maling.	
237.1	Solavskjerming	Fastmonterte aluminiumslameller på sørside 2.etg.	IU								Innfesting bør sjekkes mot nedfall	
24	Innervegger											
241	Bærende innervegger	Plasstøpt betong med puss eller forblendet med mangeholstegl.	2			2		2		Pussede flater bærer preg av slitasje. Veggene er ikke sjekket for bæreevne.	Flikk og maling.	
242	Ikke-bærende innervegger 1960	- ½ og 1 steins teglvegger med puss og maling	2					2		Generelt er veggene veldig slitt. Panel og veggplater bærer preg av mye slitasje. Generelt av nyere dato og ok.	Flikk og maling.	
		- ½ steins pussa teglvegger m/ keramisk flis i garderobes og toalettavdelinger i kjeller.	1				1					
		- 1 steins fuga teglvegger.	1				1					
		- Vegger i klasserom generelt.	2				2					
		Noen vegger i isolert bindingsverk og platekledd på begge sider er satt opp ifm. ominnredning. Gjelder bl.a. i mediateket, grupperom data osv..	1					1				

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
	Ikke-bærende innervegger 1970	- ½ steins teglvegger med puss og maling - Malt panel i garderobes. - ½ steins pussa teglvegger m/ keramisk flis (dusj, garderobes) - 1 steins fuga teglvegger i garderobes. I garderobes er der murvegger kledd med malt trepanel	2 2 1 1 3					2 2 1 1		Generelt er veggene slitt. Generelt er veggene slitt. Vi viser til Brannteknisk tilstandsanalyse utført av Nordplan.	Flikk og maling. Flikk og maling. Mtp. brann bør panelen fjernes og erstattes med eksempelvis gips med rett brannklasse.	
	Lydisolering	Er ikke undersøkt.	IU							Bør sjekkes ved lydmålinger.	Sjekkes opp mot NS 8175 klasse C.	
	Råteskader i våtrom		IU									
244	Vinduer, dører, foldevegger	Vinduer mellom trapperom og aula										
244.1	Innvendige dører:	Originale dører er utført dels som lettdører med overflater av finer, dels som tofløya ramtredører i hardved. Dørene bærer preg av slitasje etter lang tids bruk. Mange av de innvendige dørene har ikke nødvendig brannklasse, Gjelder spesielt mellom klasserom og aula, samt dør i seksjoneringsvegg mellom vestibyle og sidefløy 1.etg.. Noen dører mellom klasserom og aula er skiftet.	3 3 1			3		3 3 1		Generell elde og slitasje. Lyd og brannfunksjon kan være redusert. Jf. pkt. 8.3.3 i Brannteknisk rapport fra Nordplan. Viktige stikkord er bl.a. rømning og seksjonering.	Dørene bør skiftes. Kommunen må utføre mangler, og så dokumentere dette.	
246.1	Spanskvegger	Vegger i toalettavdelinger i kjeller.	1					1		Nyere vegger i laminat..	Normalt vedlikehold.	
		Vegger i garderobes gymsal	2			2		2		Bærer preg av slitasje.	Trenger vedlikehold.	
25	Dekker (og gulv på grunn)											

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
251	Frittstående dekker Byggetrinn 1960	Hovedfløy: Plasstøpte dekker med tykkelse kun 100mm over kjeller, 1. og 2. etasje. Dekkene er støpt som dragerdekke dvs. med liten senteravstand mellom betongdragerne. Slike dekker er svært tynne i forhold til dagens standard. Mesanindekke over 1. og 2. etasje krager ut inn mot aulaen – her er dekket kun 80mm. Sidefløy: Plasstøpt dekke med tykkelse 150mm over vestibyle. Dekket er opplagt på bærende yttervegger og midtstilt betongdrager. I klasserom er det plasstøpte dekke (dragerdekke) over 1. og 2. etasje.								Opplysninger fra Nordplan sin rapport av 02.04.2014. Opplysninger fra Nordplan sin rapport av 02.04.2014.		
	Frittstående dekker Byggetrinn 1970	I gymsalen er det støpt dekke over garderobene med ukjent tykkelse.								Opplysninger fra Nordplan sin rapport av 02.04.2014.		
	Skjevheter	Mesalin 2. etg. utenfor administrasjonen.	1	1		1				Golvet heller mot rekkverket.		
252	Gulv på grunn Byggetrinn 1960	Hovedfløy: Kjellere har støpte betongplater 100mm på 200mm avretta kultlag. Tidligere vaktmesterbolig har oppfora og 75mm isolert tregolv. Sidefløy: I denne delen er det lufta kryperom under det plasstøpte dekket. Arkitekttegninger viser at golvet er isolert på undersida med 50mm isopor satt i forskalinga.	2		2			2		Opplysninger fra Nordplan sin rapport av 02.04.2014.	Hovedbygg Belegg er generelt slitt og det anbefales utskifting Tiltak som radonmålinger anbefales utført for de forskjellige bygningene. Gjelder både for de som er etablert med golv på grunn og etablert med lufta kryperom. Ved eventuelle registreringer over anbefalte grenseverdier må tiltak iverksettes.	

Angående: Teknisk tilstandsregistrering

Bygning: Volda ungdomsskole

B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
	Gulv på grunn Byggetrinn 1970 Gymsal 2	<p>Arkitekttegninger viser støpt plate direkte på avretta komprimert kultlag.</p> <p>Oppå denne grovplata er det i gymsalen et oppfora tregolv (elastogolv). Golvet har diffusjonssperre av plastfolie, og er isolert med 50mm mineralull. Golvet har fått nytt kunststoffbelegg med baneoppmerking.</p> <p>I dusjer og garderober er det støpt en finplate. Hverken tykkelse eller eventuell isolasjon fremgår av tegninger.</p>	1		2			1		Opplysninger fra Nordplan sin rapport av 02.04.2014.	Tiltak som radonmålinger anbefales utført for de forskjellige bygningene som er etablert med golv på grunn Ved eventuelle registreringer over anbefalte grenseverdier må tiltak iverksettes.	
253	Oppforet gulv, påstøp	Se 252 og 255										

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
255	Gulv og overflate Hovedfløy og sidefløy 1960	<p>Golv på grunn hovedfløy: Kjeller: toalettavdelingene har nyere fliser på golv.</p> <p>Kjeller: belegg av vinylfliser, betongmaling, terrazzo m.m.</p> <p>1 og 2 etasje: Oppfora tregolv t=130mm isolert med 25mm sydde matter. I korridorer, aula og på utkragede dekker er det 3cm stålglatte finplate. Belegg av ulike typer som banebelegg av vinyl, vinylfliser og terrazobelegg i våtrom.</p> <p>Sidefløy: Belegg av vinyl, vinylfliser og terrazzo.</p>	1			1		1				
			2			2		2		<p>Prøvetaking for å kartlegge innhold av asbest</p> <p>Underetasje / kjeller Prøvetaking P2 og P3 av belegg og lim ved trapp opp til mellomfløy / inngang for kartlegging av asbest, ikke påvist asbest</p>	<p>Alt. 1 Sanering Områder hvor det er påvist asbest, må det ved eventuelt sanering av bygget behandles etter gjeldene regler og i henhold til forskriften om asbest.</p>	
			2			2		2		<p>1, og 2.etg</p> <p>Prøvetaking P5 av belegg i rom 231 (Lærerrum) viser innhold av Krysotilasbest.</p>	<p>Alt. 2 Rehabilitering For Prøvetaking P5 og P6 (som antas å dekke klasserom og lærerrum i 1. og 2. etg hovedbygg) registreres det med henvisning til oppbygging av golv at asbestholdige materialer er i et mellomstjikt. Asbest er beskyttet og vurderes som mulig å ikke nødvendigvis sanere.</p>	
			2			2		2		<p>Prøvetaking P6 av belegg på podie i klasserom 213 viser innhold av Krysotilasbest.</p> <p>Prøvetaking P7 I gang ved sløyd 132, ikke påvist asbest.</p> <p>Alt vinylbelegg i bygningene antas å være Ftalatholdig og må leveres til godkjent mottak som farlig avfall ved riving.</p>	<p>Overflater på golvbelegg er generelt slitt og bør skiftes. Leveres som Ftalatholdig farlig avfall.</p>	

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
	Gulv og overflate Byggetrinn 1970	Gymsalen har oppfora tregolv/ elastogolv. Dusjene har nyere fliser. Garderobene har terrazzo.	1 1 1			1 1		1 1		Det er ikke foretatt prøvetaking av materialer for oppbygging av golvkonstruksjoner i gymsalene da det ikke er ønskelig å ødeleggematerialer i bygning i drift. Med bakgrunn i at bygningene er oppført rundt 1970 så antas risikoen for at benyttede materialer er miljøskadelige som marginale.	Det må allikevel ved en eventuell sanering gjøres en kartlegging som viser om det er brukt materialer som inneholder miljøskadelige produkter som for eksempel asbest.	
	Asbestholdig lim / gulvbelegg									Se kommentarer over.		
256	Faste himlinger og overflatebehandling	I klasserom er det i hovedsak nedfora himling av perforert trefiber akustikkplater er gipsplate. I gymsal er det trepanel i himlinger. I aula i hovedfløy er der akustisk dempende treullsementplater. Underside mesanin er det malt stenk puss. Utvendige skjermtak har faste himlinger av trepanel.	2 1 1 1 1		2			2 1 1 1	2	Det er tatt stikkprøvekontroll over himling i mange rom, og det er ikke funnet asbestholdige materialer der. Det gjøres samtidig oppmerksom på at det erfaringsmessig som følge av byggeår er sannsynlig at det er asbest skjult i konstruksjoner over himling.		
	Skade i himling		1			1				Generelle slitasjer		
	Hulrom	Ikke undersøkt	IU									

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
26	Yttertak											
261	Primærkonstruksjon 1960	<p>Hovedfløy: bærende konstruksjoner i betong utført som dragerdekker nevnt i pkt. 251. Yttertaket er utført som oppfora lufta kaldt tretak. Isolasjon lagt direkte på bærende undertak av betong. Etter tegning er det isolert med 70 + 30 mm mineralullmatter. Det er også tilleggisolert med innblåsing av mineralull. Tykkelsen på denne tilleggisolasjonen er ikke kjent, men vi antar den varierer.</p> <p>Aulaen har saltak bygd opp av betong, oppfora 2x4 åser, 100mm isolasjon, vindsperre av papp, 2x2 krysslekting for lufting, samt sutaksbord. Taket i aulaen ble forsterket med stålsøyler i 2008.</p> <p>Mediatek: kompakt varmt tak med sperrer av kryssfiner (Kerto). Undertak av trodbord.</p>	2				2	2		Lite isolasjon ift. dagens forskrifter.	Taket bør etterisoleres.	
			2				2	2		Lite isolasjon ift. dagens forskrifter.	En eventuell etterisolering må prosjekteres	
			1					1				
	Primærkonstruksjon 1970	<p>Garderobeanlegget: taket er flatt og utført som oppfora lufta tretak (kald tak). Isolasjonen er lagt direkte på bærende undertak av betong. Etter tegning er det isolert med 100mm mineralullmatte + 20 mm sydd mineralullmatte.</p> <p>Gymsalen har lufta kald takkonstruksjon (mønetak) av selvbærende W-takstoler. Isolasjon av 25mm mineralull + 100 mm Mineralull m/papir.</p>	IU							Taket var ikke tilgjengelig.		
			IU							Taket var ikke tilgjengelig.		

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
262	Taktekking bygg fra 1960	Hovedfløy: Asfaltbelegg av typen Derbigum på sutak av trodbord.	2					2		Generell slitasje og elde.		
		Aulaen er også tekka med Derbigum.	2					2		Generell slitasje og elde.		
		Sidefløy: Mønetak er tekka med dobbelfalsa rød uglassert teglstein.	2					2		Generell slitasje og elde.		
		Mediateket er tekket med 1,5mm folie og migreringssjikt, mekanisk forankra.	2					2		Generell slitasje og elde. Derbigum inneholder erfaringsmessig Ftalat og må leveres som Ftalatholdig farlig avfall ved riving.		
	Taktekking bygg fra 1970	Yttertaket over flatt parti på garderobeanlegget er tekka med Derbigum.	IU							Taket var ikke tilgjengelig.		
		Gymsalen er tekka med dobbelfalsa raid uglassert teglstein.	IU							Taket var ikke tilgjengelig.		
263	Takluker	1 stk. takluke i hovedbygget fra 2. etasje til tak.	3	3			3		3	Både «trinn/leider» og luke var uegnet mtp. bruk.	Ny leider og luke etableres – spesielt mtp. sikkerhet ved bruk, samt varmetap	
264	Takoppbygg	Tak over aula er hevet for å få inn overlys via vertikale vinduer.	2			2		2		Takoppbygget bærer preg av langvarig slitasje. Spesielt renner, nedløp, beslag og fasader.	Hele oppbygget rehabiliteres da eventuelle lekkasjer får store følgeskader.	

Angående: Teknisk tilstandsregistrering
Bygning: Volda ungdomsskole

B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
265	Gesimser, takrenner og nedløp											
	Gesimser	Gesimser er generelt gamle. Tak over hovedbygget.	2					2		Gesimser er forholdsvis høye og utført med stangfals. Taktekkinga er her limt oppå topp gesimser. Beslag som avdekker limt kant mangler.	Suppleres med toppbeslag.	
		Tak over garderober Gymsal 2.	2					2		Høye gesimser utført med stangfals.	Suppleres med toppbeslag. Vi var ikke på taket men antar samme som for hovedbygget.	
	Nedløp	-Tak over aula: nedløp har store hull og lekkasjer. -Gymbygg 2: nedløp inngang sørvest er defekt. -Gymbygg 1 mot Gymbygg 2: nedløp på hjørne er defekt. -Sidefløy: nedløp ved ventilasjonssjakt nordøst er midlertidig ledet ut på asfaltert areal. -Heissjakt og tak inngang sørvest: nedløpene har uheldig avrenning mot asfaltert uteareal og inngang wc for jenter. -Materiallager sidefløy: nedløp og renner har mekaniske skader.	3 3 3 3 3 3			3 3 3 3 3		3 3 3 3 3		Nedløpene er generelt i dårlig stand. Medfører følgeskader som nedfukting, lekkasjer og skjæmmende fuktskade der overganger i tak / vegg. Ved evt. sanering støpejernsrør må blyskjøter saneres.	Nedløpene skiftes.	
	Takrenner	Tak over aula Sidefløy Gymsal 2	3 2 2			3 2 2		3 2 2		Er i dårlig stand « «	Bør skiftes. « «	
	Beslag	Sålbenkbeslag tak over aula. Hovedtak	2 3							Mangelfulle og dårlig utførelse – spesielt mot sørvest.. Mangler avdekkingsbeslag for taktekking – kun limt til gesimsbeslag.	Suppleres og rettes. Etableres.	
	Snøfangere	Sidefløyen har ikke snøfangere. Gymsal 2 har snøfangere	3	3					3		Etableres.	
27	Fast inventar											
273	Kjøkkeninnredning	Skolekjøkken	1			2				Generell slitasje og elde.	Kjøkkeninnredning bør byttes i sin helhet.	

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
275	Faste skap og reoler		IU									
276	Sittebenker, stolrader, bord		IU									
277	Skilt og tavler		IU									
28	Trapper, balkonger mv.											
281	Innvendige trapper	Innvendige trapper i plasstøpt betong. Hovedtrapper har belegg av terrazzo.	1			1		1		Er i forholdsvis bra stand med tanke på alder.		
	Sikkerhet	Rekkverk i trapper til administrasjonen, og rekkverk i trappene mot sidefløya har kun 90cm høyde på repos, og c/c stående spiler er 27cm. Ved rampe er rekkverket lavere enn 90 cm. Trappene mangler også håndlister iht. dagens forskrifter.	3	3					3	Dette tilfredsstillende ikke TEK10. Trappa til administrasjonen og trappa til 2. etasje sidefløy er generelt smale mtp. rømning.	Rekkverk skiftes.	
282	Utvendige trapper	Trapper i betong.	2	2					2	Trappene er generelt slitt. Med og uten skifer i inntrekkene.	Rehabiliteres.	
	Sikkerhet	Utvendige trapper til administrasjonen, gymsal 2 og gymsal 1 mangler rekkverk. Rekkverk til toalettavdelinger i kjeller	3	3					3	Rekkverk mangler.	Rekkverk etableres.	
			3	3					3	Tilfredsstillende ikke TEK10.	Rekkverk skiftes.	
284	Balkonger og verandaer	Rekkverk på balkong ut fra administrasjon.	3	3					3	Tilfredsstillende ikke TEK10. Observert fra bakken.	Rekkverk skiftes.	
286	Baldakiner og skjermtak	Vedlikehold	2			2		2		Generelt er det tydelige slitasje for skjermtakene.	Stål behandles mtp. rust. Treverk rengjøres og behandles.	
289	Mesain	Rekkverk på mesain er kun 90 cm høyt, og stående spiler har c/c 14cm.	3	3					3	Dette tilfredsstillende ikke TEK10.	Rekkverk skiftes.	
3	VVS											

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
30	Dokumentasjon	Generell dokumentasjon er manglende, både på opprinnelig anlegg og på ombygginger foretatt seinere.	2	2				1	2	Manglende dokumentasjon kan gi usikker driftssituasjon	Dokumentasjon bør oppgraderes med elektroniske tegninger over installerte anlegg m/endinger.	
31	Sanitær											
310	Generelt	I hovedsak er anlegget fra 1960 og 1970, med unntak av toalettene i kjelleren og skolekjøkkenet. Vann- og avløpsledninger, samt det meste av utstyret er fra samme periode.	1	1	1			1	1	Fortsatt finnes det mange 2-greps armaturer, men det meste har vært skiftet ut.	Med unntak av toalettavdelingen i kjelleren og skolekjøkkenet, er det meste foreldet.	
	Drikkevann	Drikkevann leveres av: Volda kommunale Vannverk.								Det er installert vannmåler.	OK, ingen foreslåtte tiltak.	
	Merking sanitærinst.	Rørledningsnett								Rørnett bare delvis merket	Gjenstående merking bør utføres.	
311	Bunnledningsnett	Avløp: Føres mot syd ut av bygget, og inn på kommunalt avløpsanlegg. Kvaliteten er ukjent.	1	1				1	1	Anlegget fungerer.	Mangler tegninger.	
		Vann: Vannledning føres fra kommunalt nett inn i teknisk rom.								Armaturløsning for avstenging og vannmåler er plassert her.	OK, ingen foreslåtte tiltak.	
312	Ledningsnett over grunnen	Avløp: Type SA-rør med muffeskjøter. Nyere tilpasninger av avløpsrør er utført av MA-rør. Plast avløp fra utstyr.									OK, ingen foreslåtte tiltak innv.	
		Avløp ute: Taknedløp på fasade. Oppstikk av SA til ca 2m over terreng.	2				2	2	2	En del manglende vedlikehold på taknedløp.	Utbedres.	
		Overvannskummer med slukrister.								En del tette kummer. Manglende vedlikehold.	Utbedres.	
		Vann: Vannledninger av kobberør nr 16, og av tynnveggede kobberør for kapillarledning. Det er også benyttet en del plastbelagte mykgjødde kobberør.(prisørør)	1	1				1	1	Anlegget bærer tydelig preg av alderdom, og stadige tilpasninger.	OK, - ingen foreslåtte tiltak.	
314	Armaturløsning for sanitærinstallasjoner	Foruten de renoverte områdene (toaletter i kjeller, skolekjøkken), så er her fortsatt armaturer i bruk som er fra 1960.	2				2	2	2	Slitt og trege å bruke, - vannsløsing for å få ønsket temp. Stor forskjell i bruk, - enklere å betjene. Servantbatterier bør være av berøringsfri type.	Bytte til ettgreps-/berøringsfrie armaturer.	

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
315	Utstyr for sanitærinstallasjoner	Det er benyttet standard porselen og rustfritt utstyr. Moppemaskin m/lokasse ok. Varmtvannsberedere har vært utskiftet i ettertid.	1	1				1	1	Slitt, og med noen mindre skader. Utsyr fra 1960 og 1970 er foreldet.	Utskiftes ved anledning.	
316	Isolasjon for sanitærinstallasjoner	Isolasjon av vannledninger. Cellegummi k.v. Steinullskåler v.v. Synlige rør mantlet og malt.								Delvis skjult og synlig isolasjon. Forskjellige typer. Rørisolasjon av cellegummi inneholder bromerte flammehemmere og må leveres som farlig avfall til godkjent mottak ved evt. riving.	Kaldt vann isoleres der isolasjon mangler. Tapes hvor isolasjon er løs.	
	Asbestholdig isolasjon									Prøvetaking P4 Rørisolasjon (bend) rom 020 Garasje, påvist amosittasbest. Befaringen har avdekket overnevnte tilfelle, det kan muligens være andre plasser i bygget som har asbestholdig isolasjon som ikke er avdekket ved kontrollen. Nyregistreringer ved eventuell sanering eller rehabilitering må behandles som nevnt i «forslag til tiltak».	Saneres i henhold til gjeldene regelverk og forskrift om asbest. Gjør oppmerksom på at rørene kan pakkes i plast før riving for å unngå spredning av asbest.	
32	Varme											
		Varmeanlegget er direkte elektrisk både for romoppvarming, ventilasjon, og varmtvann. Opprinnelig var skolen oljefyrt, og oppvarmet via ventilasjonsluft.								El oppvarming montert i år 2000. Det er benyttet oljefylte elektriske radiatorer.	Beholdes inntil videre.	
		Lønnsomheten i et varmepumpeanlegg bør vurderes.						2	2	Krav til energifleksible anlegg bør etterkommes.	Utredes.	
33	Brannslukking											

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
331	Manuell brannslukking med vann	Brannslanger i skap i BK og korridorer. Korridordører merket, men anvisningsskilt mangler.	1	1				1	1	Det utføres jevnlige kontroller, og gamle slanger er utskiftet i gamle skap.	Ingen tiltak. Anvisningsskilt.	
332	Brannslukking med sprinkler	Skolen er ikke sprinklet.										
	Ledningsnett	Intet.										
	Armatyr	Intet.										
	Utstyr	Intet										
334	Brannslukking med pulver	Følgende rom er utstyrt med skum håndslukkeapparat: Rom: Tekniske rom, fysikk/kjemi, naturfag/biologi.	1	1				1	1	Egen rapport om type og kontroll intervall.	Apparater kontrollert og funnet i orden.	
34	Gass og trykkluft	Det er ingen trykkluft på bygget.										
35	Kulde	Ikke installert kuldeanlegg.										
36	Luftbehandling											
		Skolen har følgende systemer: 360.03 Skolekjøkken 360.05 Sidefløy 360.06 Hovedbygg, sone 2 og 3. 360.07 Hovedbygg, sone 1 og 4. Balansert ventilasjon for alle rom. Alle batterier er for direkte el-oppvarming.	2		1	1	2	2	2	Luftbehandlingsanleggene er av nyere dato. Installert omkring år 2000. Det har foregått, og foregår, et EPC-prosjekt i dette bygget. Klager på dårlig luftkvalitet. Registrerer innreguleringsspjeld som er stengt, etc, etc.	Lønnsomhetsvurdering ved bruk av varmepumpe. Innregulering, og låsing av spjeld. Mange uheldige løsninger.	
360	Dokumentasjon luftbeh. anlegg	Generell dokumentasjon mangler – både på opprinnelig anlegg, og på nyere installasjoner.	2	2				1	2	Manglende dokumentasjon kan gi usikker driftssituasjon.	Fremskaffes.	
	Merking luftbehandlingsanlegg	Aggregater er merket med systemkomponenter.										
361	Kanalnett i grunnen	Bygget har ikke kanaler i grunnen.										
362	Kanalnett for luftbehandling	Utført i hovedsak av spirokanaler. Firkantkanaler ved kritiske høyder. Åpne kanaler i kjeller. Øvrige kanaler er stort sett innkasset.	2		1	2			1	Kanalnettet er ukritisk utført, og har mange uheldige løsninger og utførelser. Gjelder også betjeningsutstyr og luftfordelingsutstyr.	Tiltak utføres ved ev rehabilitering.	
	Asbestholdig kanalnett	Ikke observert asbestholdige kanaler.								Sjakter ikke kontrollert.		

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
364	Luftfordelingsutstyr	Lufttilførsel i noen undervisningsrom og fellesarealer via diffuse luftfordelingsventiler. Klasserom etc har stort sett bakkantinnblåsing. Himlingsmonterte diffusorer i mindre rom.	1		1	2				Uheldige løsninger med diffus lufttilførsel forårsaker trekkproblemer. Ventilene er utsatt for hærverk.	Bygges om ved ev rehabilitering.	
		Avtrekk via sentralt plasserte avtrekksrister, og vegg-/himlingsmonterte kontrollventiler.										
365	Luftbehandlings-utstyr	Aggregater er av nyere dato. Alder ca. 17 år. Aggregat i sidefløy er nytt.								De eldste aggregatene vil holde i ca 15 år til før ev påkrevd utskifting skal vurderes.	Se pkt. om varme.	
366	Isolasjon av inst. for luftbeh.	Isolerte kanaler for luftinntak-/luftavkast.										
		Brannisolering kanalnatt ved branncellebegrensende vegger,								Branntetting er til dels mangelfullt utført.	Montasjen umuliggjør en skikkelig utførelse.	
		Brannstrategi/brannplaner								Finner ikke instruksmateriell. Det er ikke brannisolerte kanaler i kjeller mellom rømningsveg og undervisningsrom.	Kontrolleres.	
4	EL-KRAFT											
40	Dokumentasjon	Generelt er dokumentasjon manglende. Det finnes byggtegninger, men tegninger for elektriske anlegg er mangelfulle. Det som eksisterer er noen tegninger fra 1996/1997 som viser installasjoner i plan 1 hovedfløy skolekjøkken og plan 1 og 2 sidefløy.	2	2				1	2	Manglende dokumentasjon kan gi både en dårlig driftsituasjon og en dårlig sikkerhet. Ved evt. riving skal alt elektrisk og elektronisk avfall leveres til godkjent mottak som EL-avfall.	Dokumentasjon bør oppgraderes med elektroniske tegninger av det som er installert. Det bør lages FDV-dokumentasjon.	
41	Basisinstallasjoner for elkraft	Vedrørende de elektrotekniske installasjoner har byggherre ingen fast serviceavtale med elektroentreprenør. For nødlysanlegg har byggherre fast avtale med elektroentreprenør med tilhørende årlige kontroller og rapportskjemaer. Det er installert en rekke anlegg. Opplegget er for en stor del skjult installasjon, men med noe åpen installasjon i tekniske rom. Det registreres at der er ført mange kabler gjennom brannvegger uten at der er branntettet rundt kablene. Store anlegget ble renoveret i 2000.	2	2				1	1	Det registreres at der er ført mange kabler gjennom brannvegger uten at der er branntettet rundt kablene.	Det bør opprettes egen serviceavtale med elektroentreprenør på generelle elkraft- og teletekniske anlegg. Branntetting må gås over og det må forskriftsmessig branntettes rundt kabler som er ført gjennom brannskiller.	

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
411	Systemer for kabelføring	En kombinasjon av kabelstiger, el-kanaler i konvektorsystem på yttervegger, kanalsystem på innervegger, rørinstallasjon, skjult rørinstallasjon med bokser, samt åpent kabelanlegg for de respektive anlegg.								Ingen merknader. System for kabelføring vurdert til å være dekkende for de anlegg som er installert i bygget. Det er overfylte kabelstiger i korridorer i underetasje hovedfløy.	Ingen foreslåtte tiltak.	
412	Systemer for jording	Anlegget er jordet etter gjeldende forskrifter for elektriske anlegg, basert på monteringsdato. Det er montert anlegg for jordfeilovervåking i hovedfordeling.									Ingen foreslåtte tiltak.	
413	Systemer for lynvern	Det er montert isolasjonsovervåking i hovedfordeling								Ingen merknader	Ingen tiltak.	
42	Høyspenning	Beskrivelse Det er montert egen trafo i eget traforom.								Trafo anses som å være dekkende for den install. som er i bygget.	Ingen tiltak.	
421	Fordelingssystemer	Bygget har installert 230-volt IT-anlegg								Ingen kommentar.	Ingen tiltak.	
422	Nettstasjoner	Bygget har installert egen trafo i bygget. Trafo er plassert i eget traforom.								Trafo er dekkende for de anlegg som er installert i bygget.	Ingen tiltak.	
43	Fordeling / lavspent forsyning											
431	Inntaks- og stigeledninger	Inntaksledninger : Blanke kobberskinner fra byggets trafo med forskriftsmessig avdekning. Stigeledninger : Kabler på kabelstiger/ i rør eller på vegg til respektive underfordelinger eller maskintavler.	1	1				1	1	Både inntaks- og stigeledninger anses som dekkende for installerte installasjoner. Det er registrert noen eldre stålmantlede stigekabler. Diss er av eldre dato.		
432	Hovedfordeling	Plattekapslet stålskap sentralisert i hovedfordelingsrom med tilgang både fra for- og bakside. Inntaksledninger og stigeledninger i topp av tavle. Hovedfordeling består av effektbrytere for de respektive stigekabler samt automatsikringer for kurser brukt i hovedfordelingsrom og nærliggende rom. Hovedfordeling har nettanalysator, målere for fjernavlesning og anlegg for jordfeilovervåking., voltmeter og effektmåler i tavlefront, samt underfordeling for SD anlegg.	1	1				1	1	I hovedfordelingsrommet er der lagret materiell som ikke skal være lagret i rom av denne karakter. Det dreier seg om vinduer, datautstyr samt kabler av diverse karakter.	Rommet må ryddes Oppjustering og reinskiving av kursfortegnelse.	

Angående: Teknisk tilstandsregistrering

Bygning: Volda ungdomsskole

B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
4331	Underfordeling alm. bruk	<p>Det er montert flere typer underfordelinger. Det er stort kapslede sikringsskap innfelt i vegg eller nisjer.</p> <p>Underfordelingene er fra forskjellige årstall alt etter hvilket bygg de er installert i.</p> <p>I underetasje hovedbygg er der noen fordelinger med UZ-element.</p> <p>Ellers er fordelingene i 1. og 2. etg. i hovedbygget opprustet med automatsikringer.</p>	1 (2)	2 (3)				1	1	<p>Alle underfordelinger er godt merket med tilhørende tavleskjema for nyere fordelinger.</p> <p>Kursfortegnelse virker å være noenlunde oppdaterte. Det er en del tilføyelser og endringer gjort manuelt..</p> <p>Ihht.gjeldende forskrifter krever installasjonen betjening av instruert personell. En instruert person er definert i siste mangel-rapport fra det stedlige el-tilsyn.</p> <p>Vi observerte at flere fordelinger, spesielt i hovedbygg ikke var avlåst.</p> <p>Enkelte underfordelinger har vært termofotografert.</p> <p>Det var noe "rot" liggende i enkelte fordelinger.</p>	<p>Vi anbefaler at fordelinger med gamle UZ-element oppgraderes med automatsikringer.</p> <p>Fordelinger må sikrest slik at de ikke blir stående åpne.</p> <p>Kursfortegnelser bør oppdateres og renskrives.</p> <p>Det anbefales at det ryddes opp i fordelinger.</p>	

Angående: Teknisk tilstandsregistrering

Bygning: Volda ungdomsskole

B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
4332	Kursopplegg for alm. bruk	Kursopplegg er en kombinasjon av skjult og åpent anlegg.	1	1 (3)				1	2	<p>Generelt er kursopplegg ok, men med noen unntak.</p> <p>I undervisningsrom er kabling på opphengsskinner for lys ikke forskriftsmessig forlagt. Kabler går delvis i luftspenn. Det virker som om kabler har vært for korte.</p> <p>I rom 013 og 015 var der registrert løse kabler i tak.</p> <p>I rom 014 var der montert en dobbel stikkontakt på side av overskap. Denne var via en ledning med maks tverrsnitt 0,75m² tilkoblet støpsel for komfyr for tilkobling i komfyrkontakten under benken. Denne komfyrkontakten er sikret med 2A0 eller 25A. Dette er et grovt brudd på gjeldende forskrifter og er direkte brannfarlig. Det er høy risiko for skade og for brann. Kabel ble klipt av under befaringen for å sikre at dette ikke ble tilkoblet.</p> <p>I datarom 108 er der laget til provisoriske skjøtekontakter for tilkobling av datautstyr for den midtre pultrekken. Dette er "hjemmesnekret" og ikke i henhold til gjeldende forskrifter. Et antall stikkontakter er montert på trebord og tilkoblet via bevegelig ledning til kontakter i tak. Trebordene med kontakter er plassert delvis på gulv og delvis på pulter. I den ene var kabel dradd ut av kontakt.</p> <p>Det er høy risiko for skade på personer ved bruk av dette utstyr. Der er og en forhøyet risiko for branntilløp pga. utførelsen.</p>	<p>Kabler må forskriftsmessig forlegges og festes på opphengsskinner for lys i undervisningsrom. Løde kabler i tak må forskriftsmessig festes til underlaget.</p> <p>Midlertidige stikkontakter i datarom 108 må fjernes og det må legges opp permanente faste stikkontakter for midtre pultrekke. Skinne i tak med stikkontakter kan være en god løsning for dette.</p> <p>Løs kabel i damegarderobe gymsal 2 må festes.</p>	

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
4341	Underfordeling for driftstekn. inst.	Det er montert flere typer underfordelinger for driftsteknisk bruk: Fordelinger er utført som ålatekapslede skap og plassert i teknisk rom.	1	1				1	1	Ingen merknad..	Ingen spesielle tiltak.	
4342	Kursopplegg for drifts.tekn. inst.	Kursopplegg er en kombinasjon av skjult og åpent anlegg.	1	1					1	Generelt er kursopplegg ok. Ingen synlige defekte/-skadede elementer.	Ingen spesielle tiltak.	
44	Lys											
		Det er montert lysanlegg til ulike formål. Ved befaring ble det ikke foretatt kontroll av lysmengder.								Generelt er lysanlegg ok.		
442	Belysningsutstyr	Anlegget er en blanding av innfelte, delvis innfelte, utenpåliggende og delvis utenpåliggende lysarmaturer med varierende lyskilder. Varierende alder, utseende, lyskilde, virkningsgrad og avblending. I undervisningsrom er belysningen montert på opphengsskinner nedpendlet fra tak. Det er montert tavlebelysning i enkelte undervisningsrom. <i>Mye av belysningsanlegget ble utskiftet ved rehabilitering av elanlegget i 2000. Det er noe gammel belysning i form av glødelamper i underetg, hovedbygg.</i>	1 (2)					1	2	Belysningsutstyr er generelt ok, men noe av det bærer noe preg av elde. I foaje innenfor hovedinngang er en avdekning på takarmatur knust. 1 stk, veggarmatur i gang i underetasje hovedbygg mangler avdekning. I rom 033 var der defekte lysrør i en armatur. I rom 020 var der en defekt armatur som også manglet avdekning. I damegarderobe gymsal 1, manglet en armatur avdekning.	Glødelampearmaturer bør vurderes utskiftet. Manglende og knuste avdekninger på armaturer må erstattes,. Defekte armaturer skiftes ut..	
443	Nødbelysning Nødlysanlegg for bygget:	Det er montert desentralisert nødlysanlegg bestående av markeringslys ved alle rømningsdører, samt ledelys i rømningsveier. Armaturene er for 230V med innebygget batteri i hver enkelt armatur. Anlegget har ingen sentral overvåking.	2	3					1	Serviceavtale med Tussa Installasjon AS. Faglig kontroll av nødlys utført 09.02.2017. Påvist feil ved 16 markeringslys og 1 stk. ledelys. Det er prosedyre for egenkontroll og faglig kontroll.	Armaturer med feil må utbedres. Skiting av batteri eller lysrør.	
45	El-varme											
		Hele bygget er oppvarmet med elektrisk varme. Det er installert flere typer varmekilder.	1					1	1	Generelt er varmeanlegg ok. Se merknader under pkt. for varmeovner og varmekabler.		

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
452	Varmeovner	Det er generelt benyttet oljefylte varmeovner. Strålevarmepaneler i tak i aula. Varmeanlegget er delvis styrt av SD-anlegget. I mindre rom er det montert termostat på varmeovnene. Det er montert vrmluftsporner over inngangsdører i foaje/hovedinngang. I ventilasjonsaggregat er det installert elektriske varmebatteri.								Generelt er varmeovner ok.	Varmeovner som ikke er styrt av *SD-anlegget bør tilkobles dette for bedre regulering.	
453	Varmeelement for innbygging, ESWA mv.	Det går frem av forskjellige skriv at der skal være ESWA anlegg i enkelte områder.								Det er ikke verifisert hvilke områder dette gjelder.	Kartlegging av områder med ESWA.	
5	TELE OG AUTOMATISERING											
50	Dokumentasjon	Generelt er dokumentasjon manglende. Det finnes byggtegninger, men tegninger for elektriske anlegg er mangelfulle. Det som eksisterer er noen tegninger fra 1996/1997 som viser installasjoner i plan 1 hovedfløy skolekjøkken og plan 1 og 2 sidefløy.	2	2				1	2	Manglende dokumentasjon kan gi både en dårlig driftssituasjon og en dårlig sikkerhet	Dokumentasjon bør oppgraderes med elektroniske tegninger av det som er installert. Det bør lages FDV-dokumentasjon.	
51	Basisinstallasjoner for tele og automatisering	Bygget har installert flere teletekniske installasjoner. Se etterfølgende pkt. Basisinstallasjoner har fremføringsvei som lys og tekniske installasjoner.	1	1				1	1	Ingen merknad.	Ingen spesielle tiltak.	
514	Inntakskabler for teleanlegg	Det kommer inn fiberfra legesenteret til bygget som er terminert i eget fiberskap plassert i hovedfordelingsrom i underetg. hovedbygg	1	1				1	1	Ingen merknad.	Ingen tiltak.	

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
515	Telefordelinger	Det er montert telefordelinger for sprednett på flere steder i bygget. Telefordeling for fiber er plassert i hovedfordelingsrom i undereet. Hovedbygg. Det er plasseret rack for terminering av ikt-kabling flere steder. I tillegg er det montert separate switcher rundt om i forskjellige rom.	1	2				1	2	Rack fremstår som litt kaotiske. Kabler er noen steder ført inn til rack gjennom åpen dør. Dette medfører at dører ikke kan lukkes og låses. Det er mangelfull merking av kabling. Det er manglende dokumentasjon av kabling i skap. Switcher er montert i enkelte rom. I datarom 006 er der lagt en switch oppe på skinne for kontakter. Det er stor fare for at denne kan falle ned og gjøre skade på personer..	Det må ryddes opp i timefordelinger. Kabling må forskriftsmessig føres inn i skap via kabelinnføring. Kabling må merkes og nødvendig dokumentasjon i skap må fremskaffes. Switcher som er montert ute i anlegget må fysisk sikres slik at de ikke kan falle ned. Det må vurderes om svitsjer montert i tak i rommene er en rikti måte å løse nettverket på. Det bør vurderes om det skal sette opp flere telefordelinger eller at det kables til eksisterende telefordeling.	
52	Integrert (data)kommunikasjon											
		Bygget er tilkoblet nett via fiberoptisk kabel fra legesenteret.	2	3				2	2	Se merknader under punkt 521.	Se tiltak under punkt 521.	

Angående: Teknisk tilstandsregistrering												
Bygning: Volda ungdomsskole												
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
521	Kabling for IKT	Bygget inneholder nett for administrasjon og eget nett for elevene. Alle undervisningsrom, fellesrom og kontorarbeidsplasser har en blanding av faste og trådløse nett.								Det opprinnelige nettverket ser ut til å være ok. Men det har blitt foretatt supplerings av nettverket. Denne supplerings av nettverket fremstår kablingsmessig som planløst og ikke utført av fagkyndige personer. Kabler er ikke forskriftsmessig forlagt og ligger på kryss og tvers i arealene. Kabler er ført gjennom brannskiller uten at det har blitt branntettet rundt kablene. Kabler er ført gjennom ventilasjonsventiler og gjennom ventilasjonskanaler. Kabler er bare hengt opp i konstruksjoner uten forsvarlig festing. Dette være seg i undervisningsrom, rømningsveier etc. I datarom 006 er der så mye kabling som henger og slenger over alt at kan medføre problemer for evakuering av rommet ved en kritisk situasjon. F.eks. brann. Det gjøre oppmerksom på at forskriftene krever samme fagmessige utførelse av kabling for dette formål som for annen kabling. Merking av kabling er mangelfull. Det finnes ikke dokumentasjon av kablingen.	All datakabling må gjennomgås. Kabler må forskriftsmessig festes til underlag med dertil godkjente festemidler for kabling. Det kan også benyttes minikanaler der det er flere kabler. Kabler må merkes i begge ender og det må lages nødvendig dokumentasjon over kablingen.	
53	Telefoni og personsøking											
		Er ikke vurdert.	IU	IU				IU	IU			
532	Telefonsentral	Er ikke vurdert.								Ingen merknad.	Ingen merknad.	
534	Callingsentral / porttelefon	Det er ikke montert egen callingsentral i bygget.								Ingen merknad.	Ingen tiltak.	
54	Alarm – og signalanlegg											

Angående: Teknisk tilstandsregistrering
Bygning: Volda ungdomsskole

B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
		Det er installert brann og adgangskontrollanlegg på bygget.	1	1 (2)				1	1	Se merknader på pkt. 542 og 543	Se pkt. 542 og 543.	
542	Brannalarm	Det er installert automatisk brannalarmanlegg på bygget. Sentral med tilhørende orienteringsplan er plassert ved utgangsdør hovedinngang. Anlegget består av klokker i respektive rom, røykdetektorer alle rom samt manuelle meldere ved utganger. Brannalarm blir overført automatisk til godkjent alarmsentral.								Fast serviceavtale Tussa Installasjon AS av brannalarmanlegg med tilh. årlige kontroller og rapport-skjemaer. Det er bemerket ved egenkontroll av brannalarmanlegget den 09.06.2016 at der var dårlig eller ingen lyd i noen grupperom ved utløst brannalarm. Kan få store konsekvenser ved brann hvis ikke alle blir varslet.	Ved neste kontroll av brannalarmanlegget må det foretas en sjekk av lydnivået på de enkelte rom ved utløst brannalarm. Det er et absolutt krav at den akustiske varslingen skal varsle alle. Det er satt krav til lydstyrken.	
543	Adgangskontroll og innbruddsalarm	Det er i 2016 installert et adgangskontrollanlegg som dekker alle ytterdører.								Kabel til adgangskontroll ifor ytterdør til herretoaletter, som er forlagt i ledningskanal i tak har løsnet fra tak.	Kabel må forskriftsmessig festes i tak. Liming av ledningskanal/kabel er ikke tilfredsstillende.	
545	Uranlegg	Det er montert ut i enkelte undervisningsrom. Batteridrevne klokker på alle undervisningsrom.								Ingen merknader.	Ingen tiltak.	
55	Lyd og bilde											
		Det er installert flere lyd og bildeanlegg på bygget.	1						1	Ingen merknader.	Ingen tiltak.	
552	Antenner	Ikke vurdert.								Ingen merknader.	Ingen tiltak.	
555	Lydanlegg	Ikke vurdert.								Ingen merknader.	Ingen tiltak.	
556	Bilde og AV-systemer	I alle undervisningsrom er det installert nyere smartboard med tilhørende projektor.								Ingen merknader.	Ingen tiltak.	
56	Automatisering / kontrollanlegg											
		Anlegget dekker styring av varme og ventilasjon.	1	1			1	1	1	Der er noen rom hvor det er varmeovnene har egen termostat som ikke er tilkoblet SD-anlegget.	Rom med ovner med påbygd termostat, bør omarbeides og tilkobles SD-anlegget.	
6	ANDRE INSTALLASJONER											
60	Dokumentasjon											

Angående: Teknisk tilstandsregistrering
Bygning: Volda ungdomsskole

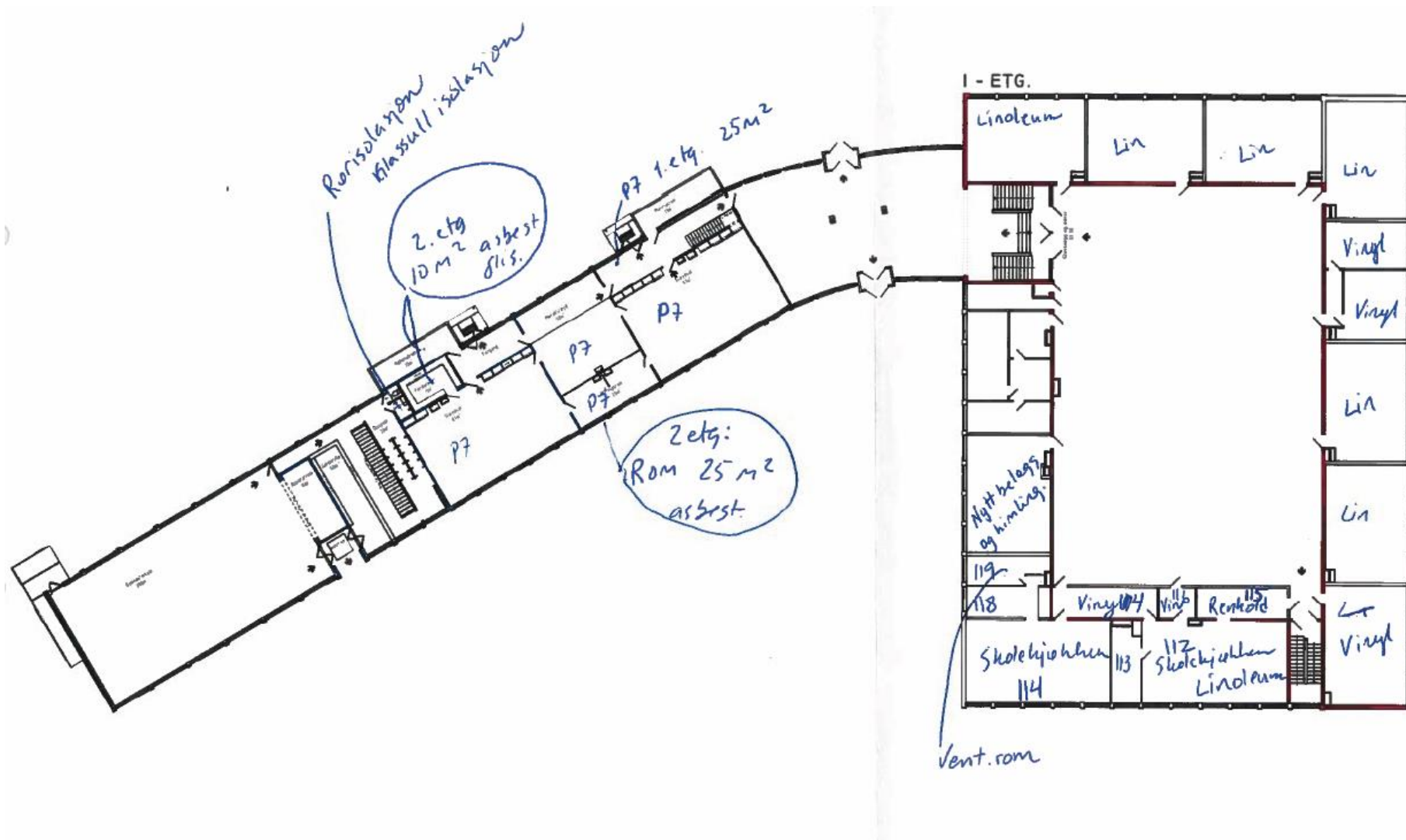
B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
62	Heiser / person og varetransport.	Det er montert egen rullestolheis i bygget i forbindelse med påbygg av 2. etg. over hovedinngang.. Heisalarm er tilknyttet godkjent alarmsentral for automatisk overføring til godkjent alarmfirma. Egen serviceavtale om vedlikehold.	1	1				1	1	Ingen merknad.	Ingen tiltak.	
7	UTENDØRS											
72	Utendørs konstruksjoner											
721	Støttemurer o.a. murer	Betong under utv. trapperepos								Puss / betong løsner	Bør utbedres pga. utseende	
73	Utendørs VA	Anlegget består av avløpssystemer for spillvann og overvann med fall-ledninger til kommunalt nett. Vanntilførsel for forbruksvann fra kommunalt nett.	1	1				1	1		Ingen tiltak.	
74	Utendørs el-kraft											
	Utvendig belysning ved innganger.	Det er montert utvendige lysarmaturer ved alle innganger	1	1				1	1	Ingen merknader.	Ingen tiltak.	
76	Veger og plasser	Relativ store asfalterte plasser.	1			1		1				
761	Veger	Asfaltert.								Asfalt har stedvis lett krakelering		
762	Plasser	Asfaltert.								Asfalt har stedvis lett krakelering, mangler oppmerking.		
763	Utvendig skilting	På bygget								Varierende utforming på skiltene		
764	Sikkerhetsrekkverk, avvisere mv.	Rekkverk på balkong kommentert under pkt. 284										
77	Park og hage	Generelt plener, busker og trær	2			2		2		Trær og busker inntil bygget ikke heldig ift. nedfukting fasader.	Vegetasjon inntil bygg bør fjernes.	
773	Utvendig utstyr	Svært sparsommelig utstyrt, noen sittebenker og utstyr for ballspill.								Slitt utstyr	Oppgraderes dersom ønskelig med mer uteaktivitet	
78	Utendørs infrastruktur	Se pkt. 42 og 310.										

Angående: Teknisk tilstandsregistrering

Bygning: Volda ungdomsskole

B.nr.	Generelt om bygningen	Beskrivelser / spesielle sjekkpunkt	TG	S	H	E	EF	ØD	ØI	Merknad	Foreslått tiltak	PRI
-------	-----------------------	-------------------------------------	----	---	---	---	----	----	----	---------	------------------	-----

Vedlegg 1: Oversikt over prøvetaking miljøkartlegging, se B.nr. 255, 316

Ombygging/ rehab.VUS, første tilbakemelding til Per Ivar

Oktober 2017

Skulen sitt behov for areal:

- Mange nok og store nok klasserom
- Grupperom, i ulike storleikar, også grupperom knytt direkte til klasserom
- Kontor til alle «yrkesgrupper» og arbeidsrom med gode arbeidsplassar til lærarar og assistentar
- Møterom/ telefonrom
- Toalett og garderobe for tilsette
- Personalrom
- Spesialrom til praktisk estetiske fag og ulike valfag
- Ynskjer å behalde aula
- Kroppsøvingssalar, garderobebehov
- Lagerplass
- Undervisningsmateriell til utlån – knytt direkte til bibliotek
- Kjøkken, ADL-trening
- Skulekjøkken, som også er lagt til rette med tanke på allergiar m.m.
- Laboratorium
- Musikkrom, med plass til minst to fulle klasser (60 elevar)

Kor mange tilsette og elevar skal det dimensjonerast for?

- Bør tenkje opp mot 330 – 350 elevar
- 75 tilsette (er per i dag 58 tilsette på bygget)

Framtidig arealbehov:

- 15 gode klasserom
- Minst 1 grupperom knytt direkte til kvart klasserom (moglegheit for deling/grupper)
- 1 møterom per årssteg (telefonrom?)
- Kontor: rektor, 2 ass.rektor, konsulent, rådgivar, 2 miljøarbeidarar, helsesøster (avdelingsleiarar??)
- Grupperom til elevar med store samansette vanskar/ behov, unngå å gå ned i kjellaren. Nokre av desse romma må det vere knytt bad til.
- Arbeidsrom og gode arbeidsplassar til lærarar og assistentar, og plass til vikarar
- Grupperom for elevar knytt til Sunnmørsheimen
- Innføringsklasse??
- Tenelege toalett/ garderobe til tilsette
- Skulekjøkken, som også er lagt til rette med eigen arbeidsstasjon for elevar med cøliaki og evt. allergiar
- Skal Øyra halde fram å ha tilgang på kjøkken, må det vere lagt til rette for det også

- Skal skulekjøkkena også i framtida vere til utleige på ettermiddags-/ kveldstid?
- Eige «treningskjøkken» for enkeltelevar
- Personalrom som kan romme inntil 75/80 vaksne (?), med enkelt kjøkken
- Nokre valfag vil ha behov for eige rom; teknologi, media, design
- Arbeidslivsfag bør ha eige rom
- Språklab
- Sløyd/ tekstil
- Garderober knytt til kroppsøving: kjønnsnøytrale elevgarderober, ordinære elev- og lærargarderober
- Kunne få alt utlånsmateriell til undervisning i tilknytning til biblioteket
- Behalde aula
- Studentrom og samtalerom
- Laboratorium til naturfag
- Musikkrom (plass til minst to fulle klasser)

Prekære behov og ynskje ved ei ombygging/ rehab:

- **Kjønnsnøytrale kroppsøvingsgarderober for elevar! HASTAR!!!**
- Grupperom som tidlegare skissert
- Møterom/ telefonrom
- Toalett/ garderobe for tilsette
- Nok kontor
- Nok arbeidsplassar til alle tilsette
- Klasserom
- Personalrom
- **Kan eigentleg vise til punkta under framtidig arealbehov**

Areal skulen manglar i dag som er viktig å få dekkja:

- Nok klasserom
- Grupperom
- Kontor
- Møterom/ telefonrom
- Toalett/ garderobe for tilsette
- Personalrom

Tekniske behov, andre manglar:

- Ventilasjon
- Solskjerming
- Innvendig låsesystem (Kode/ låsvridar inne på klasserom/ grupperom)
- Kva med kjellaren??
- Brannsikring (sjå «Brannteknisk vurdering» frå 2014)

Volda kommune
Stormyra 2
6100 Volda
Ved
ordfører Jørgen Amdam,
rådmann Rune Sjurgård og
oppvekstsjef Per Ivar Kongsvik

Bekymringsmelding vedrørende Volda ungdomsskule

FAU ved Volda Ungdomsskule ser med bekymring på at ungdomsskulen framleis ikkje er høgt oppe på prioriteringslista over investeringar i kommunen. Ungdomsskulen har vore gjenstand for utsette investeringar i mange år. Vi ser at skulen ligg inne i investeringsbudsjetta framover, men det er på langt nær tidleg nok, heller ikkje midlar nok. Vi treng ein funksjonell og stor nok ungdomsskule til å romme elevane i åra som kjem.

FAU kan ikkje sitje og vente på at dette held fram. Vi trur ikkje at administrasjonen og politikarane forstår godt nok korleis situasjonen ved skulen er. FAU forstår ikkje prioriteringa til kommunen når den planlagde renoveringa og utbygginga stadig blir utsett. Må det gå så langt at skulen blir kondemnert før kommunen reagerer? Vi meiner at renovering og utbygg ikkje er godt nok. Etterslepet allereie er altfor stort, og behovet for meir plass er prekært. Det er mange flotte og nye skulebygg i Volda, men den største og mest befolka skulen er no heilt nedsliten. Kommunen treng ein ny ungdomsskule, og arbeidet må begynne med ein gong!

Skuleleiinga har skrive til kommunen vedrørende den prekære romsituasjonen. Om nokre få år vil skulen ha 12 klasser – det er det rett og slett ikkje plass til. Kjellaren kan ikkje brukast til klasserom. Klasseromma er for små slik dei er i dag. Det er nesten ikkje grupperom på skolen. Elevar med spesielle oppfølgingsbehov har særskilde dårlege fasilitetar. Handtverk- og sløydsalar er utdaterte, og kan karakteriserast som museum. Dataromma er ein katastrofe. Både den dårlege luftkvaliteten, varmen, manglande lyssetting og eitt virvar av elektriske installasjonar, gjer romma ueigna til undervisning og gjennomføringa av skriftleg eksamen. Volda kommune, ved Opplæring og oppvekst, har som målsetjing at grunnskulepoeng og resultat frå eksamen skal vere høgare enn fylkes- og landsgjennomsnittet. Men kva med dei elevane som sit på desse prøvene i rom med dårleg ventilasjon og ingen solskjerming på fine dagar. Det er ikkje mange av oss vaksne som ville halde ut og prestert i ein slik arbeidssituasjon.

Arbeidsforhold for lærarane er svært dårlege, både arbeidsrom, pauserom og toalett er underdimensjonerte og utdaterte. Vi foreldre er glade for at arbeidsmiljøet på skolen er godt, vi tør ikkje tenkje på konsekvensane dersom lærarane bestemmer seg for at «nok er nok». Lærarane og administrasjonen gjer det umoglege mogleg under utfordrande arbeidsforhold. Opplæringslova slår fast at skulen skal ha eit godt samarbeid med foreldre. Korleis kan lærarane ved Volda ungdomsskule ha samtalar med foreldra når dei ikkje har møterom å møte foreldra i, og heller ikkje har uforstyrra rom for teiepliktige telefonsamtalar? Lærarane skal samarbeide med PPT, barnevern og andre

instansar. Når lærarane ikkje kan snakke uforstyrra verken med foreldre eller andre primære samarbeidspartnarar, i kva grad ivaretar et eit skulebygg utan møterom då teieplikta? Det er forventa at skular skal drive omfattande kompetanseutvikling. Erfaringsdeling og refleksjon er blant dei viktigaste verktøya lærarane har. Korleis er det for leiarane og lærarane ved Volda ungdomsskule å utvikle skulen til ein lærande organisasjon når det ikkje finst eigna rom for erfaringsdeling og kollegarettleiing? Vi vil vite kva kommunen meiner.

Skulen er ei av basisoppgåvene til ein kommune. Krava som er skissert ovanfor, er lovpålagde. Dette er ikkje Volda verdig.

I studiebygda Volda, som har drive med lærarutdanning i over 150 år, er Volda ungdomsskule er ein viktig praksisskule for studiebygda sine lærarstudentar. Men ungdomsskulen har ikkje møterom, og studentane må få rettleiing av praksislærarane på gangen. Korleis kan Volda ungdomsskule vere ein god partner i utdanninga av nye lærarar når det ikkje finst møterom der rettleiing og tilbakemelding kan foregå, og når det ikkje er plass til studentane på lærarrommet? I dag blir studentane viste til eit trangt rom i kjellaren, langt unna resten av personalet.

Kommunen byggjer ny Øyra skule, det meiner vi er på tide og veldig fint. Men vi stiller spørsmål med kor langsiktig kommunen planlegg når det ikkje blir bygd skulekjøkken eller gymsal i tilknytning til skulen. Då verkar det som om der er ein forventning om at dette skal gå føre seg på ungdomsskulen. Ungdomsskulen har allereie store utfordringar med omsyn til plass og kapasitet. Korleis skal dette løysast?

FAU ved Volda ungdomsskule håper administrasjon og politikarar vaknar og forstår alvoret og behovet for investeringar og nybygg. Vi kan ikkje sitje å sjå på at skulen forfell og at elevar, lærarar og lærarstudentar har så dårlege arbeidsforhold. FAU har bestemt seg for å halde eit ope møte på ungdomsskulen i løpet av våren, der vi vil inviterer representantar frå kommuneadministrasjonen og kommunepolitikarane. Vi vil med dette rette søkelyset på behovet og oppnå større merksemd rundt situasjonen ved skulen.

Skulen må prioriterast, no!

Med helsing

Styret i FAU ved Volda ungdomsskule

Janicke W. Driveklepp

Steinar Høydal

Truls Eidset

Ellen Engeseth

Kopi:
Perkon
Kjelnin

VOLDA KOMMUNE	
Saksnr. 2016/1018	Avd. Ordf.
Løpnr.	Shj. Jorand
Volda 15.06.2016 17 JUN 2016	
Arkivnr.	Emne 3
Klassering P	614
Klassering S	

Kjære ordfører Jørgen Amdam.

På vegne av elevrådet ser eg meg nøydd til å informere om tilhøva på Volda ungdomsskule slik elevane opplever det. Vi i elevrådet har behandla mange saker som handlar om klimaet på skulen vår. Eg reknar med at De las innlegget i lokalavisa om rotter i gymsalen. I løpet av ei veke brukar elevane gymsalane veldig ofte, og det er heilt klart eit behov for renovering.

På VUS er det generelt eit stort behov for vedlikehald for at elevane skal ha eit forsvarleg inneklima. Slik situasjonen er no, er dette ikkje ivarettatt. Vi i elevrådet har, på vegne av elevane, lista opp nokre punkt som politikarane snarast bør ta tak i:

1. Klimaanslegg i klasseroma: Klimaanslegget i klasseroma lever sitt eige liv. Vi frys og sveittar om kvarandre. Varmeomnane kan ikkje regulerast og det kan heller ikkje ventilasjonen. Det er stor skilnad på temperatur i dei ulike klasseroma og innstillingane som vert gjort i kjellaren passar slett ikkje for alle. Nokre frys og nokre sveittar. Spesielt om vinteren er det ille. Aulaen er iskald og elevar må ta med pledd for å ikkje fryse og bli sjuke.
Ikkje alle vindauge kan opnast når vi treng å luften på varme dagar. Dette er fordi sensorane då gir beskjed om at romet er for kaldt og så blir det pøst på med meir varme.
2. Dusjane i nyegymmen er for dårlege. Ikkje alle virkar og dusjhovuda er av svært varierende kvalitet. Vasstrålane går hit og dit.
3. Golvet i gamlegymmen: Golvet her må fornyast og det kvikt. Det er utgått på dato og er farleg å bruke.
4. IKT-situasjonen: Vi har for dårleg system her. Det tek altfor lang tid å koble seg på nettverket. Her taper vi mykje verdifull tid! Når vi brukar berbare datamaskiner i klasseroma må vi ha mange skøyteledningar, og vi er redd for overbelastning og evt. brann. Her må det gjerast noko!

Vi ber om at ordføraren tek tak i desse sakene og gjer ein innsats for at forholda på VUS skal vere gode nok for undervisning og læring.

Mvh.

Kasper Garshol
elevrådsleiar Volda ungdomsskule

FAU ved Volda ungdomsskule

Volda kommune
Stormyra 2
6100 Volda

Volda, 7. desember 2015

Kopi: Politiske gruppeleiarar

Merknader til budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019

Det skulle vere godt kjent at Volda ungdomsskule har ein bygningsmasse som sår treng oppgradering og vedlikehald. FAU ved Volda ungdomsskule er difor vonbrotne over at kommunen også ved dette budsjettframlegget ikkje vil gjere noko med tilhøva på skulen. Rådmannen løfter fram viktigheita av «tidleg innsats» i budsjettframlegget, men dette gjeld tydelegvis ikkje vedlikehald av bygningsmassen.

Det er laga ein plan for oppgradering av deler av personalfløya som vil løyse nokre behov knytt til kontor, møterom, personalrom, garderobe og WC-tilhøva for personalet. Men denne planen løyser berre ein liten del av behovet. Arealet avsett til arbeidsplassar for lærarane er til dømes ikkje inkludert i planane sjølv om behovet for oppgradering også her er stort. Ei rekkje undervisningsrom er også i svært dårleg stand. Dette gjeld særskild kunst og handverk-romma, naturfaglaboratoriet, gymsalane og datarommet i kjellaren.

Å gi elevane digital kompetanse, som er ei av dei grunnleggande ferdigheitene, blir ein stadig viktigare del av skulekvardagen. Og delar av eksamen i matematikk og engelsk skal gjennomførast digitalt. Dei forholda som denne opplæringa og eksamensavviklinga går føre seg i er ikkje forsvarlege. Dårleg solskjerming og manglande ventilasjon gjer seg dårleg i kombinasjon med tronge og overfylte rom.

I juni 2008 fatta kommunestyret vedtak om at «... det skal bli utarbeidd og godkjent ein samla og forpliktande plan for bygningsmessig vedlikehald og rehabilitering av skulen.» Det er nettopp ein slik *heilskapleg og forpliktande* plan vi etterlyser, og med ein forpliktande plan følgjer det sjølv sagt pengar til gjennomføring. FAU støtter kommentarane som Utdanningsforbundet har kome med til budsjettframlegget.

Vi vil oppmode det nye kommunestyret til å gjere seg kjende med forholda ved Volda ungdomsskule. Kva med å legge eit kommunestyremøte til skulelokala? Ei synfaring ved skulen vil gjere det klart at denne saka ikkje lenger kan skuvast fram i tid. Her treng vi politikarar med handlekraft som ikkje gjer ungdommen vår til ein salderingspost.

Med helsing

FAU ved Volda ungdomsskule

Frode Opsvik

Per-Martin Vikene

Bodil Egset

Hilde Bjørkedal

Volda kommune har skatteinntekter på ca. 169,1 mill kr ved utgangen av oktober.

I andre tertialrapport la vi inn ei auke på 1,6 mill kr. Legg vi til grunn prognoser frå KS, basert på siste utrekning frå statsbudsjettet ligg der inne ei forventning om ei ytterlegare auke på 3 mill kr. Dette baserer seg på ei høgare skatteinntekt enn det som ligg i budsjettet. Skatt for november vil gi oss eit signal på om vi vil få ei ytterlegare auke.

Eigedomsskatt

Det er budsjettert med 16,9 mill kr. Nedjustert med 0,1 mill kr etter andre tertialrapport.

Generelle statstilskot

Der er ikkje endringar i generelle statstilskot utover vedtak og endringar i andre tertialrapport.

Finansområdet

Finansutgifter

Det er budsjettert med følgjande utgifter på finansområdet i 2017:

	Budsjett 2017	Revidert budsjett 1.halvår 2017	Revidert budsjett 2. tertial	Prognose 31.12.2017
Renteutgifter (inkl startlån)	25 395 000	23 295 000	20 900 000	20 360 000
Avdrag	26 574 000	25 305 000	25 305 000	25 305 000
Sum finansutgifter	51 969 000	48 600 000	46 205 000	45 665 000

Renteutgifter

Det er budsjettert med kr 20.900.000 i renteutgifter på våre investeringslån, herav kr. 800.000 renteutgifter på Startlån. Prognose viser at renteutgiftene vert ca kr 0,5 mill mindre enn budsjettert. Reduksjon i høve vedteke budsjett kjem som følgje av at vi ikkje har gjennomført investeringar som planlagt. Pr. utgangen av oktober er det 280 mill kr. budsjetterte midlar som ikkje er nytta.

Minimumsavdrag

Det vart opphavleg budsjettert med kr 26.574.000,00 i minimumsavdrag for 2017. Førebelse utrekningar indikerer at minimumsavdraget vert om lag kr 25.305.000. Dette er tatt høgde for i budsjettkorrigeringa for 1.halvår. Ein gjer merksam på at utrekninga ikkje er kvalitetssikra. Dersom minimumsavdraget vert større enn det førebelse estimatet, så kjem ein tilbake til det på hausten.

Finansinntekter

	Rev. budsjett 2017	Rev. budsjett oktober 2017

Renteinntekter formidlingslån	600 000	600 000
Ordinære renteinntekter	1 500 000	2 500 000
Utbytte Tussa	3 910 000	3 910 000
Verdiauke obligasjonsfond m.m.	2 000 000	2 000 000
Sum	7 010 000	9 010 000

Renteinntekter

Vi har budsjettert med 1,5 mill kr i renteinntekter i 2017. Ved utgangen av oktober er renteinntektene kr. 1.605.000,-. Ser vi på renteinntektene i 2016 var dei på 2,7 mill kr og vi vil tru at det er om for å auke budsjettet også i 2017.

2 BUDSJETTSKJEMA 1B

Sektorane

Tabellen under viser status for sektorane ved utgangen av oktober. Utheva skrift indikerer rapporteringsnivå.

Tekst	Rekneskap okt 2017	Periodisert revidert budsjett 2017	Revidert årsbudsjett 2017	Avvik (periodisert budsjett mot rekneskap)	Rekneskap 2016
Rådmannen	1 625 732	1 546 878	1 888 087	-78 855	1 529 400
Rådmann	1 625 732	1 546 878	1 888 087	-78 855	1 529 400
Samfunn og rådgjeving	1 461 073	25 628 236	25 883 425	24 167 163	1 052 109
Samfunn og rådgjeving	1 461 073	25 628 236	25 883 425	24 167 163	1 052 109
Personal og løn	7 559 018	8 853 328	10 741 317	1 294 309	4 919 535
IKT	4 709 377	5 213 500	5 843 784	504 123	4 099 541
Innvandring	-539 055	2 583 109	3 084 285	3 122 164	-2 951 356
Personal og organisasjon	11 729 341	16 649 937	19 669 386	4 920 597	6 067 720
Økonomi	5 996 515	5 667 864	6 774 599	-328 651	5 229 047
Økonomi	5 996 515	5 667 864	6 774 599	-328 651	5 229 047
NAV Kommune	7 244 760	7 264 427	8 717 312	19 667	7 526 591
NAV Kommune	7 244 760	7 264 427	8 717 312	19 667	7 526 591
Stab opplæring og oppvekst	23 813 428	15 828 954	12 467 522	-7 984 474	20 458 170
Helsestasjon	3 719 878	4 869 898	5 993 943	1 150 020	4 907 603
Barnehage	26 694 591	31 351 775	38 359 038	4 657 184	27 104 357
Grunnskule med SFO	92 004 709	94 686 297	115 785 525	2 681 589	89 861 797
Kulturskule	3 389 789	2 628 326	3 447 631	-761 463	2 635 725
Volda læringscenter	22 995 113	23 776 362	28 437 263	781 249	20 377 207
Opplæring og oppvekst	172 617 507	173 141 611	204 490 922	524 104	165 344 860
Administrasjon og service	14 281 639	22 685 481	14 590 659	8 403 841	15 106 364
Sjukeheim 2. etasje	26 048 095	21 049 517	25 725 635	-4 998 578	23 039 385
Sjukeheim 3. etasje	22 693 965	20 296 459	24 780 304	-2 397 506	20 765 037
Heimetenester	16 540 095	14 781 343	18 081 194	-1 758 752	14 648 751
Heimetenester omsorgsbustader	27 265 760	26 534 961	32 406 437	-730 799	27 531 063
Rus og psykisk helseteneste	14 638 387	13 314 061	16 188 135	-1 324 326	12 962 106
Tenesta for funksjonshemma	12 374 857	8 092 352	9 950 320	-4 282 505	11 025 122
Butenesta for funksjonshemma	26 912 672	24 937 591	30 481 968	-1 975 081	24 934 276
Førebygging, rehabilitering og legeteneste	14 007 224	13 047 109	15 911 297	-960 115	13 744 825
Helse og omsorg	174 762 694	164 738 875	188 115 949	-10 023 820	163 756 929
Kultur	4 048 613	5 615 591	6 665 253	1 566 978	2 903 528
Servicekontor	4 332 759	4 665 204	5 673 084	332 445	4 196 635
Service og kultur	8 381 373	10 280 796	12 338 337	1 899 423	7 100 163
Politisk verksemd	2 179 296	2 186 146	2 561 713	6 851	2 228 023
Politisk verksemd	2 179 296	2 186 146	2 561 713	6 851	2 228 023
Drift og anlegg	10 227 830	9 774 195	11 857 781	-453 636	12 955 086
Brann	6 538 824	7 068 048	8 525 977	529 224	6 424 433
Eigedom	15 106 392	13 145 470	15 953 867	-1 960 922	9 609 848
Teknisk	31 873 047	29 987 713	36 337 625	-1 885 334	28 989 368
Vatn sjølvkost	-154 771	-5 104	0	149 667	-705 743
Avlaup sjølvkost	-493 945	-11 949	0	481 995	1 626 942

Tekst	Rekneskap okt 2017	Periodisert revidert budsjett 2017	Revidert årsbudsjett 2017	Avvik (periodisert budsjett mot rekneskap)	Rekneskap 2016
Feiing sjølvkost	170 100	-247 335	0	-417 436	77 714
Sjølvkosttenester	-478 615	-264 389	0	214 226	998 913
Plan	3 038 977	3 474 045	4 237 027	435 068	2 047 337
Landbruk	1 118 482	1 094 293	1 313 151	-24 190	1 163 057
Kart, oppmåling og byggesak	946 185	1 124 829	1 427 836	178 645	1 794 404
Utvikling	5 103 644	5 693 167	6 978 014	589 523	5 004 798
Barnevern	19 248 436	24 120 433	29 886 218	4 871 997	26 316 506
SUM SEKTORANE	441 744 801	466 641 694	543 641 587	24 896 893	421 144 428
Felles utgifter og inntekter	-9 403 185	-8 069 741	-9 071 689	1 333 444	950 750
Sum inkludert felles utgifter og inntekter	432 341 616	458 571 953	534 569 898	26 230 337	422 095 178
Finansområdet, statstilskot, frie inntekter	-470 858 462	-460 587 296	-534 569 898	10 271 166	-420 175 886
SUM HEILE KOMMUNEN	-38 516 846	-2 015 344	-0	36 501 502	1 919 292

Her er forklaringane til tabellen ovanfor:

- Kolonne 1 viser kva som er ført i rekneskapen pr utgangen av oktober.
- Kolonne 2 viser periodisert budsjett ved utgangen av oktober.
- Kolonne 3 viser periodisert budsjettet for heile året (2017).
- Kolonne 4 viser avvik mellom periodisert budsjett og rekneskap.
- Kolonne 5 viser rekneskapen for same periode i 2016.

Fleire sektorar melder om forventa meirforbruk ved årsslutt. Dette gjeld Opplæring og oppvekst, Helse og omsorg samt Teknisk etat.

Under følgjer tilbakemelding frå sektorane og stabane:

Personal og organisasjon

Sektoren ventar å gå i balanse ved slutten av året.

Økonomi

Slik tala ser ut no kan det sjå ut som om økonomiavdeling kjem ut med eit mindreforbruk på omlag 0,4 mill kr

Opplæring og oppvekst

Basert på månadsrapporten for oktober 2017, reknar Opplæring og oppvekst å ha eit meirforbruk på kr. 1.050.000 ved utgangen av året. Under følgjer tilbakemeldinga frå sektoren:

«Basert på månadsrapporten for oktober 2017, reknar Opplæring og oppvekst med eit meirforbruk på kr 1 0 50 000,- ved utgangen av året.

Kr 250 000,- av dette er knytt til heilt naudsynte innkjøp av datamaskiner til Volda ungdomsskule ved overgang til SSIKT. Innkjøpet sikra forsvarleg gjennomføring av eksamen og nasjonale prøver. Rådmannen er informert om dette.

I samband med ny organisering av PPT, har kommunestyret gjort vedtak om å styrke PP-tenesta med 0,5 stilling i perioden 01.08.17 – 31.07.19. I 2017 vil dette gje ein meirkostnad estimert til kr. 300 000,-

Innan barnehagedrifta gir retten til redusert foreldrebetaling eit tap i inntekter. Dette tapet vert for 2017 estimert til kr. 500 000,-. Tapet i inntekt skal kommunen få kompensert gjennom overføringa frå staten.

Sjukefråværet i fleire av barnehagane er høgt. Ein av barnehagane har så langt i 2017 18,02 % fråvære. Dette viser att på utgiftene til vikarar. Det vert med dette gjort merksam på at ein på vikarbudsjetten i barnehagedrifta vil ha eit meirforbruk ved utgangen av året.

Som tiltak for å redusere kostnader har leiarane i sektoren fått melding om at det berre er innkjøp som er naudsynt for drifta som kan gjerast for resten av budsjettåret.»

Helse og omsorg

Forbruket ved utgangen av oktober viser 10.024.000,- kr meir enn periodisert budsjett.

Sektoren reknar ikkje å vere i balanse ved slutten av året.

Under er tilbakemeldinga frå sektoren:

Tabellen under viser grovt oppsummert periodisert status på ulike tenesteområder pr. 31.oktober.

Tenesteområde	Meirforbruk	Mindreforbruk
<i>Stab og service</i>		9.337.000,-
<i>Institusjonsteneste 2.etg</i>	4.999.000,-	
<i>Institusjonsteneste 3.etg</i>	2.397.000,-	
<i>Sentralkjøkken</i>	933.000,-	
<i>Heimeteneste, heimebuande inkl. dagavd</i>	1.760.000,-	
<i>Heimetenester, omsorgsbustader</i>	731.000,-	
<i>Rus- og psykisk helseteneste</i>	1.324.000,-	
<i>Hamna Dagsenter</i>	1.815.000,-	
<i>Avlastingsteneste barn og unge</i>	2.458.000,-	
<i>Buteneste for funksjonshemma</i>	1.975.000,-	
<i>Førebygging, rehabilitering og legeteneste</i>	960.000,-	
<i>Samla</i>	19.361.000	9.337.000,-
<i>Differanse</i>	10.024.000,-	

Mange av tenestene har forventa inntekter gjennom driftsåret. Stipulert refusjonskrav er lagt inn i tabellen under. Lista er ikkje komplett. Desse inntektene er altså ikkje bokførte.

Tenesteområde	SUM
<i>Felles kommuneoverlege:</i>	750.000,-
<i>Førebygging, rehab, legeten.</i>	265.000,-
<i>Refundert utgifter lærlingløn frå Løn og personal, som har lønsmidlane</i>	90.000,-
<i>Hamna Dagsenter</i>	910.000,-
<i>Korrigering for HVO, avtale om overføring av 40% lønsressurs frå L&P</i>	260.000,-

<i>Forventa inntekter Styrk</i>	838.000,-
<i>Auka refusjon på ressurskrevjande tenester</i>	1.000.000,-
<i>Ressurskrevjande tenester, forventa refusjon som kjem på nyåret</i>	800.000,-
<i>Bruk av fondsmidlar, Dagsenteret for eldre</i>	400.000,-
<i>Samla</i>	5.313.000,-

Årsaksforholda til meirforbruk/ mindreforbruk:

- Stab og service: Her ligg både løn og driftmidlar til mange tenester. Fleire budsjettkorrigeringar er førte inn her, noko som gir eit stort mindreforbruk. Budsjettkorrigeringane burde vore førte inn der utgiftene er, slik at nokre einingar kunne sett meir korrekte enn dei framstår no. Verd å merke seg at sektoren no får heilårseffekt av eit BPA- tiltak der kommunen no må kjøpe desse tenestene. Auka utgift på ca. 900.000,- etter at refusjonar er trekt ifrå. Det er ikkje bedt om tilleggsføring for dette tiltaket.
- Institusjonsteneste:
- **2.etg** har markert meirforbruk. Resultatet vart mykje forskyvning og overtidsutgifter. Men hovudårsak til meirforbruk er fastvakt x 2 pga uro/ utagerande pasientar. Første tre månadane var sjukefråvær snitt 19,59%, men har gått gradvis nedover til juli med 10,8%.
- **3 etg.** Ansvarsområde 4613 Otta / Karvestova har eit samla meirforbruk på 850 536 ,- . Det har denne perioden vore 452.75 t ekstrainnleige - > auka bemanning pga auka pleietyngd på desse to bugrubbene og overbelegg i avd. Det har vore 46,49 t overtidsbetaling- > mykje forskyvning for å ha fagdekning på ulike vakter. I perioden 01.10.17 til 31.10.17 har sjukefråvær fordelt seg slik: 74 dagar med sjukmelding, 9 dagar eigenmelding og 1 dag sjukt barn. Ansvarsområdet har hatt 6 tilsette ute i sjukmelding, to av dei gradert.
- Ansvarsområde 4614 Kaptein / Klokkarstova har eit meirforbruk på kr 1.546.943 ,- Det har denne perioden vore 398,5 t ekstrainnleie på Klokkarstova/Kapteinstova i høve svært travel avdeling, mange «tunge saker», det har vore styrka både dagvakter og seinvakter med heile vakter denne perioden. Det har vore 24,59 t overtid som følge av at tilsette har gått overtid og ikkje har fått avvikla pausar, og forskyvning av personale for å dekke opp fagdekning. I perioden 01.10.17 til 31.10.17 har sjukefråværet fordelt seg slik: 104 dagar sjukmelding, 11 dagar eigenmelding, 1 dag sjukt barn. Ansvarsområdet har hatt 5 langtidssjukmelde. Oppretta nattevaktstilling er ikkje fullfinansiert, då samla tilførte midlar er 932.000,- medan nattevakt med tillegg har ein kostnad på ca. 1.430.000,-/år.
- Sentralkjøkkenet: Lærlingeløn med 86.000,- har belasta dette ansvarsområdet. Kostnader på reparasjonar på produksjonsutstyr og serviceavtalar har gitt oss ekstrakostnader på ca. 100.000,- og matvareinnkjøp er ca 400.000,- på meirforbruk. I tillegg er ca. 300.000,- av "meirforbruket" lågare salsinntekter så langt.
- Heimetenestene inkl. Dagsenter: Ei årsak til meirforbruk er knytt til 40% stilling som skal refunderast frå Løn og personal pga HVO permisjon. Har hatt eit høgt sjukefråvær hittil i år på 10.2% i heimetenestene for heimebuande, med ein topp i Januar på 13.2%. Overtidsforbruket heng sterkt saman med sjukefråværet. Mangel på sjukepleiarar, lite tilgang på vikarar/fleksibleiarar, derfor mykje forskyvning av vakter, bakvakter, doble vakter ol. Dette utløyser overtidsutbetalingar og overforbruk i variabel løn. Har hatt komplekse sjukdomstilhøve med brukarar, som har krevd ekstra innleige dag, kveld og natt. Om lag 400.000,- er utgifter på investeringar på Dagsenteret der det skal nyttast fondsmidlar gitt av helsedirektoratet.
- Elles har det vore mykje sjukefråvær som har resultert i forskyvningar og overtidsutbetalingar. Manglande faglærte ferievikarar medførte at sjukepleiarar

måtte gå ekstravakter som utløyste mykje overtid. Investeringar som er gjort på uteområdet vert finansiert med midlar ein har fått frå helsedir. som fondsmidlar og som vil godskrive resultatet når dei vert nytta.

- Heimetenester, døgnbemanna omsorgsbustader for eldre: Frå å vere om lag i balanse ved rapporteringa utgang august, er det no meirforbruk på ca 730.000,-. Fjordsyn har hatt utfordringar, spesielt på natt, der innleige av ekstra nattevakt tidvis har vore påkrevd. Her har det også blitt kjøpt inn fagkompetanse frå ekstern leverandør for kr. 361.000,- pga vanskar med å skaffe fagkompetanse. Høgt sjukefråvær første kvartal på Fjordsyn, 23,64%.
- Rus- og psykisk helseteneste: Tenesta har fått tilført den faste stillinga som hadde falle ut av budsjettet, men lønskostnadane er ikkje fullt kompensert, då dei utgjer ca. 650.000,- /år, medan tenesta er tilført 466.000,-. Sluttoppgjer etter ei tidlegare sak har gitt ekstrakostnader på årets budsjett med kr. 313.000,-. Desse utgiftene er venta som meirforbruk i tillegg til differansen på stillinga som vart lagt inn att(mangla 190.000,-)
- Hamna Dagsenter: Estimerer eit meirforbruk på om lag 500.000,- ved årsslutt. Påpeikar at fastlønsramma vart redusert med om lag 140.000,- frå 2016 til 2017 av ukjend grunn. Volda kommune må betale forholdvis meir av totalutgiftene pga brukarfordelinga, der Volda har 19 og Ørsta har 9 brukarar. Utvidinga av arealet som vart gjort til 2016 vil Ørsta ikkje vere med å dekke pga brukarfordeling.
- Avlastingsteneste for barn og unge: Syner til PS 44/17; 1. Kommunestyret tek informasjon om utfordringane knytt til manglande faste stillingsressursar ved avlastingstilbod og barnebustader til vitende og vedtek å opprette inntil 3,5 faste årsverk. 2. Prioriteringa i punkt 1 representerer ein kostnad på ca kr 2 millionar som må dekkjast innanfor ramma til helse- og omsorgssektoren gjennom den samla ressursdisponeringa i løpet av året. Så langt har ein ikkje lukkast med pkt.2. Har og auka utgifter til kjøp av varer og tenester for barnebustadane.
- Buteneste for funksjonshemma: Frå august til november er meirforbruk auka med ca. 860.000,-. Tre nye brukarar er komne til i løpet av året, samla er desse tildelt 141,5 timar teneste pr. veke. Det har ikkje vore fullårseffekt av denne auken, på sikt kan det truleg reduserast noko, men no utgjer innsatsauken ca fire årsverk. Brorparten av meirforbruket i denne tenesta kjem av dette. Så kan ein samstundes kommentere at auka tal utviklingshemma som mottek teneste i Volda, gir ein vesentleg auke i rammeoverføringa til kommunen.
- Førebygging, rehabilitering og legeteneste: Eininga består av fleire deltenester. Fysioterapi, ergoterapi, frisklivssentral, interkommunal nattlegeteneste, kommunal- og privat legeteneste. Det er mindre variasjonar i dei ulike deltenestene. Tabell over viser ein sum manglande refusjon som kjem etterskotsvis, men eininga er venta vere i balanse ved årsslutt.

Alle einingane har ved utgang oktober meirforbruk. Auken i meirforbruk sidan tertialrapporten uroar verkeleg. Sidan august har meirforbruket i sektoren auka med over 5mill, til tross for at sektoren er tilført midlar. Tradisjonelt kan oktober belaste mykje på ferievikarposten, men med eit par unntak er dette ikkje tilfelle. Sjukefråværet er på mange tenestoområde på eit nivå som utfordrar drifta vår på fag. Mange einingsleiarar kommenterer at dei ofte må ty til kostnadsdrivande løysingar for å drifte forsvarleg. I kombinasjon med stadig tilbakemeldingar om krevjande pasientsituasjon, slit dette på dei tilsette. Særskildt gjeld dette tenestene som dekkjer eldreomsorga og vi ser nok konturane på starten av den venta eldrebølgja. Innleigepolitikken blir tatt tak i, ein har kallar inn både tillitsvalde og verneombod for å gå gjennom situasjonen og lage tydelegare innleigeregjar der desse må bli tydelegare. Ei gjennomgåande utfordring, spesielt for eldreomsorga, er at alle tilsette sin kvardag har endra seg med at pasientane jamt over vert dårlegare, etter mitt syn eit resultat av samhandlingsreforma. Denne situasjonen er krevjande for alle partar, men

tema gjenspeglar kvardagen og forventningar på dei tilsette. Ein har utvida kapasitet på korttidsavdelinga for å kunne ta inn fleire og fem tilsette (tverrfagleg) har starta eit toårig kompetanseheevande prosjekt for å betre pasientforløp saman med andre kommunar og helseføretak. Målsetjinga er mellom anna å optimalisere brukar av korttids plassane. Elles planlegg vi å jobbe fram eit prosjekt for å redusere sjukefråværet. Motivasjonen for å bli gode på sjukefråværsarbeid er stor, vi er overbeviste om at der er gevinstar å hente. I tillegg har sektoren gode planar for fagdagar i dei ulike einingane no. Å bygge kompetanse er avgjerande for å takle ein ny kvardag der utfordringane er aukande.

Service og kultur

Sektoren ventar positiv avvik ved slutten av året, på om lag kr. 400.000.

Grunnen til det er liten aktivitet når det gjeld ungdomsklubben og at sektoren har ein generelt bra oversikt over budsjettet sitt.

Teknisk

Teknisk sektor opplyser at sektoren ventar ein meirforbruk på 1,8 mill kr. Grunnen er feilbudsjettering i forbindelse med 2016 og 2017. For 2018 har sektoren tatt hensyn til det og rettbudsjetterte.

Utvikling

Sektoren ventar ein mindreforbruk ved slutten av året på ca. 0,5 mill kr.

Grunnen er meir gebyrinntekter enn forventa. I tillegg til det, fikk sektoren refusjon av ein langtidssjukemelding og uttak av noko foreldrepermisjon som ikkje var budsjettert.

Barnevernstenesta Volda kommune

Truleg vil Volda kommune ha mindre kostnader enn budsjettert på funksjon 251 og 252 i 2017. Dette er også lagt inn som reduksjon inn mot 2018. Forventa mindreforbruk i 2017 er om lag 1,5 mill kr.

NAV

Rekneskapstala viser noko meirforbruk. Korrigert etter periode: Meirforbruk på 170 000. Volda sin del av meirforbruket stipulert til 78 000

Tiltak: Streng vurdering i bruken av vikarar.

Økonomisk sosialhjelp Volda ansvar 4300, f 281

Tala pr oktober viser mindreforbruk på økonomisk sosialhjelp på 138 000

3 OPPSUMMERING

Basert på tilbakemeldingar frå sektorane og vurderingar inn mot frie inntekter og finansområde kan det sjå ut som om Volda går med eit lite mindreforbruk i 2017. Det som ikkje er med i desse vurderingane er pensjon.

Økonomi		0,40
Opplæring og oppvekst	-	1,05
Helse og omsorg	-	5,00
Service og kultur		0,40
Politisk verksemd	-	0,50
Teknisk	-	1,80
Utvikling		0,50
Barnevern Volda kommune		1,50
Kommunestyret (skjema 1B)		3,00
Kommunestyret (skjema 1A)		4,00
Volda kommune 2017		1,45

Vedleggsliste:

Uprenta saksvedlegg:

Samandrag av saka:

Saksopplysningar/fakta:

Folkehelse er overordna og førande prinsipp for kommuneplanen i Volda kommune.

Helse og miljøkonsekvensar:

Økonomiske konsekvensar:

Basert på tilbakemeldingar frå sektorane og vurderingar inn mot frie inntekter og finansområde kan det sjå ut som om Volda går med eit lite mindreforbruk i 2017. Det som ikkje er med i desse vurderingane er pensjon.

Økonomi		0,40
Opplæring og oppvekst	-	1,05
Helse og omsorg	-	5,00
Service og kultur		0,40
Politisk verksemd	-	0,50
Teknisk	-	1,80
Utvikling		0,50
Barnevern Volda kommune		1,50

Kommunestyret (skjema 1B)	3,00
Kommunestyret (skjema 1A)	4,00
Volda kommune 2017	1,45

Beredskapsmessige konsekvensar:

Vurdering og konklusjon:

Rune Sjurgard
Rådmann

Kari Mette Sundgot
Økonomisjef

Utskrift av endeleg vedtak:

Klageinstans:

SAKSDOKUMENT

Sakshandsamar: Magnar Selbervik - Ørsta kom. Arkivsak nr.: 2017/2255
Dag Dårflot - Volda kommune
Arkivkode:

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
224/17	Formannskapet	12.12.2017

FASTSETTING AV REVIDERT FORSKRIFT OM RENOVASJON OG SLAM FOR VOLDA OG ØRSTA KOMMUNAR

Administrasjonen si tilråding: Kommunestyret i Volda vedtek kommunale Renovasjonsforskrifter for Volda og Ørsta kommune (forskrifter for handsaming mv av avfall og slamtøming) datert 14.11.2017. Forskrifta vert å gjelde frå 01.01.2018 og erstattar ”Renovasjonsforskrifter for Volda og Ørsta kommunar”, vedteke i Volda kommunestyret den 17.11.2014.

Det vert opp til styret i VØR å tilpasse innføringa av dei nye henteordningane.

Saksvedlegg:

1. Revidert Renovasjonsforskrift 2017
2. Renovasjonsforskrift 2014
3. VØR si vurdering av Merknader

Saksopplysningar :

Volda og Ørsta Reinhaldsverk IKS (VØR), er eigd av Volda- og Ørsta kommune og driftar den lovpålagde avfallshandsaminga frå hushaldningane i Volda og Ørsta. VØR står for innsamling, sortering og vidaresending av avfall og kloakkslam.

Dagens renovasjonsforskrift er frå 2013 og gjev heimel for henting av restavfall kvar 2. veke, samt papp/papir/drikkekartong og plastemballasje kvar 3.veke. Det har ikkje vore tilbod om sortering av våtorganisk avfall. Avfallsgebyra er differensierte etter storleik på dunk og eventuell heimekompostering.

Forureiningslova slår fast at kommunen er pliktig å samle inn hushaldsavfall og bør fastsetje differensierte gebyr, der dette vil kunne bidra til avfallsreduksjon og auka gjenvinning. Prinsippet om at den som produserer avfall skal betale (jf forureiningslova § 2, 5.ledd) skal

leggjast til grunn. For å leggje til rette for likelydande forskrifter og sakshandsaming i begge eigarkommunane, er det utarbeid ei lik felles saksutgreiing.

Formannskapa i Ørsta og Volda la ut likelydande framlegg til revidering av forskrift for handsaming av avfall og slamtøming i vedtak 88/17 den 14.06.2017 (Ørsta) og vedtak 117/17 den 27.06.2017 (Volda). Framlegget til revidert forskrift har vore kunngjort på heimesidene til kommunane, Møre og MøreNytt, i samsvar med forvaltningslova sin § 37.

Hovudgrunnen for framlegget var sentrale føringar om krav til auka materialattvinning og vedtak i representantskapet i VØR med ei målsetjing om 60 % materialattvinning innan 2020. Det var alternativet som representantskapet i VØR rådde til og som gjev mest materialgjenvinning og minst auke i gebyret som låg i framlegget til ny forskrift. Dette omfattar hovudpunkta:

- ny henteordning for mat/ våtorganisk kvar 2. veke,
- henting av restavfall kvar 4. veke,
- papir/plast kvar 4. veke i staden for kvar 3. veke
- obligatorisk henteordning for glas /metall kvar 13 veke.

Framlegget til ny lokal forskrift vart samstundes oppdatert i språk og struktur, og blant anna kommunikasjonsform med abonnentane og nedgravde løysingar. Vidare vart det høyrte framlegg til presisering av tømefrekvens på reine gråvassanlegg og krava til vegstandard for slamtøming. Det vart også lagt opp til eit eige høgare gebyr for bruk av særskilt tømemateriell ved tilkomst tilsvarande vegklasse 5 (sommarbilveg utan hengar) i normal for landbruksvegar.

Framlegget la opp til å fjerne det eigne klageutvalet for VØR-saker. Styret i VØR vert då klageorgan for delegerte vedtak frå dagleg leiar, jf § 11. Ein ny heimel for styret i VØR til å frita einskilde eigedommar frå eit eller fleire krav til kjeldesortering etter § 8b, der einskilde eigedommar med lite avfall ligg slik til at det ikkje vil vere samfunnsøkonomisk forsvarleg å krevje kjeldesortering sett i forhold til auka transport var også omtala i sakframlegget, men har ved ein inkurie ikkje vore teke inn i framlegget til ny forskrift.

Til høyringa her kom den inn ein merknad frå Kystverket datert den 08.08.2017 til begge kommunane som lyder:

«Kystverket har gått gjennom dei aktuelle endringane og har ikkje kommentarar til framlegget på ny og revidert føresegn.»

Det har i tillegg kome tre merknader til det offentlege ettersynet i Volda kommune. VØR har i eige vedlegg kommentert merknadane.

1. Roy Heltne, 01.08.2017:

«I forslag til ny renovasjonsforeskrift vert det lagt opp til sortering av våtorganisk avfall, også kalla matavfall, i tillegg til det vi allereie sorterar. Det er utvilsomt fornuftig å sortere ut matavfall, men det må gjerast på ein måte som brukarane er tente med.

Å legge opp til henting av restavfall berre ein gong i månaden meiner eg er lite gjennomtenkt og vil føre til store utfordringar for mange, og kanskje eit aukande forsøplingsproblem. Det er ikkje lenge sidan vi gjekk over frå vekentlig til henting kvar 14 dag. Vi ser at med god sortering så går dette stort sett bra for dei fleste, men ikkje alle. Å auke frekvensen til henting av restavfall kvar 4 veke må bety at ein har vurdert at halvparten av det som i dag vert levert som restavfall er matavfall. Dette meiner eg umulig kan stemme.

Vi er ei familie på 4 og har lagt stor vekt på sortering av avfall i mange år. Matavfall vert sortert ut og enten gitt til dyra på garden, eller kompostert. Plast, papir, glas og metall vert nøye sortert ut. Berre svært små mengder våtorganisk avfall går ein og anna gong som restavfall (fiskeslo, rekeskal, bederva mat ol.) Men vi ser at sjølv med god sortering så vert "grønedunken" stort sett full kvar 14 dag likevel.

Kvar husstand skal no ha 4 dunkar heime, noko som også vert ei utfordring for mange å få plass til. Og ein kan ikkje akkurat kalle bosdunkane for smykker på tunet. Tvert om kan ein nok i mange høver heller kalle det visuell forsøpling. Sjølv om ein i buretslag kan samarbeide om felles bosdunkar er dette ikkje noko som er praktisk mogeleg for det store fleirtalet.

Når ein no skal legge om til enno meir sortering av avfall så må det gjerast på ein framtidretta måte som brukarane er tent med. Det er då kildesortering vil bli ein suksess.

Eg vil i staden for framlagde forslag foreslå at ein legg opp til ei ordning der avfall vert sortert i heimen i posar med ulik farge, vert lagt i same dunk, henta kvar eller annakvar veke og sortert ved renovasjonsmottaket.

Denne ordninga vert brukt td i Oslo. Der vert plast, mat og restavfall sortert i posar med ulik farge, lagt i same dunken, henta kvar veke og maskinelt sortert ved mottaket. Systemet fins, det er berre å ta det i bruk.»

Vår kommentar:

Plukkanalyser syner at matavfallet står for om lag halvparten av restavfallet. 70 % av hushaldningane består av 1-2 personar. Abonnementa for samarbeid med felles behaldarar, storhushald og høve til eigen avtale om heimekompostering vert vidareført.

Satsing på nedgravde avfallsløysingar er eit viktig bidrag til færre dunkar der forholda ligg til rette for det. Vedkomande alternative løysingar som utsortering av posar på eit sentralt mottaksanlegg etter farge var dette med som eit alternativ (5) i utgreiinga til representantskapet i VØR, men vurdert som ei langt dyrare løysing med behov for investeringar i sorteringshall/system, og ikkje tilrådd å gå vidare med. Framlegget til ny forskrift no gjev mest materialattvinning for minst auke i gebyret. Vi syner elles til VØR sin vedlagte vurdering av merknadane.

2. Bård og Liv Karin Egset, 30.08.2017:

«Synes det er bra at vi etter kvart også skal få levere matavfall i renovasjonsordninga. Men vi er kritiske til den hentefrekvensen som det no er lagt opp til. Det viser seg at det allereie med den henteordninga som er i dag er problem å få plass til alt avfall. Dunk både for restavfall og papp/papir er overfylt når det endeleg vert henta. Og plastsekken er stort sett umogleg å få plass til i papirdunken. Lokka på dunkane vert ofte ståande opne, og fuglar og andre skadedyr får enkelt tilgang til det som er oppe i dunkane. Dette vil verte verre slik det er lagt opp til. Og det vert mykje lukt frå ein dunk fylt opp med matavfall som skal stå i 14 dagar. Henting som det no vert lagt opp til er urimeleg og rett og slett ikkje mogleg. Det vert ikkje plass i dunkane til alt avfall som vert generert i ein vanleg husstand med den frekvensen som det er lagt opp til. Og det kan ikkje vere miljøvennleg at alle må køyre søppel til VØR sitt anlegg sjølve fordi hentinga ikkje fungerer..

Det er mange som ikkje har vore klar over at det er lagt ut høyring av ny renovasjonsforskrift, og spesielt når det vert gjort midt i ferietida.»

Vår kommentar:

Matavfallet vert henta kvar 14 dag no, saman med restavfallet. Endringa i framlegget er at matavfallet vert utsortert i eigen fraksjon og framleis henta kvar 14 dag. Restavfallet som då er att vert henta sjeldnare. Samla volum for mat og restavfall vert då auka, jf også eige utfyllande kommentar frå VØR.

1. Eldrerådet i Volda:

«Eldrerådet legg til grunn at matavfall vert henta kvar veke. Eldrerådet går inn for at alt.2 i framlegget vert lagt til grunn i den vidare handsaminga av forskrifta»

Vår Kommentar:

Alternativ 2 som det vert synt til var eit av alternativa som vart vurdert av representantskapet i VØR og omfattar innsamling av våtorganisk (mat) avfall kvar veke, restavfall kvar 3. veke,

papir/plast kvar 3. veke og glas/metall kvar 13 veke. Dette alternativet ville ha medføre ein vesentleg større auke i gebyra enn for det alternativet som no er høyrte. For dei aller fleste vil dette også gje store ledige volum i alle dunkane og såleis ikkje vere verken samfunnsøkonomisk optimalt, eller i samsvar med føringane i lovverket. God plass i restavfallsdunken gjev ikkje gode insentiv til sortering.

[Sjå sjekkliste, slett denne linken etter bruk.](#)

Vurdering og konklusjon:

Den kommunale renovasjonsforskrifta som no er til handsaming gjeld den lovpålagte kommunale renovasjonen av private hushaldningar. Alt av næringsavfall både privat og offentleg fell såleis utanfor, td bedrifter, utleiehytter, skular, barnehagar, sjukeheimar etc.

Føremålet med revisjonen av forskrifta er å auke graden av materialattvinning, i samsvar med nasjonale mål og vedtekne planar. For å nå dette målet må det etablerast obligatoriske ordningar som omfattar alle, stimulering gjennom informasjon, tilrettelegging og differensiering, samt sjeldnare henting av restavfall.

I klimaplanane for Ørsta og Volda vart det sett mål om «*attvinning våtorganisk avfall skal vere 45 kg per innbyggjar per år innan 2013.*» Innføring av tvungen henteordning for (våt)organisk avfall vart også bedt om i fråsegna frå driftsstyret i Volda kommune til den førige revideringa i si sak 68/12 den 03.10.2012.

I Volda kommune sin kommuneplan, samfunnsdelen står der i kapittel 4.8: «Sortering av avfall bidreg til reduksjon av klimagassutslepp. Difor er det viktig å sikre god avfallshandtering og funksjonelle sorterings- og innsamlingsmoglegheiter for både næringsliv og hushald i kommunen.»

Med obligatorisk innsamling av matavfallet vil volumet i restavfallet verte tilnærma halvert. Sidan revisjonen i 2013 har også plast vore sortert ut som eige sortiment. Med ein eigen dunk for våtorganisk avfall (mat) som vert henta kvar 14. dag, vert attverande restavfall tilnærma halvert. Avfallsdunken til restavfall som i eit standard abonnement er på 140 liter bør då vere stor nok sjølv om hentefrekvensen vert auka. Ein overgang til sjeldnare henting av restavfallet ved utsortering av matavfall vart alt varsla ved førre revisjon og er eit viktig grep for å stimulere til auka materialattvinning. Med tøming av restavfall 4. kvar veke aukar likevel det samla volumet for mat- og restavfall med 50 % (frå 280 L til 420 L pr måned).

Ei utfordring med sjeldnare hentefrekvens av restavfallet kan vere lukt og smittefare varmaste tide på året frå dei som nyttar bleiar. Henting av restavfall kvar 4. veke fungerer likevel godt i store delar av landet. På same måten som i Nordfjord legg VØR likevel opp til at bleiar kan inngå i fraksjonen våtorganisk avfall i ei innkøyringsperiode på nokre år. Då vert også bleiane samla inn kvar 14. dag som no. Etter ei tid der ein har hausta erfaringar med dette og konsekvensen det har for mottakarar av det våtorganiske avfallet, lyt ein sjå på dette på ny. Dette kan då gjerast gjennom informasjon og rettleiing utan å måtte gå vegen om ny revidering av renovasjonsforskrifta.

Fleire dunkar gjer at samarbeid om felles oppsamlingseiningar vert meir aktuelle, både nedgravde avfallscontainerar i sentrumsområda og andre samarbeid om felles behaldarar. Slike samarbeid gjev rasjonelle løysingar og vert stimulert gjennom lågare gebyrsatsar.

Det har ikkje kome merknader på framlegget om innføring av ein minimumsfrekvens på tøming av slamavskillarar for gråvassanlegg eller presisering av kravet til vegstandard. Dette er grep for å rydde opp i erfarte uklarheiter. Det har likevel vore stilt munnlege spørsmål om

vising til normalar for landbruksveggar også inneber krav til utviding av vegbane i kurver. Krava til vegstandard både for renovasjon og tøming av slam går fram av § 7c, der det vert sett krav til godkjend bilveg med snuplass eller gjennomgåande veg, breidde på 3 meter køyrebane, fri høgde på 4 meter, 8 tonn akseltrykk, med tilfredsstillande kurvatur og stigningsforhold. Med tilfredsstillande kurvatur og stigningsforhold har ein nytta normalar for landbruksveggar klasse 4 (sommarbilveg med hengar) som utgangspunkt utan at dette står konkret i forskrifta. Breidda på vegen er likevel konkret lista opp i § 7c med 3 meter køyrebane og følgjer såleis ikkje krava i vegnormalen. For å få til ei enno klarare avklaring rår vi til at ordlyden «*tilfredsstillande kurvatur og stigningsforhold*» i § 7c vert erstatta av med ordlyden «*kurvatur og stigning tilsvarande vegklasse 4 i normalar for landbruksveggar*».

I saksframlegget ved offentleg ettersyn står det: «*Innføring av heimel i § 9 for styret i VØR til å frita einskilde eigedommar frå eit eller fleire krav til kjeldesortering etter § 8b, der einskilde eigedommar med lite avfall ligg slik til at det ikkje vil vere samfunnsøkonomisk forsvarleg å krevje kjeldesortering sett i forhold til auka transport.*» Dette har ved ein feil likevel ikkje vorte innarbeidd i sjølve framlegget til revidert lokal forskrift. Forureiningslova sin § 30, 2. ledd opnar for at kommunen etter søknad kan unnta bestemte eigedomar frå krava til sortering.

For Ørsta er det rådd til å ta inn eit konkret unntak frå kravet til sorteringsplikt for husstandane på Skår. Dette då der i dag berre er ein husstand og transport av fleire bilar over ferga for å sikre kjeldesortering ikkje vil vere samfunnsøkonomisk forsvarleg. Dette er då mest ei formalisering av ein etablert praksis. På sikt kan dette også vere aktuelt for andre mindre bygder som ligg isolert til om folketalet går ned. Dette lyt då vurderast konkret ved framtidige revisjonar av renovasjonsforskrifta, eller ved å gje VØR ein heimel for å frita slike isolerte husstandar på grunnlag av søknader. På grunn av vedtak om kommunesamanslåing av Volda og Hornindal, lyt renovasjonsforskrifta uansett reviderast på ny innan 2020. Vi finn det såleis naturleg å ta dette temaet att då, men rår til å ta inn eit unntak frå krav til sortering i § 8b for husstandane på Skår.

Det er rådd til å fjerne klageutvalet for VØR-saker i § 11. Dette klageutvalet har knapt vore i bruk og det bør vere tilstrekkeleg med eit klagenivå i form av styret i VØR. Dette føreset då at mynde i saker etter forskrifta vert delegert til dagleg leiar. Etter vedtektene til VØR kan dagleg leiar ikkje avgjere saker «*av uvanleg art, eller som er svært viktige for verksemda, med mindre styret har gjeve han fullmakt til det*». Aktuelle vedtak etter forskrifta kjem ikkje inn under dette.

Rådmannen syner til innspela som har kome inn under høyringsprosessen og kommentarane til desse. Ut frå ei samla vurdering finn ein å rå til at forskrifta vert godkjent slik den er fremja og lagt ut til offentleg ettersyn. Ettersom forskrifta skal vere likelydande for Volda og Ørsta, å er det meir ein formalitet for Volda at det i forskrifta vert teke inn ei presisering som omtala ovanfor for krav til veg i § 7c og eit unntak frå krav til sortering for husstandane på Skår i § 8b.

Rune Sjurgard
Rådmann

Rune Totland
teknisk sjef

Utskrift av endeleg vedtak:

Renovasjonsforskrift for Volda og Ørsta kommunar

Kommunale forskrifter for handsaming m.v av avfall og slamtøming

Vedteke av Ørsta kommunestyre i sak xx/17 den xx.12.2017 og Volda kommunestyret i sak xx/17 den xx.12.2017 i fylgje lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forureining og om avfall (forureiningslova, frl) §§ 30, 31 og 34, 79 og 83.

Kapittel 1

§ 1. Mål for avfallssektoren

Forskrifta har som mål å arbeide for at avfall som oppstår vert handsama på ein trygg, kostnadseffektiv og miljørett måte i samsvar med nasjonal avfallspolitikk.

§ 2. Virkeområde

Denne forskrifta gjeld kjeldesortering, oppsamling, innsamling og transport av alle typar avfall og slam som kommunane sjølvpålagt, etter forureiningslova eller ved delegering frå overordna forureiningsmynde, er tillagt mynde over. Dette inkluderer farleg avfall frå hushaldningar og bedrifter dersom mengda ikkje overstig den grensa som til ei kvar tid gjeld i avfallsforskrifta.

Denne forskrifta omfattar alle registrerte grunneigedomar i Volda og Ørsta, inklusiv kvar enkelt seksjonerte del av bygning og kvar enkelt sjølvstendige brukseining i bygning. Også fritidseigedommar.

VØR avgjer i tvilstilfelle kva som reknast som sjølvstendig brukseining i bygning. VØR kan gi nærare retningslinjer for gjennomføring av avgjerdene i forskrifta.

§ 3. Definisjonar

a) Abonnement

Standard er abonnement med 1 stk. 140 l avfallsdunk for våtorganisk avfall (matavfall) med henting kvar 2 veke 1 stk. 140 l avfallsdunk til restavfall, med henting kvar 4. veke og henting av 1 stk. 140 l avfallsdunk til papp, papir, drikkekartong og plast i eigen returplastsekk, kvar 4. veke og henting av 1 stk 140 l avfallsdunk for glas og metallemballasje kvar 13 veke.

Standard pluss er abonnement med 1 stk. 140 l avfallsdunk for våtorganisk avfall (matavfall) med henting kvar 2. veke 1 stk. 140 l avfallsdunk til restavfall, med henting kvar 4. veke og henting av 1 stk. 240 l avfallsdunk til papp, papir, drikkekartong og plast i eigen returplastsekk, kvar 4. veke og henting av 1 stk 140 l avfallsdunk for glas og metallemballasje kvar 13. veke.

Kompostering er abonnement der det ligg føre særskild kontrakt med VØR om kompostering av alt våtorganisk og hageavfall som oppstår hos abonnenten. Slike abonnement har 1 stk. 140 l avfallsdunk til restavfall, med henting kvar 4. veke og henting av 1 stk. 140 l avfallsdunk til papp, papir, drikkekartong og plast i eigen returplastsekk, kvar 4. veke og henting av 1 stk 140 l avfallsdunk for glas og metallemballasje kvar 13. veke.

Kompostering pluss er abonnement der det ligg føre særskild kontrakt med VØR om kompostering av alt våtorganisk og hageavfall som oppstår hos abonnenten. Slike abonnement har 1 stk. 140 l avfallsdunk til restavfall, med henting kvar 4. veke og henting av 1 stk. 240 l avfallsdunk til papp, papir, drikkekartong og plast i eigen returplastsekk, kvar 4. veke og henting av 1 stk 140 l avfallsdunk for glas og metallemballasje kvar 13. veke.

Storhushald er abonnement med 1 stk. 140 l avfallsdunk for våtorganisk avfall (matavfall) med henting kvar 2 veke, 1 stk. 240 l dunk til restavfall, med henting kvar 4. veke og henting av 1 stk. 240 l avfallsdunk til papp, papir, drikkekartong og plast i eigen returplastsekk, kvar 4. veke og henting av 1 stk 140 l avfallsdunk for glas og metallemballasje kvar 13. veke.

Storhushald pluss er abonnement med 1 stk. 140 l avfallsdunk for våtorganisk avfall (matavfall) med henting kvar 2 veke, 1 stk. 240 l dunk til restavfall, med henting kvar 4. veke og henting av 1 stk. 340 l avfallsdunk til papp, papir, drikkekartong og plast i eigen returplastsekk, kvar 4. veke og henting av 1 stk 140 l avfallsdunk for glas og metallemballasje kvar 13. veke.

Saksnr / arkivkode
2016/2188 / M50

Løpenr.
14775/2017

Dato
14.11.2017

Samarbeid er abonnement med felles behaldar for våtorganisk avfall med henting kvar 2. veke, restavfall kvar 4. veke, papiravfall kvar 4. veke og glas og metall emballasje kvar 13. veke. Abonnementane kan velje mellom ulike storleikar av behaldarar. Kravet for å inngå delingsavtale er at eigedomane er naboar eller ligg i nærleik til kvarandre og at abonnentane seg imellom har avtale om reinhald og framsetting av dunkane. Ved tvil vert dette avgjort av VØR.

Nedgrave fellesrenovasjon er abonnement med oppsamling av avfall i nedgravne containerar.

Fritidsbustad er abonnement for dei med fritidshusvære enten dei har eigen avfallsbeholdar eller må levere avfallet i samleavfallsbeholdar for fritidshus/hytter.

Henteavtale er avtale mellom abonnent og VØR om henting, tøming og tilbakesetting av avfallsdunk på avstandar utover vegkanthenting.

b) Abonnementeining

Fritidsbustad er husvære utan fast busetnad, som ikkje vert brukt over 4 månader i året, med innlagt straum, og som ligg i regulert hytteområde eller i ein avstand til offentleg vei ikkje lenger enn 1000 m i luftline. Ein kan ikkje ha fast bustadadresse ved eigedomen. Fritidsbustad er ikkje omfatta av § 10 c og d i denne forskrift.

Gebyreining/brukseining er husvære som er bygd eller ombygd til bruk for ein eller fleire personar og som har eigen inngang. Husværet kan anten vere leilegheit eller hybel. Ei gebyreining er ei leilegheit med fleire bruksrom dvs minst eit rom og kjøkken (eventuelt tekjøkken) og eigen inngang.

Hybel er ½-gebyreining/brukseining og er husvære utan kjøkken og er eit rom med eigen inngang, der det er tilgang til vatn og toalett.

c) Abonnent

Abonnent er eigar eller festar av eigedom som er tilslutta den kommunale renovasjonsordninga jf. forureiningslova § 34, fjerde ledd. Leigetakar/brukar av eigedom kan unntaksvis stå som abonnent/rekningsmottakar dersom dette vert avtalt mellom VØR og eigar. Eigaren er likevel økonomisk ansvarleg for uteståande gebyr leigetakaren/brukaren måtte ha overfor kommunen. Dersom eigedomen er festa vekk for minst 30 år, eller i dei høva festet kan forlengjast utover 30 år, skal festaren reknast som abonnent.

Leigetakar/brukar: Dersom leigetakar/brukar og abonnent ikkje er same juridiske person, er leigetakar/brukar sine plikter dei same som abonnenten sine plikter, med unnatak av det økonomiske forholdet til VØR.

d) Avfall

Avfall er lausøyregjenstandar og stoff som skal reknast som avfall i høve forureiningslova sin § 27 og Miljødirektoratet, heretter kalla MD sin vegleiar TA-2001/2003.

EE avfall (elektrisk og elektronisk avfall): Kasserte ee-produkt, det vil seie produkt som er avhengig av elektrisk straum eller elektromagnetiske felt for korrekt funksjon. MD avgjer i tvilstilfelle kva som er ee-produkt, jf avfallsforskrifta kap 1.

Farleg avfall (tidligere spesialavfall) er avfall som det ikkje er føremålstenleg å handtere saman med hushaldningsavfall eller næringsavfall fordi det kan medføre alvorleg forureining eller fare for menneske eller dyr. Døme på helse- og miljøfarleg avfall kan vere maling, spillolje, løysemiddel, plantevernmiddel og bilbatteri, jf forureiningslova § 27a tredje ledd og avfallsforskrifta kap.11.

Glas og metallemballasje: Glas eller metall-emballasje frå hushaldningar.

Grovavfall, sjå restavfall.

Hushaldningsavfall er vanleg avfall frå private hushaldningar, medrekna større gjenstandar som inventar og liknande frå hushaldningar og fritidsbustader, jf forureiningslova § 27 andre ledd og MD sin vegleiar TA-2001/2003.

Kompostering er biologisk nedbryting og stabilisering av organisk avfall med lufttilgang der restproduktet vert jord.

Næringsavfall er avfall frå offentlege og private verksemdar og institusjonar, jf forureiningslova § 27 tredje ledd og MD sin vegleiar TA-2001/2003.

Returplast er plastemballasje som kan gå til attvinning i eigen returplastsekk som VØR leverar ut kvart år til alle abonnentar.

Restavfall er avfall som vert igjen etter kjeldesortering eller sentralsortering av hushaldnings- eller næringsavfall.

Risikoavfall er sprøytespissar, bandasjar og anna smittefarleg avfall frå helseinstitusjonar/ kontor mv.

Våtorganisk avfall er lett nedbrytbart avfall av animalsk eller vegetabilsk opphav, slik som matavfall, hageavfall og planterestar.

e) Oppsamlingseining

Avfallsbeholdar/ avfallsdunk/ fellescontainer/ nedgravne anlegg er ei oppsamlingseining for avfall som VØR stiller til rådvelde for abonnentane. VØR kjøper, leverer ut og eig avfallsbeholdarane. VØR skiftar ut avfallsbeholdarane når det er naudsynt. Nedgraven løysing føreset avtale med VØR, jf. § 2. tredje ledd.

Det må berre nyttast avfallsbeholdarar tildelt/godkjent av VØR. Avfallsbeholdarane er registrert på den einskilde eigedom og skal ikkje flyttast ved endringar i eigar eller festetilhøve.

Avfallssekk er 100 liter svarte sekkar merka med VØR-logo. Slike godkjende avfallssekkar kan kjøpast hjå VØR og nyttast som ekstrasekk ved avfallstoppar.

Returplastsekk er gjennomsynlege sekkar som abonnentane skal bruke til å ha rein og tørr emballasjeplast i for attvinning. VØR leverar slike sekkar ut for eit år om gongen.

f) Sortering

Bringeordning er eit kjeldesorteringssystem der abonnenten sjølv bringer sitt kjeldesorterte avfall til ein mottaksplass t.d. returpunkt eller miljøstasjon.

Henteordning er eit kjeldesorteringssystem der kjeldesortert avfall vert henta av godkjent innsamlar så nær kjelda som praktisk råd.

Kjeldesortering er når abonnenten eller annan avfallsprodusent held visse avfallstypar fråskilt og legg desse i særskilde oppsamlingseiningar eller bringer dei til tilviste mottaksstader.

Returpunkt er lokalt ubemanna oppsamlingsstad der publikum kan levere/sortere ein eller fleire avfallsfraksjonar.

Miljøstasjon/gjenbruksstasjon er eit spesielt tilrettelagt område med organisert oppsamling av separert avfall. Alle gjenvinnbare fraksjonar kan leverast på miljøstasjonen i tillegg til restavfall og farleg avfall.

g) Slam

Tvungen slamtøming er ei ordning for tøming av slamavskiljarar og tette tankar og gjeld for alle eigedomar som har slamavskiljar eller tett tank.

h) VØR

VØR er Volda og Ørsta Reinhaldsverk IKS som Volda kommune og Ørsta kommune har gitt delegert ansvar i eigen selskapsavtale til å drive med innsamling, sortering og transport av avfall og slam i medhald av forureiningslova § 30, §34 og § 83. VØR har eigedomsretten til avfall som vert samla inn av eller til VØR.

§ 4. Kommunal innsamling av avfall

Kommunane har med grunnlag i forureiningslova § 30 1. ledd innført tvungen renovasjon for hushaldningsavfall. Alle eigedomar der det går føre seg aktivitet som fører til at det oppstår hushaldningsavfall, vert omfatta av tvungen renovasjonsordning. Tvungen kommunal renovasjon gjeld også for fritidseigedomar.

Ingen må samle inn hushaldningsavfall, irekna papp, papir, drikkekartong, plast og andre avfallstypar til gjenvinning, utan samtykke frå kommunane.

Det er ikkje tillate å brenne hushaldnings-, nærings-, eller farleg avfall anna enn i særskildt godkjende forbrenningsanlegg. Det er heller ikkje tillate å grave ned eller kaste hushaldningsavfall. Hageavfall og anna våtorganisk avfall kan etter avtale komposterast på eigen eigedom.

For å sikre best mogleg økonomisk, ressurs- og miljømessig handtering av avfallet, er abonnenten pliktig til å gjennomføre dei sorterings- og leverings-ordningar av avfallet som VØR til ei kvar tid gjer vedtak om.

Det er ikkje tillate å levere risikoavfall frå helseinstitusjonar innblanda i anna hushaldnings- eller næringsavfall. Dette avfallet skal kjeldesortert og leverast separat til godkjent mottakar t.d. godkjende handsamingsanlegg for slikt avfall ved større helseinstitusjonar eller destruksjon ved godkjende mottakarar for slikt avfall. VØR si innsamlingsordning vil ikkje gjelde patologisk avfall.

Med grunnlag i § 11-10 i avfallsforskrifta, tilbyr VØR mottak av farleg avfall frå hushaldningar. Denne fraksjonen skal leverast til dei utplasserte mottaka for slikt avfall eller miljøstasjon. Verksemdar med mindre mengder spesialavfall kan og nytte seg av den kommunale ordninga ved å levere avfallet ferdig deklartert på miljøstasjonen.

§ 5. Avfall som ikkje er omfatta av kommunal innsamling

- a) Farleg avfall frå verksemd med meir enn 1000 kg spesialavfall/år.
- b) Næringsavfall, jf. § 3 d. 7.ledd.

Den som har farleg avfall og næringsavfall er eigar av avfallet, og må sjølv syte for å bringe dette avfallet til godkjent avfallsanlegg eller til anna godkjend handsaming. VØR eller kommunen vil gi opplysningar om kvar slikt avfall kan/skal leverast.

§ 6. Heimekompostering av våtorganisk avfall og hageavfall.

Hageavfall bør så langt det er råd komposterast i eigen hage, alternativt leverast til miljøstasjonen.

Abonnentar med nok hageareal, får høve til å heimekompostere våtorganisk avfall og hageavfall.

Kommunestyra kan i slike høve gje redusert gebyr etter nærare avtale med VØR. I avtalen vert det fastsett krav til drift av heimekomposteringa, m.a. at komposteringa skjer på ein hygienisk tilfredstillande måte, som ikkje tiltrekker seg skadedyr, gjev sigevatn, vond lukt eller verkar sjenerande for omgjevnadene. VØR vil gi rettleiing om drift av kompostbingen, og føre kontroll med at godkjende bingar og avtale med VØR vert fylgd. Abonnenten må skaffe seg kompostbinge for eiga rekning.

Ved brot på vilkåra i avtalen, kan VØR seie han opp og påleggje abonnenten å levere avfallet i samsvar med § 4 og § 12 i denne forskrift.

§ 7. Oppsamlingseining og plasseringa av denne

a) Oppsamlingseininga

Oppsamlingseining er den til ei kvar tid godkjende avfallsbeholdar/sekk for innsamling av hushaldningsavfall utlevert av VØR. Abonnenten/brukar er pålagt å notere nummeret på oppsamlingseininga og opplyse om dette når han tek kontakt med VØR i høve avfallsordningane.

Abonnenten er ansvarleg for reinhald av behaldarane. Behaldarane skal berre nyttast til avfallshandtering i samsvar med denne forskrifta. Ved annan bruk av behaldarane enn avfall i samsvar med denne forskrifta, er VØR utan ansvar for skade eller tap av innhaldet. Ved misbruk/aktløyse som skadar behaldaren skal abonnenten betale kostnaden med ny behaldar. Ved kjeldesortering av avfall til materialgjenvinning kan VØR dele ut fleire avfallsbeholdarar til same abonnent.

For rekkjehus, blokker, seksjonerte eigedomar, fritidshus, burettslag og liknande kan desse bruke felles behaldar eller nedgraven container. Reinhald, framsetting m.m. er desse brukarane sitt ansvar. Reinhald av fellescontainerar for fritidshus og nedgravne anlegg er VØR sitt ansvar. Reinhald rundt nedgravde anlegg er brukarane sitt ansvar.

Abonnenten/brukar pliktar å setje rett avfallsbeholdar fram til hentestad innan kl. 06.00 på tømedagen for å ha krav på innsamling. VØR driv innsamling mellom kl. 06.00 og 22.00. Abonnenten/brukaren er ansvarleg for at avfallsbeholdaren ikkje valdar skade ved at han kjem på avvegar frå oppstillingsplass eller hentestad.

Abonnten/brukaren skal bringe avfallsbeholdaren tilbake frå hentestad til oppstillingsplass same dag som den er tømt.

Abonnten/brukaren er ansvarleg for at behaldaren vert handsama med varsemnd og halden rein i samsvar med krav frå helseansvarlege myndigheiter. Hushaldningsavfallet skal vere emballert t.d. i plastnett før det blir plassert i avfallsdunken.

Alt avfall som vert sett fram for tømning skal liggje i godkjent oppsamlingseining som ikkje er fylt meir enn at loket kan latast heilt tett til. Dette for at hygieniske ulemper ikkje skal oppstå. Avfallet må ikkje pakkast fastare enn at behaldaren lett kan tømast. På vinterstid er brukaren ansvarleg for at avfallet ikkje er frose fast og dermed ikkje let seg tømme.

Ved avfallstoppar må abonnentane sjølv skaffe seg tilstrekkeleg kapasitet til avfallet sitt t.d. ved ekstrasekkar. Ved gjentatt overfylling av dunken, kan VØR påleggje den enkelte abonnent større avfallsdunk og dermed høgare gebyr, jf. § 12.

Når ein nyttar avfallssekk skal denne sikrast mot fuglar og dyr ved naudsynte tiltak som nett o.l. Sekkar som vert framborne eller leverte til sentrale oppsamlingseiningar skal vere knyta att. Vekta på sekken skal ikkje vere over 20 kg. Vekta på avfallsdunken ikkje vere over 30 kg/140 l behaldarvolum. Tap av dunk/oppsamlingseining pliktar abonnten å melde snarast til VØR. VØR kan påleggje abonnten å nytte alternative oppsamlingseiningar for å få til ei forsvarleg innsamling og handsaming av avfallet.

Returplastsekken skal på hentedag knytast att og plasserast opp i dunken for papir og pappavfall. Eventuell prising av ekstrasekkar vert fastsett av kommunestyret i samband med sak om gebyrregulativ.

b) Behaldarar for fritidsbustad.

VØR plasserer ut felles avfallscontainerar og syter for naudsynt reinhald, inklusiv av hentestad og oppstillingsplass. Fritidsbustad med eigne avfallsbeholdarar vert å regulere etter § 7 a. Avfallsbeholdarar som er utplasserte og merka med fritidsbustad, skal berre nyttast av brukarar av fritidshusvære.

c) Veg/hentestad

Hentestaden skal vere ved køyreveg, og vert fastsett av VØR. På hentestad skal avfallsbeholdarane stå lett tilgjengeleg på eit flatt og fast underlag i bakkenivå fritt frå portstolpar og liknande inklusiv med fri høgde for innhenting med mekanisk arm. Avfallsbeholdarane skal på hentedag stå i ein avstand 1–3 m frå vegkant (vegkanthenting). Tilkomsten skal vere fri for hindringar som kan gjere tøminga vanskeleg, slik som tersklar, trappetrinn, parkerte bilar osv. Der fleire dunkar står i lag skal avstanden mellom dunkane vere minst 30 cm.

Køyreveg kan vere både privat og offentleg veg. VØR har rett til å stille krav til vegstandard, vedlikehald, tilkomst og utforming av vegane som vert køyrde. Køyreveg som skal brukast i samband med renovasjonsordninga skal anten ha snuplass for stor bil, eller vere gjennomgåande, og renovasjonsbilane skal kunne køyre henterutene på ein lovleg og forsvarleg måte. Godkjend bilveg skal minst ha ei breidde på 3,0 m køyrebane, ei fri høgde på minst 4,0 m, styrke til å tole eit akseltrykk på minst 8,0 tonn og kurvatur og stigning tilsvarande vegklasse 4 i normalar for landbruksvegar. For å kome fram til avfallsdunken/avfallssekken skal vegen vere fri for hindringar for den som skal hente avfallet. Vinterstid skal tilkomsten vere rydda for snø, og om naudsynt vere sandstrødd.

Når vegen ikkje er tilfredsstillande brøytt eller den har slik teknisk standard at den i det heile tatt ikkje er køyrbar, skal abonnten bringe avfallet fram til renovasjonsbilen, eller ta vare på avfallet på ein forsvarleg måte til neste hentedag. VØR kan i enkelttilfelle samtykkje anna plassering enn det som er nemnt ovanfor, mot eit ekstragebyr som vert fastsett i samband med årleg gebyrfastsetjing (henteavtale). Eigarar av fritidshus/hytter pliktar å levere avfallet sitt i tilviste avfallsbeholdarar som nemnt i denne paragraf punkt b.

§ 8. Sortering av avfallet

a) Hushaldningsavfall

Hushaldningsavfall skal kjeldesorterast for dei avfallsfraksjonar det er etablert innsamlings- og mottaksordningar for. Dette vert gjort for å legge til rette for best mogleg slutthandsaming av avfallet. Avfall levert til VØR kan verte manuelt kontrollert. Ved manglande eller mangelfull sortering vil renovatør ved bruk av klistrelapp eller liknande varsle om mangelen og ikkje ta avfallet med på vanleg rute.

Fuktig avfall, skarpe eller knuselege gjenstandar mv. skal vere forsvarleg innepakka for å hindre skade på renovatørane, før plassering i avfallsbeholdaren. Varm oske må avkjølast heilt før den vert emballert og lagt i behaldaren. Oske, avfall frå støvsugar o.l. må vere skikkeleg emballert for å unngå støvplage under innhenting.

Flytande avfall skal ikkje leggjast i behaldaren. I behaldaren må det vidare ikkje leggjast større metallgjenstandar, elektrisk eller elektronisk avfall, stein og jord, hageavfall og sand/grus eller bygningsavfall. I behaldaren må det heller ikkje leggjast etsande, eksplosivt eller sjølvantenneleg avfall. Farleg avfall eller problemavfall skal ikkje leggjast i behaldaren.

Brukaren kan gjerast økonomisk ansvarleg for skader på behaldar, renovasjonsbil eller på tømme plass for renovasjonsbilen som følgje av aktlaus bruk av behaldaren.

Når ein brukar avfallssekk skal den ikkje fyllast meir enn at den kan knytast att.

Avfall som er for stort eller for tungt til den vanlege innsamlingsordninga skal leverast til miljøstasjonen.

Tilsvarande skal også andre typar avfall som kan gjenvinnast eller gå til ombruk og det ikkje er oppretta henteordning for, leverast til miljøstasjonen.

b) Henteordning

Alle abonnentar som inngår i tvungen kommunal avfallsordning skal kjeldesortere avfallet i følgjande fraksjonar:

- Våtorganisk avfall skal leverast i grøn behaldar med brunt lok.
- Glas og metallemballasje skal leverast i grøn behaldar med gult lok.
- Emballasjeplast skal leverast i samanknytte returplastposar i grøn behaldar med blått lok.
- Papir (aviser, tidsskrift, vekeblad, reklamepapir, papp, kartong, drikkekartong) skal leverast i grøn behaldar med blått lok.
- Restavfall skal leverast i grøn behaldar med grønt lok.

Fraksjonane skal haldast skilt og leggjast i dei utleverte avfallsbeholdarane som står heime hos kvar enkelt abonnent. Det er ikkje tillate å leggje andre typar avfall i oppsamlingseininga enn det som er nemnt ovanfor. Det er ulike tømefrekvensar for desse fraksjonane. For nærare opplysningar vert det vist til eigen informasjon. Kravet til kjeldesortering gjeld ikkje husstandane i bygda Skår.

c) Bringeordning

Andre kjeldesorterte fraksjonar med godkjent innsamlingsordning skal bringast til returpunkt, t.d tekstilar eller miljøstasjonen (større delar av papp, e.e-avfall). VØR kan gjere endringar i utval og talet på fraksjonar. Farleg avfall må leverast til farleg avfall mottak eller miljøstasjonen.

Fritidsbustader kan få tilvist bruk av felles oppsamlingseiningar for avfall. Disse skal ikkje nyttast av fast busette, verksemder, utleiehytter eller private anlegg for turisme. Brot på dette vert definert som om den aktuelle abonnent/brukar har for lite behaldarvolum/for lav hentefrekvens (jf § 7 og § 12).

§ 9. Hygieniske krav til renovasjon

Forskriftene byggjer på dei krav til hygienisk avfallshandtering som vert fastsett av sentrale styresmakter og helsemynde i kommunane.

Gjeldande lover og forskrifter:

- a) Lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven) og lov 24. juni 2011 nr. 29 om folkehelsearbeid (folkehelseeloven) med kommunale helseforskrifter.
- b) Lov 13. mars 1981 nr. 81 om vern mot forurensningar og om avfall med forskrifter.

Helsestyresmaktene i kommunane har eit sjølvstendig ansvar for å sjå til at helseforskriftene om handtering av avfall vert fylgd.

§ 10. Avfallsgebyr

a) Abonnentar som vert omfatta av avgjerdene i denne forskrifta skal betale avfallsgebyr som vert innkravd av VØR. Ved registrering av ny abonnent eller ved endring av eksisterande abonnement, vert nytt gebyr rekna frå den første i månaden etter at endringa er meldt til VØR. Tilsvarande vert gebyret rekna fram til den siste dagen i månaden der gebyrplikta vert avslutta. Abonnentar som kjem inn under denne forskrifta pliktar straks å melde endringar i abonnementstillhøve til VØR. Likeeins pliktar ein å melde frå dersom personen ikkje står i gebyrregisteret for avfall. Blokker, rekkehus og liknande som er organisert som burettslag, kan få avgifta

berekna og betalt samla. Det same gjeld for tilsvarande bustader når eigarane organiserer seg som felles rettssubjekt (eks huseigarforeining).

b) Gebyrsatsane vert fastsett årleg av kommunestyra. Gebyret med renter og kostnader er sikra etter pantelova § 6-1. Om renteplikt og inndrivning gjeld tilsvarande reglar i lov av 6. juni 1975 nr. 29 om eigedomsskatt til kommunane § 26 og § 27. Gebyret skal dekke alle kostnader med avfallshandteringa. For dei tenestene som er pålagde og fastsette etter denne forskrifta skal abonnenten betale eit renovasjonsgebyr til VØR pr. gebyreining. Gebyr skal og betalast for tilleggstenester som henteavtale.

c) Gebyreiningar som står tome heile eller delar av året kan etter årleg søknad, få nedsett gebyr for:

- samanhengande heile året 100 % og
- samanhengande minst 6 md 50 %.

Vilkåret er at avfallsbeholdarane er innleverte til VØR for den perioden det vert søkt om fritak for.

d) Gebyrdifferensiering

For å fremje avfallsreduksjon, kjeldesortering og gjenvinning vedtek kommunen differensierte gebyrsatsar i samband med dei årlege gebyrvedtak. Gebyret vert fastsett på grunnlag av storleik på avfallsdunk, om abonnenten komposterer eller om abonnentar samarbeider om oppsamlingseining.

§ 11. Unntak/klager - praktisering

Søknader om unntak og klager på praktiseringa av denne forskrift, kan påklagast (forvaltningslova § 2b og forureiningslova § 85). Klagen skal sendast til det organet som har gjort vedtaket. Dersom klagen ikkje vert teken til følge, vert den sendt til styret for VØR, som skal gjere endeleg vedtak.

Det at ordninga ikkje vert brukt, at bruken er tungvint eller vert sett på som unødvendig eller liknande, gjev ikkje grunnlag for fritak frå ordninga eller betalingsplikta.

Søknader/klager skal vere grunngejevne og innehalde opplysningar om eigar, adresse, gards- og bruksnummer. Kommunane delegerer mynde for avgjerd av søknader/klager til styret for VØR. Styret i VØR kan delegere mynde til å ta daglege og praktiske avgjerder etter desse forskriftene til dagleg leiar.

§ 12. Sanksjoner - straff

Dersom det viser seg at ein abonnent har for lite behaldarvolum, slik at det er fare for at avfallet vert disponert i strid med forskrifta, kan VØR påleggje abonnenten det behaldarvolumet som ein finn føremålstenleg. Byte av behaldar vil skje seinast ein månad etter at skriftleg varsel er sendt frå VØR.

Dersom det viser seg at ein abonnent ikkje har meldt i frå om gebyrpliktige abonnementeiningar eller endring i gebyrplikt som medfører tillegg i gebyret, kan VØR påleggje ekstragebyr frå den dato som abonnementeininga(ne) vart gebyrpliktig(e). Dersom dette tidspunktet ikkje kan dokumenterast, vert abonnenten automatisk pålagt gebyr frå to år før tilhøvet vart oppdaga/registerert.

VØR kan påleggje abonnenten tilleggsgebyr om det syner seg at abonnenten ikkje sorterar avfallet sitt i samsvar med gjeldande sorteringsreglement, jf. § 8 i denne forskrift.

Utover dette kan brot på føresegnene verte straffa med bøter, jf. forureiningslova § 79 andre ledd.

Kapittel 2. Tøming av slam frå spreidde avlaupsanlegg

§ 13. Generelt

Volda og Ørsta kommune har vedteke å nytte mobil avvatning som behandlingsmetode for kloakkslam frå slamavskiljarar med godkjent avløp. Volda kommunestyre i møte 3. mai 1990 og Ørsta kommunestyre i møte 28. mai 1990.

§ 14. Tøming av slamavskiljarar m.m.

a) Melding

Melding om når tøming vil finne stad vil verte gjeve gjennom SMS/ e-post / Altinn eller på annan måte som VØR finn føremålsteneleg.

b) Frekvens på tøming av slamavskiljar

Tvungen slamtøming gjeld for alle eigedomar som har slamavskiljar eller tett tank for slam. For eigedomar med fast busetjing/heilårsbustad og med toalett tilknytt slamavskiljar, skal slamavskiljar tømast ein gong kvart andre år. Andre slamavskiljarar skal tømast ein gong kvart fjerde år. Tette oppsamlingstankar skal tømast i god tid før dei er fulle og minst ein gong kvart år. I særlege høve kan VØR fastsetje annan tømefrekvens enn nemnt ovanfor.

c) VØR eller den som tømmer for VØR sine plikter

Tøming skal utførast slik at den ikkje er til ulempe for nokon med omsyn til støv, lukt eller støy. Anlegget skal forlatast i lukka stand og grinder, portar og dører skal stengjast, eventuelt låsast. Renovatør skal rapportere til kommunen alle observerte avvik ved anlegget og samla mengde slamvolum.

d) Vegtilkomst til slamtank

Krav til vegtilkomst til slamtank ved tøming heile året skjer etter § 7c i disse forskrifter og gjeld tøming med standardutstyr.

Bruk av særskilt tømemateriell og høgre gebyr, tillet vegtilkomst på sommarhalvåret bygt etter Normal for landbruksvegar, vegklasse 5, Sommarbilveg for tømmertransport utan hengar. Anlegg med vegtilkomst vegklasse 5 vil ikkje ha krav på naudtøming i vinterhalvåret.

§ 15. Abonnten sine plikter

Abonnten skal syte for at anlegga som skal tømast er lett tilgjengelege og dimensjonerte for tøming med bil. Overdekking av kumlukk og liknande med snø, is, jord, stein eller anna skal vere fjerna av abonnten før tøminga skal gjerast. Den som tømmer anlegget har rett til å plassere naudsynt utstyr på eigedomen for å få utført tøminga. VØR vil ikkje ta på seg krav frå skade på vegar, hagar eller liknande. Dersom vegstandarden er for dårleg, må tankeigar syte for forsterkning. Jf. også krav til veg/hentestad i § 7c.

Dersom abonnten ikkje har klargjort tanken for tøming eller ein må tømme tankar utanom oppsett innhentingsplan, kjem gebyr for tilkøyring i tillegg til tømepreisen.

§ 16. Avgifter ved fellesanlegg

Kommunale og private fellesavskiljarar for fleire bustadhus, bustadfelt, verksemdar, industriområdar og andre type byggeområde eller tettstader skal tømast i samsvar med det som er oppgitt i utsleppsløyve eller når VØR vurderer at tøming må gjerast.

§ 17. Avgift, innkreving, renter m.m.

Abonnten skal betale ei årleg avgift som vert innkravd av VØR. Gebyrsatsane vert fastsett årleg av kommunestyra. Gebyret med renter og kostnader er sikra etter pantelova § 6-1 om renteplikt og inndriving gjeld reglane i lov 6. juni 1975 nr. 29 og eigedomsskatt til kommunane § 26 og § 27.

§ 18. Klage og straff

Dette vert handsama etter § 11 og § 12 i denne forskrift.

§ 19. Iverksetting

Forskrifta trer i kraft frå 01.01.2018 og erstattar tidlegare forskrift 20.06.2013 om renovasjon, Ørsta og Volda kommunar, Møre og Romsdal.

Renovasjonsforskrifter for Volda og Ørsta kommunar Kommunale forskrifter for handsaming m.v. av avfall og slamtøming

Vedteke av Ørsta kommunestyre i sak 41/13 den 30.05.2013 og Volda kommunestyret i sak 84/13 den 20.06.2013 i fylgje lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forureining og om avfall (forureiningslova, frl) §§ 30, 31 og 34, 79 og 83.

KAPITTEL 1.

§1 MÅL FOR AVFALLSSEKTOREN

Forskrifta har som mål å sikre miljømessig og økonomisk forsvarleg oppsamling, innsamling, transport, attvinning og sluthandsaming av avfall og slam i kommunane Ørsta og Volda.

§2 VIRKEOMRÅDE

Denne forskrifta gjeld kjeldesortering, oppsamling, innsamling og transport av alle typar avfall og slam som kommunane sjølvpålagt, etter forureiningslova eller ved delegering frå overordna forureiningsmynde, er tillagt mynde over. Dette inkluderer farleg avfall frå hushaldningar og bedrifter dersom mengda ikkje overstig den grensa som til ei kvar tid gjeld i avfallsforskrifta.

Denne forskrifta omfattar alle registrerte grunneigedomar i Volda og Ørsta, inklusiv kvar enkelt seksjonerte del av bygning og kvar enkelt sjølvstendige brukseining i bygning. Også fritidseigedommar.

VØR avgjer i tvilstilfelle kva som reknast som sjølvstendig brukseining i bygning. VØR kan gi nærare retningslinjer for gjennomføring av avgjerdene i forskrifta.

§3 DEFINISJONAR

a) *Abonnement*

Standard er abonnement med 1 stk 140 L avfallsdunk til restavfall, med henting kvar 2. veke og henting av 1 stk 140 L avfallsdunk til papp, papir, drikkekartong og plast i eigen returplastsekk, kvar 3. veke.

Standard pluss er abonnement med 1 stk 140 L avfallsdunk til restavfall, med henting kvar 2. veke og henting av 1 stk 240 L avfallsdunk til papp, papir, drikkekartong og plast i eigen returplastsekk, kvar 3. veke.

Kompostering er abonnement der det ligg føre særskild kontrakt med VØR om kompostering av alt våtorganisk og hageavfall som oppstår hos abonnenten. Slike abonnement har 1 stk 140 L avfallsdunk til restavfall, med henting kvar 4. veke og henting av 1 stk 140 L avfallsdunk til papp, papir, drikkekartong og plast i eigen returplastsekk, kvar 3. veke.

Kompostering pluss er abonnement der det ligg føre særskild kontrakt med VØR om kompostering av alt våtorganisk og hageavfall som oppstår hos abonnenten. Slike abonnement har 1 stk 140 L avfallsdunk til restavfall, med henting kvar 4. veke og henting av 1 stk 240 L avfallsdunk til papp, papir, drikkekartong og plast i eigen returplastsekk, kvar 3. veke.

Storhushald er abonnement med 1 stk 240 L dunk til restavfall, med henting kvar 2. veke og henting av 1 stk 240 L avfallsdunk til papp, papir, drikkekartong og plast i eigen returplastsekk, kvar 3. veke.

Storhushald pluss er abonnement med 1 stk 240 L dunk til restavfall, med henting kvar 2. veke og henting av 1 stk 340 L avfallsdunk til papp, papir, drikkekartong og plast i eigen returplastsekk, kvar 3. veke.

Samarbeid er abonnement med felles behaldar for restavfall og papiravfall. Abonnentane kan velje mellom ulike storleikar av behaldarar. Kravet for å inngå delingsavtale er at eigedomane er naboar eller ligg i nærleik til

kvarandre og at abonnentane seg imellom har avtale om reinhald og framsetting av dunkane. Ved tvil vert dette avgjort av VØR.

Nedgrave fellesrenovasjon er abonnement med oppsamling av avfall i nedgravne containerar. Slik løysing føreset avtale med VØR, jf §2.

Fritidshus er abonnement for dei med fritidshus/ hytter enten dei har eigen avfallsbeholdar eller må levere avfallet i samleavfallsbeholdar for fritidshus/ hytter.

Henteavtale er avtale mellom abonnent og VØR om henting, tøming og tilbakesetting av avfallsdunk på avstandar utover vegkanthenting.

b) Abonnementteining.

Fritidsbustad er hus eller hytte utan fast busetnad, som ikkje vert brukt over 4 månader i året, med innlagt straum, som ligg i regulert hytteområde eller i ein avstand til offentleg vei ikkje lenger enn 1000 m. Ein kan ikkje ha fast bustadadresse ved eigedomen. Fritidsbustad er ikkje omfatta av § 10 c og d i denne forskrift.

Gebyreining / brukseining er husvære som er bygd eller ombygd til bruk for ein eller fleire personar og som har eigen inngang. Husværet kan anten vere leilegheit eller hybel. Ei gebyreining er ei leilegheit med fleire bruksrom dvs minst eit rom og kjøkken (eventuelt tekjøkken) og eigen inngang.

Hybel er ½- gebyreining/ brukseining og er husvære utan kjøkken og er eit rom med eigen inngang, der det er tilgang til vatn og toalett.

c) Abonnent

Abonnent er eigar eller festar av eigedom som er tilslutta den kommunale renovasjonsordninga jf. forureiningslova § 34, fjerde ledd. **Leigetakar / brukar av eigedom kan unntaksvis stå som abonnent/ rekningsmottakar** dersom dette vert avtalt mellom VØR og eigar. Eigaren er likevel økonomisk ansvarleg for uteståande gebyr leigetakaren/ brukaren måtte ha overfor kommunen. Dersom eigedomen er festa vekk for minst 30 år, eller i dei høva festet kan forlengjast utover 30 år, skal festaren reknast som abonnent.

Leigetakar / brukar: Dersom leigetakar/ brukar og abonnent ikkje er same juridiske person, er leigetakar/ brukar sine plikter dei same som abonnenten sine plikter, med unntak av det økonomiske forholdet til VØR.

d) Avfall

Avfall er lausøyregjenstandar og stoff som skal regnast som avfall i høve forureiningslova sin § 27.

Farleg avfall er avfall som det ikkje er føremålstenleg å handtere saman med hushaldningsavfall eller næringsavfall fordi det kan medføre alvorleg forureining eller fare for menneske eller dyr. Døme på helse- og miljøfarleg avfall kan vere maling, spillolje, løysemiddel, plantevernemiddel og bilbatteri. Jf. frl. § 27 fjerde ledd.

Grovavfall, sjå restavfall.

Hushaldningsavfall er vanleg avfall frå private hushaldningar, medrekna større gjenstandar som inventar og liknande frå hushaldningar og fritidsbustader. Jf. frl. § 27 andre ledd.

Kompostering er biologisk nedbryting og stabilisering av organisk avfall med lufttilgang der restproduktet vert jord.

Næringsavfall er avfall frå offentlege og private verksemder og institusjonar. Jf. frl. § 27 tredje ledd.

Våtorganisk avfall er matavfall, hageavfall og anna biologisk nedbrytbart avfall som eignar seg til kompostering.

Returplast er plastemballasje som kan gå til attvinning i eigen returplastsekk som VØR leverar ut kvart år til alle abonnentar.

Risikoavfall er sprøytespissar, bandasjar og anna smittefarleg avfall frå helseinstitusjonar/ kontor m. v.

Restavfall er avfall som det ikkje er oppretta egne sorteringsordningar for. Dette er avfall som vert igjen etter kjeldesortering eller sentralsortering av hushaldnings- eller næringsavfall.

e) Oppsamlingseining

Avfallsbeholdar/ avfallsdunk er ei oppsamlingseining for avfall som VØR stiller til rådvelde for abonnentane. VØR kjøper, leverer ut og eig avfallsbeholdarane. VØR skiftar ut avfallsbeholdarane når det er naudsynt. Det må berre nyttast avfallsbeholdarar tildelt/ godkjent av VØR. Kvar enkelt beholdar er registrert på den enkelte eigedom og skal ikkje flyttast ved endringar i eigar eller festeforhold.

Abbonnten er ansvarleg for reinhald av beholdarane. Beholdarane skal berre nyttast til avfallshandtering i samsvar med denne forskrifta. Ved annan bruk av beholdarane enn avfall i samsvar med denne forskrifta, er VØR utan ansvar for skade eller tap av innhaldet. Ved misbruk/ aktløyse som skadar beholdaren skal abonnenten betale kostnaden med ny beholdar. Ved kjeldesortering av avfall til materialgjenvinning kan VØR dele ut fleire avfallsbeholdarar til same abonnent. For rekkjehus, blokker, seksjonerte eigedomar, burettslag og liknande kan desse bruke felles beholdar eller nedgraven container. Reinhald, framsetting m.m. er desse brukarane sitt ansvar.

Avfallsekk er 100 liters svarte sekkar merka med VØR-logo. Slike godkjende avfallsekkar vert utlevert der bruk av sekk vert kravd, og dei kan kjøpast hjå VØR og nyttast som ekstrasekk ved avfallstoppar.

Returplastsekk er gjennomsynlege sekkar som abonnentane skal bruke til å ha rein og tørr emballasjeplast i for attvinning. VØR leverar slike sekkar ut for eit år om gongen. Returplastsekken skal på hentedag knytast att og plasserast opp i dunken for papir og pappavfall. Eventuell prising av ekstrasekkar vert fastsett av kommunestyret i samband med sak om gebyrregulativ.

f) Sortering

Bringeordning er eit kjeldesorteringssystem der abonnenten sjølv bringer sitt kjeldesorterte avfall til ein mottaksplass t.d. returpunkt eller miljøstasjon.

Henteordning er eit kjeldesorteringssystem der kjeldesortert avfall vert henta av godkjent innsamlar så nær kjelda som praktisk råd.

Kjeldesortering er når abonnenten eller annan avfallsprodusent held visse avfallstypar fråskilt og legg desse i særskilde oppsamlingseiningar eller bringer dei til tilviste mottaksstader.

Returpunkt er lokalt ubemanna oppsamlingsstad der publikum kan levere / sortere ein eller fleire avfallsfraksjonar t.d. glas osb.

Miljøstasjon / gjenbruksstasjon er eit spesielt tilrettelagt område med organisert oppsamling av separert avfall. Alle gjenvinnbare fraksjonar kan leverast på miljøstasjonen i tillegg til grovavfall og farleg avfall.

g) Slam

Tvungen slamtøming er ei ordning for tøming av slamavskiljarar og tette tankar og gjeld for alle eigedomar som har slamavskiljar eller tett tank.

h) VØR

VØR er Volda og Ørsta Reinhaldsverk IKS som Volda Kommune og Ørsta kommune har gitt delegert ansvar i eigen selskapsavtale til å drive med innsamling, sortering og transport av avfall og slam i medhald av forureiningslova.

VØR-området er kommunane Volda og Ørsta.

§4. KOMMUNAL INNSAMLING AV AVFALL

Kommunane har med grunnlag i forureiningslova §30 1. ledd innført tvungen renovasjon for hushaldningsavfall.

Alle eigedomar i VØR-kommunane der det går føre seg aktivitet som fører til at det oppstår hushaldningsavfall, vert omfatta av tvungen renovasjonsordning. Tvungen kommunal renovasjon gjeld også for hytter og fritidseigedomar.

Ingen må samle inn hushaldningsavfall, irekna papp, papir, drikkekartong, plast og andre avfallstypar til gjenvinning, utan samtykke frå kommunane.

Det er ikkje tillate å brenne hushaldningsavfall utandørs. Det er heller ikkje tillate å grave ned eller kaste hushaldningsavfall. Hageavfall og anna våtorganisk avfall kan etter avtale komposterast på eigen eigedom.

For å sikre best mogleg økonomisk, ressurs- og miljømessig handtering av avfallet, kan VØR i einskilde tilfelle med generelle vedtak stille krav til abonnent/ avfallsprodusent om kjeldesortering og leveringsmåte for dei ulike delane av hushaldningsavfallet.

Det er ikkje tillate å levere risikoavfall frå helseinstitusjonar innblanda i anna hushaldnings- eller næringsavfall. Dette avfallet skal kjeldesortierast og leverast separat til godkjent mottakar t.d. godkjende handsamingsanlegg for slikt avfall ved større helseinstitusjonar eller destruksjon ved godkjende mottakarar for slikt avfall. VØR si innsamlingsordning vil ikkje gjelde patologisk avfall.

Med grunnlag i § 11-10 i avfallsforskrifta, tilbyr VØR mottak av farleg avfall frå hushaldningar. Denne fraksjonen skal leverast til dei utplasserte mottaka for slikt avfall eller miljøstasjon. Verksemdar med mindre mengder spesialavfall kan og nytte seg av den kommunale ordninga ved å levere avfallet ferdig deklart på miljøstasjonen.

§ 5. AVFALL SOM IKKJE ER OMFATTA AV KOMMUNAL INNSAMLING.

a) **Farleg avfall** frå verksemd med meir enn 1000 kg spesialavfall / år.

Næringsavfall, jf. § 3d.

b) Den som har farleg avfall og næringsavfall er eigar av avfallet, og må sjølv syte for å bringe dette avfallet til godkjent avfallsanlegg eller til anna godkjend handsaming. VØR eller kommunen vil gi opplysningar om kvar slikt avfall kan / skal leverast.

Brenning av næringsavfall og farleg avfall er ikkje tillate anna enn i godkjende anlegg. For avfallstypar som ikkje er omfatta av tvungen avfallsordning, tilbyr VØR mottak på miljøstasjon for materialgjenvinning eller sortering.

§ 6. HEIMEKOMPOSTERING.

Hageavfall bør så langt det er råd komposterast i eigen hage, alternativt leverast til miljøstasjonen.

Våtorganisk avfall og hageavfall

Abonnentar med nok hageareal, får høve til å heimekompostere våtorganisk avfall og hageavfall. VØR kan i slike høve gje redusert gebyr etter nærare avtale. I avtalen vert det fastsett krav til drift av heimekomposteringa, m.a. at det vert nytta isolert kompostbinge og at komposteringa skjer på ein hygienisk tilfredstillande måte, som ikkje tiltrekkjer seg skadedyr, gjev sigevatn, vond lukt eller verkar sjenerande for omgjevnadene. VØR vil gi rettleiing om drift av kompostbingen, og føre kontroll med at godkjende bingar og avtale med VØR vert fylgd. Abonntenen må skaffe seg kompostbinge for eiga rekning.

Ved brot på vilkåra i avtalen, kan VØR seie han opp og påleggje abonnenten å levere avfallet i samsvar med § 4 og § 12 i denne forskrift.

§7. OPPSAMLINGSEINING OG PLASSERINGA AV DENNE.

a) **Oppsamlingseininga**

Oppsamlingseining er den til ei kvar tid godkjende avfallsbeholdar/ sekk for innsamling av hushaldningsavfall utlevert av VØR. Avfallsbeholdarane har eit nummer som samsvarar med avtalen til eigedomen. Abonntenen/ brukar er pålagt å notere nummeret og opplyse om dette når han tek kontakt med VØR i høve avfallsordningane.

Abonnten/ brukar pliktar å setje rett avfallsbeholdar fram til hentestad innan kl. 06.00 på tømedagen for å ha krav på innsamling. VØR driv innsamling mellom kl 06.00 og 22.00. Abonnten/ brukaren er ansvarleg for at avfallsbeholdaren ikkje valdar skade ved at han kjem på avvegar frå oppstillingsplass eller hentestad.

Abonnten/ brukaren skal bringe avfallsbeholdaren tilbake frå hentestad til oppstillingsplass same dag som den er tømt.

Abonnten/ brukaren er ansvarleg for at behaldaren vert handsama med varsemd og halden rein i samsvar med krav frå helseansvarlege myndigheiter. Hushaldningsavfallet skal vere emballert t.d. i plastnett før det blir plassert i avfallsdunken.

Alt avfall som vert sett fram for tøming skal liggje i godkjent oppsamlingseining som ikkje er fylt meir enn at loket kan latast heilt tett til. Dette for at hygieniske ulemper ikkje skal oppstå. Avfallet må ikkje pakkast fastare enn at behaldaren lett kan tømast. På vinterstid er brukaren ansvarleg for at avfallet ikkje er frose fast og dermed ikkje let seg tømme.

Ved avfallstoppar må abonnentane sjølv skaffe seg tilstrekkeleg kapasitet til avfallet sitt t.d ved ekstrasekkar. Ved gjentatt overfylling av dunken, kan VØR påleggje den enkelte abonnent større avfallsdunk og dermed høgare gebyr, jf. § 12.

Når ein nyttar avfallsekk skal denne sikrast mot fuglar og dyr ved naudsynte tiltak som nett o.l. Sekkar som vert framborne eller leverte til sentrale oppsamlingseiningar skal vere knyta att. Vekta på sekken skal ikkje vere over 20 kg. Vekta på avfallsdunken ikkje over 30 kg / 140 L behaldarvolum. Tap av dunk / oppsamlingseining pliktar abonnten å melde snarast til VØR. VØR kan påleggje abonnten å nytte alternative oppsamlingseiningar for å få til ei forsvarleg innsamling og handsaming av avfallet.

b) Behaldarar for hytter og fritidshus

VØR skal syte for naudsynt reinhald av behaldarar, hentestad og oppstillingsplass for felles avfallsbeholdarar til bruk for hytter og fritidshus. Hytter og fritidshus med eigne avfallsbeholdarar vert å regulere etter § 7 a. Det er VØR si plikt å plassere ut felles avfallsbeholdarar for hytter og fritidshus. Avfallsbeholdarar som er utplasserte og merka med hytter, skal berre nyttast av brukarar av hytter. Unntaket er brukarar av utleiehytter som skal ha eigne avfallsbeholdarar/ avfallsekkar.

c) Veg/hentestad

Hentestaden skal vere ved køyreveg, og vert fastsett av VØR. På hentestad skal avfallsbeholdarane stå lett tilgjengeleg på eit flatt og fast underlag i bakkenivå fritt frå portstolpar og liknande inklusiv med fri høgde for innhenting med mekanisk arm. Avfallsbeholdarane skal på hentedag stå i ein avstand 1 - 3 m frå vegkant (vegkanthenting). Tilkomsten skal vere fri for hindringar som kan gjere tøminga vanskeleg, slik som tersklar, trappetrinn, parkerte bilar osv. Der fleire dunkar står ilag skal avstanden mellom dunkane vere minst 30 cm.

Køyreveg kan vere både privat og offentleg veg. VØR har rett til å stille krav til vegstandard, vedlikehald, tilkomst og utforming av vegane som vert køyrde. Køyreveg som skal brukast i samband med renovasjonsordninga skal anten ha snuplass for stor bil, eller vere gjennomgåande, og renovasjonsbilane skal kunne køyre henterutene på ein lovleg og forsvarleg måte. Godkjend bilveg skal minst ha ei breidde på 3,0 m køyrebane, ei fri høgde på minst 4,0 m, styrke til å tole eit akseltrykk på minst 8,0 tonn og tilfredsstillande kurvatur og stigningsforhold. For å kome fram til avfallsdunken/ avfallsekken skal vegen vere fri for hindringar for den som skal hente avfallet. Vinterstid skal tilkomsten vere rydda for snø, og om naudsynt vere sandstrødd.

Når vegen ikkje er tilfredsstillande brøytt eller den har slik teknisk standard at den i det heile tatt ikkje er køyrbar, skal abonnten bringe avfallet fram til renovasjonsbilan, eller ta vare på avfallet på ein forsvarleg måte til neste hentedag. VØR kan i enkeltilfelle samtykkje anna plassering enn det som er nemnt ovanfor, mot eit ekstragebyr som vert fastsett i samband med årleg gebyrfastsetjing (henteavtale). Eigarar av fritidshus/ hytter pliktar å levere avfallet sitt i tilviste avfallsbeholdarar som nemnt i denne paragraf punkt b.

§ 8. SORTERING AV AVFALLET.

a) Hushaldningsavfall

VØR krev at hushaldningsavfall vert kjeldesortert for dei avfallsfraksjonar det er etablert innsamlings- og mottaksordningar for. Dette vert gjort for å legge til rette for best mogleg slutthandsaming av avfallet. Avfall levert til VØR kan verte manuelt kontrollert. Ved manglande eller mangelfull sortering vil renovatør ved bruk av klistrelapp eller liknande varsle om mangelen og ikkje ta avfallet med på vanleg rute.

Fuktig avfall, skarpe eller knuselege gjenstandar m.v. skal vere forsvarleg innepakka før plassering i avfallsbeholdaren. Varm oske må avkjølast heilt før den vert emballert og lagt i behaldaren. Oske, avfall frå støvsugar o.l. må vere skikkeleg emballert for å unngå støvplage under innhenting.

Flytande avfall skal ikkje leggjast i behaldaren. I behaldaren må det vidare ikkje leggjast større metallgjenstandar, elektrisk eller elektronisk avfall, stein og jord, hageavfall og sand / grus eller bygningsavfall. I behaldaren må det heller ikkje leggjast etsande, eksplosivt eller sjølvantenneleg avfall. Farleg avfall eller problemavfall skal ikkje leggjast i behaldaren.

Brukaren kan gjerast økonomisk ansvarleg for skader på behaldar, renovasjonsbil eller på tømmeplass for renovasjonsbilen som følgje av aktlaus bruk av behaldaren.

Skjerande avfall må pakkast forsvarleg inn for å hindre skade på renovatørane. Når ein brukar avfallsekk skal den ikkje fyllast meir enn at den kan knytast att.

Avfall som er for stort eller for tungt til den vanlege innsamlingsordninga skal leverast til miljøstasjonen eller anna tilsvarende mottak. Tilsvarende skal også andre typar avfall som kan gjenvinnast eller gå til ombruk og det ikkje er oppretta henteordning for, leverast til miljøstasjonen.

b) Henteordning

Alle abonnentar som inngår i tvungen kommunal avfallsordning skal kjeldesortere avfallet i følgjande fraksjonar.

- Papir (aviser, tidsskrift, vekeblad, reklamepapir, papp, kartong, drikkekartong) skal leverast i grøn behaldar med blått lok.

- Emballasjeplast skal leverast i samanknytte returplastposar i grøn behaldar med blått lok.

- Restavfall skal leverast i grøn behaldar med grønt lok.

Fraksjonane skal haldast skilt og leggjast i dei utleverte avfallsbeholdarane som står heime hos kvar enkelt abonnent. Det er ikkje tillete å leggje andre typar avfall i oppsamlingseininga enn det som er nemnt ovanfor. Det er ulike tømefrekvensar for desse fraksjonane. For nærare opplysningar vert det vist til eigen informasjon.

c) Bringeordning

Andre kjeldesorterte fraksjonar med godkjent innsamlingsordning skal bringast til returpunkt (glas og metallemballasje) eller miljøstasjonen (større delar av papp, e.e- avfall). VØR kan gjere endringar i utval og talet på fraksjonar. Farleg avfall må leverast til farleg avfall mottak eller miljøstasjonen.

Hytter og fritidsbustader kan få seg tilvist bruk av felles avfallsdunkar / avfallsoppsamlingseiningar. Disse skal ikkje nyttast av fast busette, verksemder, utleiehytter eller private anlegg for turisme. Brot på dette vert definert som om den aktuelle abonnent / brukar har for lite behaldarvolum / for lav hentefrekvens (jf. § 7 og § 12).

§ 9. HYGIENISKE KRAV TIL RENOVASJON.

Forskriftene byggjer på dei krav til hygienisk avfallshandtering som vert fastsett av sentrale styresmakter og helse- og sosialstyret i kommunane.

Gjeldande lover og forskrifter:

a) Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m og lov om folkehelsearbeid, begge av 2011, med kommunale helseforskrifter.

b) Lov om vern mot forureining og om avfall (forureiningslova) av 13. mars 1981 og 1.juni 1993 med endringar.

Helsestyresmaktene i kommunane har eit sjølvstendig ansvar for å sjå til at helseforskriftene om handtering av avfall vert fylgd.

§ 10. AVFALLSGEBYR.

a) Abonentar som vert omfatta av avgjerdene i denne forskrifta skal betale avfallsgebyr som vert innkravd av VØR. Ved registrering av ny abonnent eller ved endring av eksisterande abonnement, vert nytt gebyr rekna frå den første i månaden etter at endringa er meldt til VØR. Tilsvarande vert gebyret rekna fram til den siste dagen i månaden der gebyrplikta vert avslutta. Abonentar som kjem inn under denne forskrifta pliktar straks å melde endringar i abonnementtilhøve til VØR. Likeeins pliktar ein å melde frå dersom personen ikkje står i gebyrregisteret for avfall. Blokker, rekkehus og liknande som er organisert som burettslag, kan få avgifta berekna og betalt samla. Det same gjeld for tilsvarande bustader når eigarane organiserar seg som felles rettssubjekt (eks huseigarforeining)

b) Gebyrsatsane vert fastsett årleg av kommunestyra. Gebyret med renter og kostnader er sikra etter pantelova § 6.1. Om renteplikt og inndrivning gjeld tilsvarande reglar i lov av 6 juni 1975 nr 29 om eigedomsskatt til kommunane § 26 og 27.

Gebyret skal dekke alle kostnader med avfallshandteringa. For dei tenestene som er pålagde og fastsette etter denne forskrifta skal abonnenten betale eit renovasjonsgebyr til VØR pr gebyreining. Gebyr skal og betalast for tilleggstenester som henteavtale.

c) Gebyreiningar som står tome heile eller delar av året kan etter årleg søknad, få nedsett gebyr for:

- samanhengande heile året 100%
- samanhengande minst 6 mnd 50%

d) Gebyrdifferensiering:

For å fremje avfallsreduksjon, kjeldesortering og gjenvinning vedtek kommunen differensierte gebyrsatsar i samband med dei årlege gebyrvedtak. Gebyret vert fastsett på grunnlag av storleik på avfallsdunk, hentefrekvens, om abonnenten komposterar eller om abonentar samarbeidar om oppsamlingseining.

§11. UNNTAK / KLAGER —PRAKTISERING.

Søknader om unntak og klager på praktiseringa av denne forskrift, kan påklagast og skal sendast til Volda og Ørsta Reinhaldsverk IKS, dersom vedtaket er eit enkeltvedtak (jf forvaltningslova § 2b og forureiningslova § 85).

Det at ordninga ikkje vert brukt, at bruken er tungvint eller vert sett på som unødvendig eller liknande, gjev ikkje grunnlag for fritak frå ordninga eller betalingsplikta.

Hytter/fritidsbustad kan etter søknad fritakast frå å vere med i renovasjonsordninga når brukaren allereie betalar renovasjonsavgift til VØR. Hytter/fritidsbustad kan då ikkje leigast ut.

Søknader / klager skal vere grunngjevne og innehalde opplysningar om eigar, adresse, gards- og bruksnummer.

Kommunane delegerer mynde for avgjerd av søknader / klager til styret for VØR. Styret i VØR kan delegere mynde til å ta daglege og praktiske avgjerder etter desse forskriftene til dagleg leiar.

Dersom klagen ikkje vert tatt til følgje av styret for VØR, vert den oversendt klageutvalet for VØR saker som skal gjere endeleg vedtak. Jf. Selskapsavtale for Volda og Ørsta Reinhaldsverk IKS.

§ 12. SANKSJONER - STRAFF

Dersom det viser seg at ein abonnent har for lite behaldarvolum, slik at det er fare for at avfallet vert disponert i strid med forskrifta, kan VØR påleggje abonnenten det behaldarvolumet som ein finn føremålstenleg. Byte av behaldar vil skje seinast ein månad etter at skriffileg varsel er sendt frå VØR.

Dersom det viser seg at ein abonnent ikkje har meldt i frå om gebyrpliktige abonnementeteiningar eller endring i gebyrplikt som medfører tillegg i gebyret, kan VØR påleggje ekstragebyr frå den datoen som abonnementeteininga(ne) vart gebyrpliktig(e). Dersom dette tidspunktet ikkje kan dokumenterast, vert abonnenten automatisk pålagt gebyr frå to år før tilhøvet vart oppdaga/ registrert.

VØR kan påleggje abonenten tilleggsgebyr om det syner seg at abonenten ikkje sorterar avfallet sitt i samsvar med gjeldande sorteringsreglement, jf. § 8 i denne forskrift.

Utover dette kan brot på føresegnene verte straffa med bøter, jf. forureiningslova § 79 andre ledd.

KAPITTEL 2. TØMING AV SLAM FRÅ SPREIDDE AVLAUPSANLEGG

§ 13. GENERELT

Volda om Ørsta kommune har vedteke å innføre mobil avvatning som behandlingsmetode for kloakkslam frå slamavskiljarar med godkjent avløp. Volda Kommunestyre i møte 03.05.1990 og Ørsta Kommunestyre i møte 28.05.1990.

§ 14. TØMING AV SLAMAVSKILJARAR M.M.

a) Melding

Melding om når tøming vil finne stad vil verte gjeve gjennom pressa eller på annan måte som VØR finn føremålsteneleg.

b) Frekvens på tøming av slamavskiljar

Tvungen slamtøming gjeld for alle eigedomar som har slamavskiljar eller tett tank for slam. For eigedomar med fast busetjing / heilårsbustad og med toalett tilknytt slamavskiljar, skal slamavskiljar tømast ein gong kvart andre år. For eigedomar utan fast busetjing / heilårsbustad og med toalett tilknytt slamavskiljar og for fritidsbustader / hytter, skal slamavskiljar tømast ein gong kvart fjerde år. Tette oppsamlingstankar skal tømast i god tid før dei er fulle og minst ein gong kvart år. I særlege høve kan VØR fastsetje annan tømefrekvens enn nemnt ovanfor.

c) VØR eller den som tømer for VØR sine plikter

Tøming skal utførast slik at den ikkje er til ulempe for nokon med omsyn til støv, lukt eller støy. Anlegget skal forlatast i lukka stand og grunder, portar og dører skal stengjast, eventuelt låsast. Renovatør skal rapportere til kommunen alle observerte avvik ved anlegget.

§ 15. ABONNENTEN SINE PLIKTER

Abonenten skal syte for at anlegga som skal tømast er lett tilgjengelege og dimensjonerte for tøming med bil eller traktor med tankvogn. Overdekking av kumlukk og liknande med snø, is, jord, stein eller anna skal vere fjerna av abonenten før tøminga skal gjerast. Den som tømer anlegget har rett til å plassere naudsynt utstyr på eigedomen for å få utført tøminga. VØR vil ikkje ta på seg krav frå skade på vegar, hagar eller liknande. Dersom vegstandarda er for dårleg, må tankeigar syte for forsterkning. Jf også krav til veg/hentestad i § 7c.

Dersom abonenten ikkje har klargjort tanken for tøming eller ein må tømme tankar utanom oppsett innhentingsplan, kjem tilkøyring i tillegg til tømepreisen.

§ 16. AVGIFTER VED FELLESANLEGG.

Kommunale og private fellesavskiljarar for fleire bustadhus, bustadfelt, verksemdar, industriområdar og andre type byggeområde eller tettstader skal tømast i samsvar med det som er oppgitt i utsleppsløyve eller når VØR vurderer at tøming må gjerast.

§ 17. AVGIFT, INNKREVIING, RENTER M.M.

Abonenten skal betale ei årleg avgift som vert innkravd av VØR. Gebyrsatsane vert fastsett årleg av kommunestyra. Gebyret med renter og kostnader er sikra etter pantelova §6.1. Om renteplikt og inndrivning gjeld reglane i lov av 6 juni 1975 nr 29 og eigedomsskatt til kommunane § 26 og 27.

§ 18. KLAGE OG STRAFF.

Dette vert handsama etter § 11 og 12 i denne forskrift.

§ 19. IVERKSETTING

Forskrifta trer i kraft frå 01.07.2013 og erstattar tidlegare forskrift om renovasjon, Ørsta og Volda kommunar, Møre og Romsdal datert 22.06.2004. Styret i VØR får fullmakt til å tilpasse overgangen til 14 dagars henting av restavfallet.

Dato: 26.10.17

Sak: VØR sine kommentarar til innkomne merknader – nye forskrifter.

Vi vil vise til din mail av 25 oktober. Vi fekk tre merknader frå deg i går, noko anna har vi ikkje fått. Merknadane er kommenterte nedanfor. Vi har kommentert dei etter dato innlevert. Dvs. den eldste først.

Innkomen merknad frå Roy Inge Heltne.

1. Heltne: «Det er lite gjennomtenkt å innføre henting av restavfall kvar fjerde veke.»

VØR sitt svar: I områder det er naturleg å samanlikne seg med, er innsamling av matavfall annakvar veke og restavfall kvar fjerde veke, den rimelegaste og mest vanlege innsamlingsfrekvensen. Vi har rekna oss fram til at denne ordninga er kr 363,- billigare pr. år som innsamlingsmetode, enn alternativet med innsamling av restavfall kvar andre veke.

Nedanfor er ei oversikt over selskap / områder som har relativ lik busetnad med det ein finn i vårt område. Dei fleste bur i mindre tettstadar, og så har ein bygder med spreidd busetnad i tillegg.

Selskap/område.	Mat	Rest	Papir
NOMIL (Nordfjord)	Kvar 2. veke	Kvar 4 veke	Kvar 4 veke
HIAS (Hamar region)	Kvar 2. veke	Kvar 4. veke	Kvar 4 veke
GLØR (Lillehammerområdet)	Kvar 2. veke	Kvar 4. veke	Kvar 4 veke
IR(Innherred –Verdalområdet)	Kvar 2. veke	Kvar 4. veke	Kvar 4 veke
RIR (Romsdal)	Kvar 2. veke	Kvar 2 veke	Kvar 4 veke
IVAR (Stavanger)	Kvar 2. veke	Kvar 2. veke	Kvar 4 veke
VESAR (Vestfold)	Kvar 1. veke	Kvar 3. veke	Kvar 3 veke
MNA (Midtre Namdal)	Kvar 1. veke	Kvar 2. veke	Kvar 4 veke
IRIS (Bodø) (4 kv.veke 8 mnd)	Kvar 2/4. veke	Kvar 4. veke	Kvar 4 veke

Heltne: « Ein har vurdert at halvparten av det som i dag vert levert som restavfall er matavfall. Det kan umogleg stemme»

VØR sitt svar: Det mest treffsikre analysen av kva som er i restavfallet, får ein ved plukkanalyser av avfallet. Dvs. at ein ekstern og uavhengig part gjer ei analyse av innhaldet av innsamla restavfall.

VØR har ikkje gjort slik analyse, men Mepex AS gjorde ei slik analyse for Ålesundsregionen sitt avfallsselskap (Årim) i 2015. Årim dekkjer kommunane Sandøy, Vestnes, Haram, Skodje, Ørskog, Stordal, Nordal, Stranda, Sykkylven, Giske, Sula og Ålesund. Vi trur at dette kan samanliknast. Tala dei fekk fram, multipliserte dei opp til årsvolum, for å få fram potensialet på årsbasis. Denne synte slik fordeling på innhaldet i avfallsbeholdaren:

GJENVINNING AV ÅRIM-AVFALL

Avfallstype	Mengde per innbyggjar i innsamla restavfall (ikkje sortert i 2015)	Mengde utsortert i 2015	TOTALT
Papp og papir	16,2	43,4	59,5
Plast	18,2	5,4	23,6
Glass- og metallemballasje	7,8	9,4	17,2
Metall	6,1	12,2	18,2
Matavfall	95,0	0,0	95,0
Tekstil, sko, gummi og lær	8,2	4,9	13,1
Farlig avfall	1,2	11,3	12,5
EE-avfall	8,7	7,2	15,9
Anna komposterbart	5,7	25,5	31,3
Rest	18,0	42,0	60,0
Trevirke	36,5	36,5	
SUM	185,2	197,7	382,9

Vi ser at matavfall i vekt står for 95,0 kg av totalt 185,2 kg restavfall. Dvs. om lag halvparten i vekt av det som er i behaldaren. Det som elles er mykje av i behaldaren er papp og papir, plast, glas og metall, elektro avfall og tekstilar. Alt finst det innsamlingsordningar for.

Heltne: « Det vert utfordrande med fire dunkar heime»

VØR sitt svar: VØR tilbyr som før høve til å samarbeide om oppsamlingseining, noko mange nyttar seg av. I tillegg tilbyr vi nedgravne avfallsanlegg der det er sameige på minst 20 abonnentar. I Volda har eit sameige i Prestegata nytta seg av dette tilbodet. I Ørsta t.d. Engeset Panorama.

Heltne: «Eg foreslår poseinnsamling med ulik farge»

VØR sitt svar: Dette har vi vurdert. Dette er velprøvd teknologi og nytta i Oslo, i tettaste Bergen, i deler av Tromsø og i Finnmark. I byane fordi det er vanskeleg å handtere mange behaldarar knytt til bustadblokker, gamal busetnad med tronge gater og liknande. Finnmark fordi dei har svært lange reiseavstandar med få abonnentar. Tiltaket reduserer mengda med transport.

Vi rår ikkje til slik løysing utifrå kostnadene med å etablere slikt ettersorteringsanlegg. Kvaliteten på det ein ventar å få inn er i tillegg for dårleg.

Anlegga kostar fleire titals millionar i investering, og har høg driftskostnad. Å levere ut fire ulikt farga posar kvart år, har og sin pris. Kvaliteten er vi mest uroa over. Posar med glas og metall eller matavfall som går sunde, grisar til papiret og plastemballasjen som er i lasten. Glaset skjer sundt og skadar produksjonsutstyret for ettersortering. På synfaring m.a. på plast- gjenvinningsanlegg for plastavfall, har vi sett at meir enn 20 % av papiret og platen som kom inn, gjekk i restavfallet fordi det var tilgrisa av matrestar. Kommunar som har ettersorteringsanlegg, har mellom anna av den grunn, problem med å nå nasjonale krav om gjenvinningsmål. Dei som samlar inn maten for seg, har ikkje dei problema.

2. Innkomen merknad frå Bård og Liv Karin Egset

Bård og Liv Karin Egset: «Vi er kritiske til den hentefrekvensen som det no er lagt opp til.»

VØR sitt svar: Vi vil syne til merknadane som vi gav til Roy Inge Heltne. I tillegg vil vi påpeike følgjande med omsyn til tilgjengeleg behaldarstorleik.

I dag har abonnentane i Volda og Ørsta henting av restavfall inklusiv matavfall annakvar veke av ein 140 l som standard innsamling. Dvs. på ein måned hentar vi restavfall og matavfall på 280 L frå kvar abonnent.

Med forslaget som var ute til høyring, 140 L restavfall ein gang pr. måned og henting av 140 L matavfallsbeholdar kvar andre veke, vert månadsvolum for restavfall og matavfall auka med 50 % til 420 L pr. måned. I tillegg ligg det i forslaget at 240 L vert standard for innsamling av papir, papp, drikkekartong og plastavfall. Opp frå 140 liter med henting kvar tredje veke i dag, til 240 liter med henting kvar fjerde veke.

Dersom tilgjengeleg behaldarvolum skal vere stort nok til alle abonnentar, vil vi kome i ein situasjon der om lag 70% av abonnentane vil ha for mykje plass tilgjengeleg. Det er ikkje samfunnsøkonomisk optimalt, og det vil og vere i strid med forureiningslova sitt råd om å ha differensierte gebyr og leveringsalternativ for alle grupper i samfunnet. Dette vil til dømes råke ei stor gruppe med ein- og to - person husstandar, som då vil få for stor kapasitet. Dette omfattar utifrå befolkningsstatistikk 70 % av dei busette i Volda og Ørsta.

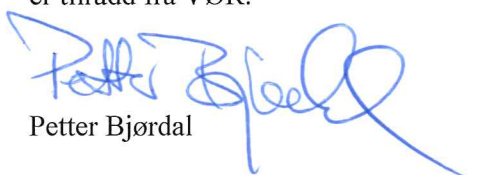
Bård og Liv Karin Egset: «Høyringa gjekk i ferietida.»

VØR sitt svar: Høyringsperioden vart avslutta 25 september i Volda, og forskriftene låg dermed ute til høyring i meir enn tre månadar. Ferietida vart derfor kompensert med fire veker lengre høyringsfrist enn det som er vanleg.

3. *Innkomen merknad frå Eldrerådet.*

Eldrerådet: Matavfallet vert henta kvar veke. Eldrerådet går inn for alternativ 2.

VØR sin kommentar: Dette er ein politisk uttale som vi ikkje finn nokon grunn for å kommentere, utover at Eldrerådet ber om ei innsamlingsordning som gir kr 363,-dyrare gebyr enn alternativet som er tilrådd frå VØR.

Petter Bjørdal

Dagleg leiar

PS 225/17 Orienteringssaker

Barnetrakk med skuleelevar i Volda

ORIENTERINGSSAK FORMANNSKAPET 12.12.2017

Volda kommune held på med rullering av kommuneplanen sin arealdel. I samband med dette arbeidet har det hausten 2017 vore gjennomført barnetrakkregistreringar på tre skular i Volda:

- Bratteberg skule: 5. trinn; 44 elevar
- Øyra skule: 6. trinn; 48 elevar
- Volda ungdomsskule: 9. trinn; 24 elevar

Det var i alt 116 skuleelevar som gjennomførde kartlegginga. Registreringsarbeidet har vore digitalisert i samarbeid med studentar frå studiet “Planlegging og administrasjon” ved Høgskulen i Volda.

Volda kommune er med i prosjektet “Nærmiljø og lokalsamfunn som fremmar folkehelse”, eit prosjekt i regi av Helsedirektoratet. I dette prosjektet har Volda kommune valt å fokusere på “born og unge” og “medverknad”. Kommunen har også vore opptekne av å kople prosjektet til relevante prosessar og planarbeid. Volda kommune sitt arbeid med barnetråkk hausten 2017 er finansiert av midlar frå Nærmiljø og lokalsamfunn som fremmar folkehelse-prosjektet. Høgskulen i Volda er også ein tett samarbeidspartnar i dette prosjektet, og på den måten har ein fått høve til å samarbeide med studentar om digitaliseringa av registreringane.

Kva er barnetrakk?

Barnetrakk er ein metode som nyttast for å registrere og kartfeste korleis barn nyttar nærmiljøa og kva dei vil ha annleis. Barnetrakk skapar ein reell dialog mellom skulebarn og lokale mynde, og gir barna eit innblikk i kva kommunal planlegging er. Metoden viser korleis deltaking i planprosessar kan fungere og er ein moglegheit for barn og unge til å delta aktivt i samfunnsutviklinga.

Verdifull informasjon og relevant kunnskap

Born og unge treng miljø som freistar til å opphalde seg ute, til å leike, gå og sykle i kvardagen. Moglegheit for å vere ute i frisk luft og til å kunne vere i fysisk aktivitet er helsefremmande og grunnleggande for born sin utvikling. Barn og unge er ekspertar på fysisk miljø. Dei opplever, ser og nyttar uteromma ofte på ein meir mangfaldig måte enn vaksne. I byar og tettstader er det ofte kamp om areala. Kunnskap om kvar born og unge oppheld seg og korleis dei nyttar areala kan vere viktig argumentasjon i arbeidet med å ta vare på leike- og aktivitetsområde i sentrale strom.

I arbeidet med å utvikle gang- og sykkelnettverk er det ein fordel å snakke med dei som nyttar gang- og sykkelnettverket i kvardagen. Born og unge er ein gruppe av befolkninga som ofte går og sykklar mykje, og som sit inne med kunnskap om korleis det er å ferdast i lokalmiljøet. Dei har oppdatert kunnskap om kvar det er attraktivt å ferdast, kvar det er skummelt eller farleg og kva ein kan gjere for å legge betre til rette for mjuke trafikantar.

Mål med arbeidet

Ein har definert fylgjande mål for arbeidet:

- Få auka kunnskap om born og unge sin bruk av areal i Volda sentrum.
- Gi born og unge moglegheit til å delta i samfunnsutviklinga.
- Få erfaringar med korleis ein kan legge til rette for at born og unge kan delta i planleggingsprosessar.
- Nytte innsamla kunnskap til å utvikle sunne og inkluderande oppvekstmiljø og andre mål i kommuneplanen sin samfunnsdel, jmf. kap. 2.2.

Dokumentet skal ligge til grunn for kommuneplanen sin arealdel og framtidige reguleringsplanar. Det skal også gje føringar for kommunen sin trafikktryggingssplan og i handsaming av enkeltsaker.

Rapport

Registreringane frå dei ulike skulane er digitalisert og anonymisert. Hovudfunn er presentert i vedlagt rapport. Utdrag hovudfunn:

- Området ved **Årneset og Rotevatnet** er eit område med mykje aktivitet og er det området som er markert med flest hjarter i dette registreringsarbeidet.
- Området rundt **stadion** med Mørehallen, skateparken og fotballbanen er det området som har fått nest flest registreringar.
- **Leikeplassen i Rådhusparken** er ein viktig møteplass. Her er det “fint å leike med venar”. Saman med biblioteket er dette eit mykje nytta område på fritida.
- Andre viktige område: Munken, Voldahallen, sentrumsområdet, grindaløda og jungelen, fotballbanen og klinkekulebanen knytt til Øyra skule.
- Krysset ved **Vikebygdvegen – Årnesvegen** trekkast fram som eit skummelt eller farleg område, og skuleelevar ynskjer seg overgangsfelt her.
- **Elvadalen** vert også markert som eit skummelt område, spesielt knytt til ein undergang. Dårleg belysning i Elvadalen går igjen som kommentar.
- **Rundkøyringa** på E39, mellom Vikebygdvegen og Sjukehusvegen er markert som eit skummelt/ farleg område med mykje bilar.
- **Sjukehusvegen** er markert som eit område med mykje trafikk, og mange elevar kommenterar at det manglar fortau.
- Andre skumle/farlege strekningar er Kleppevegen, Smalebakken, Skjervavegen, E39 nord for ferjekaia og Porsemyrvegen.
- Ved å studere kommentarane knytt til skumle/farlege område i ein heilskap er det tiltaka **“belysning”** og **“gangfelt”** som går igjen flest gongar.
- Elles kan ein ved å studere registreringskartet sjå at skuleelevane ikkje alltid fylgjer bilvegane; snarvegane i områda også er viktige ferdselsårar. Kommentrar knytt til snarvegar handlar ofte om belysning eller måking om vinteren.

Vedlegg:

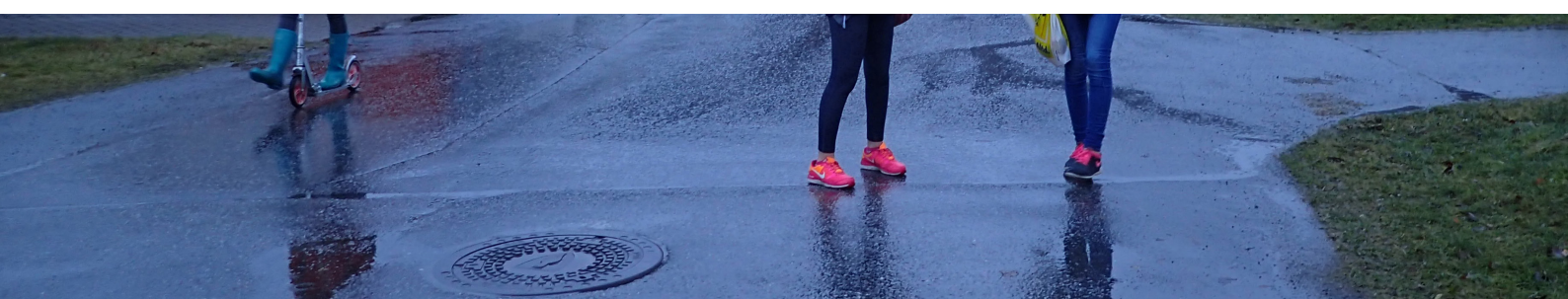
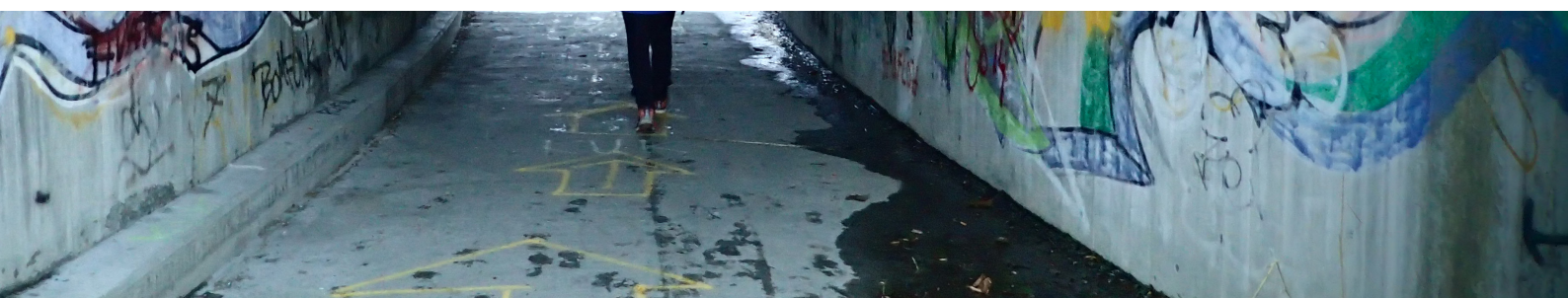
- Vedlegg 1: Rapport: «Bornetrakk, registrering av born og unge sin bruk av areal i Volda»
Vedlegg 2: Registreringar vist i kart og tabell

BORNETRAKK

Registrering av born og unge
sin bruk av areal i Volda

Hausten 2017

1 INNHALD

1	INNHALD	s. 2
2	INNLEIING OG BAKGRUNN	s. 3
2.1	Innleiing	s. 3
2.2	Føringar i kommuneplanen sin samfunnsdel og arealdel	s. 3
2.3	Mål med arbeidet	s. 3
2.4	Born og unge sine interesser i arealplanlegging	s. 4
2.5	Demokratiopplæring	s. 5
2.6	Verdifull informasjon og relevant kunnskap	s. 5
3	METODE	s. 6
3.1	Om metoden barnetråkk	s. 6
3.2	Gjennomføring	s. 6
4	RESULTAT OG ANALYSE	s. 9
4.1	Hovudfunn: aktivitetsområde og område skuleelevane likar	s. 10
4.2	Hovudfunn: skumle eller farlege område	s. 10
4.3	Hovudfunn: vegar og hovudruter	s. 11
4.4	Innspeil til vidare arbeid	s. 12
5	METODESPØRSMÅL	s. 14
6	AVSLUTNING	s. 14
7	VEDLEGG	s. 15
8	KJELDER	s. 15

2 INNLEIING OG BAKGRUNN

2.1 Inneliing

Volda kommune held på med rullering av kommuneplanen sin arealdel. I samband med dette arbeidet har det hausten 2017 vore gjennomført barnetrakkregistreringar i Volda. Arbeidet har vore utført med skuleelevar på Bratteberg skule, Øyra skule og Volda ungdomsskule. Registreringsarbeidet har vore digitalisert i samarbeid med studentar frå studiet “Planlegging og administrasjon” ved Høgskulen i Volda.

Volda kommune er med i prosjektet “Nærmiljø og lokalsamfunn som fremmar folkehelse”, eit prosjekt i regi av Helsedirektoratet. I dette prosjektet har Volda kommune valt å fokusere på “born og unge” og “medverknad”. Kommunen har også vore opptekne av å kople prosjektet til relevante prosessar og planarbeid. Volda kommune sitt arbeid med barnetrakk hausten 2017 er finansiert av midlar frå Nærmiljø og lokalsamfunn som fremmar folkehelse-prosjektet. Høgskulen i Volda er også ein tett samarbeidspartnar i dette prosjektet, og på den måten har ein fått høve til å samarbeide med studentar om digitaliseringa av registreringane.

Arbeidet har vore leia av Regine Solberg Aklestad, planleggar frå sektor for utvikling. Kjersti Straume har vore kontaktlærer for studentane på høgskulen.

2.2 Føringar i kommuneplanen sin samfunnsdel og arealdel

I kommuneplanen sin samfunnsdel står det at kommunen har som mål at “utslepp frå transportsektoren skal reduserast og fleire skal reise med miljøvennleg transport”. To av strategiane til dette målet er å:

- Stimulere til at fleire går, sykklar og nyttar kollektivtransport til arbeid, barnehage, skule og andre aktivitetar.
- Utvikle trygge, samanhengande, finmaska og attraktive gang- og sykkelveggar.

Eit anna mål i samfunnsdelen er at “barn og unge i Volda skal ha eit oppvekstmiljø som motverkar psykiske vanskar og andre livstilssjukdommar”, der tre av strategiane er:

- Tilby sunne og inkluderande oppvekstmiljø som gir barn og unge høve til å oppleve meistring, og utvikle sine eigne evner, interesser og sjølvbilete.
- Legge til rette for meir fysisk aktivitet i barnehage, skule og buområda.
- Legge til rette for gode og trygge tilkomstlar til barnehagar, skular, fritidsarenaer, natur- og friluftslivsområde.

Planprogrammet for kommuneplanen sin arealdel inneheld mellom andre fylgjande to arealstrategiar:

- Legge til rette for reduksjon av klimagassutslepp knytt til transport ved å gjere kollektivtilbod, sykkel og gange meir attraktivt.
- Sikre gode trafikale forhold i bustadområda og vektlegge gang- og sykkelveggar som sikrar trygg ferdsel for barn og unge.

I planprogrammet står det også at det er behov for ein registrering av barn og unge sin bruk av areal i Volda sentrum og Mork.

2.3 Mål med arbeidet

Ein har definert fylgjande mål for arbeidet:

- Få auka kunnskap om born og unge sin bruk av areal i Volda sentrum.
- Gi born og unge moglegheit til å delta i samfunnsutviklinga.
- Få erfaringar med korleis ein kan legge til rette for at born og unge kan delta i planleggingsprosessar.
- Nytte innsamla kunnskap til å utvikle sunne og inkluderande oppvekstmiljø og andre mål i kommuneplanen sin samfunnsdel, jmf. kap. 2.2.

Dokumentet skal ligge til grunn for kommuneplanen sin arealdel og framtidige reguleringsplanar. Dokumentet skal også gje føringar for kommunen sin trafikktryggingssplan og i handsaming av enkeltsaker.

2.4 Born og unge sine interesser i arealplanlegging

Born og unge har ikkje same rettar som vaksne i formell forstand. Dei vert ikkje varsla som grunneigarar eller naboar, og kan ikkje alltid sjølv formulere eller ta opp sine krav. Dei har heller ikkje økonomiske ressursar. Jo yngre borna er, desto meir avhengig er dei av at dei vaksne tek i vare deira behov.

Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim skreiv fylgjande i eit brev til kommunane, fylkesmennene og fylkeskommunane i 2008:

«Hvordan det er der barn vokser opp er avgjørende for deres mulighet for en trygg oppvekst, motorisk utvikling og god helse. Å planlegge for et samfunn der trygge oppvekstmiljø har gode møtesteder, muligheter for lek, og aktivitetsfremmende omgivelser er noe av det viktigste vi kan gjøre. Barns hverdag blir mer og mer stillesittende. Manglende fysisk aktivitet gir uheldige konsekvenser for stadig flere barn og unges helse. Å skape omgivelser som gir rom for fantasibasert lek, samvær og fysisk utfoldelse blir stadig viktigere.»

Omsynet til born og unge er nedfelt i fleire lovar og retningslinjer:

Kongeriket Noregs grunnlov

I Noregs grunnlov står det i § 104: "Born har krav på respekt for menneskeverdet sitt. Dei har rett til å bli høyrde i spørsmål som gjeld dei sjølv, og det skal leggjast vekt på meininga deira i samsvar med alderen og utviklingssteget."

FN sin barnekonvensjon

FN sin barnekonvensjon vart ratifisert av Noreg i 1991. I barnekonvensjonen artikkel 12 står det at "Barnet har rett til å seie meininga si i alt som kjem det ved, og barnet sine meiningar skal det leggjast vekt på."

FN sin barnekonvensjon er særskild relevant for kommunal sektor fordi kommunale beslutningar og prioriteringar ofte får direkte betydning for barn og unge.

Plan- og bygningslova

I formålsparagrafen til plan- og bygningslova står det at «Prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak. Det samme gjelders hensynet til barn og unges oppvekstvilkår og estetisk utforming av omgivelsene.» Vidare står det i § 5-1 at "Kommunen

har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge. Grupper og interesser som ikke er i stand til å delta direkte, skal sikres gode muligheter for medvirkning på annen måte."

Rikspolitiske retningslinjer

Rikspolitiske retningslinjer for å styrke born og unge sine interesser i planlegginga gir konkrete kvalitets- og funksjonskrav til dei areala som vert satt av til born og unge. Utdrag frå retningslinjene:

- *Kommunen skal organisere planprosessen slik at synspunkter som gjelder barn som berørt part kommer fram og at ulike grupper barn og unge selv gis anledning til å delta.*
- *Arealer og anlegg som skal brukes av barn og unge skal være sikret mot forurensning, støy, trafikkfare og annen helsefare.*
- *Ved omdisponering av arealer som i planer er avsatt til fellesareal eller friområde som er i bruk eller er egnet for lek, skal det skaffes fullverdig erstatning. Erstatning skal også skaffes ved utbygging eller omdisponering av uregulert areal som barn bruker som lekeareal.*

FN sin barnekonvensjon vernar rettigheter som til dømes retten til liv og helse, forbod mot tortur og umenneskeleg behandling, retten til privatliv, tanke- og religionsfridom, forsamlingsfridom, vern mot forskjellsbehandling, reglar om fridomsberøvelse og rettargang under straffesak. Biletet over er henta frå www.unicef.no/barnekonvensjonen

2.5 Demokratiopplæring

Barnetråkk er eit praktisk døme på korleis born og unge kan delta i planprosessar. Metoden konkretiserer korleis born kan vere med på å si korleis dei har det i lokalsamfunnet og kva dei ynskjer for framtida. Metoden kan vere med på å bevisstgjere borna om korleis dei nyttar staden dei bur på, og borna får øving i å ha meiningar om lokalsamfunnet sitt. I tillegg gir metoden planleggarar frå kommunen høve til å møte elevar og lærarar, og skaper ein reell dialog mellom dei.

2.6 Verdifull informasjon og relevant kunnskap

Born og unge treng miljø som freistar til å opphalde seg ute, til å leike, gå og sykle i kvardagen. Moglegheit for å vere ute i frisk luft og til å kunne vere i fysisk aktivitet er helsefremmande og grunnleggande for born sin utvikling. Barn og unge er ekspertar på fysisk miljø. Dei opplever, ser og nyttar uteromma ofte på ein meir mangfaldig måte enn vaksne. I byar og tettstader er det ofte kamp om areala. Kunnskap om kvar born og unge oppheld seg og korleis dei nyttar areala kan vere viktig argumentasjon i arbeidet med å ta vare på leike- og aktivitetsområde i sentrale strom.

I arbeidet med å utvikle gang- og sykkelnettverk er det ein fordel å snakke med dei som nyttar gang- og sykkelnettverket i kvardagen. Born og unge er ein gruppe av befolkninga som ofte går og sykklar mykje, og som sit inne med kunnskap om korleis det er å ferdast i lokalmiljøet. Dei har oppdatert kunnskap om kvar det er attraktivt å ferdast, kvar det er skummelt eller farleg og kva ein kan gjere for å legge betre til rette for mjuke trafikantar.

3 METODE

3.1 Om metoden "Barnetråkk"

Barnetrakk er ein metode for medverknad og betre planlegging for born og unge. Barn og unge veit sjølv best kva område dei nyttar i kvardagen. I ein barnetrakkregistrering registrerer born og unge sjølv skole- og fritidsvegar, områdar for opphald og leik og stader dei likar eller mislikar.

Metoden skal bidra til ein reell moglegheit for medverknad i utvikling av nærmiljøa. For borna som er med er dette viktig demokratiopplæring, og kan styrke borna sin ansvarskjensle, deltaking og identitet til staden. Metoden gir born og unge auka forståing for sine omgjevningar og kan gje dei større bevisstheit rundt tema som skulevegar, trafikktrygging og leike- og aktivitetsområde.

Barnetråkkmetodikken har vore i bruk i arealplanlegging sidan 1993. Metoden vart vidareutvikla som digitalt verkty i 2005, og i 2014 lanserte DOGA ein fornya digital versjon av verktyet.

Barnetråkk-verktyet lar born fortelje planleggarar, kommunen og lokalpolitikarar korleis dei nyttar nærmiljøa sine og kva dei vil ha annleis.

3.2 Gjennomføring

Alle rektorane på skulane i Volda kommune vart kontakta før sommaren, med førespurnad om skulen ville vere med på barnetrakk. Tre av skulane hadde høve til å gjennomføre barnetråkk hausten 2017. Rektorane ved dei tre skulane vart bedd om å finne ein kontaktperson frå kvar skule. Då kontakten med kontaktpersonen vart oppretta vart det avtalt tidspunkt for gjennomføring. Det vart ikkje innhenta samtykke frå føresette da registreringane skulle anonymiserast i etterkant. Elevane skulle ikkje førebu noko på førehand.

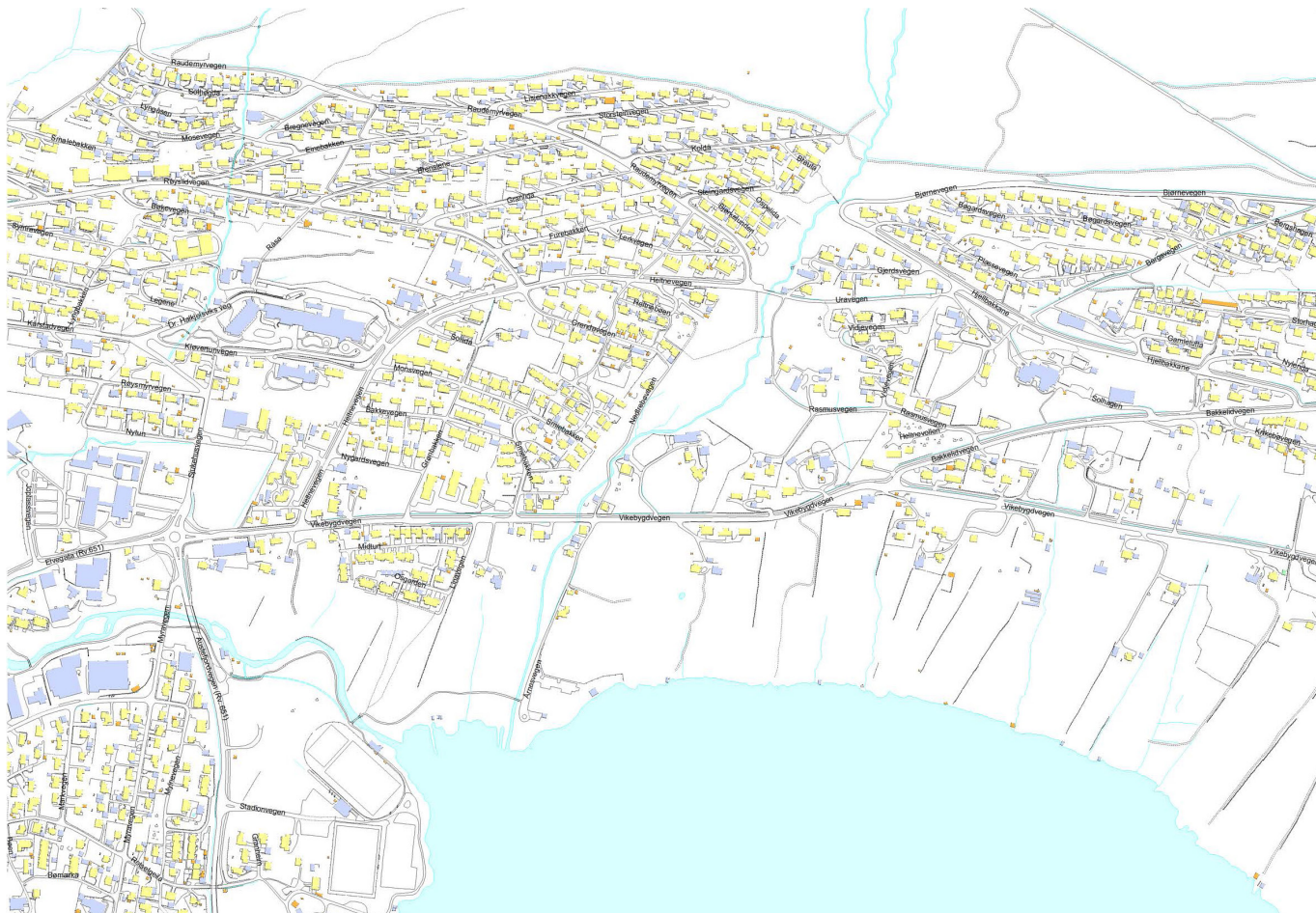
Registreringa vart gjennomført i august og september 2017. Tre skular i Volda var med på kartlegginga;

- Bratteberg skule: 5. trinn; 44 elevar
- Øyra skule: 6. trinn; 48 elevar
- Volda ungdomsskule: 9. trinn; 24 elevar

Det var i alt 116 skuleelevar som gjennomførde kartlegginga.

Registreringsarbeidet vart leia av planleggar frå kommunen. Planleggaren heldt fyrst ein kort presentasjon og fortalde om bakgrunn, metode og kva registreringane skulle nyttast til vidare. Flyfoto og kartutsnitt vart vist fram på stor skjerm, og ein nytta litt tid på å verte kjend med kartet.

Etter presentasjonen fekk skuleelevane utdelt kvar sine kart og fargeblyantar. Kartutsnitt viste skulekrinsen, og karta var difor forskjellige frå skule til skule. Volda ungdomsskule fekk utdelt kart over heile Volda tettstad, medan karta utdelt på Bratteberg og Øyra skule viste mindre område. Dei ulike kartutsnitt er vist i figur 1, 2 og 3.

Figur 1: Kart utdelt på Bratteberg skule.

Figur 2: Kart utdelt på Øyra skule.

Figur 3: Kart utdelt på Volda ungdomsskule.

Elevane på Bratteberg skule satt saman to og to, medan skuleelevane på Øyra skule og Volda ungdomsskule arbeida med kvar sine kart. Skuleelevane vart bedt om å registrere:

- Vegar til skule, aktivitetar eller vener (blå fargeblyant)
- Område til opphald, leik, aktivitetar:
grøn sirkel: sommaraktivitet
● blå sirkel: vinteraktivitet
- Snarvegar (lilla fargeblyant)
- ♥ Stader som er gode (raudt hjarte)
- Stader som er skumle/dårlege (raudt kryss/strek)

Elevane vart også bedt om å skrive kommentarar knytt til områda, snarvegane og stader som dei likte eller mislikte. Skuleelevane frå Volda ungdomsskule skreiv kommentarar inn i ein kommentar-tabell på eit eiga ark, medan barneskuleelevane skreiv kommentarar direkte på kartet. Både planleggar og lærarar gjekk rundt i klasserommet, gav rettleiing og svarte på spørsmål. Registreringsarbeidet tok to skuletimar.

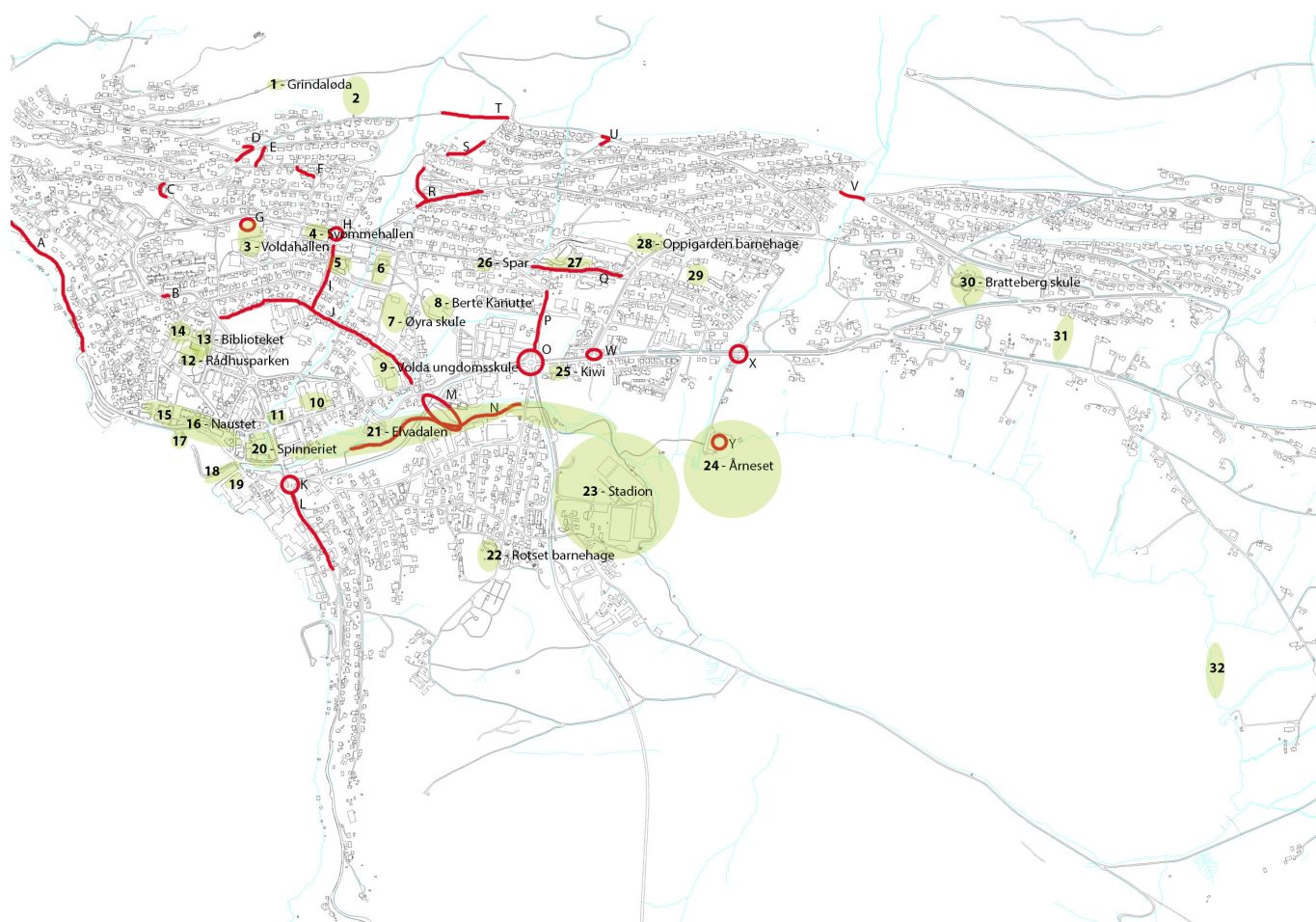
Digitaliseringa av registreringane vart gjort i samarbeid med studentar frå Høgskulen i Volda. I oktober hadde planleggar frå kommunen ein forelesning om medverknad og barnetrakk-metoden i faget «Arealplanlegging og GIS» (IPA173). Etter forelesninga vart studentane delt i grupper på to og to. Kvar gruppe fekk utdelt om lag fem registreringskart kvar, som dei skulle registrere i det digitale Barnetrakk-verktyet. Alle registreringane vart samla i eit felles kart. I denne prosessen vart registreringane anonymisert for å ikkje kunne sporast tilbake til enkeltpersonar.

I etterkant har kartmaterialet vore studert, tolka og analysert av planleggar frå kommunen. Kapittel 4 Resultat og analyse inneheld hovudfunn og oppsummering av gjentakande moment.

4 RESULTAT OG ANALYSE

Registreringane frå barneskuleelevane er digitalisert og tilgjengelege ved innlogging i Barnetråkk-databasen. Desse data er lasta ned og lagra i kommunen sin database. I dette kapittelet har ein forsøkt å gå gjennom registreringane, og lage ei oversikt over hovudfunn og oppsummering av gjentakande moment.

I arbeidet med å analysere data er det laga eit kart med tabell. Kartet er vist i figur 4. Tabellen tilknytt kartet ligg i vedlegg 1. Kartet og tabellen er laga for å samle og tolke registreringane, og for å undersøkje om fleire elevar har registrert det same. Tabellen er ikkje ei fullstendig oversikt over elevregistreringane. Registreringar knytt til private bustadhus eller private hagar er til dømes ikkje tatt med. Det er lagt vekt på å ta med område og stader med offentleg interesse, og stader der fleire har registrert det same. Kommentarfelta i tabellen inneheld ei samanstilling og oppsummering av elevkommentarane.

Figur 4: Hovudfunn vist i kart. Aktivitetsområde og område borna likar er markert med grønt. Farlege eller skumle område er markert med raudt. Sjå tabell i vedlegg 1 for meir informasjon om dei enkelte registreringane.

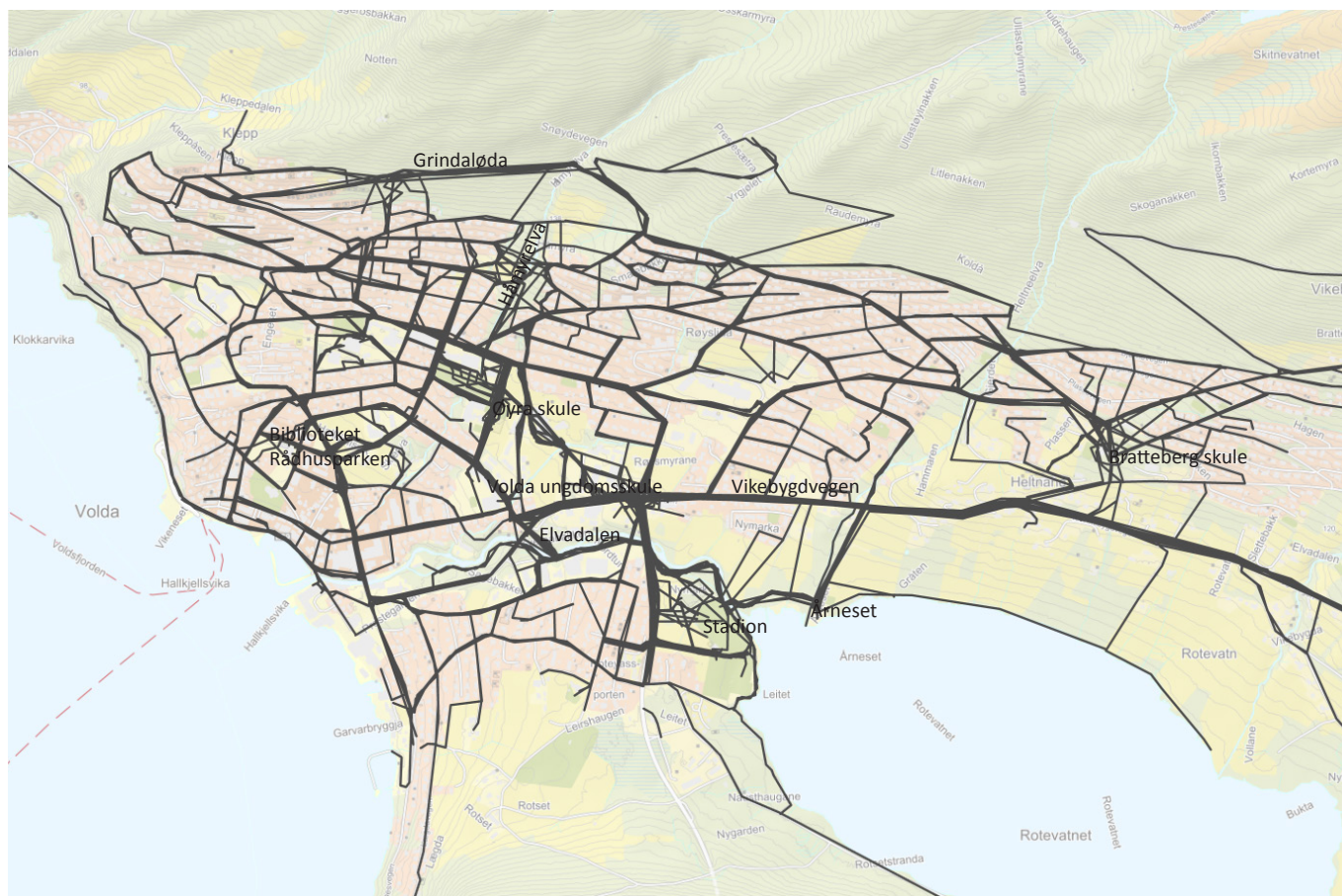
4.1 Hovudfunn: aktivitetsområde og område skuleelevane likar

- Området ved **Årneset og Rotevatnet** er eit område med mykje aktivitet og er det området som er markert med flest hjarter i dette registreringsarbeidet. Aktivitetar som nemnast i tilknytning til området er bading, volleyball, vere ute med båt, møte venar, skøyter på vatnet om vinteren og aking. Området nyttast både om sommaren og om vinteren.
- Området rundt **stadion** med Mørehallen, skateparken og fotballbanen er det området som har fått nest flest registreringar. Området er i bruk både sommar og vinter. Her er fotball, leik, skating og vere med vener aktivitetar som går igjen.
- **Leikeplassen i Rådhusparken** er ein viktig møteplass. Her er det “fint å leike med venar”. Saman med biblioteket er dette eit mykje nytta område på fritida.
- **Munken** er eit aktivitetsområde hovudsakeleg om sommaren. Her er grilling, utsikt, bading og vere med venar kommentarar som går igjen.
- **Voldahallen** er eit viktig aktivitetsområde.
- **Sentrumsområdet** i Volda har mange registreringar, og Spinneriet og Naustet er viktige målpunkt i sentrum. Også matbutikkar er målpunkt som er trekt fram.
- **Jungelen, fotballbanen og klinkekulebanen** utanfor Øyra skule er eit viktig aktivitetsområde. Andre uteområde i tilknytning til skular og barnehagar er også område som vert nytta på fritida; område som går igjen i registreringane er Oppigarden barnehage, Rotset barnehage, Bratteberg skule, Øyra skule og Volda ungdomsskule.
- **Grindaløda** er markert med mange hjarter, og “fin utsikt” er kommentar som går igjen her.

4.2 Hovudfunn: skumle eller farlege område

- Krysset ved **Vikebygdvegen – Årnesvegen** trekkast fram som eit skummelt eller farleg område, og skuleelevane ynskjer seg overgangsfelt her. Elevane går her når dei skal ned til Årneset, eller vidare mot stadion.
- **Elvadalen** vert også markert som eit skummelt område. Registreringane er plassert litt ulike stader i Elvadalen, men hovudtyngda er plassert ved ein undergang, og ved ei bru over Øyraelva. Mange elevar nyttar stien og kryssar Øyraelva her på veg til og frå skulen. Av kommentarane er det det at det er mørkt å skummelt å gå som går igjen; både kveldstid, men også vinterstid på veg til og frå skulen.
- **Rundkøyvinga** på E39, mellom Vikebygdvegen og Sjukehusvegen er markert som eit skummelt/farleg område med mykje bilar.
- **Sjukehusvegen** er markert som eit område med mykje trafikk, og mange elevar kommenterar at det manglar fortau.
- **Kleppevegen** er markert som ein skummel/farleg strekning med mykje trafikk og høg hastigheit på bilane. Svingen/avkøyrsla frå Engesetvegen er markert som eit problematisk kryss der bilane køyrer inn på det som skal vere fortau.
- **Smalebakken** er markert som eit område der det er skummelt å gå.
- Fleire har peika på at det burde vore overgangsfelt ved **idrettsbygget og VGS** (Skjervavegen).
- **E39 nord for ferjekaia** er markert som ein farleg eller skummel strekning med mykje trafikk. Her manglar det fortau eller gang- og sykkelveg.
- **Porsemyrvegen** er markert som ein skummel eller farleg strekning med dårleg belysning.
- Ved å studere kommentarane i ein heilskap er det tiltaka “**belysning**” og “**gangfelt**” som går igjen flest gongar.

4.3 Hovudfunn: vegar og hovudruter

Figur 5: Registrerte vegar i Barnetråkk-databasen.

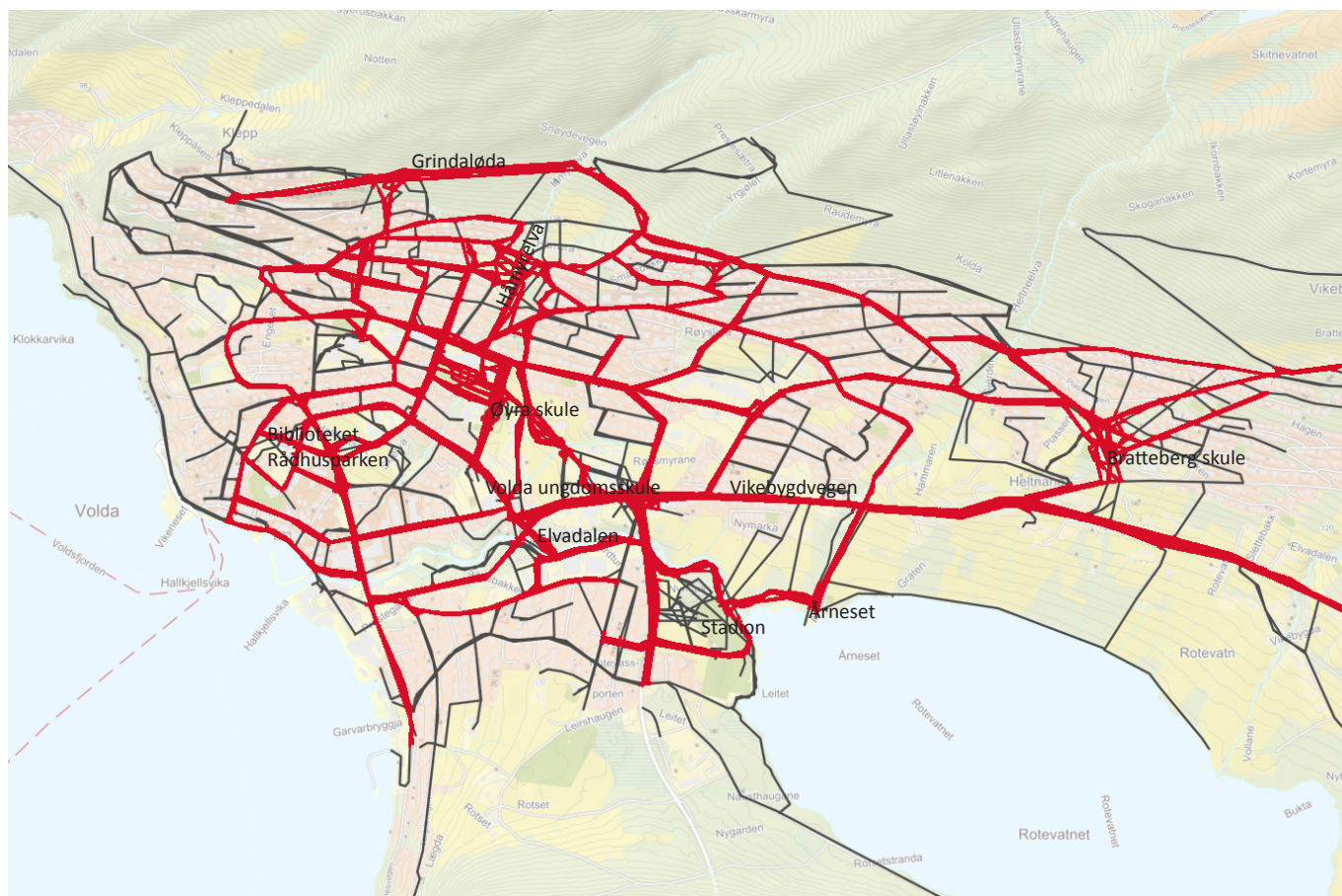
Figur 5 viser kart frå Barnetråkk-databasen, med registrerte vegar. Kartet inkluderer både skulevegar og vegar som nyttast på fritida. Elevane vart bedd om å registrere vegar som dei går eller sykklar, ikkje strekningar dei vert køyrd. I denne figuren er kartlagde strekar samla i eit kart, og tykkelsen på strekane synleggjer kva strekningar som vert mykje nytta.

Figur 6 viser same kartet, men her har ein markert hovudferdselsårane med raude strekar.

Skulane (Bratteberg skule, Øyra skule og Volda ungdomsskule) er viktige målpunkt, og ein kan sjå at jo nærare ein kjem desse målpunkta, jo tykkare vert strekane. Både Årneset og stadion er viktige målpunkt på fritida. Desse områda ligg i nærleiken av kvarandre, og også dette området er mykje trafikkert av mjuke trafikantar. Figuren viser at rundkøytinga og området rundt den er mykje nytta av skuleelevane. Det kan sjå ut som om Vikebygdvegen er ein viktig ferdelsåre. Strekninga forbi Grindaløda er ein mykje nytta strekning. Snarvegen gjennom høgskulen (og Berte Kanutte-huset) er ein mykje nytta strekning. Ein

ser også at friområdet langs Håmyrelva er ein viktig transportåre for mjuke trafikantar. Røysbakken, Porsemyrvegen og Skjervavegen er viktige ferdelsårar mot sentrum.

Elles kan ein ved å studere dette kartet sjå at skuleelevane ikkje alltid fylgjer bilvegane. Dette kartet viser at snarvegane i områda også er viktige ferdelsårar. Elevane sine kommentarar knytt til snarvegane inneheld opplysningar om snarvegar som burde vore belyst, som ikkje vert brøyta om vinteren, eller som er gjørmete å gå.

Figur 6: Registrerte vegar i Barnetråkk-databasen. Hovudruter er markert med raudt.

4.4 Innspel til vidare arbeid

Det er viktig at dei mest nytta ferdselsårane opplevast trygge og er godt tilrettelagt for mjuke trafikantar. Registreringskarta frå dette arbeidet gjer oss informasjon om kvar born og unge faktisk går og sykklar, og ein kan sjå at dette ikkje alltid er langs dei same trafikkårane som bilane nyttar. For gåande og syklande er avstand ein viktig faktor, og snarvegane i bustadområda gjer gang- og sykkelnettet meir effektivt og attraktivt.

Ved å studere kommentarar knytt til skumle/farlege område er det tiltaka "belysning" og "gangfelt" som går igjen flest gongar. Mange kommenterer at strekningar er mørke og skumle å gå om vinteren eller kvelden. Elevane har også konkrete framlegg til stader dei skulle ynskje det var gangfelt. Det kan virke som at meir belysning og fleire gangfelt er viktige tiltak for å gjere skule- og fritidsvegane tryggare og meir attraktive for elevane.

Tabellen i figur 7 inneheld innspel til kommuneplanen sin arealdel og til trafikktryggingsplanen. Nokre av tiltaka og innspela er henta direkte frå skuleelevane sine egne kommentarar. Andre innspel er laga med utgangspunkt i analysen av dei viktigaste ferdselsårane inkludert informasjon om viktige møtepunkt. Tiltaka er ikkje gjennomgått i detalj, og det er naudsynt med nærare vurderingar ved konkretisering av tiltaka (ev. inkludert undersøkingar i felt).

Tiltak/innspel:	Kommentar/skildring:	Innspel til:
Gangfelt i krysset ved Vikebygdvegen – Årnesvegen		Trafikktryggingsplanen
Vurdere gangfelt og trafikktryggingstiltak ved idrettsbygget og VGS.		Trafikktryggingsplanen
Fortau langs Sjukehusvegen.		Trafikktryggingsplanen
Fortau/gang- og sykkelveg langs E39 nord for ferjekaia.	Betre tilkomst til mellom andre til Munken.	Trafikktryggingsplanen
Belysning i Elvadalen.	Alle stiane i Elvadalen bør verte belyst.	Trafikktryggingsplanen
Belysning langs snarvegar.		Trafikktryggingsplanen
Belysning i Porsemyrvegen.		Trafikktryggingsplanen
Belysning ved Smalebakken, inkludert langs snarvegane i området.		Trafikktryggingsplanen
Generell gatebelysning i bustadområde.		Trafikktryggingsplanen
Snarvegar i friområde som vert mykje nytta bør opparbeidast med grus eller asfalt.	Kommentarar knytt til snarvegane viser at nokre av dei er gjørmete å gå på etter regnver eller dei er attgrodd om sommaren.	Trafikktryggingsplanen
Skilting av snarvegar	Skilting av snarvegar vil gjere dei meir tilgjengelege og synlege	Trafikktryggingsplanen
Gode løysingar for gåande og syklende i/ved rundkøyring på E39		Arealdelen
Tiltak for å redusere fart på bilar i Kleppevegen, t.d. fartsgrensejustering.		Trafikktryggingsplanen
Sette ut kassar med strøsand	Nokre kommentarar går på at det er glatt om vinteren. Langs bratte snarvegar eller andre gang- og sykkelvegar kunne det vore sett ut kassar med strøsand.	Trafikktryggingsplanen
I nye bustadområde bør ferdselsårar for gåande og syklende vurderast isolert.	Gåande og syklende går ikkje alltid langs bilvegane, men nyttar snarvegar der det er mogleg. I reguleringsplanar for nye bustadområde bør ein vurdere ferdselsårar for gåande og syklende isolert, og legge til rette for effektive snarvegar/gang- og sykkelvegar uavhengig av kvar bilvegane går.	Arealdelen

Figur 7: Tabellen syner innspel til trafikktryggingsplanen og kommuneplanen sin arealdel.

5 METODESPØRSMÅL

Gjennomføringa vart gjort med skuleelevar i forskjellige klassetrinn. Dei yngste elevane nytta lengst tid på å orientere seg og forstå kartet. Dei yngste elevane skreiv også få kommentarar. Når ikkje det er registrert kommentarar til registreringane kan det vere vanskeleg i etterkant å vite kva registreringa betyr i praksis.

Ei mogleg feilkjelde er at elevane har teikna feil på kartet (markert feil område, eller andre vegar enn dei faktisk nyttar i det daglege). Det kan også hende elevane ikkje har vore presise nok i markeringane, og at markeringane har vore tolka feil. Ei anna feilkjelde kan også vere at elevane har gløymt å markere viktige område. Det at eit område ikkje er markert på kartet betyr ikkje at elevane ikkje nyttar dette området på fritida. Elevane hadde ikkje førebudd noko på førehand, og det kan hende resultatet hadde vore annleis om dei var meir førebudd, og hadde hatt anledning til å tenkje gjennom problemstillingane på førehand.

Elevar på Bratteberg skule arbeida to og to. Det betyr at registreringar frå to elevar nokre stader berre visast som ein på kartet. (Til dømes viss det er registrert eit hjarte på ein badeplass, skulle det kanskje vore to hjarter der dersom begge elevane var einige om dette hjartet.) Dette er ein svakheit med registreringane.

Registreringane vart seinare digitalisert av studentar frå høgskulen. Studentane vart bedd om å vere nøyaktige, og registrere akkurat det same som skuleelevane hadde gjort på kartet (bortsett frå at registreringane skulle anonymiserast). Dette kan likevel vere ein feilkjelde, dersom studentane til dømes har gløymd å få med nokre av registreringane eller kommentarane til skuleelevane. Kommentarene kan vere tolka feil, eller registreringane kan ha vore plassert på feil stad. Det kan også vere at studentane ikkje har vore nøyaktige nok i digitaliseringa, og at områda er markert feil.

6 AVSLUTNING

Når ein skal arbeide for å gjere det meir attraktivt å gå eller sykle er det ein fordel å snakke med dei som allereie går og sykklar i områda. Born og unge i Volda er av dei som har mest kunnskap om korleis det er å gå og sykle i området. Dei kjenner til snarvegane og dei effektive gangrutene, dei veit kvar det er ekkelt å krysse vegane og dei veit kvar det burde vore meir belysning. Saman med informasjon om målpunkt og registreringar av viktige ferdselsårar er dette ein god hjelp for kommunen i arbeidet med å planlegge og prioritere tiltak.

Bruken av nærområda varierer frå år til år. Viktige målpunkt kan flytte på seg (til dømes viss det byggast ein ny skule eller svømmehall i området). Nye bustadfelt skapar nye viktige ferdselsårar. Ein vil difor anbefale å gjennomføre barnetrakk med jamne mellomrom, så ein har ferske data å arbeide med. Som nemnd i kapittel 5 metodespørsmål kunne ein truleg fått meir informasjon frå elevane om dei hadde vore meir førebudd. Både digitalisering og tolking av data kan også innehalde feilkjelder. Men jo fleire registreringar ein har, jo betre bilete får ein

av bruken av området. Ved å registrere barnetrakk med skuleelevar med jamne mellomrom, og samle saman data, styrkar ein kvaliteten på materialet. Talet registreringar kan gjere både politikarar og administrasjonen tryggare på kvar det er viktig å prioritere å gjere tiltak.

I dette registreringsarbeidet var det eit stort område som vart registrert, og mange detaljar kan ha vore oversett. I arbeid med mindre områdeplanar eller reguleringsplanar vil det vere ein fordel å gjennomføre nye barnetrakkregistreringar for å få fram fleire detaljar knytt til det aktuelle området. Da kan ein også diskutere heilt konkrete problemstillingar og framlegg til tiltak med elevane.

7 VEDLEGG

Vedlegg 1: Registreringar vist i kart og tabell.

8 KJELDER

Barnetråkk:

www.barnetrakk.no

Barnetråkk Veileder 2010:

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/MD/Bilder/Planlegging/Veiledere/barn/barnetrakk_2010.pdf

FN sin barnekonvensjon:

<https://www.unicef.no/barnekonvensjonen>

Kongeriket Noregs grunnlov:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17-nn>

Plan- og bygningslova:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>

Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rikspolitiske-retningslinjer-for-a-styrk/id519347/>

T-2/08 Om barn og planlegging (inkludert rundskriv frå Erik Solheim):

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/t-2-08/id516949/>

Volda kommune sine heimesider:

volda.kommune.no

Volda kommune sin kommuneplan, samfunnsdelen:

<https://www.volda.kommune.no/plan/samfunnsdel/>

Volda kommune, planprogram arealdelen:

<https://www.volda.kommune.no/Handlers/fh.ashx?Mid1=18&Filld=4556>

Volda kommune
Stormyra 2
6100 Volda
postmottak@volda.kommune.no

Registreringar vist i kart og tabell

Barnetrakk Volda sentrum, hausten 2017

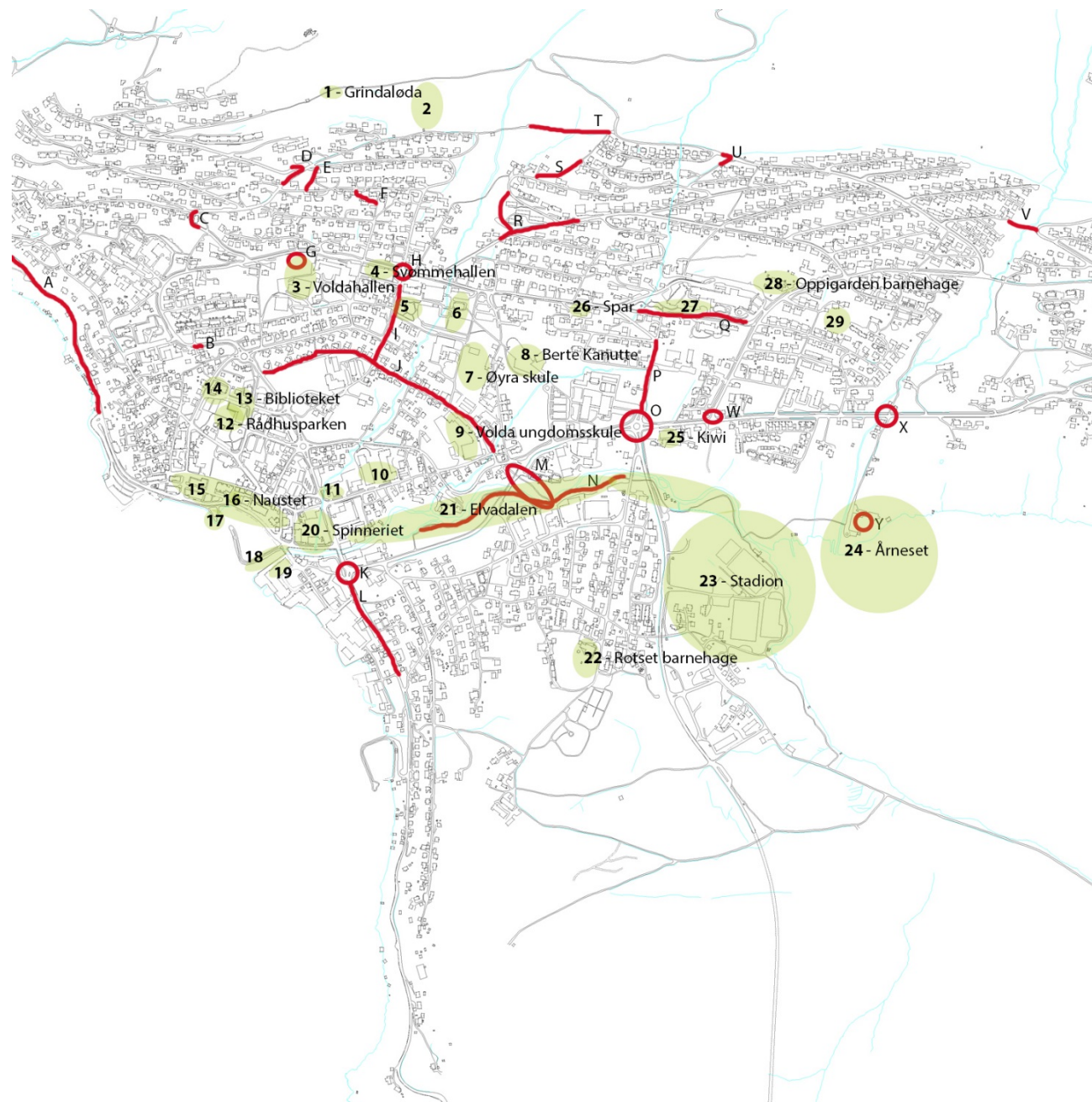
Registreringar frå Bratteberg skule, Øyra skule og Volda ungdomsskule hausten 2017, samla i tabell. Tabellen er laga for å samle og tolke registreringane, og for å undersøkje om fleire elevar har registrert det same. Tabellen er ikkje ei fullstendig oversikt over elevregistreringane. Registreringar knytt til private bustadhus eller private hagar er til dømes ikkje tatt med. Det er lagt vekt på å ta med område/stader med offentleg interesse, og stader der fleire har registrert det same. Kommentarfelta i tabellen inneheld ei samanstilling/oppsummering av elevkommentarane.

Tabell 1 er ei samanstilling av område elevane nyttar til aktivitetar og stader dei liker spesielt godt.

- Elevane vart bedt om å markere område dei nyttar på fritida (både sommar og vinteraktivitetar), og skrive kommentarar til områda. Desse registreringane er samla under «Aktivitet», markert med blått i tabellen.
- Elevane var i tillegg bedt om å markere område dei likar spesielt godt med eit raudt hjarte på kartet. Dei kunne også skrive ein kommentar til hjartet, og forklare kva som var spesielt bra med staden. Desse registreringane er samla under «Liker», marker med grønt i tabellen.

Tabell 2 viser områder som opplevast skumle/farlege/dårlege.

- Elevane vart bedt om å markere område som opplevast skumle eller farlege på ei eller anna måte med eit raudt kryss eller raud strek på kartet. Dei skulle også skrive på kommentar til markeringa.

Figur 1: Kartutsnitt med eit utval registreringar

Tabell 1:

Nummer på kart	Namn	Aktivitet			Liker 	
		Aktivitet/oppsummering kommentarar	Årstid	Tal registreringar	Kommentar	Tal registreringar
(Utanfor kartutsnittet)	Munken	Bade, grilling. Svømming. Bade, grille og slappe av. Bading og hygge.	Sommar	9	Fint. Beste badeplassen. Fin utsikt. Bade. Ein fin plass. Munken er ein koseleg plass der ein kan grille, bade og slappe av. Bade og vere med vener.	5
1	Grindaløda			2	God utsikt. Her er fin utsikt og eit fint sted å gå til. Fin utsikt. Stille og rolig.	9
2	Akebakke	Akebakke	Vinter	2		3
3	Voldahallen, fotballbanen, basketballbanen	Handball. Fotball og basketball.	Sommar og vinter	13		
4	Svømmehallen		Sommar	2	Kjekt å bade	2
5	Parken foran Kaarstadbygget (Høgskuleparken)			1	Fint og gøy å leike.	3
6	Jungelen, fotballbanen og klinkekulebana	Jungelen.	Sommar	7		5
7	Øyra skule	Øyra skule; gå på jujitsu-trening. Musikkskule. Piano. Aktivitet.	Sommar og vinter	12	Kjekt å vere på skulen. Gøy. Klasserommet har bra utsikt. Ny-skulen.	5

8	Berte Kanutte		Sommar	3	Høgskulen er fine. Høgskulebygget; stilig, moderne og kult. Høgskuleparken; fin plass å vere.	5
9	Volda ungdomsskule	Aktiviteter sommer. Skule.	Sommar og vinter	4		
10	Europris/Kiwi	Shopping.	Sommar og vinter.	2	Matbutikk. Kiwi. Euroris, godt utval av godteri.	7
11	Circle K.	Bensinstasjon	Sommar.	3		
12	Leikeplass i rådhusparken	Leikeplass. Rådhusparken, treffe venner.	Sommar og vinter	20	Fint å leike med vener. Hyggeleg plass å vere. Møtested. Fin utsikt.	6
13	Biblioteket	Gjøre lekser, slappe av.	Sommar og vinter	8	Free wifi. Data og bøker. Gøy å vere der	6
14	Samfunnshuset	Kinoen. Sjå på film med vener.	Sommar og vinter	5	Godt popcorn. Fin kino.	3
15	Volda sentrum	Gågate	Sommar og vinter	10	God softis. Matbutikk.	8
16	Naustet	Vere med venar, gå på Naustet.	Sommar og vinter	3	God mat. Naustet grill. Verdas beste milkshake med fin utsikt.	6
17	Grøn utfylling ved fjorden				Fin utsikt.	4
18	Utløpet av Øyraelva.		Sommar	1	Ender. Fin utsikt. Fine ender.	4
19	Mega		Sommar og vinter	2		3

20	Spinneriet.	Shopping. Kjøpesenter. Spinneriet. Butikk. Oppholdsplass.	Sommar.	7	God mat. Butikkar. Gøye butikkar.	6
21	Elvadalen	Markane speider	Sommar og vinter	3	Benker og info om gamle bygg.	5
22	Rotset barnehage		Sommar og vinter	3		
23	Stadion	Mørehallen. Skateparken. Fotballtrening og leik. Ballspel. Fotball og møte vener. Stadion, bra anlegg for å spille fotball.	Sommar og vinter.	65	Spele fotball med venner. Stadion, sosialt. Gøy. Liker fotball. Eg likar vere her fordi eg elskar å spele fotball. Gøy med ny bane. Fotball. Gøy å være. Fin utsikt over skog.	24
24	Årneset/Rotevatnet	Bade, volleyball, sosialt. Badeplass. Skøyter om vinteren. Aking om vinteren. Aking. Bade, være med venner. Bade om sommaren eller bare vere der med vener. Koseplass. Gøy å bade og leike. Båt rett over vatnet.	Sommar og vinter.	61	Liker å bade Fint sted. Fin badeplass, fin utsikt. Hyggelig. Eg likar å vere her fordi eg likar å bade. Fin strand. Fin utsikt over naturen. Gøy å bade og gå på skøyter. Fin bade/leikeplass	32
25	Kiwi		Sommar	2	Bra tilbod	2
26	Spar		Sommar	2	Ein god matbutikk	2
27	Sjukehusparken		Sommar og vinter	2		1
28	Oppigarden barnehage	Leike, vere med vener	Sommar	6		3
29	Grønbakken			1	Fin utsikt	2

30	Bratteberg skule	Tar med besøk hit.	Sommar	1		2
31	Heltne	Ake	Vinter	3		
32	Botnasanden	Bade om sommaren eller bare vere der med familie og vener. Svømming, bade.	Sommar	2		1

Tabell 2:

Misliker			
Nummer på kart	Namn	Kommentar	Tal registreringar
A	E39 nord for ferjekaia	Ikkje fortau å gå på. Biler i høg fart, ingen fortau. Vanskeleg å kome til Munken når du går. Mykje trafikk, manglar gang- og sykkelveg.	4
B	Engesetvegen	Ser ikkje når det kjem bil	2
C	Svingen rundt løda	Vanskeleg å gå når det kjem bilar. Skummel og uoversikteleg. Burde ha overgangsfelt.	2
D	Kleppevegen	Glatt. Biler køyrar fort. Skummel sving (frå Engesetvegen). Mange bilar som køyrar veldigfort og svingar inn på det som skal vere fortau.	5
E	Snarvei; Gamletunvegen – Kapteinsvegen – Øvrevegen	Gjennomgrodd, gjørmete og bratt.	2
F	Svarvei Rognelida	Blir ikkje måka om vinteren lenger, og vi blir våte på beina før vi kjem på skulen.	1
G	Fotballbanen	Skumle vidaregåandefolk her. Russ som køyrer fort.	4

H	Kryss Kårstadvegen – Skjervavegen – Engesetvegen – Fjellvegen	Trenger overgangsfelt mellom idrettsbygget og VGS	4
I	Skjervavegen	Mykje trafikk	3
J	Porsemyrvegen	Dårlig belysning. Vokser gress og asfalt bryter frå kvarandre.	8
K	Kryss E39 – Ristevegen	Ikkje gangfelt. Skummelt å gå over. Langt å gå til gangfelt.	2
L	Ristevegen	Det er mange lastebilar som køyrer alt for fort.	3
M	Elvadalen ved Kvernabakken (bru over Øyraelva)	Tagging/mørkt. Elvadalen kan av og til vere ubehageleg å gå. Der er litt mørkt og det gjer det vanskeleg å gå om vinteren, eller seint om kvelden med tanke på det å møte på folk. Mørkt om vinteren. Elvadalen: mørkt, skummelt å gå alene om kvelden.	9
N	Elvadalen (ulike stader)	Mørkt i Elvadalen. Folk sitter og drikker alkohol på benker og i busker.	3
O	Rundkjøyringa	Mykje bilar	7
P	Sjukehusvegen	Vil ha gangfelt. Ikke gangfelt. Lite gangfelt. Mykje trafikk	7
Q	Kløvertunvegen	Mykje trafikk på skulevegen min.	3
R	Smalebakken	Skumle folk.	6
S	Snarvei til Mosevegen	Ikkje noko lys. Mosevegen og over brukar vegen. Ikkje noko lys om kvelden.	2
T	Håmyra	Skummel byggeplass	2
U	Raudemyrvegen	Mørkt om natt og om vinteren. Mørkt, ingen belysning.	3
V	Heltneelva	Utrygg bru	2

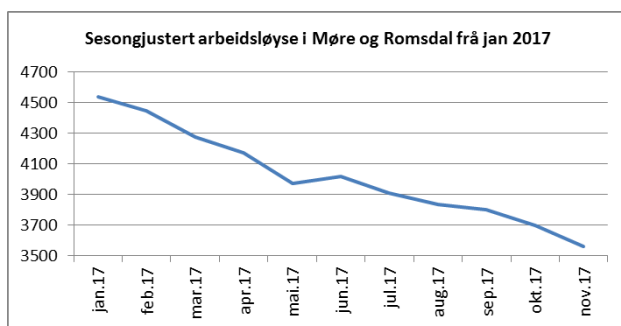
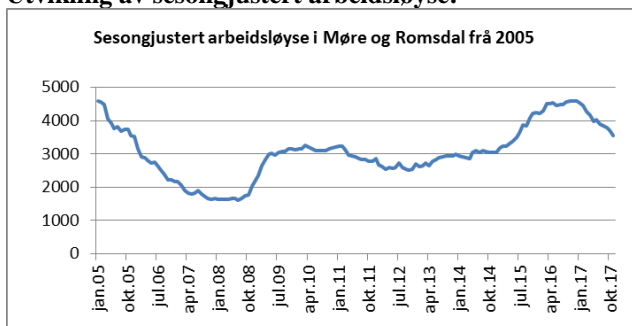
W	Kryss Heltnevegen - Vikebygdvegen	Ein stor hekk dekker, slik at bilane som kjem ikkje kan sjå oss og vi kan ikkje sjå dei.	3
X	Kryss Vikebygdvegen – Årnesvegen	Treng overgangsfelt.	10
Y	Årneset	Årneset er ein uhyggeleg plass, mye festing som ender i forsøpling og glass. På Årneset kan det av og til vere litt ubehageleg å vere, det kjem an på kven som er der. Det er også av og til litt rotete.	2

Nesten 1000 færre arbeidslause siste året

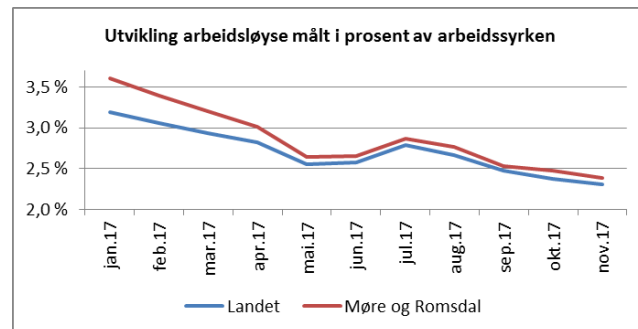
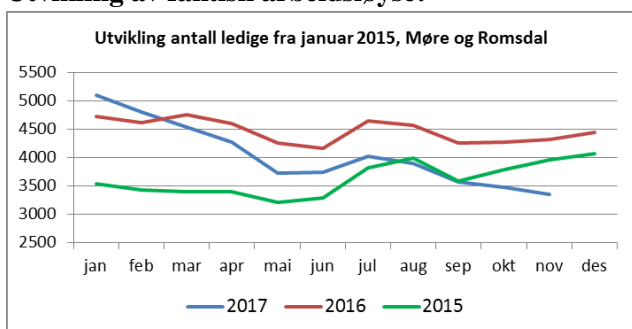
– Talet på arbeidslause har gått ned med 966 det siste året. Nedgangen har og vore markant siste månaden. Når vi tek omsyn til vanlege sesongvariasjonar er reduksjonen siste månaden på 136. Dette er noko vi og merker i vårt oppfølgingsarbeid. No er det mangel på arbeidskraft i ein del bransjar. For eksempel innan bygg og anlegg er det blitt meir utfordrande for mange bedrifter å finne kvalifisert arbeidskraft, seier fylkesdirektør Stein A. Veland.

– Samtidig med at talet på arbeidslause går ned er også utviklinga god blant dei som har vore ledige i over 6 månader. Som det går fram av figurane under som viser utviklinga over tid, ser ein at utviklinga dei siste månadane har vært god også blant unge under 30 år, seier Veland.

Utvikling av sesongjustert arbeidsløye:

Utvikling av faktisk arbeidsløye:

I november 2017 er det 3 359 personar heilt utan arbeid i Møre og Romsdal. Det utgjer 2,4 prosent av arbeidsstokken og er ein nedgang i arbeidsløysa på 22,3 prosent frå same månad i fjor.

I november 2017 hadde vi 1152 arbeidssøklarar i ulike arbeidsmarknadstiltak, 198 fleire enn i november 2016. Til saman gjev dette ei brutto arbeidsløye på 4 511 personar i fylket. Arbeidsløysa i Møre og Romsdal er no 1,8 prosent for kvinner og 2,9 prosent for menn.

I landet er det 64 216 heilt arbeidslause. Dette er 2,3 prosent av arbeidsstokken, og er ein nedgang på 17,8 prosent samanlikna med same periode i fjor.

NAV MØRE OG ROMSDAL

Post- og besøksadresse: Gotfred Lies plass 3 // 6415 Molde

Kontaktperson: Fylkesdirektør Stein Veland, tlf. 930 33 656

Neste publisering av statistikk om arbeidsmarknaden: 22. desember 2017

Ved publisering av tall frå denne pressemeldinga skal NAV Møre og Romsdal oppgis som kilde.

Reduksjon blant dei som har vore arbeidslause lenge

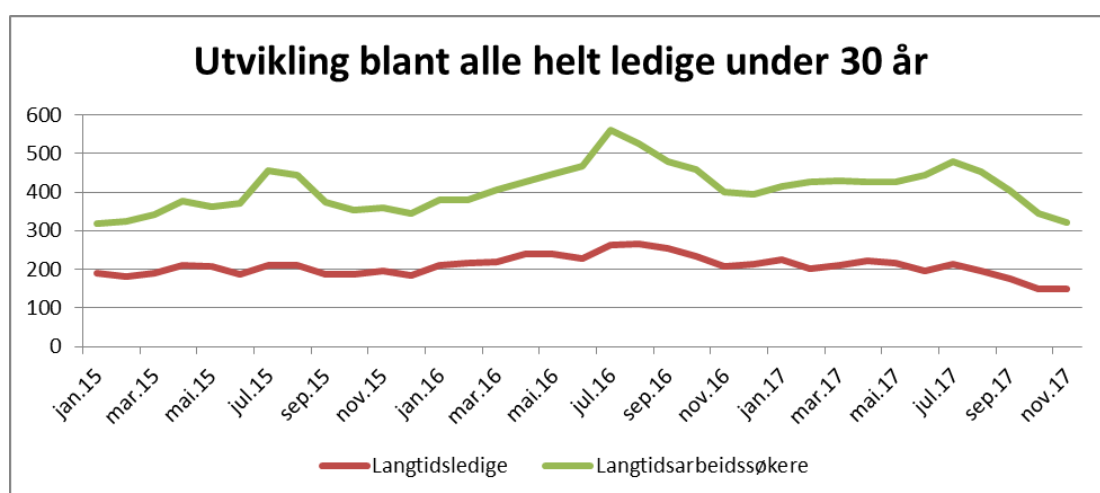
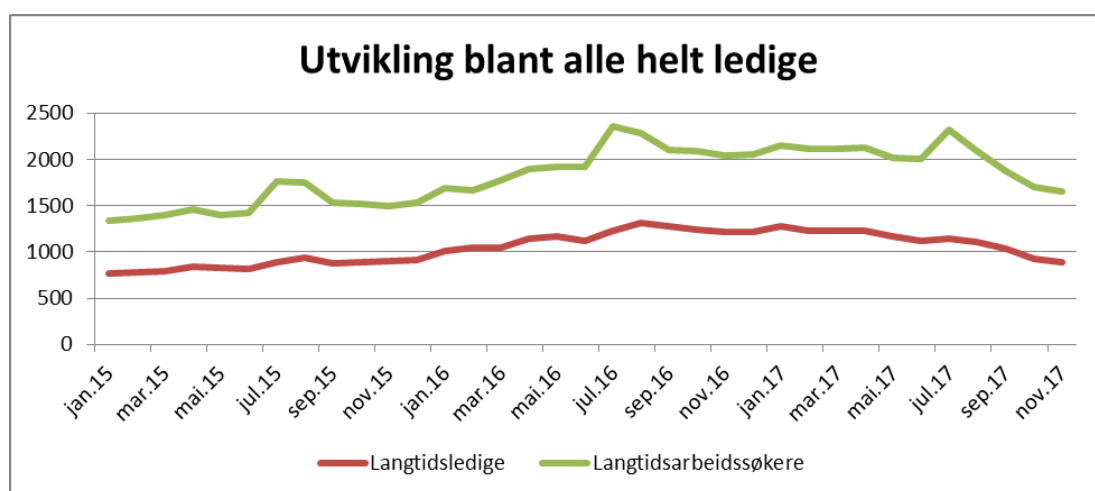
Det har dei siste månadane vore ein reduksjon i talet på dei som har vore arbeidslause lenge. Dette gjeld både blant alle heilt ledige og blant dei heilt ledige under 30 år. Den nedste tabellen syner at vi har hatt ei auke siste året blant dei som har vore arbeidssøkarar i over 1,5 år har.

Definisjonar:

Med **langtidsledig** meiner vi ein arbeidslaus som har vore heilt ledig samanhengande i over 6 månadar.

Med **langtidsarbeidssøkar** meiner vi ein arbeidslaus som har vore samanhengande arbeidssøkar i over 6 månadar. Til forskjell frå ein langtidsledig kan denne i 6 månaders-perioden ha vore på arbeidsmarknadstiltak og i forskjellige jobbar(f.eks deltidstilling) men samstundes heile tida stått som arbeidssøkar.

Vi tar med 2 figurar som viser utviklinga sidan 2015 for desse 2 gruppene, samt en tabell som syner utviklinga siste året:

Varighet som arbeidssøkar	nov.16	nov.17
Under 4 uker	697	493
4-12 uker	916	677
13-25 uker	666	537
26-51 uker	961	609
52-77 uker	542	443
78-103 uker	280	287
104 uker og mer	262	313
Totalsum	4324	3359

Tabellen til høgre syner at samtidig som vi har hatt ein reduksjon i talet på arbeidslause som er langtidsarbeidssøkarar så har talet på dei som har vore i arbeidssøkarar i over 1,5 år auka. Spesielt ser vi ei klar auke blant dei som har vore arbeidssøkande i over 2år

**Talet på helt ledige -
November 2017**

Fylke	Menn	Kvinner	Sum	I prosent av arbeidsstokken	Endring siste mnd	Endring siste år
01 Østfold	2 080	1 832	3 912	2,7 %	-141	-350
02 Akershus	3 348	2 871	6 219	1,9 %	-167	-784
03 Oslo	5 143	4 269	9 412	2,5 %	-418	-1 308
04 Hedmark	922	801	1 723	1,8 %	-7	-207
05 Oppland	840	655	1 495	1,5 %	80	-250
06 Buskerud	1 822	1 385	3 207	2,2 %	-44	-495
07 Vestfold	1 942	1 478	3 420	2,7 %	-69	-401
08 Telemark	1 167	790	1 957	2,3 %	-110	-393
09 Aust-Agder	1 052	638	1 690	3,0 %	-29	-311
10 Vest-Agder	1 475	991	2 466	2,6 %	-70	-696
11 Rogaland	4 903	3 088	7 991	3,1 %	-365	-3 714
12 Hordaland	4 645	2 780	7 425	2,7 %	-22	-1 977
14 Sogn og Fjordane	508	276	784	1,3 %	8	-128
15 Møre og Romsdal	2 214	1 145	3 359	2,4 %	-117	-966
16 Sør-Trøndelag	1 898	1 268	3 166	1,8 %	-136	-680
17 Nord-Trøndelag	773	508	1 281	1,8 %	-22	-136
18 Nordland	1 405	835	2 240	1,8 %	-167	-654
19 Troms	911	490	1 401	1,6 %	-4	-342
20 Finnmark	716	341	1 057	2,6 %	2	-141
99 Ikke i et fylkesdistrikt	6	5	11		2	-8
Riket	37 770	26 446	64 216	2,3 %	-1 796	-13 941

I tabellen under inngår Eide i Romsdal og Sandøy i Sunnmøre

Region	Menn	Kvinner	Sum	I prosent av arbeidsstokken	Endring siste mnd	Endring siste år
Sunnmøre	1 158	666	1 824	2,3 %	-117	-470
Romsdal	550	255	805	2,4 %	-3	-213
Nordmøre	506	224	730	2,5 %	3	-283
Fylket	2 214	1 145	3 359	2,4 %	117	-966

**Talet på helt ledige –
November 2017**

Kommune	Menn	Kvinner	Sum	I prosent av arbeidsstokken	Endring siste mnd	Endring siste år
1502 Molde	206	97	303	2,1 %	13	-79
1504 Ålesund	345	214	559	2,2 %	-29	-187
1505 Kristiansund	324	132	456	3,7 %	-13	-206
1511 Vanylven	11	5	16	1,0 %	-2	-18
1514 Sande	25	11	36	2,7 %	-1	-13
1515 Herøy	72	64	136	2,9 %	-24	-48
1516 Ulstein	115	61	176	3,8 %	-38	-45
1517 Hareid	76	46	122	4,6 %	7	-18
1519 Volda	53	28	81	1,7 %	-5	-19
1520 Ørsta	93	32	125	2,2 %	-11	-30
1523 Ørskog	16	10	26	2,1 %	5	-2
1524 Norrdal	9	3	12	1,4 %	0	-2
1525 Stranda	30	13	43	1,7 %	1	-28
1526 Stordal	4	6	10	1,9 %	-2	3
1528 Sykkylven	45	19	64	1,5 %	-10	4
1529 Skodje	31	15	46	1,8 %	-5	-11
1531 Sula	55	40	95	2,0 %	-6	-12
1532 Giske	49	35	84	2,0 %	5	-20
1534 Haram	123	58	181	3,7 %	-4	-23
1535 Vestnes	76	32	108	3,1 %	6	-20
1539 Rauma	53	16	69	1,8 %	-5	-45
1543 Nesset	38	9	47	3,1 %	-3	-9
1545 Midsund	14	5	19	1,9 %	-4	-13
1546 Sandøy	6	6	12	1,8 %	2	-1
1547 Aukra	51	20	71	3,9 %	1	10
1548 Fræna	85	57	142	2,7 %	-8	-32
1551 Eide	27	19	46	2,5 %	-3	-25
1554 Averøy	35	26	61	2,0 %	2	-8
1557 Gjemnes	25	7	32	2,4 %	3	-5
1560 Tingvoll	19	11	30	2,0 %	3	8
1563 Sunndal	31	23	54	1,5 %	9	-37
1566 Surnadal	29	8	37	1,2 %	1	-7
1567 Rindal	4	4	8	0,8 %	-3	-4
1571 Halså	11	5	16	2,1 %	4	2
1573 Smøla	5	2	7	0,6 %	-1	-2
1576 Aure	23	6	29	1,6 %	-2	-24
Sum	2 214	1 145	3 359	2,4 %	-117	-966

Fra: Rune Sjurgard[Rune.Sjurgard@volda.kommune.no]
Sendt: 03.12.2017 18:16:39
Til: Sonja Håvik
Tittel: Fwd: Pressemelding arbeidsmarknaden november 2017

Orienteringssak fsk

Sendt fra min Samsung Galaxy-smarttelefon.

----- Opprinnelig melding -----

Fra: Eli Grøtta <eli.grotta@nav.no>
Dato: 01.12.2017 12:22 (GMT+01:00)
Til: "(DG) NAV Ørsta 1520" <DGOOrstaTK1520@adeo.no>
Ko: Knut Åmås <Knut.Amas@orsta.kommune.no>, Wenche Solheim <Wenche.Solheim@orsta.kommune.no>, Rune Sjurgard <Rune.Sjurgard@volda.kommune.no>, Janne Gerd Dagfinrud <Janne.Gerd.Dagfinrud@orsta.kommune.no>, Asbjørn Moltudal <asbjorn.moltudal@volda.kommune.no>
Emne: Pressemelding arbeidsmarknaden november 2017

Hei!

Her kjem oversikt over arbeidsløysa pr. november -17. Som vi ser, er det positiv utvikling både i landet, i fylket og for våre kommuner. Volda har no ei arbeidsløyse på 1,7%, medan Ørsta ligg på 2,2%. Begge kommunene har hatt reduksjon frå førre månad, og ligg under både fylket og landet.

Dette er sjølvstøtt svært positivt, og ein situasjon vi må dra nytte av i vårt oppfølgingsarbeid! Minner om våre satsingsgrupper (ungdom, flyktingar og langtidsledige), og at oversikten i Modia vert nytta til å skaffe oversikt over, og prioritering av, saker og brukarar.

Minner også om ungdomsgarantien (evt. ny behovsvurdering etter 8 veker/tilbod om tiltak), og at det kanskje må stillast meir krav om aktivitet for dei med nedsett arbeidsevne.
Pass på kvalitetssikring av CV og still krav om yrkesmessig og geografisk mobilitet.

Bruk tiltak klokt og målretta, prioriter verkemiddel som gir innpass hos ordinære arbeidsgjevarar, og ha ordinært arbeid som mål!

Mvh. Eli Helene Grøtta
NAV-leiar, NAV Ørsta/Volda
Tlf.: 90 67 55 99/ 55 55 33 33
E-post: eli.grotta@nav.no
www.nav.no